

כיתרון האור

(בגיו: 'איסור והיתר')

למעלה מ-350 טבלאות

לסידור

מחלוקות הפוסקים היסודיות

(ראשונים, אחרונים, אחרוני זמנינו)

בהלכות:

מליחה, בשר בחלב (חלקית)

דניאל קינד

שיעור ה', ישיבת 'מרכז הרב'

שנת "ללכת בכל דרכיו" (תשע"ב)

הקדמה:

אמר שלמה המלך, החכם מכל אדם: (קהלת ב, יג)

"וְרֵאיוֹתַי אֲנִי שֵׁשׁ יוֹתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן הַסְּכָלוֹת פִּיתְרוֹן הָאֹרֶךְ מִן הַחֲשׂוֹךְ"

וכתב שם המאור הגדול רבינו האבן עזרא: "כמו שיבדיל האור העזרות ויראה הקרובים והרחוקים ויעמיד כל דבר על מתכונתו, כן דרך החכמה".

עניינו של ה'אור' הוא לגלות את החכמה הצפונה בעולמינו, הקב"ה קרא 'לאור יום', כיון שרק ע"י האור ניתן להתהלך כראוי בעולמינו ולהגיע לחקר הדברים, אליהם לא ניתן להגיע בלילה החשוך.

הרב אברהם שפירא ראש הישיבה זצ"ל היה נוהג לומר שהעולם דומה לשיכור למישור, כיון שהוא לא חוקר לגופם של דברים, אלא מסתפק בראייה שטחית.

לעומת זאת, מי שיש לו את 'יתרון האור', יכול הוא להעמיד "כל דבר על מתכונתו", ולהגיע לחקר ההלכות לגופם של דברים, ומתקיים בו: "כל השונה הלכות בכל יום – מובטח לו שהוא בן עולם הבא",

נקטו לומר דווקא 'השונה הלכות בכל יום', בכדי להדגיש ולומר שהראוי לעולם הבא הוא זה ששנה את ההלכות מתוך בהירות השכל כיום בהיר בכל יום, שבכל יום ניגש להלכה מתוך תפילה להקב"ה שיזכה אותו להסיק הלכה בשכל ישר בדרך האמת, וממילא אותו אדם מתוקן לעולם הבא.

אודה לאכסניה שלי, ישיבת מרכז הרב,

ובפרט אודה למרן ראש הגאון הרב יעקב שפירא שליט"א, ראש ישיבת מרכז הרב, על התמיכה שתמיד תומך בנו להמשיך בלימוד התורה הקדושה, ולהוציא חיבורים תורניים להגדיל תורה ולהאדירה בשפע רב ובעמקות יתירה,

וכמו שתמיד מו"ר חוזר ושונה את דבריו הקדושים של הספורנו מריש פרשת ראה (שכך מקובלנו מראש הישיבה אברהם שפירא זצ"ל שהיה חוזר על הדברים):

"הביטה וראה שלא יהיה ענינך על אופן בינוני כמו שהוא המנהג בשאר האומות. כי אמנם אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה והם שני הקצוות כי הברכה היא הצלחה יותר מן המספיק על צד היותר טוב. והקללה היא מארה מחסרת שלא יושג המספיק ושניהם לפניכם להשיג כפי מה שתבחרו".

מכתב ברכה מראש הישיבה שליט"א בסוף החיבור

תוכן עינים:

עמוד	סימן
	מליחה
4	סט
52	ע
65	עא
67	עב
71	עג
86	עד
87	עה
90	עו
101	עז
103	עח
	בשר בחלב
105	פז
124	פח
127	פט
140	צ
146	צא

הלכות מליחה:

סימן ס"ט:

1. איסור אכילת דם בהמה וחיה:

בשר חי בלא הדחה/מליחה		דם האיברים		דם הנפש (שהנשמה יוצאת בו בשעת שחיטה)	דם בהמה-וחיה-
כשאינ בו חוטי דם	כשיש בו חוטי דם	לא פירש ולא נצרר	כשהדם פירש לחוץ נצרר בחתיכה/ פירש ממקומו ונבלע במקום אחר	כרת	דרגת האיסור
מותר	אסור (ככנוס בכלי)	מותר	לא תעשה		

2. מליחת בשר חי:

הראב"ד, רב אחאי ועוד	הרמב"ם	
אין צורך	צריך	האם יש צורך למלוח בשר חי
כיון שדם האיברים שלא פירש- מותר	להוציא דם שבו	נימוק

3. דם שבישלו או מלחו:

רש"י	התוס' ¹ , וכן דעת הרשב"א	דם שמלחו	דם שבישלו	
דם שבישלו חייב עליו, וכל מה שפטרנו בכריתות זה רק בלב עוף שאין בו כזית דם	דין דם שבישלו ומלחו- אחד הוא, ואין לו כבר שם דם', ולא חייב עליו	לא עובר עליו (רב יהודה בשם זעירי)	לא עובר עליו (זעירי בשם רבי חנינא)	הדין

¹ תוספות מסכת מנחות דף כא עמוד א: מדמייתי הנך תרי מילי בהדי הדדי דם שבישלו ודם שמלחו משמע דתרווייהו חד טעמא כדפי' בקונטרס דמליח כרותח דלא חייבה תורה אלא דבר הראוי לכפרה וכיון דבישלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם

4. הסוגיות ע"פ הראשונים:

רש"י	תוס' ורשב"א	כיצד הראשונים מסבירים את הסוגיה:
שנינו בדווקא לב עוף שאין בו כזית, ומשמע שאם היה בו כזית- עובר, כי חייב כרת על דם שבישלו	לב עוף לאו דווקא, ובכל עניין אינו עובר על איסור דם בין בחילמבשל	בדין לב עוף במסכת כריתות
מוכח מכאן שחייב על דם שנתבשל	מדובר שהדם נטף לפני שנתבשל ועל כן אסור מדאורייתא, אך אחר שנתבשל- לא חייב עליו	צלה כבד על גבי בשר- אסור
(ע"פ הב"י) הסוגיא אינה להלכה	מוכח מכאן במפורש שלא חייבים על דם שבישלו	הסוגיא בהקומץ רבה האומרת שדם שבשלו- לא חייב עליו

5. המבשל דם בחלב:

האם לוקה משום איסור דם		האם לוקה משום אכילת בשר בחלב	האם חייב משום הבישול	המבשל דם בחלב-
המגיד משנה ברמב"ם	הב"י דייק בדברי הרמב"ם, וכן הבין הש"ך בב"י ובשו"ע	אינו לוקה	פטור	הרמב"ם והשו"ע (ע"פ הש"ך)
לא נתבאר בדבריו	לוקה (אף שהוא דם מבושל), והב"י כתב שכן משמע מרש"י (והסוגיא בהקומץ רבה שפוטרת- לא להלכה)			
אינו לוקה (כיון שאיסור דם מבושל רק מדרבנן)		אינו לוקה	פטור	הש"ך, פר"ח, כרתי

6. דעת השו"ע בדם שבישלו:

הילקוט יוסף	יביע אומר ⁴ ע"פ שו"ת הרי"מ מגור		כף החיים (פז,ב) ³	השו"ך ²	האם לשו"ע חייב על דם שבישלו
	דם איברים שפירש	דם גמור			
יש לצדד ולומר שפטור, כיון שאיסורו רק מדרבנן	דם איברים שפירש	דם גמור	פטור	חייב	
	פטור	חייב			
1. יש להביא ראייה ממש"כ הב"י שדם שמלחו לא עובר עליו, אך יתכן שהב"י כתב כן רק לדעת הרשב"א ² . הב"י כתב שאין צורך למלוח ביצים שאינם גמורות, משמע שאיסור דם מדרבנן ³ . הפמ"ג כתב שהמח' אם מליחה מדאו' תלויה בשאלה אם איסור דם מדאו'	כיון שמעיקרא היה כבר פטור עליו	כיון שהבישול לא משנה את מצבו	ואין לעשות דיוקים בלשונו	שהרי כך מדויק מלשונו	נימוק

7. הפמ"ג כתב שהשאלה אם חייב המליחה הוא מדאורייתא או מדרבנן תלוי בשאלה אם חייב דם שבישלו הוא מדאורייתא או מדרבנן:

מדרבנן	מדאורייתא	הסוברים שחייב מליחה ואיסור דם-
תוס', רמב"ן, רשב"א, ש"ך, ט"ז, פר"ח, חיד"א, גר"י עייאש, ילקוט יוסף	רש"י, רמב"ם, רי"ף, רא"ש, ר"ן, כרתי, חת"ס וכף החיים (אא"כ יש צדדים לקולא), משפטי עוזיאל, ערך השולחן, תורות אמת	הדין

² ש"ך יורה דעה סימן פז ס"ק טו: ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב - כל' הזה כתב הרמב"ם ומשמע דעתו דמשום בשר בחלב הוא דאין לוקין על אכילתו הא משום דם לוקין על אכילתו אף על פי שבשלו דס"ל דם שבשלו עובר עליו...

³ וזו לשונו שם: "ועיין לעיל סי' ס"ט או' א' מה שהארכנו בזה וכתבנו שם דגם דעת השו"ע דם שבשלו או מלחו אינו אלא מדרבנן יעו"ש ואפשר דהכא כתב דברי הרמב"ם רק לאשמעינן דם שבישול בחלב פטור אבל לא לענין דתידוק מינה הא משום דם לוקין"

עוד יש להעיר שכף החיים בסימן סט,א כתב שכיון שיש מחלוקות הפוסקים בדבר, אם נמצא עוד צדדים להקל, יש להקל בדבר ולומר שאיסור הדם הוא רק מדרבנן

⁴ שו"ת יביע אומר חלק ה - יורה דעה סימן ה: וי"ל לפמ"ש בשו"ת הרי"מ מגור (חיו"ד ס"ו ז) בד' הרמב"ם הנ"ל, דדוקא דם גמור שבשלו או מלחו אסור מה"ת, כיון שהיה אסור מתחלה לכן אף אחר השינוי ע"י בישול ומליחה עובר עליו, אבל דם איברים שפירש ע"י בישול או מליחה כיון שמעיקרו לא היה אסור כלל, ותחלת איסורו בא כשפירש ע"י הבישול והמליחה, י"ל שפיר דמותר מה"ת. ע"ש. וכן יש להעמיס בכוונת מרן הש"ע.

8. ראיות בדעת השו"ע לחייב או לפטור על דם שבישלו:

ראיות לכך שהשו"ע פוטר	ראיות לכך שהשו"ע מחייב	
<p>1. לכאוף יש ראייה מכך שהב"י כתב שלא עובר על דם שמלחו, אך בילקו"י דחה כי ייתכן שהב"י כתב כן בדעת הרשב"א</p> <p>2. מצינו שהב"י לא מצריך מליחה לביצים שאינם גמורות, ומשמע כי מליחה מדרבנן</p>	<p>1. כלשון הרמב"ם שהמבשל דם לא לוקה על בשר בחלב, אך לוקה על איסור דם</p> <p>2. השו"ע השמיט את ההיתר של מסל"ת, ומשמע שלא סובר כדעת הסמ"ק שהתיר בגוי שלא ידוע אם הדיח, כי השו"ע סובר שאיסור דם מדאורייתא ואין לסמוך על הגוי⁵</p>	<p>דעת השו"ע בדם שבישלו</p>

9. דעת הרמ"א ושאר פוסקים:

פמ"ג	הט"ז ⁶	רמ"א ע"פ הש"ך	
מדרבנן	מדרבנן	מדרבנן	חייב דם מבושל
כט"ז, אך עדיין הדבר צריך תלמוד, כיון שלא מקילים בכל ספק	מצינו שהקל באישה ששכחה אם מלחה, ומשמע כי האיסור רק מדרבנן	כיון שהרמ"א כתב שציר מדרבנן, ומשמע שמליחה ואיסור דם הוא רק מדרבנן	ראייה

10. דין הדחת הדם בגמרא:

ברייתא	שמואל ורב הונא	
מדיח ומולח ומדיח	מולח יפה יפה ומדיח יפה יפה	כיצד סדר הדחת הבשר ביחס למליחה
כן, כיון שמדובר שהשוחט לא הדיח את הבשר	לא, כיון שמדובר שהשוחט כבר הדיח את הבשר	האם יש צורך בהדחה ראשונית

⁵ בש"ך משמע שכאן הדין שונה, כי איתחזק איסורא ועל כן יש להחמיר שלא לסמוך על הגוי, אך באמת בסתמא איסור דם מדרבנן

⁶ ט"ז יורה דעה סימן סט: ומעשה בא לידינו באשה אחת שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחילה אם לא והתרנו מכח זה דלא היו אלא ספיקא דרבנן ולקולא

11. דין הדחת הדם בראשונים:

רא"ש	סמ"ק	י"א במרדכי		המרדכי	הר"ן	הרא"ה	הטעם להדחה שקודם המליחה
בלי הדחה רק מקצת הדם יוצא, ואותו דם חוזר ונבלע כי לא נמלח כהוגן (כשהבשר רך ולח הדם מחליק ולא נבלע)	כי המלח לא מפליט דם שבעין ודם שעל גבו הוי כדם שבעין, והמלח יבליע אותו (וכן בש"ד)	ללחלח את הבשר בכדי שהדם יוכל לצאת במליחה		להעביר את לכלוך הדם שעל החתיכה, שאם לא כן, המלח יתמלא ממנו ולא יהיה בכוחו להפליט את הדם שבחתיכה	לרכך את הבשר (שאם לא כן, המלח לא יוכל להוציא את הדם)	להעביר את הדם שעל פני הבשר (אם ימלח בלי הדחה, המלח יבליע את הדם שעל פני הבשר כשהדם יגמור לפלוט ⁷)	
		הש"ך ⁸					
		הפמ"ג ⁹					
		כר"ן					
		שלא כר"ן	כר"ן				
		לי"א במרדכי	לר"ן				
		צריך ריכוך בגוף הבשר ולכן צריך השרייה של חצי שעה	צריך ריכוך רק מבחוץ				

12. החילוק בין הר"ן לי"א במרדכי ע"פ הפמ"ג:

י"א במרדכי	הר"ן	
כל גוף הבשר	מבחוץ	המקום שצריך ריכוך
יש לשרות חצי שעה בכדי שהבשר יתרכך	אין צורך בשרייה	שיעור שרייה

⁷ במשמרת הבית השיג רבות על הרא"ה, וכתב שאין לנו לחוש לכך שישאירו את הבשר במלחו יותר מכדי שיעור פליטת דם וציר [=12 שעות], כי סתם אדם צריך את הבשר לזמן קרוב ולא משהה אותו לזמן רב, ועוד האריך, עיין שם, וזו לשונו: "אמר הכותב: ופירושו (מכדי שיפלוט דם) משובש הוא זה, שאם הדחה ראשונה אינה אלא מחמת שמא ישתהה הבשר במלחו יותר מפליטת דם וציר, זו חששה רחוקה היא האי גברא בעי לה לשעתא ואתה מזקיקו להדיח גזרה שמא ישתהה זמן מרובה ביום תמים שהבשר פולט דם וציר בי"ב שעות וגזרה זו לא שמענוה בשום מקום".

⁸ ש"ך יורה דעה סימן ס"ק א: צריך להדיח הבשר קודם מליחה - הטעם כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה ר"ן וי"א במרדכי

⁹ פרי מגדים בפתיחה להלכות מליחה: הנה דעת כולן משמע די"א שבמרדכי הם אחדים עם הר"ן וכן הבין הש"ך באות א' וא"י איך יתכן זה דלהר"ן הטעם מחמת שנתיבש ע"פ וצריך לרכך מבחוץ ולי"א שבמרדכי הטעם לרכך גוף החתיכה שיצא כל הדם ונ"מ טובא דלהר"ן א"צ לשרות חצי שעה ולי"א צריך שרייה במים ומש"ה הוקשה למרדכי דאדרבה מיא מטרשי לה.

כהוגן		
-------	--	--

13. חיתוך החתיכה לאחר ההדחה לפני המליחה:

רמ"א	שו"ע		
רק בהפ"מ מועילה הדחה שנית	ש"ך ¹⁰ ע"פ שיטתו שההדחה משום דם שע"ג	פשט דבריו	מה הדין אם חתך את החתיכה אחר ההדחה לפני המליחה
	רק בהפ"מ מועילה הדחה שנית	ידיח שנית וימלח, כשיטת המרדכי שהסכין פולט דם בחיתוך (אך ע"פ הר"ן לא היה צריך הדחה שנית כי ההדחה רק לריכוך)	

14. חתך את החתיכה ולא הדיח שוב:

ע"פ הר"ן	ע"פ המרדכי	השו"ע פסק	
כיון שהטעם הוא משום ריכוך הבשר, אין צורך בהדחה נוספת והבשר מותר כמות שהוא	שייך לחזור ולהדיח, והשו"ע פסק ע"פ, כי אגב דוחק הסכין הוא פולט דם	צריך לחזור ולהדיח	באם חתך את החתיכה לאחר ההדחה ולא הדיח שוב

15. בישל לאחר שמלח בלא להדיח שנית לאחר שחתך לשניים:

למעשה	מצד הדין	הדין	שפתי דעת:
כיון שהעיקר כמרדכי שהמלח מתמלא מהדם בלי הדחה ואין הוא מפליט המלח יש להתיר רק בהפ"מ, כי לשו"ע בנמלח מצד אחד מותר, אך לרמ"א מותר בדיעבד בנמלח מצד אחד רק במקום הצורך	מצד הדם בעין- היה להתיר, כי בסתם חתיכה יש 30 כנגד הדם שעליה, ו60 כנגד צד אחד, וממילא זה כדין נמלחה מצד אחד	מותר בדיעבד כשמדובר בהפ"מ	מה הדין אם בישל לאחר שמלח בלא להדיח שנית לאחר שחתך לשניים

16. רעק"א בדברי הרמ"א ביחס למקרה שבישל בלא להדיח אחר מליחה:

הקושיה	הרמ"א בסעיף ב'	הרמ"א בסעיף א'	ע"פ רעק"א:
מדוע הרמ"א בסעיף א' לא סמך על טעם הריכוך ולפיו היה	מלח ולא הדיח תחילה- בהפ"מ מועיל להדיח שנית במקום הצורך	אם חזר וחתך לאחר שהדיח ולא הדיח שנית- הרי זה כאילו לא הדיח כלל	אם בישל לאחר שחתך החתיכה לשניים ולא חזר והדיחה מה הדין

¹⁰ ש"ך סט"ב: ונראה דעת הב"י לסמוך עליהם במקום הפסד מרובה אם הדיחו ומלחו שנית דוקא וכן משמע מדבריו כאן בש"ע

מתיר בדיעבד בהפ"מ כשפ"ד			לפי הרמ"א
	משום שסומכים על טעם הריכוך של הר"ן	כדין כל בשר שנמלח בלא שהודח תחילה	נימוק

17. שיטת השו"ע כשבישל בלא הדחה כשחתך אחר ההדחה:

הדין ביחס לדעת הש"ך	נימוק	בישל בלי לחזור ולהדיח את הצד החתוך	מלח בלא להדיח	אם מדובר שחתך אחר ההדחה-
אף שהש"ך דקדק מהב"י שמתיר לחזור ולהדיח רק בהפ"מ, והבין כן בשו"ע, מ"מ נראה שהשו"ע יתיר כאן כאמור, כיון שמדובר שהודח כראוי מצד אחד	כיון שמדובר כאן שצד אחד הודח, ורק הצד השני נחתך והוא כלא הודח, יש להקל כדין חתיכה שנמלחה מצד אחד	יכול לחזור ולהדיח אף בלי הפסד מרובה	יכול לחזור ולהדיח אף בלא הפסד	ע"פ השו"ע

18. בשר טחון:

ילקוט יוסף		ע"פ הר"ן	בפשטות	
לצלייה	לבישול	נראה שנתיר, כיון שעכ"פ ההדחה מועילה לרכך את הבשר	היה לומר שאם הוא הודח לפני הטחינה אזי דינו כבשר רגיל שנחתך, אך נראה שאין לומר כאן את ההיתר של השפתי דעת שהתיר מדין שיש 60 כנגד צד אחד, כיון שכאן הוי חתיכות רבות ולא חתיכה אחת	מה דין בשר טחון שהודח לפני הטחינה אך לא נמלח
יש להתיר, כיון שהאש שואבת את הדם ומפליטו	להחמיר ולאסור, כיון שלא ניתן להדיחו ולמלחו כראוי, ובהערה הוסיף שיש לאסור, כי הדבר נחשב כחתיכות נפרדות שצריך למלוח כל גרגיר וגם לא ניתן להדיח כל חתיכה בפני עצמה			

19. צליית בשר טחון שלא נמלח:

שו"ת ישכיל עבדי	ילקוט יוסף	
אסור	מותר	האם מועיל לצלות בשר טחון שלא נמלח
יש להחמיר, מחשש שדוחק הטחינה גרם לחימום הבשר, ויש לחוש שהדם נפלט ונבלע בבשר	יש להתיר, כיון שהאש שואבת את הדם ומפליטו	נימוק

20. נמלח בלא הדחה תחילה:

פמ"ג ע"פ הרא"ה		ע"פ הט"ז והש"ך	האוסרים וסוברים שאינן לו תקנה	המתירים להדיחו ולמלחו שנית	
הניחו פחות מ12 שעות	הניחו בלא הדחה 12 שעות	ע"פ הר"ן, הי"א במרדכי והמרדכי מועיל להדיח שנית ולמלוח	הסמ"ק, הארוך, שערי דורא, שו"ע בי"א, הרמ"א (אך התיר בהפ"מ)	הרא"ש ע"פ ספר התרומה, שו"ע בסתם	מה דין בשר שנמלח בלא שהודח מתחילה
מועיל להדיחו ולמלחו שנית	לא מועילה מליחה שנית כי הדם שעל פניו כבר נבלע				

21. האם מועילה הדחה לאחר שהבשר נמלח בלא הדחה:

הסוברים שטעם ההדחה משום ריכוך הבשר	הסוברים שטעם ההדחה משום דם שעל פניו והחשש שיבלע	ע"פ הט"ז:
מועילה, כיון שע"י ההדחה הבשר יתרכך, ואם הוא יחזור וימלחנו שנית, המלח יפליט את הדם שנבלע ממה שהיה בעין אגב הדם הבלוע בבשר עצמו	לא מועילה הדחה שנית ומליחה, כי המליחה הראשונית כבר הוציאה את כל הדם והבליעה את הדם שבעין בבשר, והמליחה השנית לא תוציא את הדם שנבלע, כי אין בבשר כבר את הדם של עצמו שאגב הוא, יצא גם הדם שנבלע מעל פני הבשר	האם מועילה הדחה לאחר שהבשר נמלח בלא הדחה
לא	כן	האם כל הדם יוצא לחוץ ע"י המליחה הראשונית

22. נמלח בלא הודח בשהייה מועטת:

הב"ח ¹¹		הרמ"א	
כששהה	כשלא שהה	אסור, אף אם נמלח מעט, משום (הט"ז ע"פ או"ה): 1. לא בקיאים בין מליחת צלי לקדרה 2. גם מליחת צלי פולטת כל שהוא דם והדם חוזר ואוסר 3. יש לחוש שמבליע את הדם שבעין (הט"ז)	אם הבשר נמלח בלא הדחה ושהה רק מעט
אסור, אף בהפ"מ	מותר, ע"י הדחה ומליחה שנית		

¹¹ ב"ח יורה דעה סימן סט: ולפע"ד נראה דאין להחמיר בזה במקום הפסד מרובה כיון דמדינא שרי היכא דלא שהה על ידי שיחזור וימלחנו אבל בשהה אסור אפילו בהפסד מרובה למאי דנהגין כסמ"ק ודלא כמו שפסק בית יוסף ומהר"ם איסרלש (ס"ב) להקל בהפסד מרובה אפילו שהה כסברת הרא"ש ודעימיה

		חלק על הב"ח	
--	--	-------------	--

23. דעת השו"ע והרמ"א בדין בשר שלא הודח לפני המליחה:

בדין בשר שלא הודח לפני המליחה		
ע"פ משבצות זהב	ע"פ הש"ך	דעת השו"ע
מותר (אף בלי הפ"מ)	התיר רק בהפ"מ	
כן (לרמ"א מותר רק בהפ"מ)	לא	האם יש מחלוקת בין הרמ"א לשו"ע
כששהה אך לא שהה כדי שיעור מליחה האם ע"פ הרמ"א יש להתיר לצלי		דעת הרמ"א
הב"ח ורש"ל ¹²	הש"ך	
אסור	מותר	

24. שיעור ההדחה:

הפמ"ג		ש"ך, ט"ז		השו"ע	הרמ"א		שיעור ההדחה
לטעם המרדכי (הרמ"א)	לטעם הר"ן	לטעם והמרדכי (העברת הדם שעל פניו)	לטעם הר"ן (ריכוך הבשר)	משמע מלשונו שדי בהדחה מועטת (נקט לשון 'להדיח')	בדיעבד	לכתחילה	
יש צורך בשרייה חצי שעה כי צריך ריכוך של כל גוף הבשר	אין צורך בשרייה של חצי שעה כי צריך רק ריכוך מבחוץ	מועילה הדחה מועטת ואנו סומכים עליהם, וכמו כן מועיל אם יש 60 כנגד הדם	לא מועילה הדחה מועטת		הדחה מועטת	ישרה כחצי שעה, ואם הדיח היטב- די בכך	

25. חתיכה שיש בה 60 כנגד הדם:

¹² ש"ך ס"ק י"ג: "ומהרש"ל פ' השוחט שם פסק דאפי' לא שהה שיעור מליחה אסור ג"כ לצלי וכ"פ הב"ח".

הש"ך	הרמ"א	
הרמ"א התיר כיון שאנו סומכים על הטעם שההדחה לצורך דם שע"ג, אך לטעם ריכוך- ודאי שלא מועיל	מותר בדיעבד	מה הדין אם היה בחתיכת הבשר 60 כנגד הדם שעליה

26. צורך בהדחה והמלחה שנית:

רעק"א	הש"ך	
צריך, כי לטעם הר"ן מועיל מדין ריכוך, ומטעם דם בעין או שלא ימס המלח מועילה ההדחה הראשונה, ואין להקל בלי הפסד מרובה	אין צורך, כיון שמרגע שנמלח הדבר נחשב כמצב של בדיעבד שכבר יש להתיר בו אף בלי הדחה והמלחה שנית	האם יש צורך בהדחה והמלחה שנית לאחר שהרמ"א התיר בדיעבד כשיש 60 בחתיכה כנגד הדם או שהייתה הדחה מועטת

27. שרה חצי מהחתיכה:

פת"ש בשם הפמ"ג¹³		אם שרה רק חצי מהחתיכה במים
לשאר הטעמים	לטעם ריכוך הבשר	
צריך להדיח אף בדיעבד	מועיל, כיון שהמים נכנסים בבשר ומרככים את כולו	

28. הדחה במי פירות:

פמ"ג¹⁵		הש"ך והט"ז	הרמ"א בתשובה¹⁴		הרמ"א על השו"ע	
לשאר הטעמים	מטעם ריכוך	מותר, זאת משום שלא מצינו כן בר"ן, ובתוס'	בהדחה שאחר המליחה	בהדחה הראשונה	מותר (ע"פ הר"ן והתוס')	האם מותר להדיח הבשר במי פירות
מסופק בדבר- ייתכן שמותר וייתכן שהם	מי פירות מקשים		מותר	אסור, כיון שמקשה הבשר, ומשמע שחש לטעם ריכוך		

¹³ פרי מגדים יורה דעה פתיחות פתיחה להלכות מליחה: גם יש עוד נ"מ אם נשרה חצי שעה לפני החתיכה למעלה ממים ולא הודח אם לרכך שרי דבחתיכה עבה מאד נכנסין המים כ"ש כאן ואם שלא יתמלא או משום דם בעין אף דיעבד צריך להדיח מכל צדדים יפה

¹⁴ שו"ת הרמ"א סימן קלב יא: עוד שאלת על מ"ש הר"ן והבאתיו בת"ח שלי, דיכול להדיח הבשר לקדירה במי פירות ולאו דוקא במים, ודקדקת הא הדחה ראשונה לא ושאלת טעמא. ואפשר לומר דשאר משקין מטרשי ליה ואינן מרכינין הבשר כמו מים. וכזה כתב מהרי"ק לענין רחיצת אשה קודם טבילה שצוו עליה הרופאים שלא תחוף במים, כי צריך דקדוק אם מותרת לחוף ביין שאפשר שהיין מסבכין השערות וה"ה לענין מטרשי נמי, ואין כל הטבעים שוים.

¹⁵ פרי מגדים בפתיחה להלכות מליחה: ובשאר משקין אם לרכך אפשר מטרשי ולשאר טעמים אפשר דשרי ומ"מ אפשר דמטרשי ליה

מקשים הבשר והדם לא יצא	הבשר	מפורש להיתר		הבשר כר"ן		
---------------------------	------	----------------	--	-----------	--	--

29. האם השו"ע חש לטעם הריכוך:

ט"ז, ש"ך (ס"ק נ"ד)		הפמ"ג		סעיף א'	סעיף א'	סעיף ב'	
ש"ך	ט"ז	ייתכן שסובר כר"ן	ייתכן שסובר כמרדכי	לא חושש, לא מצריך שרייה כשחתך שוב את הבשר לאחר ההדחה הראשונית	לא חושש, שהרי מצריך הדחה בעלמא לפני המליחה ולא שרייה של חצי שעה	חושש, שהרי כתב שם מלח ולא הדיח תחילה, חוזר ומדיח	האם השו"ע חושש לטעם הריכוך
אין הכרח לומר שהשו"ע מצריך שרייה מצריך שרייה חצי שעה	ייתכן שהשו"ע מצריך שרייה חצי (וממילא חושש לטעם הריכוך)	חושש, ושפשוף יסודי ג"כ מרכך, ועל כן אין הוא מצריך שרייה של חצי שעה	לא חושש, השו"ע מצריך רק הדחה בעלמא כטעם המרדכי להעביר הדם, ועל כן אין צורך בשרייה של חצי שעה, ומצד שני אם חתך מועיל להדיח שנית כיון שהמלח לא פעל מריבוי הדם				

30. האם הרמ"א חש לטעם ריכוך ודם שבעין:

דם שבעין ע"פ הסמ"ק	ריכוך	האם הרמ"א חש לטעם
חשש, ולכן לא מועיל לחזור ולהדיח כשמלח בלי הדחה, אלא רק בהפסד מרובה	חשש, ולכן הצריך להשרות לכתחילה, אך בדיעבד התיר בשרייה מועטת	

למסקנה יש להעיר שמצינו נפק"מ בין הראשונים בטעם ההדחה במקרים הבאים:

א. כאשר חתך את החתיכה אחר ההדחה, ובדין בשר טחון

ב. כשהבשר נמלח בלא הדחה תחילה

ג. שיעור משך ההדחה, ומה הדין כשהודח רק מעט

ד. אם היה שישים בחתיכה כנגד הדם שעליה

ה. כששרה רק חצי מהחתיכה במים

ו. הדחה במי פירות

31. איסור מליחת בשר קפוא:

הדגול מרבבה		הש"ך	התקנה ע"פ הרשב"א	הב"י ע"פ הרשב"א	
אם לא היה כנ"ל	אם נמלח הבשר בעודו קרוש והודח כבר אחר המליחה, או שהוא אחר 12 שעות	אסור, על כן יפשי' לרכך אותו תחילה בכלי שני, שיהיה בטמפרטורה שהיה בה לפני שקפא, וכרמ"א ¹⁶	יפשיר אותו בכלי שני, אף אם היס"ב, כיון שלא מבשל בכך ועל כן מועילה מליחה או צלייה להוצאת הדם אף אם נבלע דם מחמת החום	אסור למלוח בשר שמלא בקרח וכפור	האם מותר להדיח בשר קפוא
מותר, וידיח מעט להסיר המלח, וכך נקבי הפליטה לא ייסתמו, וימלח שנית	מותר רק ע"י צלייה (אין לו תקנה במליחה)				

32. אם הבשר הוקפא קודם ששהה שיעור מליחה:

פרי חדש	ש"ך בשם מהרש"ל		אם הבשר הוקפא קודם ששהה שיעור מליחה
	בדיעבד	לכתחילה	
ימלח שנית לאחר שיפשיר, ויכול לצרף את שיעור הזמן ששהה במליחה בראשונה לשיעור הזמן במליחה השנית לשיעור המליחה הנדרש	אם שהה שיעור מליחה לאחר שהפשיר- מותר בדיעבד	כשיפשיר ימלח אותו פעם שנית כשיעור מליחה	

33. אם נמצא אחר המליחה חתיכה קפואה בתוך הבשר:

גבעת שאול			לית חן	ע"פ הפת"ש:
אם הודח היטב ונמלח שנית	אם הדיח כבר היטב	אם לא הודח עדיין	אין לו תקנה אלא בצלייה, כיון שמליחה נוספת לא תועיל מחמת שכל הבשר שמסביב לחתיכה כבר	אם נמצא אחר המליחה חתיכה קפואה

¹⁶ הרמ"א סח סעיף יא: "דקיימא לן כלי שני אינו מבשל, ואפילו היד סולדת בו (מרדכי פרק השוכר) ובדיעבד שרי, אבל לכתחלה אסור (הגהות ש"ד שער י"ד) ולכן נהגו באלו המדינות שלא למלוג שום דבר רק אחר מליחה מיהו לכבוד אורחים או צורך שבת, מותר להניח בכלי שני, אפילו לכתחלה, חתיכה מלאה קרח וכפור כדי למהר מליחתו".

בתוך הבשר	פלט דמו, ממילא גם אותה חתיכה כבר לא תפלוט דמה	ידיח מעט רק להסיר הציר, וימלח שנית	אין לו תקנה אלא בצלייה	אין לו תקנה כלל
-----------	---	------------------------------------	------------------------	-----------------

34. בשר שהוקפא קודם מליחה ושהה 3 ימים:

מנחת יעקב		
בשר שנקרש תיכף בעת כניסתו למים ושהה 3 ימים בלי מליחה יש לאסור ממ"נ לבישול, אך מותר בצלי		בשר שהוקפא קודם מליחה ושהה 3 ימים
אם קרח אינו כמים	אם קרח נחשב כמים	
הרי דינו כבשר ששהה 3 ימים בלי הדחה	הרי שהדם נבלע בבשר לאחר מעל"ע	

35. שיעור זמן ההקפאה האוסר בבשר:

מהו שיעור זמן ההקפאה האוסר בבשר	מנחת יעקב	דבר שמואל	קרית חנה (כמנח"י שקרח אינו כמים)
	3 ימים	מעת לעת	כששהה מעל"ע
			מותר
			ג"כ לא ברור לאיסור

36. בשר המיובא בחו"ל המובל במקפוא חשמלי:

בשר קפוא במקפוא	אגרות משה	יביע אומר	
	אם מדובר שהבשר הוקשה כאבן כך שאין עליו שום לחלוחית מים- יש להקל בדיעבד ולהניחו ליותר מ3 ימים, אך לכתחילה ברור שאין לעשות כן. הסמך להתיר הוא כמו שכתב בנקה"כ, שכיון שזו רק חומרת הגאונים ולא נזכרה בש"ס ואף ריב"ש פקפק בה, הבו דלא להוסיף עלה	מדינא	הסומך על ההיתר
		מותר, כמו שחבל אחרונים התירו	המחמיר
		יקנו בשר חלק טרי מהארץ	טוב אם אחר מליחה והדחה יתנו את הבשר כשהמים רותחים כדי לצרף היתר נוסף של חליטה ברותחים

37. המנהג כיום בהקפאת הבשר:

למעשה המנהג כיום

בשר גלאט	בשר רגיל
מכשירים בחו"ל לפני ההקפאה	יש להקפיד להמליחו לאחר ההפשרה

38. הכלי ששורים בו את הבשר:

האם מותר להשתמש בכלי ששורים בו את הבשר	רמ"א	ש"ך		אם מדובר ששרו את הבשר מע"ל
		לכתחילה	בדיעבד	
נהגו שלא	נהגו שלא	נהגו שלא, שמא נדבק בו דם, למרות שמדינא היה מותר כיון שלא נוהגים לשרות בכלי מע"ל	אם הדיחו אותו יש להתיר אף אם השתמש בו בחם	הבשר והכלי אסורים, כדין 'כבוש כמבושל', ממילא אם ישרו בו שוב בשר מע"ל- הבשר ייאסר

39. סוג המלח למליחה:

הרמ"א	גמרא	הרמב"ם	הרא"ש והטור	שו"ע ע"פ רי"ו	הרמ"א
באיזה מלח מולחים	רב דימי מלח במלח גס	"מלח עבה כחול הגס"	מלח דקלגס- עדיף מלח דק כי הוא מתפזר על הבשר ופועל בו כי הוא נדבק, אך מלח גס נושר מהבשר, ואעפ"כ חידש רב דימי שמותר אף במלח גס	מלח שהוא לא דק כקמח ולא גס כ"כ שנופל מהבשר, והרי זה מעין פשרה בדברי הרמב"ם והרא"ש	לכתחילה כשו"ע, ואם אין לו- מותר אף במלח דק כקמח
האם ניתן למלוח במלח דק	---	אסור, כי המלח ייבלע בבשר ולא יוציא את הדם	עדיף לכתחילה, כי מתפזר ומוציא הדם היטב	מותר בדיעבד אף במלח דק כקמח	מותר בדיעבד אף במלח דק כקמח

40. שינוי המלח:

ש"ך, ט"ז	הש"ך ע"פ ת"ח
אם יש לו מלח גס ועבה האם יש תקנה להשתמש בו לכתחילה	יש לו מלח דק ורך האם יש תקנה להשתמש בו לכתחילה
יכול להדקו כך שיהיה מלח דק כמלח הים	בדיעבד ניתן להשתמש בכל סוג של מלח

41. שיעור המליחה:

ש"ע	הרשב"א		שמואל	
כרשב"א	עד שלא ראוי לאכילה		'מולחו יפה יפה'	מהו שיעור המליחה
מולח 2 הצדדים, ובעוף ימלח גם מבפנים, ובדיעבד די כשנמלח רק מצד אחד או מבפנים\מבחוץ	בדיעבד	לכתחילה	'במלח תמלח' מולח משני צדדיו אביי: ה"ה לקדירה	צורת המליחה
	מצד אחד, או שלא מלח מבפנים- מועיל (שהרי גם בחתיכה עבה מולח רק מבחוץ ולא מבפנים וזה מועיל)	משני צדדיו, אך לא צריך כ"כ מלח עד שיהיה כבניין, ובעוף ימלח לכתחילה מבפנים		

42. מליחה מצד אחד:

הרמ"א			הש"ע ע"פ הרשב"א	
אם עוד לא התבשל		אם התבשל כבר	מועיל	האם מועיל למלוח מצד אחד
אם כבר עברו 12 שעות	אם עוד לא עברו 12 שעות משנמלח	יש להתיר לצורך	לא	
יצלה, אין לו תקנה במליחת הצד השני כי הצד שכבר נמלח יבלע מהצד הפולט	ימלח הצד השני שעוד לא נמלח (כי אז הבשר עוד פולט ולא יבלע)			

43. הש"ע והרמ"א ביחס לדברי אביי:

הרמ"א	ש"ע ע"פ הרשב"א	האם דבריו של אביי שלומדים דין קדירה מ'במלח תמלח' שצריך למלוח 2 צדדיו הם
כן, ועל כן יש כאלו שאוסרים כשנמלח מצד אחד בלבד, ורק בדיעבד יש לסמוך כשהדבר	לא, ועל כן בדיעבד די כשנמלח מצד אחד	

לעיכובא	נעשה לצורך
---------	------------

44. מחלוקת הש"ך והט"ז בדעת הרמ"א ביחס למליחה בתוך לאחר 12 שעות:

האם ניתן למלוח את הבשר בצד שלא נמלח	בתוך 12 שעות	לאחר 12 שעות		דעת הש"ך והט"ז בעצמם
פשט דברי הרמ"א	יחזור וימלח הצד השני	יצלה		---
הט"ז (משב"ז)	יחזור וימלח הצד השני	לא נתבשל		חולק על הרמ"א, וסובר שבדיעבד מותר לבשל עד מע"ל ע"י שיחזור וימלח
		נתבשל כבר	לבשל	
		מותר רק בהפ"מ	לצלות	
		מותר	אין תקנה	מותר
הש"ך (ת"ח, ד"מ)	יחזור וימלח הצד השני	לא נתבשל		בנקוה"כ הסכים עם הרמ"א
		נתבשל כבר	בסתמא	
		מותר רק בהפ"מ	יצלה	
		יחזור וימלח עד מע"ל ויבשל		

45. כשהדיחו את הצד שנמלח:

ט"ז	הב"ח ¹⁷ וכן הסכים בש"ך	
מועיל	לא מועיל	אם מלח מצד אחד וכבר הדיחו אחר ששהה שיעור מליחה, האם מועיל למלוח את הצד השני
דין סתימת הנקבים - אינו מוסכם, ומה גם שיש היתר הרמ"א במקום הפסד	אין תקנה, כיון שאין לו כבר ציר, נסתמו נקבי הפליטה, והצד שנמלח יבלע מהצד שנמלח עתה (בשפתי דעת)	נימוק

¹⁷ ב"ח יורה דעה סימן סט: אם הודח אחר ששהה שיעור מליחה אין לו תקנה במליחה שנייה כאשר יתבאר בס"ד בסוף סימן ע' (ס"ט) דכיון שהודח נסתמין נקבי הפליטה וכשימלחנו שנייה ויהיה בולע הדם מצד השני שוב אינו נפלט ואין תקנה לבשלו ולא שרי

	הסביר שכיון שבצד שנמלח כבר אין דם, הנקבים נסתמים, ועל כן לא שייך כבכ"פ, ולכן אין תקנה)	
--	---	--

46. מליחת חתיכה עבה:

משב"ז ע"פ הפר"ח	הרשב"א וכ"כ הש"ך	מרדכי	
מועיל, וכל מה שהפר"ח אסר זה שמלח צלע אחד בעוף ואת השנייה כלל לא מלח	מועיל, ואין צורך לחתוך אותה לשניים	לא מועיל, אלא חייב למלוח גם מבפנים	האם מועיל למלוח חתיכה עבה רק מבחוץ

47. כשהמלח לא התפשט:

הש"ך	הט"ז	
לת"ח דינו כנמלח מצד אחד, אך למעשה ה'עולם' לא מדקדק בכך	מותר, אף בלי הפסד מרובה	מה הדין כשמלח, אך המלח לא נתפשט בכל המקומות
ע"פ הת"ח - כן	לא	האם דין מקום פנוי כדין נמלח מצד אחד¹⁸

48. שיעור זמן המליחה:

דגול מרבבה	הט"ז ברמ"א	ילקוט יוסף	הרמ"א		שו"ע ע"פ הש"ך	
יש להקל כששהה 314 שעה ובדיעבד אף 112 שעה אם כבר הודח	הרמ"א בסעיף י"א כתב שבשר שלא נמלח כראוי- דינו כלא נמלח כלל, והט"ז הסביר שמדובר כשלא שהה	אף הספרדים נהגו לכתחילה: שעה	לצורך (אורחים/שבת)	לכתחילה	18 דקות	כמה זמן הבשר צריך לשהות במלח
			18 דקות- יש לסמוך בדיעבד	שעה (ת"ה, ש"ד, או"ז)		
בפסח שהוא		נהגו כן מצד החומרה	המקור מהרא"ש שלמד שיעור מליחה כצלייה, ובתרומת הדשן		מהרמב"ם: "ומניחו	המקור

¹⁸ **שפתי דעת סימן סט:** ולדינא כתב הש"ך דמקום פנוי אין העולם מדקדקים ולכתחלה נכון ליזהר. אמנם בת"ח שם כתב ונ"ל ה"ה בנמלח מצ"א שוה למקום פנוי דמחד טעמא הוא משמע דשוין המה וכי היכא מצד אחד בה"מ דווקא ה"ה במקום פנוי

גוף שלם צריך שעה אך בבשר אחר ד' בפחות	שיעור מליחה	ולא מצד הדין	כתב: "והואיל ואין שיעור זה שוה בכל החתיכות קבעו העולם להם שיעור מוגבל ותפשו שעה לשיעור זה... תפשו חכמים שיעורה בשעה לפי שהוא חלק מבורר בעיתותי לילה ויום, וכן נוכל לומר בנ"ד"	במלחו כדי הילוך מיל"	
--	----------------	-----------------	---	-------------------------	--

49. שיעור הדחת הבשר:

הש"ע	הראשונים	גמרא	
1. ניפוך\הדחת המלח 2. נתינת הבשר בכלי ההדחה 3. הדחה 1 4. שטיפת הכלי ונתינת הבשר בתוכו 5. הדחה 2	למדו מרב דימי שאחר שהבשר שוה שיעור מליחה צריך לנפץ את המלח מהבשר (כדי שהדם לא יחזור ויבלע) או ישטוף המלח (במלח דק לא מועיל ניפוך), ואז להדיח 2 פעמיים (1- להעביר מלח ודם, 2- להעביר המים שנשארו, עד שהמים יהיו זכים)	שמואל: 'מדיחו יפה יפה', רב דימי ניפץ את המלח מהבשר לאחר המליחה	צורת ההדחה לאחר המליחה

50. צורת ההדחה לרמ"א:

הגר"א	יישוב הט"ז	יישוב הש"ך (דחה הט"ז בנקוה"כ)		הקושי	פסט דבריו	
"קשה להולמו וכבר נתקשו כל האחרונים"	יש לתקן את גירסת הרמ"א. במקום לגרוס <u>ישטפנו או</u> ינפץ המלח, יש לגרוס: ישטפנו <u>וינפץ</u> המלח. ממילא עושה: 1. שטיפה <u>וינפץ</u> = הדחה 1 2. הדחה 2 3. הדחה 3	צד ב' הרמ"א לא חולק על השו"ע, והרמ"א רק התכוון לומר שכך המנהג וכדכתב השו"ע	צד א' השו"ע מצריך 2 הדחות אם מחזיק את הבשר ביד, והרמ"א מצריך 3 הדחות	לא ברור במה הרמ"א חולק על השו"ע, שהרי לשניהם צורת ההדחה היא אותו הדבר	י"א שצריך 3 הדחות, על כן: אופן א': כשו"ע, וזה נחשב כ3 הדחות (ניפוך\שטיפה +הדחה 1 +הדחה 2) אופן ב': יניח הבשר בכלי עם מים וידיח את הבשר 3 פעמים	ביאור שיטת הרמ"א

51. אחר המליחה נתן הבשר למים בלי הדחה/ניפוף:

רמ"א- בהדחה שנייה	רמ"א- בהדחה ראשונה		שו"ע ע"פ הטור	מה הדין אם נתן את הבשר למים מבלי ניפוף/הדחה
אין עוד לחוש כלל	ש"ד ואו"ה (כתב שיש לסמוך עליהם)	דעת עצמו, ארוך ומהרא"י	אין לאסור, כי המים שבכלי מבטלים את כוח המלח, (ש"ך:) ואין זה נחשב כרותח לאסור את הבשר	
	אף אם לא היו מים בכלי- יש להתיר, כי עסוקים בהדחת הבשר	די במים מעטים לבטל כוח הציר		

52. במצב שהודח רק פעם אחת:

הט"ז בעצמו	ט"ז בשם רש"ל	רמ"א ע"פ ארוך ומהרא"י	מה הדין אם הדיחו את הבשר לאחר המליחה רק פעם אחת
סבר כרמ"א, וכתב שכן סבר הב"ח, וממילא לא אומרים שכל החתיכה נאסרה, אלא צריך 60 רק כנגד המלח שעליה	אם הדיחו את החתיכה פעם אחת, החתיכה מצטרפת לבטל את המלח שבו הדם ב60, כי בסתמא החתיכה עצמה נאסרה מחמת שנתבשלה בדמה	מועיל, כיון שדי במים מועטים	

53. הדחת הבשר במי פירות:

הש"ך והט"ז	הש"ך ע"פ הרמ"א בתשובות	הרמ"א סע' ז'	האם מועיל להדיח הבשר במי פירות
משמע מהתוס' שאף בהדחה ראשונה- מועיל	בהדחה ראשונה- אסור, כיון שהמי פירות מקשים את הבשר כאבן, והדם לא יכול לצאת (כר"ן)	מותר	

54. תיאור הכשר בשר בצורה אוטומטית:

ממש העופות נופלים ל3 כלים מלאים במים בזה אחר זה	אח"כ העופות נוסעים על המסילה ושהים שעה	העופות מתערבלים שם במלח	משם נופלים העופות לכלי מלא מלח	הם מונחים שם חצי שעה	העופות מונחים על מסילה בתוך כלי מים	תיאור הכשר בשר בצורה אוטומטית
בכדי לצאת ידי פסיקת הרמ"א שיש להדיח 3 פעמים, והפעם ה1 היא במקום ניפוץ המלח, וכך מחליפים המים בכל פעם	כחומרת הרמ"א ששיעור שהייה במלח- שעה (ולא רק 18 דקות כשו"ע)	כפי שנדרש לכתחילה למלוח את הבשר מכל צדדיו יש להעיר שנראה שבצורה כזאת המלח לא יכול להיכנס לתוך גוף העוף עצמו	כפסק השו"ע שיש למלוח יפה עד שלא יהא ראוי לאכילה מחמת אותו המלח	לצאת השיטה ברמ"א שיש להשרות הבשר בכדי לרככו	לצורך הדחה ראשונה	נימוק

55. בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה:

האם יש לחוש לאיסור דבוק		הש"ך	שו"ע ע"פ הגמ"י וטור	מה דין בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה
הב"ח, הט"ז, הש"ך	רש"ל	חלק על הגמ"י שכתב שהמלח נ"נ, וכתב שצריך 60 כנגד המלח כי לא ידוע כמה דם נבלע בו, אך לא שהמלח עצמו נ"נ, כי לדעת הטוש"ע אין חנ"נ בשאר איסורים. צריך 60 כנגד: המלח+לחלוחית הדם שמתחת למלח	אם יש בו 60 כנגד המלח שעליו- מותר. הגמ"י: צריך 60, משום שהמלח נ"נ מהדם הבלוע בו	
אין חשש לאיסור דבוק, כיון שמיד כשהחתיכה באה למים, כל המלח נמס עם הדם שעליו	יש לחוש, צריך 60 כנגד כל החתיכה משום שהמלח דבוק בבשר			

56. ביטול המלח ב60:

קושיית הט"ז	תירוץ הט"ז ע"פ ש"ד	הש"ך בשם מהר"ם
כיצד השו"ע פסק שהמלח שעל הבשר בטל ב60 והרי המלח הוא דבר העשוי לטעם וכל דבר העשוי לטעם לא מתבטל	דבר העשוי לטעם לא מתבטל, דווקא כשגוף האיסור נ"ט, אך כאן הרי גוף המלח לא נ"ט, והמלח אוסר רק מחמת הדם שבו, והדם אינו נ"ט, ועל כן די ב60 בחתיכה כנגד המלח האוסר	בכל חתיכה יש 60 כנגד המלח, וא"צ לצרף את הרוטב שבקדירה, וממילא יש להתיר בכל עניין, אך אין הלכה כן

57. צירוף הקדירה לביטול המלח:

האם מה שבקדירה מצטרף לבטל את המלח	אם יש בקדירה 60 כנגד החתיכה שנמלחה בלי הדחה מה הדין	
כן, וגם החתיכה עצמה מצטרפת, ואין אומרים שכל החתיכה אסורה מדין 'דבוק'	הכול מותר, כי וודאי שיש 60 כנגד המלח שעל החתיכה, כי בוודאי שכבר בחתיכה עצמה יש 30 כנגד המלח (דלא כמהר"ם שבכל חתיכה יש 60 כנגד המלח)	הרמ"א

58. בשר שנמלח בלי הדחה בכלי שני:

מה דיין בשר שנמלח ולא הודח ואין בקדירה 60 כנגד המלח, והניחוהו בכלי שני	רמ"א ע"פ ארוך ומרדכי	ש"ך בשם רש"ל, מרדכי, רשב"א, רא"ש, ושו"ע בהלכות שבת	הט"ז בשם רש"ל	משבצות זהב	מסקנת הט"ז והש"ך
מה דיין בשר שנמלח ולא הודח ואין בקדירה 60 כנגד המלח, והניחוהו בכלי שני	אסור	מותר	מותר	לכאורה יש לאסור ולא כרש"ל	הש"ך
נימוק	אף שסתם כלי שני- לא מבשל, מ"מ ע"י המלח והציר כאן, הכלי מבשל	כיון שהמלח לא גורם לבישול אפילו לא בכלי שני	כיון שהמלח לא מפליט ומבליע כאחד, וכיון שכבר פסק כוח המלח, אין הוא נחשב עוד	כיון שכאשר המלח נמס במים, הוא מבליע את הדם שבעין בחתיכה, ואין זה דומה לדין שכלי שני לא מפליט מ'גוש' לדבר אחר	כיון שיש לדחוק את המתירים שידו לרמ"א

			'כרותח'			
--	--	--	---------	--	--	--

59. בשר יבש שנמלח ולא הודח:

ש"ך ברמ"א		הרמ"א ע"פ מרדכי, ראב"ן, הג"ה אשירי וש"ד		
בשר שהודח והוכשר כראוי קודם שנתייבש	בשר שלא הודח אחר מליחתו ונתייבש	בדיעבד	לכתחילה	מה דין בשר יבש שנמלח ולא הודח ונתבשל
ברור שדינו כשאר בשר וא"צ בו שום זהירות	בזה דן הרמ"א	יש להתיר אף בכ"ר, כיון שבוודאי יש בו 60 כנגד המלח שעליו, כיון שנתייבש	לא יבשלידיח במים שיש"ב בלי הדחה אחרונה	

60. דין המלח:

רמ"א ע"פ כלבו ורוה"פ	ש"ך ע"פ חטאת	פרי חדש ע"פ הר"ן בשם הרמב"ן	רעק"א ע"פ מנחת יעקב	
אסור	השתמשו ובישלו כבר	מותר, כיון "שהמלח אחר שמלחו בו מותר לפי שהדם נשרף וכלה במלח"	אסור אף בדיעבד, כיון שפסק כוח המלח	האם מותר להשתמש במלח שמלחו בו פעם שנייה
	מותר			

61. האם מותר להשתמש במלח לדעת התורת חטאת:

תורת חטאת	
לדעת הש"ך	לדעת רעק"א (כתב שמוכח ברמ"א כש"ך)
מותר בדיעבד אף אם לא הודח ונמלח שנית, והחידוש שהמלח פעל	מותר בדיעבד רק אם הודח והומלח שנית, והחידוש בכך שלא חוששים שהבשר בלע דם מהמלח

62. דין אכילת המלח מהמליחה:

הרמ"א	הש"ך בשם אפי	כרתי ופלתי	חוות דעת
--------------	---------------------	-------------------	-----------------

	(כר"ו)	ררבי		
האם מותר לאכול מלח שמלחו בו	אסור, משום 'אפשר לסחטו אסור', דהיינו שהמלח נ"נ בגלל הדם שבו, ואף אם נסחוט כל האיסור, עדיין הנבלה תישאר באיסורה	אם התייבש היטב- מותר, אך צ"ע לדינא שהרי מצינו בחתיכת בשר יבשה שמותר רק כשיש בה 60 כנגד הדם, ומשמע שאם אין 60- יש לאסור, וממילא יהיה לאסור כאן	אסור	

63. נאמנות הגוי:

הטור בשם הסמ"ק	הסמ"ג	ריב"א	שו"ע	רמ"א	
נאמן	לא נאמן	לא נאמן	---	כן	האם גוי נאמן במסל"ת
כן	כן	לא	---	---	האם חזקה על גוי ששומר על נקיות (ויש לסמוך שהדיח אחר מליחה)
מותר	מותר (ב"י דקדק שמתיר רק בצירוף טעם נקיות)	אסור, כיון שניתן לברר ע"י טעימה אין לסמוך	כן	כן	האם ניתן לסמוך על מעשה הגוי כיון שהוא מפחד לשנות

64.

ש"ך בשו"ע (ש"ך כתב שכן עיקר בפירוש השו"ע)	הש"ך ברמ"א	הט"ז ברמ"א ¹⁹	
אוסר, ואף שקיי"ל שאין גוי נאמן במסל"ת רק לעדות אישה, אך באיסוד"ר- נאמן, ודם שמלחו איסורו מדרבנן, מ"מ במקום שהוחזק איסור- אינו נאמן אף בדרבנן, וכמו שפסק השו"ע שגוי לא נאמן במסל"ת בהכשר	מותר כסמ"ק, ומשמע שהרמ"א סובר כן אף בשו"ע, מכך שהשו"ע כתב: "סומכין על דבריו" ומשמע שהשו"ע מתיר במסל"ת, ונראה שלרמ"א נאמן גם משום טעם הנקיות	נאמן אף בלא טעם הנקיות, ולכן הדרכ"מ התיר בתרנגולת שספק נמלגה בכ"ר או בכ"ש, ולא שייך שם טעם נקיות	האם גוי נאמן במסל"ת

¹⁹ במשבצות זהב מבואר שלדעת הט"ז באמת ישנה מחלוקת בין הרמ"א לשו"ע בדיון הכשר כלים: לשו"ע- גוי לא נאמן במסל"ת, לרמ"א- נאמן אף כשאיחזק איסורא

		כלים שהוא מדרבנן	
כן	כן, ועל כן הגוי נאמן אף שבהכשר כלים שהוא מדרבנן הגוי לא נאמן במסל"ת	---	האם חזקה על גוי ששומר על נקיות (ויש לסמוך שהדיח אחר מליחה)
כן	כן	מותר ע"פ הסמ"ג	האם ניתן לסמוך על מעשה הגוי כיון שהוא מפחד לשנות

65. גוי מסל"ת:

הב"ח ²⁰	רמ"א	
אסור	נאמן	האם גוי נאמן במסל"ת
כך משמע מסתימת השו"ע, ואף שדם מבושל הוי דרבנן, עדיין יש להחמיר כי עיקר איסור דם מהתורה	כסמ"ק	נימוק

66. גוי מסל"ת:

פרישה וב"ח ²¹	הט"ז	הש"ך, הב"י בסמ"ק	
לא נאמן, כיון שחזקה עליו שמשקר	נאמן, ואדרבה יש עדיפות בכך שיודע מנהג ישראל: 1. ודאי עשה בסתמא כדרך ישראל, כיון שהוא משרת שלו ועושה רצונו 2. חזקת מסל"ת	נאמן, (הש"ך): וכגון שהיה מסל"ת בפני אחרים שלא שאלו אותו אם הדיח, וכדין מומר לע"ז שנאמן בעדות אישה כשמסל"ת, אף שיודע שאיסור והיתר תלוי בזה	האם גוי מסל"ת נאמן כשיודע מנהג ישראל

67. נאמנות הגוי במליחה לאחר שבישלו כבר:

כשהגוי מסל"ת	כשהגוי מפחד			
הרמ"א	השו"ע והרמ"א	בדעת הרמ"א	בדעת	נאמנות

²⁰ **ב"ח יורה דעה סימן סט:** ואין להתיר במסל"ת ודלא כמו שפסק הרב מהר"ם איסרלש בתורת חטאת (כלל א דין ז) ובהגהת ש"ע (ס"י) ואפילו למהרא"י בתרומת הדשן דסומכין במילי דרבנן אמסל"ת, מ"מ הכא באיסור דם דאסור דאורייתא אף על פי דדם שבשלו דרבנן שפיר הוה ליה איסור דאורייתא, דדוקא ביצה שנולדה ב"ט דעלמא דלית ביה לתא דאורייתא, אלא משום גזירה דפירות הנושרין, א"נ משקין שזבו קאמר מהרא"י דשרי במסל"ת, אבל לא באיסור דם וכיוצא בו, וכן נראה מדברי בית יוסף בש"ע (ס"י) שלא פסק להתיר במסל"ת אלא בידוע מנהג ישראל והיה שם ישראל יוצא ונכנס וכו' וכן הוא העיקר:

²¹ **ב"ח סימן סט:** וכל זה שלא כמו שהבין הרב בית יוסף והתימה ממנו שהיה מפרש דגם בגוי היודע מנהג ישראל יש להתיר במסל"ת דכיון דידוע דאיסור והיתר תלוי בזה א"כ אין לסמוך על סיחתו דגוי דודאי משקר

התיר בהדחה, והט"ז הבין ברמ"א שמתיר אף במליחה	ע"פ הש"ך נראה שאין להתיר, כיון שבמליחה לא שייך הטעם של 'נקיות', וממילא יש לאסור בין לשו"ערמ"א שהתירו רק בצירוף טעם ה'נקיות'			השו"ע נראה שיש להתיר, אך הב"י דקדק בסמ"ג שמתיר כשהגוי מפחד רק בצירוף טעם הנקיות	הגוי במליחה לאחר שבישלו כבר
		לדעת הש"ך	בפשטות		
		הרמ"א התיר רק בצירוף טעם נקיות, שאל"כ יסתור הדין בהכשר כלים שהתיר במירתת רק עם טעם נקיות	נראה שמתיר אף בלא טעם נקיות, כמו שהרמ"א התיר בהדחה		

68. דעת הרמ"א במסל"ת:

בסימן ס"ח	בסימן ס"ט	
הרמ"א מיקל במליגה, שמועיל מסל"ת אף בלא הטעם של ה'נקיות' כיון שלא איתחזק איסורא כלל	הרמ"א מיקל במסל"ת רק בצירוף טעם ה'נקיות', כיון שאיתחזק איסורא	ע"פ המנחת יעקב בדעת הרמ"א

69. גוי שעבר על דברי אדונו:

רעק"א והט"ז ברמ"א	הרמ"א ע"פ הש"ד ואו"ה	
אינו נאמן אפילו כשמסל"ת, כיון שא"א לצרף לכאן את הסברא של הב"י בסמ"ק שכשהגוי יודע מנהג ישראל מסתמא עושה רצונו	לא, כיון שמצינו שעבר במזיד ואינו מפחד, אינו נאמן לנו לשום דבר	האם גוי שעבר על דברי אדונו נאמן לנו

70. מעשה דהט"ז:

נימוק	הדין	המקרה	
1. מצינו בהדחה במסל"ת שהתירו, ולא אסרו מכוח 'אוקי אחזקתיה' (שלא מעמידים הבשר בחזקת שאינו מלוח) 2. חזקה שמלחה כדרכה תמיד, ורוב (פעמים שמלחה) עדיף מחזקה (חזקת קמא שלא היה מלוח)	הט"ז התיר, כיון שזה ספק דרבנן ויש ללכת לקולא	אישה בישלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחילה	מעשה דהט"ז
			הערת נקוה"כ אין אומרים ספק דרבנן לקולא במקום שאיתחזק איסורא, וזה מוכח מכך: 1. שהוצרכו לדין מסל"ת ומירתת בהדחה וגם במליגה, ולא התירו רק מטעם ספק דרבנן לקולא 2. דם בעיקרו אסור מן התורה ורק ע"י בישול נאסר מדרבנן ולכן אין להקל 3. אין לומר שמסתמא מלחה, כיון שזה עסק גדול ולא

סביר לומר ששכחה אם עשתה זאת, ולא שייך כאן רוב כנגד חזקה כי אין כאן רוב			
מעשה דהט"ז (2)	אישה הניחה אווז שנמלח והודח על אווז שלא נמלח, ומלחה העליון, ונשרה קצת התחתון בציר שיצא מהעליון בכלי שאינו מנוקב	מה שבתוך הציר	מה שמחוץ לציר
		אסור, כדין כבוש בציר, ולא מדין מליחה	מותר
הערת נקוה"כ	זה פשוט, ולא היה לט"ז לכתוב כן, שהרי האווז העליון כבר נמלח והודח, והיא מלחה רק העליון, ואפשר שיש ט"ס בט"ז וצריך לומר שהאווז העליונה נמלחה ולא הודחה או שלא נמלחה בשיעור מליחה		

71. חתיכה שנתבשלה בלי מליחה:

הרא"ש	הרא"ש הביא שיש אוסרים	הרא"ש והטור כדעת המתירים, וכן פסק השו"ע	הראב"ד	גי' מהרש"א ²² בשם גינת ורדים (ג"ו)
צריך 60 בתבשיל כנגד החתיכה (כי לא ידוע כמה דם יצא ממנה) בכדי לבטלה	כיון שהבשר נתבשל בדמו, הרי דינו כדין 'אפשר לסחטו' אסור'	הדם שנפלט מן הבשר מיד בטל בתבשיל ב60, ומה שנשאר בבשר מותר מדין 'דם האיברים', לא שייך כאן 'אפשר לסחטו' כיון שהבשר מעולם לא נאסר מהדם, שהרי הדם מיד התבטל בתבשיל, כדין צלי	יש לשער 60 כנגד הדם שמשערים שיצא מהחתיכה, וזה דבר מועט	הג"ו כתב שיש לסמוך על הראב"ד (ונראה שלרמ"א יש להתיר רק בהפ"מ, שאל"כ הרי יש לאסור מדין חנ"נ)

72. פסיקת השו"ע והרמ"א:

השו"ע	הרמ"א	השו"ע בשו"ע	שפתי דעת ²³
-------	-------	-------------	------------------------

²² בגי' המהרש"א כתב שיש לשער כמה דם יוצא מן החתיכה, וזה ע"י שיקחו חתיכה שכזו וימלחו אותה ויניחוה בכלי שאינו מנוקב ויראו כמה דם יוצא ממנה, וכתב שבסתם תרנגולת יוצא דם כשיעור ביצה, וממילא יש להתיר כשיש בתבשיל 60 ביצים

²³ שפתי דעת: (מה) ששים. עש"ך דלא ידעין כמה נפיק מיניה זה להמחבר ולדין בלא"ה חתיכה נעשית נבילה ומיהו אף לדין עכ"פ בהפסד מרובה היה לשער בדם אלא דלא ידעין כמה נפיק ואפילו בה"מ צריך ס' נגד כולה.

מה דין חתיכה שנתבשלה בלא מליחה	פסק כרא"ש, צריך בתבשיל 60 כנגד כל החתיכה ואז הכול מותר	בסתמא יש אוסרים את החתיכה עצמה אף כשיש 60 כנגדה	לצורך (שבתלאורח)	הטעם (כרא"ש): משום שלא ידוע כמה דם יצא	הטעם שכתב הש"ך הוא רק לשו"ע, כי לרמ"א בכל מקרה חנ"נ ויש לשער כנגד כל החתיכה, אך עדיין יש לומר שאם מצד חנ"נ היה לנו להקל בהפ"מ לשער רק כנגד הדם ולא כנגד כל החתיכה, אך ע"פ טעם הרא"ש שלא ידוע כמה דם יצא, יש לשער כנגד כל החתיכה אף בהפ"מ, ולא מדין חנ"נ
			יש לסמוך על המקילים (כשו"ע)		

73. המקור בראשונים למחלוקת הקודמת בדין חתיכה שלא נמלחה:

המקור בראשונים	לשיטת השו"ע	לשיטת הרמ"א
	הטור, הרא"ש, הראב"ד, מרדכי בשם רשב"ם ור"ש משנץ	טור בשם י"א, הגמ"י בשם סמ"ק, ש"ד, ארוך, מהרא"י, ומרדכי בשם ראב"ן

74. טעם האוסרים את החתיכה עצמה שלא נמלחה ונתבשלה:

מה הטעם של האוסרים בחתיכה עצמה שלא נמלחה ונתבשלה	שפתי דעת	הש"ך ע"פ המרדכי	הט"ז ע"פ האו"ה
היה נראה משום חנ"נ, ומשום טעם הרא"ש משערים בכולה אף בהפ"מ	הרוטב מבלבל את טעם החתיכה, וגורם לכך שהדם שבחתיכה פירש ממקום למקום	משום איסור דבוק	

75. חליטה בבשר שלא נמלח:

האם יש היתר	ברכ"י בשם הרב שלמה עמאר ²⁴	דעת הברכ"י
-------------	---------------------------------------	------------

²⁴ שיורי ברכה יורה דעה סימן סט: דין יא. ראיתי בפסקי דינים כ"י להרב הגדול כמהר"ר שלמה עמאר ז"ל, אב"ד ור"מ בעיר גדולה לאלקים ק"ק מרואיקוס יע"א בדור שלפני פנינו, שכתב וז"ל, דע שבזמן הזה כמה בני אדם טעו בזה ומצריכים ששים, וסומכים עמ"ש בש"ע סימן ס"ט דין י"א, בשר שנתבשל בלא מליחה צריך שיהיה בתבשיל ששים כנגד אותו בשר ואז הכל מותר. ודבר זה טעות בידם, דהתם מיירי שנתנוהו במים שאינם רותחים ומתבשל, אבל בזמן הזה כל בני אדם נותנים אותו במים רותחים והוי חליטה... ומנהג העולם כעת ליתנו במים רותחים, ואינו אלא חומרא בעלמא. ומאחר שהכל נותנים אותו במים רותחים הוי חליטה ומותר... ואעפ"י שכתבו הפוסקים אין אנו בקיאים בחליטה, היינו לכתחילה, אבל בדיעבד שרי... ובאמת יש לתמוה מה בקיאות יש בחליטה. וכיון דמדינא שרי, לא גזרו הגאונים אלא לכתחילה. ונראה ברור מזה דבדיעבד מותר בלי שום דוחק. וכפי זה כל מה שנזכר בפוסקים בשר שנתבשל בלא מליחה, היינו כשיתנוהו במים צוננים.

בבשר שלא נמלח ע"י חליטה (מים רותחים)	במים צוננים	במים רותחים	במים רותחים מאוד
	צריך 60 כנגד החתיכה	מותר בדיעבד אף בלא 60	יש להקל לצורך כגון שהוא בער"ש

76. ריבוי היתר לצורך ביטול החתיכה שלא נמלחה:

הט"ז בשם רש"ל(צ"ט)	הרמ"א (צ"ט)	עוד צד לאסור	רעק"א בשם א"ר	בפשטות	אם מדובר שהתבשיל נאסר מדין חתיכה שלא נמלחה האם ניתן לתקנו
אם כבר הוסיף עליו- יש להתיר בדיעבד כשעשה כן בשוגג (בדשאל"מ)	אסור, לא ניתן להרבות אפילו לא באיסור דרבנן	כבר הבאנו לעיל בשם הב"ח (במסל"ת) שכיון ששיקר דם הוא מדאו' יש לחוש לדונו כדאו' ולא כדרבנן, וממילא אסור להרבות עליו בכל מקרה	דווקא כשנפל מעצמו מרבה עליו, אך כשהפיל בשוגג- אסור להרבות עליו. ממילא במקרה שלנו שהוא בישל בשוגג חתיכה לא מלוחה- לא יוכל להרבות עליה ולבטלה, שהרי הוא עשה מעשה בידיים והיא לא נפלה מעצמה	היה נראה שמועיל להרבות עליו היתר בכדי שיתבטל האיסור, שהרי דם שבישלו אסור רק מדרבנן, והשו"ע פסק שאם האיסור דרבנן נפל מעצמו יכול להרבות עליו	

77. בשר ששהה ג' ימים:

המהר"ם מרוטנבורג ²⁵	הטור בשם הגאונים	מה דין בשר ששהה ג' ימים מע"ל בלא מליחה
יש להתיר ע"י צלייה, כי דם האיברים שלא פירש- מותר, ומה שיוצא לחוץ נשרף באש	אסור לאכלו מבושל, כיון שדמו נתייבש בתוכו, וכבר לא יצא ע"י מליחה	

78. בישול אחר צלייה:

הערות שם: דעת מהר"ש עמאר לצרף סברת הראב"ד דבמאי דנפיק מיניה משערין... אף שמרן אינו פוסק כן, כמבואר בשלחן ערוך כאן. וטעמו דפשט דברי הגמ' ורוב הראשונים סברי דמשום דמאי דנפיק מיניה לא ידעין, לכן מדרבנן כדי לא לתת תורת כל אחד בידו, קבעו שכנגד כל החתיכה משערין. וב' הצירופים לא הוכשרו בעיני רבינו לכתח'י, משום שאינם הלכה, ורק בשעת הדחק כתבו הפוסקים שהזכיר במחזיק ברכה לסמוך על חליטה.

²⁵ ספר תשב"ץ קטן סימן שמב: בצלי אומר אני שהוא מותר דם האיברים שלא פירש מותר ואם יוצא על ידי האש נורא שאיב ליה

האם מותר לבשר שצלו אותו לאחר ששהה ג' ימים מע"ל בלא מליחה	תה"ד בשם גדול אחד	תה"ד ומהר"ם	הב"י		השו"ע	רש"ל	ט"ז, ב"ח (דחה את רש"ל)	רדב"ז
			לכתחילה	בדיעבד				
	מותר	אסור, שמא הבשר יפלוט ע"י הבישול מה שלא פלט ע"י הצלייה, ע"י שהמים הרוותחים בבישול מרככים הבשר	לחוש לאסור	יש לסמוך על המתירים	אסור לכתחילה, אך אם כבר בישל יש להתיר (ש"ך: כיון שיש לתלות שיצא הכול, ומה שנשאר ולא יצא- כבר לא יצא אף ע"י הבישול	אסור אפילו בדיעבד	כשו"ע, ואף תה"ד לא התכוון לאסור בדיעבד	מותר, אם נותנים הבשר לקדירה שהמים בה כבר רותחים, ובפת"ש סמך בעת הצורך

79. השהיית בשר בלא מליחה:

האם מותר להשהות בשר בלא מליחה	רמ"א ע"פ מהרא"י	הט"ז (בקובץ ישן) בשם מהר"ר עוזר	רעק"א
	אסור, שמא ישכח ויבשלנו	אסור, אך אם כבר השהה ומלחו אחר 3 ימים כשיעור מליחה והדחיו וצלו- מותר לבשלו ²⁶	אסור בבישול, אף אם קודם לכן מלח וצלה, כיון שכל ההיתר של מהר"ר עוזר מבוסס על היתר בישול אחר צלייה, וכיון שאנו אוסרים- אין היתר

80. מליחת בשר ששהה עם שלא נמלח:

מה דין בשר שלא נמלח 3 ימים ומלחו אותו אחר 3 ימים עם בשר שעוד לא נמלח	הט"ז	נקודות הכסף ²⁷
	הבשר ששהה 3 ימים אסור, שמא בלע מהבשר השני (אך הבשר שנמלח עתה- מותר, כיון שהוא פולט בעצמו)	
	הבשר ששהה 3 ימים בלא מליחה מותר בדיעבד, כיון שכל איסור שהייה ג' ימים הוא חומרת הגאונים מפני שלא כל הדם יוצא לאחר 3 ימים, אך כיון שיוצא מעט גם אחר 3 ימים (ועיין בהערה), יש לתלות שהוא לא יבלע מהבשר האחר, מדין כבכ"פ	

²⁶ אין לדמות זאת לדין בישול אחר צלייה שנחלקו האם זה מותר, שהרי בבישול אחר צלייה מדובר שכלל לא מלחו, וע"פ הקובץ ישן כאן מדובר שמלחו עכ"פ אחר שלושה ימים

²⁷ בנקודות הכסף הסכים עם אותו מורה הוראה שהט"ז השיג עליו: "ולי נראה דטב הורה, דהא הך שדהה שלשה ימים בלא מליחה היא חומרת הגאונים, ולא נזכר שום רמז בש"ס, וגם הריב"ש ס' פ"ו שדא ביה נרגא, והלכך הבו לה דלא להוסיף עלה, ואין לך אלא מה שהחמירו בפירוש, ועוד די"ל דאף הגאונים לא קאמרי שאינו יוצא כלל, שהרי נראה הדבר לעין [שיוצא אלא] שאינו יוצא כל דמו, ואם כן, כיון דעכ"פ יוצא קצת דם, אמרינן לגבי דם שבלע כבכ"פ, כן נראה לי".

81. מליחת בשר ששהה עם שנמלח:

רעק"א²⁸	הט"ז	מה הדין בבשר שלא נמלח 3 ימים ומלחו אותו אחר 3 ימים עם בשר שנמלח והודח כראוי
אף אם מדובר שמונח בכלי מנוקב-שני סוגי הבשרים אסורים	אם מלחו בכלי שאינו מנוקב-שני סוגי הבשרים אסורים, שמא יצא הדם שנתקשה, ע"י המליחה, ואוסר את שאר הבשר, כיון שמונח בכלי שאינו מנוקב	

82. חתיכה ששהתה ג' ימים בלא מליחה ונתערבה באחרות:

הרמ"א בהל' תערובות	רעק"א	ש"ך וט"ז	השו"ע ע"פ תה"ד	מה דין חתיכת בשר ששהתה ג' ימים בלא מליחה ונתערבה באחרות
בטלה אף ש"ל שזה דשיל"מ, כיוון שיכול לצלותה, כי אין איסורה אלא מחמת הדם שבה, והש"ך והט"ז השיגו עליו שם	בטלה ברוב, "לא הוי ישל"מ, דיש לו הפסד שומן בנוטף"	בטלה ברוב, אף שהייתה הו"א לומר שכיון שמותר לצלי הו"ל דשיל"מ, אך כיון ש: 1. הבשר מעולם לא נאסר לצלי 2. אין לה היתר למציאות בה היא עתה בקדירה, 3. צריך הוצאה בכדי למלחה בכלי- לא נאסר מדין דשיל"מ	בטלה ברוב, אף אם הייתה חה"ל, כי האיסור בחתיכה אינו מחמת עצמה, אלא מחמת הדם הבלוע בה, ודם הבלוע אינו ראוי להתכבד	

83. היתר בחתיכת בשר ששהתה ג' ימים:

נקוה"כ	הט"ז (פר"ח חלק)	הש"ך	באיזו מציאות השו"ע היתר בחתיכת בשר ששהתה ג'
למהרש"ל אם מדובר בהוצאה מועטת- לא נחשב דשיל"מ, וגם להרא"ה ימלח. לרש"ל כשהיתר	אף אם מדובר בחתיכה שלא נמלחה בתוך 3 ימים, עם 2 חתיכות שנמלחו-	נתערבה בחתיכות אחרות שלא שהו עדיין 3 ימים, ולא נמלחו ועל כן מותר לבשל את כולם	

²⁸ רעק"א השיג על הט"ז וכתב: "אינו מדוקדק, דגם במנוקב אסור"

ימים בלא מליחה ונתערבה באחרת	כשימלחו מהרש"א: מ"מ אין למולחן לכתחילה ביחד) או כולן נמלחו ואחת נמלחה לאחר 3 ימים, שמותר לבשל כולן בלא מליחה	מותרת, ואין צריך למלוח את כולם מספק, ואין לדבר דין דשיל"מ כי צריך הוצאה למלוח, והוי יבש ביבש	לא בא ממילא לאח"ז, אין זה דשיל"מ, ולכן כאן הוי דשאל"מ, כי החתיכה בלא מעשה תישאר אסורה בלא ביטול
------------------------------	--	--	---

84. חתיכה שנתבשלה בלא מליחה:

מה דין חתיכה שנתבשלה בלא מליחה	הרמ"א	קושיית הש"ך	תירוץ הש"ך	תמיהת בן הש"ך	פר"ח, שפ"ד, גר"א	שפ"ד ע"פ מני"י ²⁹
מה דין חתיכה שנתבשלה בלא מליחה	אם נתערבה באחרות- מותרת	כיצד הרמ"א דימה בין דין נתבשל בלא מליחה, לדין בשר ששהה 3 ימים שבטל ברוב, הרי בדין בשר שלא נמלח, הדם שבו ייתן טעם כשיתבשל, ומין בשאינו מינו מתבטל רק ב60 ולא ברוב	הרמ"א באמת התכוון לומר שהחתיכה בטלה ב60, וכל מה שרצה לחדש זה שהחתיכה לא נאסרה מדין חה"ל, כי היא לא אסורה בעצמה אלא מחמת דם שבה, וצ"ע	כיון שדם שבישלו- מדרבנן, אין צורך ב60 אלא די ברוב, והש"ך הודה לכך לקמן ³⁰	ביארו ברמ"א שהקל כיון שדם שבישלו מדרבנן	הש"ך החמיר בזאת, כיון שעיקר דין דם הוא מדאורייתא

85. הסתירה ברמ"א ובש"ך:

²⁹ בפלתי משמע שהוא אוסר אף בדרבנן, ולכן כתב שיטת הרמ"א שאין צריך להטעים לקפילא, כי זה נחשב מין במינו. בגי' מהרש"א כתב שבגינת ורדים כתב שדם האיברים יש לו טעם בשר, וצ"ע.

³⁰ ש"ך סימן קט ס"ק ט: מבואר מדבריו (של הב"י) דדבר שאינו אסור אלא מדרבנן אף שלא במינו א"צ ס' ביבש דהא א"א כלל למיתי לידי איסור דאורייתא

היישוב	לאור האמור לעיל מהי הסתירה בש"ך	היישוב	לאור האמור לעיל מהי הסתירה ברמ"א
מנ"י תירץ: בחתיכה שנתבשלה - יש להחמיר שבטל ב60 כי עיקר דם מה"ת, אך בסתם איסור דרבנן - בטל ברוב	בש"ך כתב שחתיכה שנתבשלה בלא מליחה בטלה ב60, ומצד שני כתב שדם שבישלו הוא רק מדרבנן ומשמע שבטל ברוב	ש"ך: הרמ"א מתכוון שהחתיכה בטלה ב60, או יש אומרים שבטלה ברוב כי דינה מדרבנן	כיצד חתיכה שנתבשלה בלא מליחה בטלה ברוב, כמו בשר ששהה ג' ימים שבטל ברוב

86. בשר המלוכלך בדמים:

תירוצ הש"ך	תמיהת הש"ך	הש"ך בראשונים		הרמ"א ע"פ או"ה	השו"ע ע"פ אגור וש"ד		
נראה שדעת השו"ע היא שכיון שנתערב הבשר במים ונכבש, לא נחשב דם בעין, וצ"ע ³²	תמוה כיצד השו"ע מתיר בצלייה, בשר מלוכלך בדמים, כשלא מצאנו שום פוסק שמתיר ע"י צלייה	הגהת ש"ד אוסר אף בשר שאינו מלוכלך בדם מדין כבוש כמבושל	המהר"ם אוסר דם שבעין על הבשר, כי ע"י הכבישה הדם לא יוצא בשום אופן, אך הדם הבלוע בו יוצא ע"י מליחה	אין לו תקנה כלל ³¹ (גם לא ע"י צלייה, ואף בבשר שאינו מלוכלך)	אין 60 כנגדו	יש 60 כנגדו	מה דין בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מע"ל במים
					יש תקנה ע"י צלייה	מותר	

87. המשך בירור דעת השו"ע בדיון בשר המלוכלך בדמים:

³¹ הגר"א כתב שלדעת האוסרים ברמ"א, בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מע"ל, הוי 'כמו דבר שנתבשל בלי מליחה'

³² עכ"פ ברור שהשו"ע מודה שאפילו בשר שאינו מלוכלך נאסר מדין כבוש בקדירה, ולכן הצריך 60 כנגד הבשר

האם השו"ע נקט בדווקא 'מלוכלך'		הט"ז	
הגר"א	נקודות הכסף	'מלוכלך בדם' = לא פלט את דמו ע"י מליחה, ולכן מועיל ע"י צלייה	כיצד השו"ע התיר ע"י צלייה כשאין 60 כנגד הבשר
לא	כן		

88. דין החתיכה עצמה בבשר שנתלכלך בדמים שנשרה במים מע"ל:

הסבר הש"ך ברמ"א		הש"ך	השו"ע	
בחתיכה שלא נמלחה ונתבשלה	בבשר המלוכלך	ע"פ הת"ח ג"כ יש להתיר את החתיכה, ואין זה דומה לדין חתיכה שלא נמלחה ונתבשלה שהרמ"א אסר	מותרת אם יש 60 כנגדה, וכדין חתיכה שלא נמלחה ונתבשלה	מה דין החתיכה עצמה בבשר מלוכלך בדם שנשרה במים מע"ל
יש לאסור את עצם החתיכה, כי הבישול מבלבל את טעם החתיכה	'כבוש כמבושל' רק לעניין שבולע ומפליט, ולכן עצם החתיכה מותרת כשיש 60 כנגדה			

89. עוד בעניין הנ"ל:

הט"ז	הש"ך להלכה ³³	רש"ל	
הרמ"א התיר כאן בכבישה כששרו את הבשר, כיון שהתיר בצורך גדול (אורח'שבת) אף בבישול, רש"ל אסר בבישול בכל עניין וה"ה בשרייה בכבוש, למעשה הט"ז הקל כרמ"א	למעשה יש להתיר כשיש 60 כנגדה (וכך הדם שעליה מתבטל) ע"י צלייה (שהרי יש מתירים כבוש לצלי)	אסורה	מה דין החתיכה עצמה בבשר מלוכלך בדם שנשרה במים מע"ל

90. מחלוקת הרמ"א ורש"ל ע"פ הט"ז:

רש"ל	הרמ"א (וכ"כ הט"ז)	בשר שלא נמלח
ט"ז: כיון שרש"ל החמיר בבישול נראה להחמיר גם בכבוש	ט"ז: משמע מרמ"א שיש להקל בכל עניין	בכבוש ובשרייה
אסור	יש להתיר לצורך (אורח'שבת)	בבישול

91. ע"פ האמור לעיל:

האם אומרים דין כבוש בבשר המלוכלך בדמים	הש"ך בשו"ע: ניתן לומר בשו"ע שמתיר ב60, כיון שהדם התבטל במים, ולא נחשב כדם בעין, הגר"א: כבוש כמבושל אינו לכל עניין אלא רק לעניין שמבליע
--	--

³³ יש להעיר שלעיל, הש"ך בס"ק ט' התיר כשיש 60 כנגד החתיכה אפילו בקדירה, ולא דווקא ע"י צלי

ומפליט	
הש"ך: לא, כיון שיש לו תקנה ע"י מליחה	האם יש לאסור בשר מלוכלך בדם שנכבש משום הדם שבתוכו
הש"ך התיר כשיש 60 כנגד הבשר, ע"י צלי	מה דין בשר מלוכלך בדם שנכבש לצלי

92. מליחה בכלים ע"פ הגמרא:

קערה שמלח בה איסור	קערה שמלח בה	סכין ששחט עימה	סכין ששחט עימה	בשר מלוח	
הקערה נאסרת וכנ"ל	אסור לאכול בה דבר רותח, כי לשמואל: 'מליח כרותח'	מח' אם מותר להשתמש בה בצונן בלא הדחה	אסור להשתמש בה ברותח	להניח בכלי מנוקב	ע"פ הגמרא

93. מליחה בכלים:

יש אומרים	רמב"ן, ראב"ד ורשב"א	רי"ף ורמב"ם	
אסור אפילו ע"י הדחה	מותר עם הדחה	מותר אף בלי הדחה	האם מותר להשתמש בצונן בקערה שמלחו בה בשר
כיון שמלחו בה הרי דינה כרותחת, ובצונן לתוך רותח לא מועילה הדחה, ואם השתמש עימה- צריך קליפה. סכין ששחט עימה מצטננת אח"כ, אך קערה לעולם רותחת (ואין זה עיקר)	הרמב"ן: גם בסכין ששחטו בה היא צריכה להדחה לצונן. אף שהקערה נחשבת רותחת בשעת המליחה, מ"מ אין היא צריכה קליפה אלא די בהדחה כי עתה היא צוננת, כדין בשר הנוגע בגבינה כשצוננים הראב"ד: קערה שמלח בה כרותחת, אך די לה בהדחה כדין סכין ששחט עימה (דוחק הסכין=רתיחת הקערה)	כמו שמצינו שיש מי שמתיר בסכין ששחט עימה להשתמש בה בצונן בלי הדחה, ואף מי שמצריך בסכין הדחה לצונן, זה רק משום דוחק הסכין מה שאין בקערה	הערות
שהרי אסור להשתמש בה מדינא	1. גזירה שמא ישתמשו בה בחמים, אך בצונן בוודאי מותר להשתמש בה 2. <u>א</u> מדובר בכלי חרס, שפולטת אף בצונן		מדוע שברו את הקערה של ר' אמי

94. נתינת רותח בקערה שמלח בה בשר:

רותח לח		רותח נגוב	מה הדין אם נתן דבר רותח לקערה שמלח בה בשר
ראב"ד	תוס'	(רשב"א): קליפה	
נטילה, כיון שסובר שדין הקערה כרותחת (ובלח גמור- כולו אסור)		קליפה	

95. כלי שבלע דם ממליחה, שהניחו בתוכו מאכל רותח:

הראב"ד	הסבר הש"ך ³⁴		הש"ך	הרמ"א		מה דין כלי שבלע דם ממליחה, והניחו לתוכו מאכל רותח
אם הניח רותח יבש שיש בו רטיבות- בכדי נטילה	אם הרמ"א לא היה חושש לכך	בגלל שרמ"א חשש לראב"ד	הרמ"א דיבר אף בקערה צוננת, וחשש לדעת הראב"ד שדין הקערה כרותחת ולכן הצריך 60 בלח, אף שהיא צוננת	דבר לח	דבר יבש	
	היה מצריך 60 רק כנגד קליפת התבשיל, וממילא לא היה צריך 60, כי אין קליפה בעין	הצריך 60 כנגד כל קליפת הקערה		צריך 60 כנגד כל קליפת הקערה		

96. כלי שבלע דם ממליחה, שהניחו בתוכו מאכל צונן:

ש"ע בשם הרשב"א	רשב"א בדעת הרי"ף, והרמב"ם,	הט"ז	בענין מליחה בכלים ³⁵
----------------	----------------------------	------	---------------------------------

³⁴ הש"ך כתב שבסתם כלי יש בתכולה שבו 60 כנגד קליפת הכלי, מלבד בקערה שרחבה ואינה גבוהה

³⁵ הט"ז כתב ע"פ הגהת ש"ד שענין 'אין מליחה בכלים', היינו שדבר הבלוע בכלי לא יוצא ע"י מליחה, אך ע"י בישול- הוא כן יוצא, ואף שאמר שמואל ש'מליח כרותח', זה דווקא לרותח כצלי, אך לרותח בבישול הכלי פולט

		ש"ך			
מה דין כלי שבלע דם ממליחה, והניחו לתוכו מאכל צונן	הדיחו הכלי	לא הדיחו הכלי	אף שלא צריך להדיח את הכלי, אך מ"מ הוא צריך קינוח יפה		דעת הי"א בשו"ע כראב"ד, והמאכל צריך הדחה, כי דין הקערה כרותחת וכדין דוחקא דסכינא ששחטו עימו הצריך הדחה
	מותר		המאכל צריך הדחה		
ע"פ הי"א בשו"ע רואים שע"י בישול, הכלי פולט ממליחה שהייתה בו אף בכדי הדחה, ועל כן יש להדיחו לפני השימוש					

97. בירור דעת הי"א הנ"ל:

רעק"א	הט"ז	
כל כלי שבלע איסור צריך הדחה, אף למ"ד שסכין ששחטו בו- לא צריך הדחה, כי זה רק משום שהדם מישרק שריק, אך בסתמא צריך הדחה	קערה שמלחו בה צריכה הדחה, כדין סכין ששחטו בו	לפי דעת הי"א בשו"ע
האיכא מ"ד בר"ן ורשב"א	הראב"ד	מי היא דעת הי"א בשו"ע

98. כלי שבלע דם ממליחה, שהניחו בתוכו מאכל מלוח:

ע"פ רעק"א	תירוץ הש"ך ³⁶		קושיית הש"ך	ט"ז וש"ך	רמ"א ע"פ הגהת ש"ד וארוך	
ניתן לומר שהרמ"א כתב את דבריו בהמשך לדין השו"ע שיש להדיח את הכלי לשימוש בצונן, כיון שצריך להדיח כל כלי שבלע	בסתם צונן	במליחה	אם מצינו ש'אין מליחה בכלים', ומותר למלוח בכלי זה, כ"ש שיהיה מותר להשתמש בו בצונן, ומדוע הרמ"א כתב דבריו בהמשך	טעם הרמ"א מבוסס על הכלל ש'אין מליחה בכלים' ולכן אין הדבר הבלוע	מותר למלוח בו פעם שנית, אם ניקבוה, אַן בלי נקיבה אם הבשר שהה במליחתו והודח	מה דין הכלי שמלחו בו בשר
	הצריכו להדיח את הקערה, תחילה, שמא ישכח	התירו למלוח שנית בלי הדחת הקערה, כי בוודאי				

³⁶ לפי זה אפשר לומר שהי"א בשו"ע שמצריכים הדחה בצונן, זה לא משום שהמליחה הבלועה בכלי מפליטה את הבלוע לצונן שמונח בה, אלא משום שצריך להדיח כל כלי שבלע איסור וכסברת רעק"א לעיל.

יש להעיר שהש"ך דקדק בדברי הרמ"א לקמן (ע"ג) שלכתחילה יש להדיח את כלי המליחה לבשר שרוצים לתת בו דגים מחשש שמא ישכח להדיח את הדגים, כי אין דרך להדיחם קודם הבישול, אך בדיעבד מותר, כי הדגים לא בולעים מהדם שבכלי, כי 'אין מליחה בכלים'.

איסור	להדיח את האוכל ³⁷	ידיח את הבשר קודם בישולו	לשו"ע שיש להדיח את הכלי אף לשימוש בצונן	בכלי נפלט ע"י מליחה		
-------	------------------------------	--------------------------	---	---------------------	--	--

99. כלי שבלע איסור שנתנו לתוכו מאכל לח מלוח:

מדכני, רא"ש	הב"י	השו"ע ע"פ הטור, תוס', רא"ש	
לכתחילה יש לאסור משום 'הרחק מן הכיעור' (אך נראה שבמלח שבקערת בשר מותר לכתחילה לתת בקערת חלב, כדין יבש ביבש)	משמע מתוס' שמותר לכתחילה	מותר, לא אומרים 'מליח כרותח' לאסור, ודינו כאיסור תפל	האם גבינות שנעשו בדפוסים הגויים מותרות

100. פליטת הבליעה:

האם כלי מפליט את הבלוע בו		
בלע ע"י בישול	בלע ע"י מליחה	רעק"א ע"פ תפל"מ
נפלט	לא נפלט	

רעק"א סימן קה: "דאין מליחה לכלים. בתפל"מ (לעיל סי' ס"ט) כתב דצ"ע לדינא די"ל דוקא בבלע שע"י מליחה אבל בבלע ע"י בישול יוצא במליחה"

101. כלי שבלע איסור, והניחו בו מאכל יבש מלוח:

הט"ז	הרמ"א	הרמ"א		
הרמ"א טעה בהבנת התוס' במלח בקערה	תבוא ברכה על המחמיר לא לתת מלח שהיה בקערת בשר בתוך חלב	לכתחילה	בדיעבד	מה דין כלי שבלע איסור ואינו מנוקב ומלחו בו דבר היתר
		אסור	מותר, כי אין 'מליח כרותח' כ"כ להפליט מהכלי	
אין כלל להחמיר ³⁸	ראוי להחמיר			

102. קריי"ן:

משב"ז	הט"ז	האם מותר לתת קריי"ן מקערת חלב לבשר
לכתחילה יש לאסור, כיון שיש בו מעט לחלוחית	מותר, כי אין כאן 'דוחקא דסכינא' לשמונית	

³⁷ אולם ברור שאם לא הדיח את הקערה תחילה, עליו להדיח את האוכל

³⁸ זאת משום שהמלח לא מוציא דבר, אך אם מדובר שהמלח נתלחלח בוודאי שיש להחמיר לכתחילה

103. בעניין אין מליחה בכלים:

דגול מרבבה	הש"ך ע"פ תוס'	הגדרה	
צ"ע על הסבר הש"ך (כיון שמצינו שהרמ"א התיר במציאות של הש"ך רק במקום הפסד)	דינו כטהור מליח (הבשר) וטמא תפל (הכלי), שהמלח שבטהור מבליע לכלי התפל, אך לא מפליט מהטמא, ובפשטות שהכלי בולע ולא מפליט ע"י המליחה	היינו שאין בכוח המליחה להפליט את האיסור הבלוע בכלי	מדוע אין מליחה לכלים

104. עוד בהנ"ל:

חוות דעת בדעת הט"ז	הט"ז ברמ"א (בנקה"כ השיג)	עטרת זהב (ש"ך תמה עליו)	ש"ך ברמ"א	
מליחה בכלים להפליט:	אוסר	צריך 60 כנגד כל הכלי	לא אוסר, כי אין מליחה בכלים'	מה דין ציר של בשר שנפל לכלי חולבת בן יומו נקי
דם				
שאר איסורים ³⁹				
יש	אין			

105. מליחה בכלי עץ:

חוו"ד בש"ד	חוות דעת ברש"ל	רש"ל	
ע"פ הש"ד הטעם בעץ הוא משום שהמלח לא יכול להיכנס בחלקים ולהפליט, לפ"ז יש להתיר בשאר איסורים, אף למי שאוסר בטמא תפל	רש"ל לשיטתו שמתיר בטמא תפל	אין (אך ייתכן שמסכים עם הט"ז בדין כלי חולבת לעיל)	האם יש מליחה בכלים בעלי עץ

106. מליחה בכלים בדין כבוש:

רעק"א בט"ז	הט"ז	המגן אברהם	הדרישה	הש"ך		
כבש בשיעור מע"ל בכבישה רגילה	כבש בשיעור מע"ל מלוחה	כבש בשיעור מע"ל	כבש בשיעור שירתח	כן. אם מדובר שכבש בשר במלח	לא. בכל מקרה כלי לא מפליט מחמת כבישה (דלא כדרישה)- בשר שנכבש	האם כלי שמלחו בו, מפליט

³⁹ ע"פ דרך זו, על כורחינו לומר שכל מה שהרמ"א התיר בדפוס גבינה, זה רק בדיעבד במקום הפסד

כשבשר נכבש בתוכו	בכלי שא"מ נאסר מחמת הכבישה בצירו, אך לא מחמת הפליטה של הכלי, אף שהבשר נכבש בכלי (חלק על הדרישה והט"ז)	הכבישה הכלי יפלוט	בכלי בשיעור זמן בכדי שייתן הכלי על האש והוא יספיק לרתוח, הכלי מפליט	לא	כן	כן	לא, כי אחר מע"ל נטל"פ
------------------	---	-------------------	---	----	----	----	-----------------------

107. מליחה בכלים שאין להם תוך:

המסקנה מהש"ך, וגי' מהרש"א	הסבר הש"ך	קושייה נסתרת בש"ך	הרמ"א ע"פ ת"ה ואו"ה	
מליחה לא מבליעה בכלי שאין לו 'תוך', ולא בדופן הכלי מבחוץ	ודאי שיש מליחה בכלים, וכלי בולע מחמת המליחה, ולכן כלי שא"מ נאסר כשמלחו בו, אך כאן בסכין הוא לא נאסר, משום שהדם מישרק שריק	משמע שאין מליחה בכלים היינו שהמליחה גם לא מבליעה, אך הרי אנו יודעים שמליחה מבליעה רק לא פולטת	יש מתירים, לאחר שהבשר שהה שיעור מליחה, כי 'אין מליחה לכלים', אך הסכין צריך הדחה	האם מותר לחתוך בשר שנמלח בסכין

108. הש"ך ברמ"א:

בסתם כלי	בסכין	
נבלע מחמת המליחה, כיון שלא שיין הטעם של 'מישרק שריק'	לא נבלע בסכין, כי הדם מישרק שריק	ע"פ הרמ"א לעניין מה 'אין מליחה בכלים'

109. מליחה בכלי חרס ועץ:

ש"ך	ש"ך		הרמ"א ע"פ הארוך		השו"ע		האם מותר לאכול רותח בכלי שמלחו בו והוא מנוקב
	רש"ל	הת"ח	בדיעבד	לכתחילה	י"א	סתם	
ת"ח אסר להשתמש לכתחילה בכלי חרס בצונן בלא הדחה	שאר כלי	מותר בדיעבד אף בכלי חרס	מותר	אסור	אסור	מותר	
	מותר לכתחילה	אסור אף בדיעבד					

רעק"א בשם מנחת יעקב	ש"ך בת"ח	
אסור, כיון שאין תקנה לכלי חרס בהגעלה, ואנו חוששים שמא ישתמש בכלי בחמים, ועל כן התקנה של הכלי למלוח בו בשר רק ע"י נקיבה	מותר, אף בלא הדחה	האם מותר להשתמש בכלי חרס שמלחו בו לדבר צונן

111. מליחה בכלי עץ ומתכת (כלומר האם הכלי מפליט):

האם יש מליחה בכלי מתכת	האם יש מליחה בכלי עץ	
נראה שלא, בק"ו מכלי עץ	אין	תוס'⁴⁰

הר"ן, וכן פסקו הרשב"א, הראב"ד והרמב"ן	הרא"ש	
(אפילו) בכלי מנוקב	כלי שאינו מנוקב	באיזה סוג כלי עסק שמואל⁴¹
כיון שבין בכלי שמנוקב או שאינו מנוקב, החתיכה לא בולעת כיון שהיא טרודה לפלוט דם או ציר, וכל עוד שהיא פולטת אפילו ציר- היא לא בולעת	משום שהדם מישרק שריק. שמואל אסר דווקא כי מדובר בכלי שא"מ (שאינו מנוקב), כי הדם מתקבץ, ואם היה מדובר בכלי שא"מ היה אסור למלוח פעמיים	מדוע מותר למלוח בכלי שאינו מנוקב
אסור , כיון ששמואל אסר זאת בפירוש	מותר , כיון ששמואל אסר רק בכלי שאינו מנוקב, אך במנוקב- מותר	האם מותר להשתמש ברותח בכלי שמלחו בו והוא מנוקב

⁴⁰ **תוספות מסכת חולין דף קיג עמוד א:** ויש ללמוד מכאן דא"צ להגעיל דפוס' גבינות העובדי כוכבים ומותר לעשות בהם גבינות לישראל ולמולחן בתוכן דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל דאין שייך מליחה בעץ ולא נעשה עץ רותח ע"י מליחה ומעשים בכל יום דמלח בקערה שמשמשין בה בשר לוקחים ממנו לתת ממנו בחלב והמחמיר תבא עליו ברכה

⁴¹ "אמר רב יהודה אמר שמואל: קערה שמלח בה בשר- אסור לאכול בה רותח, ושמואל לטעמיה, דאמר שמואל: מליח הרי הוא כרותח"

הפסיקה	השו"ע בסתם, הרמ"א בדיעבד (ארוך)	השו"ע בי"א, והרמ"א לכתחילה, ט"ז: רש"ל אוסר אף בדיעבד בחרס
--------	---------------------------------	---

113. בשר ששהה בציר (היינו שנמצא בכלי שאינו מנוקב):

הרא"ש ⁴² וכן הסכים הרשב"א ⁴³	ר' פרץ	
אסור רק בכדי קליפה, כיון שהמליחה מפליטה את הדם	אסור לגמרי, כיון שלא היה לדם מקום לצאת מחמת שהמקום דחוק, ודם האיברים פירש ויצא אך לא יצא לגמרי, ועל כן הכול אסור	מה דין מה שמחוץ לציר, בבשר ששהה בצירו

⁴² רא"ש מסכת חולין ח, מט: "וגם מה שחלק בין חתיכה שנפלה לתוך הציר להך דהכא אינו כלום דלמה ימנע מה שבתוך הציר את העליון מלפלוט וכי חתיכה גדולה שמלח חציה וכי חציה שאינו מלוח תמנע חציה המלוחה מלפלוט ה"נ אף על פי שמה שבתוך הציר אינו יכול לפלוט. מה שחוץ לציר פולט כדינו. ומי הוא הנביא שהגיד שפירש ממקום למקום ואינו יוצא לגמרי אין אלו אלא דברי נביאות להשחית ממונן של ישראל"

⁴³ הרשב"א כתב שדברי הרא"ש הינם כהלכה למשה מסיני. הרשב"א הוסיף שאפילו אם היה מדובר שאותה חתיכה היה שמנה בחלק התחתון שנכבש, שבדין נבלה שמנה הרי היא מפעפעת למעלה, בכל זאת אין לאסור את החלק העליון (מה שנמצא מחוץ), כי הדם לא מפעפע, וכל מה שמפעפע זה השומן, והשומן הרי מותר מצד עצמו, וכל מה שנאסר זה רק מחמת הדם, אך מה שמפעפע מהשומן הרי מותר, והשומן לא מפעפע את הדם אלא רק למקום שהדם יכול להגיע בצורה טבעית מצד עצמו. ממילא, לחלק העליון מגיע רק פעפוע השומן בלא פעפוע הדם, ועל כן אין לאסור את מה שמחוץ לציר.

אסורים רק בכדי קליפה, כי מליח כרותח אוסר כצלי	אסורים לגמרי, ומכאן ראייה שאף דבר שמחוץ לציר נאסר		מה דין דגים שנמלחו על גבי עופות (ביחד עם העופות)
מותר, כי החתיכה נמלחה כדינה וכבר פלטה כל דמה, ועל כן מה שמחוץ לציר לא נאסר כי אין דם שמפעפע למעלה			מה דין מה שמחוץ לציר בחתיכה שנפלה לציר
השו"ע פסק כרא"ש והרשב"א: כל מה שבתוך הציר אסור לאכול אפילו ע"י צלי, אך חלק החתיכה שמחוץ לציר מותרת אף אם יש בה שומן, ורק כדי קליפה יש להסיר	הרמ"א כתב (ע"פ הארוך וכלבו ודלא כר' פרץ (לגמרי)):		הפסיקה
	שאר החתיכות שעליה	החתיכה שבתוך הציר	
	מותרות (ודלא כר' פרץ שאסר אף בזה)	כולה אסורה (ש"ך: 1. משום דם שפירש ממקום למקום 2. כיון שנמלח בכלי שא"מ דינו ככבוש, שלא מועילה לו מליחה או צלייה⁴⁴)	

114. חתיכה שבתוך הציר שנתערבה:

הש"ך	מהרש"ל (הביאו הש"ך והט"ז)		
צ"ע לדינא אם יש לסמוך על הרש"ל, אך ייתכן שכיון שדם שבישלו ומלחו הוא רק מדרבנן- יש לסמוך	החלק שמחוץ לציר	החלק שבתוך הציר	מה דין החתיכה שהייתה בציר ונתערבה
	בטלה בשתים אחרות, אף אם היא נתערבה בבישול, ואין צריך 60, כי כדאי הם המתירים לגמרי לסמוך עליהם	בטלה ב60 (שיעור מדרבנן)	

115. שיעור משך השהייה:

⁴⁴ **חוות דעת** ס"ק כ"ה: ביאור זה שייך רק לדעת השו"ע, כי הרמ"א אוסר אף אם מדובר שלא שהה כשיעור כבישה

הרא"ש ⁴⁷ , הש"ך		רש"י ע"פ הגהות אשרי ⁴⁶	ר"ת ⁴⁵ מרדכי ורשב"א (דחה החולקים)	
שהה פחות מהשיעור הנ"ל	שהה שיעור כבישה והוא בכדי שייתן על האש <u>ויתחיל לרתוח ולהתבשל</u>	בולעת רק לאחר שתסיים לפלוט את כל דמה	מיד, כיון שהציר והדם מתחילים לצאת מיד מהבשר, והטיפות אינן נאכלות מחמת מלחן, וכובשות ומבשלות את הבשר, והבשר בולע מיד את הדם שפלט	כמה זמן החתיכה צריכה להיות בצירודם בכלי שא"מ בכדי להיאסר
נאסר רק בכדי קליפה	נאסר כל מה שבתוך הציר	---	הרמ"א פסק כן, שאסור בשיעור שכבר נראה ציר בכלי ⁴⁸	הפסיקה
השו"ע פסק כן ⁴⁹ : כשיעור שיתנו על המים ויתחיל לרתוח ולהתבשל				

116. שיעור המלח:

הפסיקה		ספר התרומה	יש אומרים	הרשב"א	
הרמ"א כסה"ת	הש"ך בשו"ע ע"פ הב"י	אף אם נאכל מחמת מלחן, כיון שלא ייתכן שהבשר לא הוציא כל שהוא של דם שחזר ונבלע בבשר	כשיעור שמצניעים לדרך, שאינו נאכל מחמת מלחן אף לאחר שידיחוהו מרוב שמלחוהו	אינו נאכל מחמת מלחן, ועל כן דינו כרותח	שיעור המלח שנמלח בו הבשר בכדי שייאסר כשהניחוהו בכלי שא"מ
אפילו מעט, כדרך שמולחים לצלי	אינו נאכל מחמת מלחן, כעין מליחה לקדירה				

⁴⁵ תוספות מסכת פסחים דף עד עמוד א: "ועדיפא מינה היה אוסר ר"ת תרנגולת שנמלחה בקערה אף על פי שלא שהתה שם שיעור צלייה ולא פלטה אפילו חצי דמה ואסרה לאוכלה צלי משום דלא מפליג רבא גבי אין מונחין בשר אלא בכלי מנוקב בין שהה הרבה לשהה מעט".

⁴⁶ הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח: ופי' רש"י לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר משמע שבשעה שפולט הבשר דמו אינו בולע דם אחר א"כ לא יאסור בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב עד אחר שישהה בדם שבכלי כדי פליטת כל דמו שאז חוזר ונבלע ואינו פולט עוד

⁴⁷ רא"ש מסכת חולין פרק ח: ושיעור כבישה הוי כאילו נתנו על האור כדי שירתיח ויתחיל לבשל. אם נכבש בתוך הציר כשיעור זה נאסר כל מה שבתוך הציר. ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדין מליח הרי הוא כרותח

⁴⁸ פתחי תשובה כתב בשם ספר חמודי דניאל סימן ל"ח שבתחילת המליחה, הבשר נאסר רק בכדי שייראה ציר בכלי, כי לפני כן המלח עוד לא פעל עדיין בבשר כלום, אבל באמצע המליחה, אם הושם בכלי שא"מ או נפל על הקרקע נאסר מיד, כיון שהבשר פולט תמיד, ואין מקום לדם לזוב לחוץ, והדם פירש ממקום למקום, וצ"ע.

⁴⁹ רעק"א הקשה שמשמע מסימן ק"ה שיש לשער לפי שיעור רתיחת החתיכה עצמה, ולא כמו שהשו"ע כתב שיש לשער לפי השיעור שיתנו מים ויתחילו לרתוח

117. חתיכה שנפלה לכלי שאינו מנוקב:

ע"פ הש"ך:	ספק אם נפלה קודם ששהה שיעור מליחה	ידוע שנפלה לאחר ששהה שיעור מליחה	ידוע שנפלה קודם ששהה שיעור מליחה
מה דין חתיכה שנפלה לכלי שאינו מנוקב	מה שמחוץ לציר- מותר	מה שמחוץ לציר- מותר	אסור אף מה שמחוץ לציר, כיון שלא פלט עדיין כל דמו ודינו כמולח בכלי שא"מ

118. חליטה (נתינת הבשר במים רותחים):

הרשב"א, הר"ן, הראב"ד, הטור (לא נהגו כן), ועוד	הרמב"ם	
לא, שהרי הגמ' אומרת שמועילה מליחה לחוטי הצוואר (הוורידים) למרות שכנוס בהם דם רב, ומה שמצינו שאחר שיעור המליחה יוצא מוהל אדום, אין זה דם כי קים לחז"ל שבשיעור מליחה יצא כל הדם, ומה שיוצא אח"כ זה מוהל אדום בעלמא, מה גם שחכמים לא רצו להחמיר בדבר כי קי"ל ש'דם שמלחו- לא עובר עליו'	כן, וצריך לתת במים רותחים בכדי שיתלבן מיד ולא יצא דם, וחייבים חליטה כי המלח לא מפליט את כל הדם שבחתיכה אלא רק את הדם שעל פני הבשר והסמוך לו, ומה שבתוך הבשר- אינו נאסר שהרי הוא דם האיברים, ולכן צריך לחלוט כדי שלא יצא עוד דם לחוץ ממה שסמוך לפני הבשר, שהרי רואים שאף אחר המליחה יוצא מוהל אדום	האם צריך לחלוט את הבשר לאחר המליחה

119. פסיקת ההלכה בחליטה:

ערוה"ש	ילקוט יוסף	הש"ך		הרמ"א	השו"ע ⁵⁰		
לפי המנהג שמשהים את	משמע שהשו"ע חזר בו ממש"כ בב"י ולמעשה אינו חושש אף	ברמ"א ⁵¹	בשו"ע	לא צריך (כן המנהג)	י"א	סתם	האם צריך לעשות חליטה
		אין לחוש כלל	יש לחוש לכתחילה		צריך	לא צריך	

⁵⁰ הפמ"ג תמה על השו"ע שבסעיף י"ט הביא שיש מי שסובר שהמליחה לא מוציאה את כל הדם והיינו הרמב"ם, ואילו בסעיף ה' כתב ע"פ הרשב"א שאחר שנמלחה החתיכה, אם חתך ממנה, שוב הוא לא צריך לחזור ולמלוח את מקום החתך, והט"ז הסביר שזה משום שע"י המליחה כל הדם נפלט כבר, אף מה שהוא באמצע החתיכה, וכמפורש ברשב"א ולא ברור מדוע השו"ע בסעיף ה' לא ציין לדעת הרמב"ם הסובר שיש לחוש שלא יצא כל הדם כיון שלא הייתה חליטה.

⁵¹ דרכי משה: (לח) 'ומימי לא ראיתי ולא שמעתי מי שהיה חושש לזה'

הבשר במלח שעה ולא רק כדי הילוך מיל בוודאי שאין צריך חליטה	כשאפשר, וציין לערוה"ש, והעיר בשם אביו שהטעם בערוה"ש גרם לכך שגם ממי שנוהג כשו"ע משהה שעה בכדי לא להצטרך לחלוט		כרמב"ם וכמו שכתב בב"י ⁵²				לאחר המליחה
---	---	--	-------------------------------------	--	--	--	-------------

120. חליטה אצל יוצאי תימן:

הרב קאפח ⁵³	ילקוט יוסף	האם יוצאי תימן
------------------------	------------	----------------

⁵² **בית יוסף:** ולענין הלכה כיון דכל הני רבוותא חולקים על הרמב"ם כוונתייהו נקטינו ומיהו היכא דאיפשר טוב לחוש לדברי הרמב"ם ז"ל

⁵³ הרב קאפח הוכיח, שמכך שבשאילתות דרב אחאי פרשת ויקרא שאילתא סח כתב: "והיכא דקא בעי **מירמא** בישראל בקדירה אסיר עד דמלח ליה", ולשון 'מירמא' משמע שמשליך הבשר לכלי ראשון, כמו שבה"ג כתב במסכת ברכות לגבי דין של המשליך פת בקדירה שהיא כלי ראשון, שכל לשון 'השלכה' זה לכלי ראשון, וכתב הרב קאפח: 'ומוכח דפשוט אצלם, דאי אפשר לבשל בשר כי אם בהשלכה לרותחין תחלה... ובלא ספק שהרמב"ם לא כתב אלא מדעת רבותיו הגאונים והרי"ף ז"ל'. בהמשך דבריו, הרב קאפח הוכיח מעוד מקומות וגירסאות רבות במקומות אחרים, שכן מוכח, שיש לחלוט את הבשר לאחר המליחה. עוד כתב בהמשך דבריו: "ובכל ארץ תימן נהגו מקדם קדמתה, וכפי שנמשך אחריהם רבנו, אף בזמנים אחרונים שנהגו באי אלו דברים כפסקי מרן הש"ע, הרי בענין החליטה לא הקלו כלל, וכך נאמר בתשובת חכמי צנעא לשאלות הראי"ה קוק משנת תרע"א פורסמה בספר 'מסע לתימן' עמ' קצ"ב, וז"ל: קצורן של דברים, מעת שנתפשט הש"ע בתימן נטו קצת אחרי דבריו באיזה פרטים, אך רושם גדול ברוב עניניהם ע"פ הרמב"ם ז"ל בין בענייני הפסח בין בענייני הכשר הבשר לקדירה שאע"פ שנמלח והודח תחלה וסוף כדין חולטין אותו ברותחין, ובדין הכחל ג"כ נוהגין כהרמב"ם ואין חוששין למ"ש מרן...

<p>כנ, ולא ציין מקרים יוצאי דופן. כמו כן דחה את ערוה"ש⁵⁴, כי גם לאחר 5 שעות של מליחה, אם הבשר יושם במים ואח"כ יונח על האש, יצא דם, ועיין בהערה⁵⁵</p>	<p>יכולים להקל: 1. כדעת השו"ע שהוא מרא דאתרא בא"י 2. אף בתימן יש שנהגו כשו"ע, ובפרט שבחליטה יש שהחמירו רק בבית ולא בסעודות גדולות שקשה להחמיר בזה לרבים</p>	<p>צריכים לעשות חליטה</p>
--	---	----------------------------------

121. מעשה רש"י:

התוס' למעשה, מרדכי בשם רבינו אליעזר	הטעם - ע"פ המובא בתוס'	המקרה	
<p>אין להקל, כיון שכבר נהגו איסור בדבר</p>	<p>1. מאחר שהבשר כבר שהה כדי שיעור מליחה קודם שנתנו אותו בכלי, כל הנוזל שיצא הוא מוחל בעלמא ולא דם, ואף הדם שבמלח התייבש ואין לו כוח להיבלע שוב בבשר, אף שהדם מתמחה במוחל 2. כוח המלח פוסק לאחר שהפליט את הדם מהבשר, ושוב אין לו דין 'רותח'⁵⁶</p>	<p>מלחו בשר, ושהה כדי מליחה, ואח"כ נתנוהו בכלי שא"מ בלא הדחה ונתמלא מצירו, ורש"י התירו</p>	<p>מעשה רש"י</p>

122. מהו מעשה של רש"י:

למעשה	בטור ובב"י, משמע כמקרה הראשון	הט"ז כמקרה השני בשו"ע, וכחידוש הגהות אשירי	מהו "מעשה של רש"י"
<p>צ"ע מהו מעשה רש"י</p>	<p>מלחו בשר, ושהה כדי מליחה, ואח"כ נתנוהו בכלי שא"מ בלא הדחה ונתמלא מצירו</p>	<p>בשר שנפל לתוך ציר לאחר שהבשר שהה בכדי שיעור מליחה</p>	

123. מעשה רש"י:

הפסיקה	ב"י	שערי דורא	האוסרים	

⁵⁴ הרב קאפח השיג על ערוה"ש וכתב: 'אחר הס"ר (הסליחה רבתי) מכבודו הרם והנעלה, אין להמצאתו שום שורש ויסוד, וכל המצאה העוקרת את ההלכה מיסודה- אינה כלום, ואם יונח הבשר במלחו חמש שעות, ויושם במים קרים, ויונח על האש, כל מי שיש לו עינים יכול לראות הדם מפכה ויוצא וכמ"ש היד שאול. ומנהגו גרם לו עד כדי שהעיד שאין בכל תפוצות ישראל מי שנהג חומרא זו. ואיה איפוא אנשי דמשק, ואיה איפה יהודי תימן, כלום אלה בעיניו אינם תפוצות ישראל? פלא'.

⁵⁵ עוד נכתב שאין מולחים חתיכה גדולה מ200 גרם, ואין שיעור מליחה בפחות מ24 דקות, וגודל המלח כגודל גרעיני חיטה

⁵⁶ כיון שאם תאמר שהמלח נעשה רותח כשהוא נפגש במים, הרי שכל בשר היה נאסר בעולם, שהרי ברגע שהיו מדיחים את הבשר שנמלח היטב, כבר היה עליו להיאסר מדין שהמלח שעליו שמלחו בו נעשה רותח

רמ"א		שו"ע	בהגהות אשיר"י התיר בבשר שנפל לציר אחר ששהה בכדי מליחה מטעמו של רש"י	יש להתיר בכדי קליפה	הראבי"ה והרא"ש לא כתבו שאין להחמיר, וכמו"כ ריב"ק והרמ"ה פסקו במפורש כרש"י	מה הדין למעשה במעשה רש"י
מה שמוץ לציר	מה שבתוך הציר	מותר, אך יש מי שאוסר, ויש לחוש לו לכתחילה				
מותר	אסור בכ"ק					

124. דין בשר שנפל לציר:

שו"ע	הגהות אשירי	מה דינו של בשר שנפל לציר
מותר מדינא, אך יש לאסור לכתחילה	אם לפני כן שהה שיעור מליחה - מותר	

125. הדחת הבשר קודם האכילה:

הש"ך בר' יונה	הש"ך והט"ז		ע"פ מעשה דרש"י	טור בשם ר' יונה, השו"ע	
חייבים להדיח את הבשר, כיון שקודם ההדחה הנוזל נחשב כדם, גם אם חתכו את הבשר אחר המליחה מכל הצדדים	רש"י	ע"פ ר' יונה	מותר לאכול את הבשר אף בלא הדחה, כיון שכבר שהה שיעור מליחה	חובה להדיח את הבשר יפה, אף ששהה שיעור מליחה	הדחת הבשר קודם האכילה
	יכול להדיח אף בגמר הפליטה, והמוהל שיוצא אח"כ לא אוסר מדין דם	חייב להדיח מיד בגמר המליחה קודם פליטת כל הציר, כי לאחר גמר הפליטה הנוזל נחשב כדם רותח הנבלע בבשר ואוסר			

126. בסכין שחתכו עימה את הבשר קודם ההדחה:

הרמ"א ע"פ ת"ה ואו"ה	יישוב דעת הטור ע"פ הב"ח⁵⁷		תמיהת הב"י	טור בשם ר' יונה, שו"ע בשם יש אוסרים	
מותר, (ואף שפסק כחולקים על רש"י) כיון	כשאר שום דם או נוזל	כשיש מוהל או שאר נוזל	דינו של ר' יונה לא מסתדר עם מעשה רש"י,	צריכה הגעלה ברותחים על האש, כיון	מה דין הסכין שחתכו

⁵⁷ אולם הט"ז דחה את יישובו של הב"ח בטור

עימה את הבשר קודם ההדחה	שהמלח שעל הבשר דינו ל'רותח'	ותמוה שהטור סתם כשניהם ⁵⁸	מותר, כיון שהנוזל מבטל את כוח המלח	כמו בסכין, אף רש"י אוסר, כי אין מה שיבטל כוח המלח	שאינ' מליחה בכלים, כלומר שהדם מישרק שריק ולא נבלע בסכין
----------------------------------	-----------------------------------	--	---	---	---

127. מה דין הסכין שחתכו עימה את הבשר קודם ההדחה:

מה דין הסכין שחתכו עימה את הבשר קודם ההדחה	הרמ"א ע"פ הארוך	המהרש"ל	תמיהת הש"ך	יישוב הש"ך - מתי חוששים שישכח להדיח:
	הסכין צריכה הדחה או נעיצה בקרקע, אם הציר התייבש עליו	צריכה הגעלה לכתחילה	תמוה כיצד הרמ"א התיר לכתחילה לחתוך בשר קודם ההדחה עם הסכין, ולא חשש שמא הוא ישכח אח"כ להדיח את הסכין, כמו שהשו"ע פסק בסי' צ"א שלכתחילה אסור לעשות דבר שצריך אח"כ הדחה	חיתוך בשר קודם ההדחה
				לא חוששים: 1. האיסור ע"ג הסכין ונראה לעיניו 2. כיון שמדינא אין איסור לאחר ששהה שיעור מליחה⁵⁹, אין לגזור
				נתינת בשר צונן בקורת איסור צונן (סי' צ"א)
				חוששים כיון שמדובר בכלי

128. מליחת הבשר לצורך עמידה לאורך זמן:

כיצד מולח הבשר שיעמוד לו לאורך זמן	שו"ע ע"פ ר' יונה	הש"ך
	מולחים, מדיחים, מולח שנית אף בכלי שא"מ	השו"ע כתב שיש להדיח הבשר אחר המליחה רק בכדי לחוש לדעת החולקים על רש"י, וכאמור השו"ע חושש לדעה זו לכתחילה

129. מליחה בדין בשר בחלב:

⁵⁸ כלומר מצד אחד הטור סתם כרש"י, שמשמע שדין הנוזל היוצא מהבשר לאחר כדי שיעור מליחה, דינו כמוהל ולא כדם, ומצד שני סתם כר' יונה הסובר שהנוזל היוצא מהבשר דינו כדם, אף לאחר ששהה שיעור מליחה

⁵⁹ בשפתי דעת כתב: "יש לעיין דהא רמ"א כתב תוך שיעור אין איסור אלא משום דם", כלומר, שמשמע מן הרמ"א שאף קודם שיעור מליחה מותר לחתוך את הבשר עם הסכין לכתחילה, ואין חשש שלא ידיח אח"כ.

הרמ"א ע"פ תרומת הדשן		ע"פ שיטת רש"י	
בהפסד מרובה	בסתמא	הב"י הביא בשם סמ"ק בשם ריב"א שאף לשיטת רש"י יש לאסור, כיון שאמנם אין לציר דין דם מלוח, אבל יש לבשר דין של בשר מלוח, ועל כן הוא אוסר את החלב	מה הדין אם נתן בשר שנמלח ולא הודח לכלי חולבת מלוכלכת
אם מדובר בהפ"מ וזה גם סעודת מצווה, יש להקל כסברה ברש"י שהבשר לא נחשב רותח לאחר ששהה שיעור מלוח	הבשר אסור, כיון שהבשר נחשב כרותח		

130. בשר שנמלח ולא הודח ואח"כ התערב עם בשר טריפה:

ביאור דעת תרומת הדשן- ע"פ הט"ז והש"ך	ע"פ תה"ד כשלֹא מדובר בסעודת מצווה והפ"מ	בסעודת מצווה והפ"מ- המקרה שמסופר בשו"ת תרומת הדשן	
לכאול' היה לתה"ד להתיר אף בלא הפ"מ, שהרי כל מה שהסמ"ג אמר שפוסק כוח המלח זה דווקא אם הפליט דם הבשר, אך בשר שנפלט דמו ושוב מלוחו דינו כרותח. ממילא כאן שהמלח הוציא את הדם, שוב אין כוח במלח, ואין לאוזה הטריפה לאסור את שאר הבשר, אך הסמ"ק כתב בשם ריב"א שאין שם רותח על הדם לאחר מליחה, אך עדיין הבשר נחשב כרותח, ולכן יפה אסר תה"ד את הבשר בסתמא כשאין הפסד, כיון שיש לומר שהאוזה הטריפה שדינה כרותחת- אוסרת את שאר הבשר	אין להקל, כיון שבסה"ת, ש"ד וא"ז כתבו שיש לאסור בשר וגבינה שנגעו זה בזה אף לאחר שיעור מליחה, וכ"כ הסמ"ג, ולכן אין להקל בסתמא	הייתה סעודת ברית מילה שמלחו בשר הרבה בכלי אחד, ובכלי אחר מלחו הרבה אווזות ואח"כ עירבבו הכול היטב כך שהכל נגע בכל, ואח"כ מצאו אווזה טריפה, ואין 60 אפילו נגד אווזה אחת, והתיר כיון שזה הפסד מרובה וסעודת מצווה, כי ע"פ תוס' ורא"ש פסק כוח המלח לאחר ששהה שיעור מליחה, שכבר פלט כל הדם	מה הדין בבשר שנמלח ולא הודח ואח"כ התערב בבשר טריפה

131. הכשרת בשר בלא מליחה:

הט"ז למעשה כהגהת ש"ד	הט"ז- מהו שיעור הצלייה:		השו"ע ע"פ הטור, הגהות אשירי וא"ז	כיצד מכשירים בשר בלא מליחה
עד שהבשר יתייבש מבחוץ, כיון שהנשים לא בקיאות בדרגת הצלייה, וכך יצאו ידי כל הדעות	הרשב"א והא"ז, וכן פסק רש"ל	הר"ן	ע"י צלייה, עד שיזוב כל דמו (ואח"כ יבשלו אותו)	
	ראוי לאכילה לרוב בני	כמאב"ד		

	אדם			
--	-----	--	--	--

סימן ע':

132. מליחת כמה חתיכות בשר ביחד:

מדוע מותר למלוח כמה חתיכות בשר ביחד ולא חוששים שאחד תבלע מן השנייה:	
תירוצו של רש"י	כל זמן שהחתיכות טרודות לפלוט, הן גם לא בולעות
קושיית התוס' על רש"י	הרי מצינו שמולחים כמה חתיכות ביחד, אף שאחת גומרת לפלוט לפני השניה
תירוצ' 1 בתוס' - ר"ת:	דם מישרק שריק במליחה כבצלייה, ועל כן החתיכות האחרות לא בולעות
קושיית התוס' על ר"ת	הרי ידוע שמתירים אף כשמוצאים בשר שיש בו גומות והתקבץ בו ציר, למרות שלא שייך בו הטעם של מישרק שריק
תירוצ' 2 בתוס' - י"מ:	כל זמן שהחתיכה פולטת ציר, היא גם פולטת מה שבלעה מהעליונה
תירוצ' 3 בתוס' - ר"י מאורליינ"ש	כיון שנקבי התחתונה פתוחים לפלוט את הדם של עצמה, היא פולטת גם מה שבלעה מהעליונה, ואף כשנסתמים נקבי התחתונה, לאחר שיצא ממנה כל הדם, היא ממשיכה בכל זאת לפלוט את מה שבלעה מהעליונה, כי נקבי הפליטה לא נסתמו אפילו לא לרגע אחד
תירוצ' 4 בתוס'	כל זמן שהחתיכה טרודה לפלוט ציר היא כלל לא בולעת מהעליונה, וזמן פליטת הציר אינו כלה כל כך במהרה

133. ביאור הנפק"מ בין שיטות הראשונים:

מהי הנפק"מ בין	לר"ת	לי"מ	בין הי"מ להר"י מאורליינש	בין הי"מ ור"י מאורליינש
----------------	------	------	--------------------------	-------------------------

השיטות:				לתירוץ ה4
משבצות זהב	1. קולא-אפילו לאחר שהחתיכה פלטה ציר יום שלם, אם היא נמלחה עם חתיכה אחרת שיש בה דם- מותר, כי מישרק שריק	1. חומרא-אם לאחר שפלטה כל הציר, היא נמלחה עם חתיכה תפלה-אסורה, כי לא שייך כבכ"פ כשאין לה ציר לפלוט	1. קולא-לי"מ-אף לאחר פליטת הדם- מותר, כיון שהיא ממשיכה לפלוט ציר, חומרא לי"מ-אם הניחו חתיכות רבות אחת על גבי השנייה, עד סיום פליטת ציר התחתונה- אסורה	1. לראשונים-חומרא- משהים רק כשיעור העליונה 2. לי"מ- שייך הטעם של כבכ"פ, אך לטעם ה4- שייך טרוד אך לא כבכ"פ
	2. קולא-אין צריך להשהות את התחתונה כשיעור פליטת העליונה, שהרי הדם שריק והחתיכה התחתונה לא בולעת	2. חומרא- צריך להשהות את התחתונה כשיעור העליונה	2. חומרא לר"י- בולעת אחר סיום פליטת הדם, קולא לר"י- כל עוד שלא נסתמו נקבי הפליטה, אף שעבר זמן רב לאחר פליטת הציר של התחתונה- מותר	
	3. אם נפלה חתיכה תפלה לציר- אסורה, כי לא שייך שריק	3. קולא-אף אם חתיכה תפלה נפלה לכלי שא"מ, אומרים שפולטת, ואף אם יש ציר בגומות		

134. פסיקת השו"ע:

השו"ע	בפשטות	משב"ז		
מותר למלוח חתיכות רבות זו על גב זו, ואף שהתחתונה גומרת לפלוט קודם העליונה, לא אומרים שהיא בולעת מהעליונה, כי היא ממשיכה לפלוט ציר זמן רב, ואף אם מתקבץ ציר יש להתיר	השו"ע פסק כתירוץ ה4 של התוס' שכל זמן שהחתיכה טרודה לפלוט ציר היא כלל לא בולעת מהעליונה, וזמן פליטת הציר אינו כלה כל כך במהרה	בסע' ו'	בסע' א'	כדעת מי השו"ע פסק
		כחלק מרבותיו של הרשב"א שמותר לחזור ולמלוח בשר שכבר נמלח ומועיל להוציא מה שבלע, דכבכ"פ (למרות שלכתחילה חשש ליזהר בדבר)	הביא את הטעם שהחתיכה טרודה לפלוט, כי לטעם זה מותר אף לכתחילה להניח	

135. פסיקת הרמ"א:

הרמ"א	כדעת מי פסק	הט"ז	הש"ך

חתיכה שנפלה לציר	חתיכה שנמלחה ליד חתיכה	מוכח ששיטת הרמ"א כי"מ שכבכ"פ, ונחשב טרוד רק כשפולט דם של עצמו, ולא כשפולט ציר של עצמו, ולכן הרמ"א הצריך בסע' ו' למלוח שנית בשר שנפל לציר בהפ"מ בזמן פליטת הציר, ואינו מסכים לשו"ע	כרבינו תם, ולכן בכל מקום שלא שייך 'שריק' יש לחוש לדם המתקבץ	לכתחילה נוהגים להחמיר להפוך כל חתיכה שיש לה בית קיבול כדי שיצא דמה	מהי פסיקת הרמ"א במליחת בשר
בולעת, כיון שהחתיכה כבר נמלחה ושוב היא לא טרודה לבלוע	הרמ"א מודה לשו"ע שהיא לא בולעת כל עוד שהיא פולטת ציר, כיון שהיא טרודה				

136. כבכ"פ:

הכשרת כלים	בצק	מולייתא	שפוד	כבד	לב	היכן מצינו הלכות שקשורות לדין כבכ"פ
ביסוד הכשרת כלים, נחלקו בגדר כבכ"פ, לגבי הכשרת מקצת הכלי	נחלקו בסי' עח לגבי בצק שעטפו בו בשר שלא נמלח	נחלקו בה	מחלוקת האם אומרים בשפוד שצלו בו בשר בלא מליחה כבכ"פ	ש"ך: לא אומרים בו כבכ"פ כיון שיש בו שפע דם	יש אוסרים לב שנתבשל בלא קריעה, כיון שכבכ"פ מתייחס רק לדם הפליטה	

137. חתיכה שנמלחה שתי פעמים:

יישוב הש"ך (בתירוץ שני כתב	יישוב הט"ז (חולק על הש"ך)	תמיהת הט"ז	ט"ז	ש"ך	רמ"א ע"פ	
----------------------------	---------------------------	------------	-----	-----	----------	--

כט"ז						תה"ד ⁶⁰			
חתיכה שנמלחה פעמיים	נמלח בלי הדחה	חתיכה שנמלחה פעמיים	נמלח בלי הדחה	כיצד הרמ"א התיר כאן ולא חשש שהמלח יבליע את הדם, ובסע' ס"ט אסר בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה, מחשש שהמלח מבליע את הדם	תה"ד התיר ע"פ הרא"ש, שאין דרך המלח להבליע אלא רק להפליט	מדובר שמלח פעם שנייה, אף שלא הדיח בראשונה, ומ"מ לכתחילה אסור לעשות כן	מותר, ואין חשש שהמלח השני יבליע את הדם שנשאר מהמליחה הראשונה	מה דין חתיכה שנמלחה שתי פעמים	
אין דם בעין, ולכן לא בולע	יש דם בעין, ולכן בולע	הבשר עדיין טרוד לפלוט ציר מהמליחה הראשונה ולכן לא בולע	הבשר לא טרוד לפלוט ולכן בולע	---				שפתי דעת	
לפי התירוף הזה, מותר אף אם מלחו לאחר פליטת צירו		לפי התירוף הזה, מותר דווקא אם מלח בתוך זמן פליטת הציר							

138. דגים ועופות שנמלחו ביחד:

הראשונים		גמרא			
הרשב"ם, הטור ברא"ש, הב"ח	רוב הראשונים	רב נחמן: אסורים, אף בכלי מנוקב, כיון שקרום הדגים רך והם מקדימים לפלוט, ואחר שסיימו לפלוט, העופות פולטים והדגים בולעים		מה דינים של דגים ועופות שנמלחו ביחד	
אסורים	העופות	הדגים			
	מותרים	אסורים			

139. הפסיקה בהנ"ל:

הרמ"א ע"פ הארוך	השו"ע כרוב הראשונים	

⁶⁰ תרומת הדשן פסקים וכתבים סימן סו: "על הבשר שנמלח ולא הודח ונמלח שנית, לא ידענא למאי ניחוש לה. אי ניחוש שהמלח השני יבליע בחתיכה לחלוחית דם שעליה...דאין דרך המלח להבליע הדם אלא להפליטו ולמושכו אליו"

מה דינם של דגים ועופות שנמלחו ביחד	הדגים		העופות	אין בדגים 60 נגד העופות	יש 60 בדגים נגד העופות
	בלי קשקשים	עם קשקשים (בשעת המליחה)			
מותר	אסורים בכדי קליפה ⁶¹	מותרים (מועיל כקליפה)	מותרים	בלי קשקשים	עם קשקשים (בשעת המליחה)
	אסורים לגמרי	מותרים	מותרים	מותרים	מותרים

140. דגים שנמלחו עם איסור:

ע"פ הש"ך ורעק"א:	דגים שנמלחו עם איסור שמנוני	דגים שנמלחו עם איסור שאין בו שמנונית כלל	דגים חמים עם קשקשים על איסור קר	דגים על עופות
ע"פ הרמ"א	אסור עד שיהיה שם 60 כנגד האיסור	בלי קשקשים	אסור רק בכדי קליפה, כיון דתתאה גבר	מספיק בכדי קליפה, כי הדם לא מפעפע למעלה
		אסורים בכדי קליפה		
		מותרים		

141. עופות ודגים שנגעו בזה בזה:

ש"ע	עוף מליח עם דג תפל		הט"ז, המהרש"ל, הפרישה
הרמ"א	הדג נאסר, (ב"י: כיון שאם שניהם מלוחים, כל אחד טרוד לפלוט ובכל זאת הם בולעים, ק"ו כשהדג תפל שהוא בולע	אם הדג עוד לא פלט דמו והודח	דחו את פירושו של הדרכי משה להתיר כשהדג עדיין פולט דם, כיון: 1. (פרישה) דג לא צריך מליחה ולכן נאסר מהדם. 2. (רש"ל) דם הדג נחשב כציר, ולכן אינו פולט את הדם שבלע. 3. (הט"ז) ציר הדג נפלט במהרה, ויש חשש שיכלה זמן פליטת ציר הדג לפני פליטת העוף, והוי ספק תורה ⁶²
	אסור	אם הדג עוד לא פלט דמו ולא נמלח מעולם	
	מותר	אסור	

142. עוד מפסיקת השו"ע:

ש"ע	דגים ועופות	עוף תפל ודג מליח
	הדגים בלי הקשקשים אסורים בכדי קליפה	הכול מותר לגמרי

⁶¹ ש"ך: אין להחמיר יותר מכך, אף אם מדובר שהוא מלח את הדגים על העופות

⁶² הט"ז מודה שלשיטת הר"י מאורליינש שפירש אצל בשר ובשר, שכל עוד שהאחד פתוח לפלוט קודם התחלת בליעה מהשני, לא ייסתמו נקבי הפליטה שלו אח"כ, יש להתיר גם בדגים שנמלחו, אך אנו לא סוברים להלכה כתירוץ זה. כמו כן יש להעיר שנקודות הכסף ורעק"א תמהו מדוע הט"ז כתב שזזה ספק תורה, והרי דם שמלחו הוא רק מדרבנן. הש"ך כתב שנראה שדעת הרשב"א והר"ן כרמ"א. הב"ח ביאר שאף הב"י מודה לרמ"א, ואסר רק כשהדג כבר נמלח ואח"כ נקרא תפל.

143. דגים שנמלחו בכלי הבלוע בדם:

בלוע בכלי שאר איסורים	בלוע בכלי דם				רמ"א ע"פ הרשב"א	דגים שנמלחו בכלי שבלוע בו איסור
	הט"ז	הש"ך		הש"ך		
אפשר שהדגים- אסורים, כיון שפליטת שאר איסורים מסתרכת יותר	בבשר	בדגים	בדיעבד	לכתחילה	הדגים מותרים, כי 'אין מליחה בכלים' והדגים לא בולעים מהדם	
	דרך להדיח לפני הבישול, ולכן מותר לכתחילה למלוח בשר שכבר נמלח והודח בכלי שא"מ	אין דרך להדיח לפני הבישול, ולכן לכתחילה יש לאסור	מותר	אסור, שמא ישכח להדיח		

144. מליחה בכלים:

כלי עץ ומתכת	האם כשנבלע איסור דאורייתא בכלי, מותר להשתמש למליחה ב:
מותר לכתחילה	מהרש"ל
מותר בדיעבד	הרמ"א

145. מליחת בשר שחוטה עם בשר טריפה:

ע"פ הראשונים	גמרא	
השחוטה בולעת מציר הטריפה, אך לא מדמה כי השחוטה טרודה בפליטת דמה	רבא: 'הטמאים' לרבות צירן, רוטבן וקיפה שלהם	מה דין בשר שחוטה שנמלח עם בשר טריפה

146. דג טהור שנמלח עם דג טמא:

הרשב"א	גמרא	
כל דבר מלוח פולט ומבליע את חבירו, ומחממו רק בכדי שיפלוט מעט, ומתוך שטרוד לפלוט אינו בולע מהפליטה	אם טהור מליח וטמא תפל-	מה דין דג טהור

המועטת שפולט חבירו, וייתכן גם שחבירו לא חם כ"כ בכדי שיפלוט בכלל	הטהור מותר	שנמלח עם דג טמא
---	------------	------------------------

147. פסיקת השו"ע בדין מליח ותפל:

הגהת הרמ"א: בטריפה מלוחה וכשרה תפלה	בשר כשירה מלוחה עם טריפה תפלה		טריפה מלוחה וכשרה תפלה שנגעו זה בזה	בשר שחוטה שנמלח עם בשר טריפה	
אסור	שו"ע בי"א כר"ן		שו"ע בסתם כתוס' ורא"ש	אסור בכדי קליפה, כיון שבולע מצירה (ע"פ רא"ש, רשב"א, ר"ן)	השו"ע
	בעומדים בסמוך (כשהפליטות נוגעות)	בנוגעים			
	מותר	אסור			
---	הרמ"א פסק להחמיר שלא בהפסד (רעק"א: הרמ"א לא כתב 'מרובה')		השו"ע סתם כסברא ראשונה, וכן בת"ח, רש"ל ועט"ז	---	השו"ע והרמ"א בסי' ק"ה

148. תוקף איסור הציר:

מה הנפק"מ	ציר דגים ובשר	ציר נבלה, טריפה ושרצים	תוקף האיסור
לעניין ספק	מדרבנן	מדאורייתא	

149. חתיכה כחושה ושמינה:

ש"ך	כשאחת שמינה, אף אם זו הכשירה, והטריפה כחושה	שתי החתיכות כחושות	
-----	---	--------------------	--

⁶³ אף אם מדובר שהטריפה למטה, כיון ש'תתאה גבר' שייך רק במליחה ולא בשמן

השו"ע	אוסר בכדי קליפה	כשהטריפה למטה- מפעפע האיסור בכל הכשירה, כי 'תתאה גבר'	נתבאר לקמן שמשערים בכל מליחה ב60
-------	-----------------	---	----------------------------------

150. זמן הדחת הבשר:

למעשה ע"פ השו"ע		הרא"ש, הבי"ד בדעת רש"י ⁶⁴	מה הדין כשלא הדיח	הרשב"א בשם ר' יונה	
בדיעבד	לכתחילה	יכול להשהותו כמה זמן שירצה, כי הדם כנוס במלח, והדם נשאר כנוס במלח	ר' יונה: אם הדיח רק לאחר שכבר סיים לפלוט צירוף בוודאי בלע וצריך בכדי קליפה (הדם לא נכנס יותר)	לאחר 12 שעות שזה סיום זמן פליטת צירו- חייב להדיחו, שאם לא כן הבשר אח"כ חוזר ובולע	בשר שנמלח- מתי צריך להדיחו
מותר אף לאחר זמן	יש לחוש לדעת האוסרים ולהדיחו מיד	"ויש מתירים" (אף כמה ימים) ⁶⁵	---	"יש אומרים"	פסיקת השו"ע

151. החילוק בין מעשה רש"י להדחת הבשר:

מעשה רש"י	בשר שנמלח ולא הודח	
למעשה אוסרים בכדי קליפה (דלא כרש"י), כיון שהונח בכלי שא"מ	בדיעבד יש להתיר כשלא הדיחוהו מיד, כיון שהונח בכלי מנוקב: 1. יש לסמוך על הטעם שדם מישרק שריק 2. למלח אין עוד כוח להבליע ⁶⁶	הט"ז והש"ך ע"פ ד"מ ות"ח

152. בשר שהוכשר עם בשר שלא הוכשר:

שו"ע בשם אוסרים-	שו"ע בשם יש מתירים	שו"ע בשם יש מתירים לגמרי- ר'	שו"ע למעשה
	ע"י מליחה- סה"ת		

⁶⁴ כמו שמצינו במעשה רש"י, שרש"י לא חשש לכך שהבשר נשרה בתוך צירו אחר שכבר שהה שיעור מליחה

⁶⁵ הט"ז: 1. כיון שדם מישרק שריק, ונופל 2. הבשר שנמלח, לעולם פולט ציר, ולא בולע מהדם

⁶⁶ ממילא יש לומר, שאסור לחזור ולמלוח את בשר שנמלח ולא הודח במלח חדש שיש בו כוח להבליע, וכמו שכתב בשו"ע (טו, כ) שכשרוצים למלוח בשר לדרך בכדי להצניעו לאורך זמן, צריך להדיח אותו יפה לאחר המליחה הראשונית, ורק אז למלחו שנית. יש להעיר שכל הצורך להדיחו יפה קודם המליחה השנית, זה רק לחולקים על רש"י (כרמ"א שהצריך אפילו בדיעבד בכדי קליפה), אך לשיטת רש"י (וכן הסכים השו"ע בדיעבד) מותר אף בלא הדחה, שהרי הוא סובר שלאחר שיעור המליחה, הנוזל שיוצא הוא מוהל אדום בעלמא ואין למלח החדש מה להבליע ולאסור.

	יונה (הרשב"א דחאו)	והסכים לו הרשב"א		הרשב"א	האם מותר לתת בשר שלא נמלח כלל, עם בשר שנמלח קודם פליטת כל דמו
		אם לא ימלחנו אח"כ	אם ימלחנו אח"כ	אסור (ש"ך: כי הבשר שלא נמלח- לא פולט כלום אלא רק בולע)	
לכתחילה יש לחוש לדברי האוסרים ולא למלוח ביחד	(ש"ך:) מותר, כי ע"י המליחה השנייה יצא הדם שבלע, דכבכ"פ ⁶⁷	אסור, שהרי לא תועיל לו מליחה שנייה, שהרי כבר פלט כל דמו		אסור (כי כבר אין לו מה להפליט ורק בולע)	האם מותר לתת בשר שנמלח וכבר פלט כל דמו, עם בשר שנמלח קודם פליטת כל דמו

153. בשר שלא נמלח כלל:

הש"ך בשם הר"ר יעקב שושן עמק, או"ה, מרדכי, מהרש"ל, ב"ח	הש"ך בשו"ע ע"פ מהרא"י ות"ח	
מותר אף בלי הדחה ראשונית, כיון שאין בכוח רתיחת הציר להבליע דם שבעין, אלא רק להיבלע בבשר עצמו	מדובר שהייתה הדחה ראשונה, שאל"כ, המלח מבליע את הדם שבעין, ולא תועיל מליחה אח"כ	בשר שלא נמלח כלל

154. דעת הרמ"א בהנ"ל:

מהרש"ל	הרמ"א- מתי יש להקל, הש"ך		הרמ"א ע"פ מהרא"י, ש"ך	בשר שפלט כל דמו וצירו, ששה עם בשר שנמלח ולא שהה עדין שיעור מליחה
נחשב שפלט כל דמו וצירו רק לאחר 24 שעות, אף בלא הפסד מרובה	בהפ"מ (סה"ת)	בלי הפ"מ (רשב"א ועוד)	אסור אפילו בדיעבד, ולא מועילה צלייה, ונאסר מיד עם נפילתו	
	להקל 24 שעות לאחר שנמלח, שנחשב עוד שפולט צירו	יש לאסור לאחר ששהה 12 שעות		

155. בשר שנמלח והודח:

הט"ז	הש"ך, ת"ח	
פולט מה שבולע מבשר אחר (שנמלח ולא	דינו כפלט כל דמו וצירו,	מה דינו של בשר

⁶⁷ בב"י הביא את דעת רבינו תם הסובר שמותר אף אם לא יחזור וימלח, כי הדם לא נבלע בחתיכה אחרת במליחה, כל עוד שנמלח בכלי מנוקב, כי דם מישרק שריק, ודרך הנקבים יוצא כל הדם כולו, ואינו נבלע כלל בחתיכה

שנה עדיין שיעור מליחה), כיון שעדיין טרוד לפלוט את צירו	ושוב אינו פולט, כי נסתמו נקביו	שנמלח שהה שיעור מליחה והודח
--	--------------------------------	-----------------------------

156. פליטת ציר:

הש"ך	הט"ז		
לא בולע	בולע		האם בשר שפולט ציר, בולע מבשר אחר
כיון שטרוד לפלוט- לא בולע	כיון שאת הכלל של 'מתוך שטרוד לפלוט- לא בולע', אומרים רק כשפולט דם		נימוק
לא בולע, ולא צריך לחזור ולמלחו	ברמ"א- חזר בו	בתורת חטאת	לפי הרמ"א, אם נגע בשר שנמלח והודח ועדיין פולט צירו, עם זה בשר שלא שהה שיעור מליחה
	הדחה לא סותמת את נקבי הפליטה כל עוד שפולט ציר, ולכן צריך מליחה בכדי להפליט את הציר שנבלע	ההדחה סותמת את נקבי פליטת הציר, וממילא אין צורך לחזור ולמלוח כשהבשר בלע בזמן פליטת הציר	

157. חתיכה שהונחה ונפלה לציר:

האם אומרים כבכ"פ בפליטת הציר (אגב הציר שלה)		הש"ך		הט"ז	משבצות זהב
רמ"א	שפ"ד ביש"ש	נפלה לציר	הונחה בין חתיכות	דומה	האם דין חתיכה שהונחה בין החתיכות דומה לדין נפלה לציר
כן	לא	לא שייך 'טריד', ולכן החתיכה בולעת, וצריך למלוח שוב. ההדחה לא סותמת את נקבי הפליטה	'טריד' ולכן לא בולעת		

158. בשר שנפל לציר ביחס למליחה:

לאחר שיעור המליחה	בתוך זמן שיעור	לפני מליחתו	
-------------------	----------------	-------------	--

		המליחה			
כל זמן שלא פלט כל צירו	שהה שיעור מליחה ונפל לציר	הרמ"א ע"פ הארוך: יש להתיר, אם לא נכבש יום שלם, אך ידח וימלח שנית (עיין הערת הש"ך והט"ז ⁶⁹)	הרמ"א: יש תקנה ע"י שידיח וימלח שנית, ואז יפלוט מה שבלע אגב הדם שלו, ש"ך: מדובר שהייתה הדחה ראשונית (כי בלי- הדם שבעין נבלע ע"י המלח), ולא כמתירים אף בלי הדחה ראשונית ⁶⁸	מה דין בשר שנפל לציר	
	יש אוסרים, אף שלא כלה שיעור הפליטה ⁷⁰				

159. פליטת ציר:

יישוב הסתירה ע"פ הש"ך	האם חתיכה שפולטת ציר בולעת דם		האם חתיכה שפולטת ציר, תפלוט גם דם	
	הרמ"א בתורת חטאת	הרמ"א בשו"ע	הרמ"א (ע"פ הש"ך)	רש"ל
הרמ"א הצריך כאן הדחה ומליחה רק לחומרא לצאת דעת הרש"ל, ולכן אף אם נתבשל בלא הדחה ומליחה- מתיר לצורך גדול. אולם אם מדובר שאחר המליחה, ודם שנפל לציר, הבשר הודח, כבר נסתמו נקבי הפליטה ושוב הבשר לא בולע, ולא תועיל הדחה ומליחה שנית לכו"ע ⁷²	לא	כן, ולכן הוא הצריך הדחה ומליחה, בשביל להפליט את הבליעה	כן	לא

160. דין כבולעו כך פולטו:

⁶⁸ כיון שאין בכוח רתיחת הציר להבליע דם שבעין, אלא רק להיבלע בבשר עצמו

⁶⁹ **קושיית הש"ך:** לקמן בסימן ק"ה מצינו שהרמ"א כתב כדעת השו"ע והרא"ש, שדי בשיעור כבישה בכדי שיתננו על האש ויתחיל להתבשל, ואין צורך ביום שלם לכבישה. **תירוץ הש"ך:** כאן מדובר בכלי מנוקב, ולכן צריך יום שלם לשיעור כבישה, ואילו בסימן ק"ה מדובר בכלי שאינו מנוקב. **הט"ז** תירץ שיש לגרוס ברמ"א "יש להתיר אם לא נכבש בתוכו שיעור כבישה", ולא כגירסה שלפנינו: "יש להתיר אם לא נכבש בתוכו יום שלם", ולפי זה מיושב שהרמ"א מסכים למה שנכתב לקמן בסימן ק"ה, ששיעור כבישה הוא בכדי שייתן על האש ויתחיל לרתוח.

⁷⁰ **הש"ך:** ע"פ המהרש"ל שסובר שאומרים שיפלוט את מה שבלע אגב מה שפולט, רק בדם, אך לא בציר, ולכן אין תקנה להוצאת הציר שבלע, אפילו לא ע"י הדחה ומליחה שנית. עם זאת הרש"ל מודה שאם רק הונחה ליד חתיכה מלוחה, שלא בולעת כיון שהיא פולטת את הציר של עצמה.

⁷¹ **בש"ך** העיר שהרמ"א לא התיר בהפ"מ אף בתוך 24 שעות, כמו שהתיר בחתיכה בין חתיכות, כי לא רצה לתפוס 2 קולות: 1. לסמוך על הסוברים שפליטת ציר עד מע"ל 2. לסמוך על החולקים על רש"ל, שפליטת ציר מפליטה דם

⁷² **ש"ך:** אך לא חוששים שההדחה לאחר שנפל לציר, תסתום את נקבי הפליטה, ואז המליחה כבר לא תעזור, כי זאת הדחה רק להעביר את לכלוך הציר ודי לה אף במים מועטים, ואין זה דומה להדחה גדולה שעושים לאחר המליחה שהיא זאת שסותמת את נקבי הפליטה.

המהרש"ל	הרמ"א	השו"ע	
רק בבשר שלא נמלח (אך קודם הודח) שייך כבכ"פ שאז יש לה דם לפלוט	עד 12 שעות, שיעור זמן פליטת הציר	אפילו לאחר שהחתיכה כבר פסקה מפלוט ציר	מליחת חתיכה שנפלה לציר בכדי להוציא מה שבלעה
כל זמן שפולטת דם (=שיעור מליחה)	למעשה ⁷⁴	מדינא	מתי אומרים שמתוך שהחתיכה טרודה לפלוט- לא בולעת ⁷³
	(ש"ך): חשש לרש"ל, ולכן הצריך להכשיר ע"י הדחה, אף שלרש"ל לא מועיל להפליט אפי' ע"י מליחה	עד 12 שעות	

161. דם שנפל על הבשר:

לאחר שיעור מליחתו	בתוך שיעור מליחתו	
הש"ך : הבשר נחשב ל'רותח', אבל אז יש להקל בהפ"מ וסעודת מצווה ⁷⁵	הרמ"א : הבשר נאסר, כיון שהבשר נחשב ל'רותח', ולא שייך לומר כאן שמתוך שטרוד לפלוט- לא בולע, או כבכ"פ	מה הדין אם נפל דם בעין על הבשר

162. בשר שנפל לציר:

הש"ך	הרמ"א	
כיון שדם אינו מפעפע למעלה, כמו שמצינו בסי' סט שמה שמחוץ לציר מותר אף אם יש בו שומן (אך צריך בכ"ק)	מותר	חתיכה שנפלה לציר, מה דין החלק העליון שאינו בציר

163. חתיכה שנפלה לציר:

⁷³ וממילא לא צריך מליחה להפליט מה שבלעה

⁷⁴ **הרמ"א** פסק שאם החתיכה נפלה לציר קודם ששהה שיעור מליחה- ידיח וימלח שנית, אולם אם הוא מלח שנית בלי הדחה לאחר שנפל לציר- מותר בדיעבד (ארוך). **הש"ך** כתב **ש"ל** אין צורך לחזור ולהדיח אפי' לכתחילה, וגם **לרמ"א** די בכך שישפוך עליה מים.

⁷⁵ צא סעיף ה: הגה: ו"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח (תוספות והרא"ש פכ"ה וסמ"ג לחד שינוי). ולצורך גדול, כגון בהפסד מרובה והוא לצורך סעודת מצוה, יש לסמוך אמקילין

הט"ז		הש"ך ע"פ הרא"ש ואו"ה	רש"ל בדעת הרא"ש		הרמ"א	
במקום שלא מועיל למלוח שנית	במקום שמועיל למלוח שנית	אפילו הרא"ש יודה לשיטתנו שהכל ייאסר מיד, לשיטתנו שמליחה אוסרת בשישים (, ולא כרא"ש הסובר שמליחה אוסרת רק בכדי קליפה)	נכבש בשיעור כבישה	לא נכבש כשיעור שייתן על האור וירתח	מיד, ואין שיעור לדבר, כי דינו ל'רותח'	מתי החתיכה שנפלה לציר נאסרת
נאסר מיד	נאסר רק לאחר ששהה שיעור כבישה בציר		נאסר כולו	נאסר בכדי קליפה		

164. הכלי בו נמצא הציר:

פלט כל דמו	נמלח ולא שהה שיעור מליחה		לא נמלח כלל	ע"פ ש"ך, מהרש"א, שפ"ד	
אסור אפילו בכלי מנוקב	בכלי שא"מ נאסר אפילו מה שלמעלה מן הציר (ע"פ הרמ"א)	בכלי מנוקב		אף אם נפל לכלי שא"מ- מועילה הדחה ומליחה	
		אין לציר מקום לזוב	יש לציר מקום לזוב		בדין הכלי שנמצא בו הציר
		מה שבתוך הציר- אסור	מועילה הדחה ומליחה שנית		

165. ציר שעל גבי הקרקע:

ש"ך: בירור הספק: מדובר בבשר שלא שהה עדיין שיעור מליחה		ש"ך ע"פ ת"ח		ת"ח בשם או"ה	רמ"א וב"י בשם ש"ד ואו"ה	
האם קרקע ככלי שא"מ	האם קרקע ככלי מנוקב	מה שלמעלה	מה שנגע בקרקע	ספק אם קרקע נקראת כלי מנוקב ועל כן יש להחמיר	כדין ציר שבכלי	מה דין בשר שנפל לציר בקרקע
לא תועיל מליחה, ובכל זאת מה שלמעלה מן הציר- מותר	תועיל מליחה, מתוך שיפלוט בעצמו	מותר	בכדי קליפה			

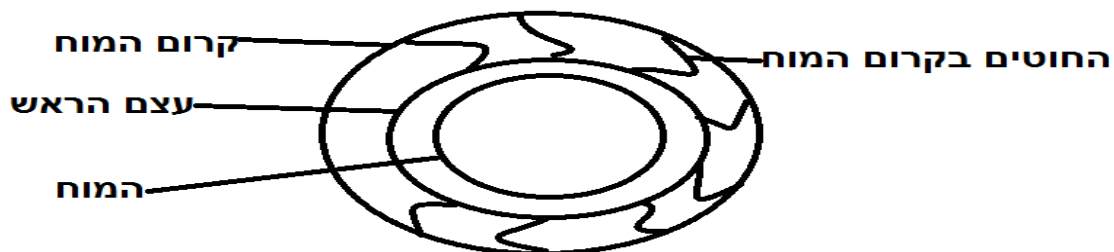
166. ספק מים או ציר:

יישוב הש"ך		תמיהת הש"ך	הש"ך	הרמ"א ע"פ המרדכי	
בספק מים או ציר	בנפל על קרקע	מדוע בנפל לציר בקרקע החמרנו מספק ⁷⁶ , וכאן הקלנו	שהרי דם שמלחו רק מדרבנן	מותר, כיון שספק דרבנן לקולא	מה דין בשר שנפל לספק מים או ציר
	יש להקל, שמא אין כאן בכלל ציר				

סימן ע"א:

167. הכשרת הארכובה הנמכרת עם הראש:

הש"ך	הב"י (תמה למה הטור השמיט), שו"ע	הטור בשם הרשב"א	גמרא, רש"י	
בסי' ס"ח נתבאר שאם לא חתך אותם מעט למטה, נוהגים לאסור אף בדיעבד מה שבתוך הקליפה	יש להקפיד שהחיתוך יהיה למטה, כדי שלא יתכנס הדם בפרסות, ויהיה כמולח בכלי שא"מ, ויאסר מה שבפרסות (משא"כ בשאר עצמות שהמליחה מועילה למוח שבתוכן)	1. חותך אותם מעט למטה 2. מולח 3. הדם יוצא מהחתך	מדובר בירך התחתון, והוא עצם הנחתך עם הפרסות כשמשפטים את הבהמה, דהיינו ציפורני הפרסות = הטלפיים	כיצד מכשירים את הארכובה הנמכרת עם הראש

168. מליחת הראש:

⁷⁶ שהרי כבר הבאנו את דברי הת"ח, שכתב שבאו"ה הסתפק האם דין קרקע ככלי מנוקב, והת"ח העלה שכיון שיש ספק בדבר- ראוי להחמיר, ולא אמרנו להקל כיון שדם שבישלו רק מדרבנן, ואם כן צריך להבין מה החילוק בין ציר שעל הקרקע לבין ספק מים ציר.

⁷⁷ וה"ה לשאר ספיקות שלפעמים מחמירים בהם יתר על הדין לכאורה, בכדי שלא יגעו בגופו של איסור

הרמ"א	שו"ע ע"פ הרא"ש (דרך 2)	שו"ע ע"פ הרשב"א (דרך 1)	
לכתחילה נוטלים המוח לבדו, וחוטכים הגולגולת בנפרד לשתי וערב	מולח הראש כשהמוח בתוכו, ע"י שינקוב העצם והקרום וימלח, ויניח הקרום למטה	קורע את קרום המוח, ואת עצם הראש, ומוציא המוח ומולחו	כיצד מולח הראש

169. מליחת הראש שלא כדין:

ש"ך ע"פ הטעם הראשון	הש"ך	מדוע יש להתיר את שאר הבשר, ע"פ הרשב"א והרא"ש		הרמ"א ע"פ ארוך וש"ד		מה הדין אם מלח הראש כשהוא שלם בלי לנקוב העצם
		טעם שני	טעם ראשון	שאר הראש והבשר שבו	הקרום והמוח	
לפי זה יש להתיר בשאר בשר שנמלח ופלט כבר כל דמו וצירו והוסר מעל הגולגולת ⁷⁸ , כך שכבר לא שייך כבכ"פ ובכל זאת מותר כיון שהעצם מפסיקה	נראה שהטעם הראשון עיקר, והשני רק לרווחא דמילתא, וגם הר"ן כתב רק הטעם הראשון	אף אם קצת דם יוצא- כבכ"פ	עצם הגולגולת מפסיקה בין הדם שבתוכה לבשר	מותרים	אסורים ⁷⁹	

170. שאר בשר הרא"ש שנמלח ופלט כל דמו וצירו:

רעק"א	חוות דעת	ש"ך	מה דין שאר בשר שנמלח ופלט כבר כל דמו וצירו
אם אחר שמלחו, הדיחו, וחזר ומלחו, לטעם של כבכ"פ- אסור, כי מה שנפלט עתה- אסור, כי אין לו את הדם של עצמו לפלוט	אסור, חלק על הש"ך וסבר שכל מה שהרשב"א והרא"ש כתבו שהעצם מפסיקה זה רק לבאר מדוע אין זה דם שבעין מהדם הכנוס בגולגולת, אבל לא יעלה על הדעת לומר שזה לא ייחשב אפילו כדם הפליטה מהדם שמגיע משאר המוח והקרום	מותר, כיון שהעצם מפסיקה	

סימן ע"ב:

⁷⁸ בשפתי דעת כתב שמוכרח להיות שהסיר את הבשר מעל עצם הגולגולת, כי אם לא כן, הבשר אסור, כיון שהוא קיבל דם מבשר הראש

⁷⁹ כדין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב

למעשה			ש"ך, ט"ז	הרמ"א ע"פ ש"ד	שו"ע	גמרא	
הש"ך	רש"ל	דרכ"מ	טעם המחמירים- שמא יבשל בלי קריעה	כנ"ל, אך יש מחמירים קודם לצלות ורק אז לבשל	קורע קודם המליחה ומוציא דמו, ומולח, ואז יכול לבשל	קורע את הלב ומוציא דמו, ואם לא- קורע לאחר הבישול	כיצד מולחים את הלב
בדיעבד- מותר בוודאי	להקל, כי לא נזכרה גזירה זו בש"ס או בגאונים	רבים מקילים					

172. מלחצלה את הלב בלי לקרוע:

שו"ע		
קורע לאחר המליחה, ואף שהדם בתוכו, כי כבכ"פ		מה דין לב שמלח ולא קרעו
קורע לאחר הצלייה, ומותר		מה דין לב שצלה ולא קרעו

173. בישלו בלי קריעה:

ש"ך בטור ועוד	הש"ך בשו"ע		שו"ע כר"ת	רבינו תם ⁸⁰ , ר"י, רמב"ן, ראב"ד	רש"י, רמב"ם	גמרא	
בכל מקרה- 60 כנגד הלב, כי לא ניתן לשער הדם שבלב	עם מליחה	בלא מליחה	אסור, עד שיהא 60 כנגד הלב, כי לא ידוע כמה דם יצא מהלב	אסור, כיון שהגמ' בפסחים סוברת שלא אומרים שלב' הוא חלק ולא בולע, וכל מה שנאמר בגמ' שקורעו לאחר בישול, היינו אחר הצלייה, שאז שייך כבכ"פ, כי הדם נופל לחוץ	אף שהלב נתבשל שלם- לא נאסר, כי הלב חלק ולא בולע	מותר, אף שקרע לאחר הבישול	דין לב שבישל ולא קרעו

174. בישל הלב בלא קריעה:

⁸⁰ **תוספות מסכת חולין דף קט עמוד א:** ...ומה שפירש בקונטרס דבשר הלב אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו בולע דהכי אמרינן בפסחים (דף עד): שאני לב דשיע אומר ר"ת דאין לסמוך על זה לעשות מעשה דדחייה בעלמא הוא בפ' כיצד צולין (פסחים דף עד): דהוה בעי למיפשט מיניה דאמרינן כבולעו כך פולטו מדקתני קורעו לאחר בשולו ודחי שאני לב דשיע אבל למאי דמסיק דכבולעו כך פולטו תו לא אמרי' דשיע ולא בלע וקורעו לאחר בשולו היינו לאחר צלייתו דשייך ביה כבולעו כך פולטו שהדם נופל לחוץ אבל בקדרה אסור ולא אמרינן דשיע ולא בלע.

הרמ"א ע"פ או"ה	ש"ך בשו"ע	
הלב עצמו אסור, אף אם יש 60 כנגדו, ויקלוף מעט סביב הלב	הלב עצמו מותר, כשיש 60 כנגדו	בישל הלב בלא קריעה

175. לב שנמלח או נצלה בלי קריעה עם שאר בשר:

אם הלב סגור למעלה		ש"ך לגבי צלייה	ש"ך	רמ"א ע"פ ארוך ומרדכי	הרמ"א למעשה ע"פ או"ה ומהר"א כץ	הש"ך והט"ז ע"פ המחמירים		הרמ"א ע"פ ר' מתתיה ור"י	
או"ה	רמ"א	למסקנת הרמ"א שבמליחה צריך קליפה, בשר	מוכח מהת"ח שאף אם הלב נמלח עם שאר	יש מחמירים לקלוף קצת סביב הלב במקום שהיה דבוק ⁸¹ , ואז הכול מותר, דכבכ"פ	להקל ששאר הבשר- מותר, מדין כבכ"פ, כי גם דם הלב כדם פליטה	דם הלב עבור שאר בשר	דם הלב עבור	שאר הבשר- אסור. לא אומרים כבכ"פ, כי דם הלב כדם ממש ולא כדם פליטה	דין לב שנמלח או נצלה בלי קריעה עם שאר בשר
אסור אפילו במליחה וצלייה	ישנו אותו דין	שנצלה עם הלב- צריך בכדי נטילה (אך רש"ל לא אסר בצלייה)	בשר כשלא דבוק- צריך בכ"ק.			כדם בעין	כדם פליטה		

176. 'לב שיע':

⁸¹ ש"ך: ע"י שקולפים סביב הלב, יוצאים ידי כל השיטות, כי לרוה"פ די במליחה בכדי קליפה (ולא ב60).

אם נעשה נבילה	חזר ומלחו עם שאר חתיכות	נפל לציר	בצלייה	מלחו בלי לקרוע	בישלו בלי קריעה		
ש"ך ע"פ מהרא"י: לב שנתבשל בדמו לא נעשה נבילה, כי ע"י שיעתו הוא לא ממחר לבלוע את הדם יותר משאר בשר ⁸⁶	רעק"א העיר שיש נ"מ בלב שפסק לפלוט ⁸⁵ :	ש"ך ע"פ הרמב"ן: אם נפל הלב לציר אחר שנמלח- מותר, כיון שהוא לא בולע	ש"ך ברמב"ן: בצלי- אומרים, ועל כן הלב לא בולע כלום, וה"ה במליחה, וזו השיטה הברורה בש"ס	ש"ך ⁸⁴ : קורע אחר המליחה ומותר, דכבכ"פ, כי לגבי עצמו נחשב כדם פליטה, כי לא בולע דם רב	לא אומרים ⁸³ , כר"ת, ולכן אסור עד שיהיה 60 כנגד הלב	לעניין מה אומרים לב' שיע' ⁸²	
	לטעם כבכ"פ						לטעם לב' שיע'
	הלב, אסור, כי אין לו מה לפלוט						הלב מותר, כי לא בלע ⁸⁷

177. לב שנמלח בלי שהדיחו אותו בתחילה:

ע"פ השפתי דעת	לא הודח בפנים	לא הודח בחוץ
לב שנמלח בלי הדחה ראשונה	יש להתיר אף בלי הפ"מ, כי הרמ"א בס"ט מתיר בהפ"מ, וכאן שמצטרף הטעם של לב' שיע'- יש לסמוך	יש להתיר, שהרי אין עליו כלל דם בעין

178. לב הדבוק בעוף שנתבשל:

⁸² למסקנת הדברים מצינו שאומרים 'לב שיע' לעניין: 1. להכשיר לב שנמלח או נצלה בלא קריעה 2. לב שנמלח ונפל לציר 3. לב שחזר ומלחו עם שאר בשר, אחרי שכבר נמלח ושהה כדי שיעור מליחה שיפלוט דמו וצירו 4. לב שנתבשל בדמו, לא נעשה נבילה, אע"פ שהדם שבו דבוק בו

⁸³ שפתי דעת: כי בבישול לא שייך לב' שיע' או כבכ"פ

⁸⁴ לפי המהרא"י שביאר את הטעם של ההיתר בלב, משום שיע"י מליחה וצלייה מתייבש הדם שבתוך הלב, וממילא נחשב כדם פליטה, פשוט ששאר בשר שנמלח עם הלב- מותר

⁸⁵ בלב שנמלח ושהה בכדי לפלוט כל דמו וצירו, או שהודח לאחר ששהה שיעור מליחה לפי הסוברים שהדחה סותמת את נקבי הפליטה

⁸⁶ אך מ"מ הלב עצמו אסור, אף כשיש 60 כנגדו, ע"פ הרמ"א, כיון שלפעמים הדם שבלב מתבשל, ומתייבש כולו בחלל הלב, ולא יוצא לחוץ, ולכן אין לו תקנה

⁸⁷ אך בשר אחר שאין לו כבר מה לפלוט ונמלח עם חתיכות אחרות- נאסר, כיון שאין המליחה השנית מפליטה את הדם שנבלע לאחר שנסתמו הנקבים, ולכן הוא בולע

מה דין לב הדבוק בעוף שנתבשל	טור בשם י"א	טור, שו"ע	הרמ"א ע"פ מהרא"י ור"י מינץ
כולו נעשה נבילה, וצריך 60 כנגד כל העוף	מותר, כיון שבכל עוף יש 60 כנגד הלב	כשו"ע, והוסיף שיש 60 כנגד הלב, אף בלי הראש והרגלים התחתונות	

179. עוף המנותח לנתחים והלב נתבשל עמו:

מה דין עוף מנותח שהלב הדבוק נתבשל עמו	טור בשם י"א, דרכ"מ בשם מרדכי	טעם האוסרים		הטור	הרמ"א	שו"ע
		ש"ך ⁸⁸	ט"ז			
מותר ⁹⁰	החתיכה נאסרת כנבילה, ואוסרת את החתיכות האחרות, שמא החתיכה נשארה לבדה ברוטב	החתיכה שהאיסור דבוק בה-ממהרת לבלוע את האיסור תחילה ונעשית מיד נבילה	ש"ך ⁸⁸	מותר, כיון שיש בכל עוף 60 כנגד הלב	אם יש 60 כנגד הלב הדבוק	אם אין 60 כנגד הלב ⁸⁹
		שמא החתיכה נשארה לבדה ברוטב	ט"ז	מותר י"א שהחתיכה נאסרת מדין נבילה, וצריך 60 כנגד כל העוף	אוסר אף באיסור דרבנן, אף שמבאר כט"ז	---
מתי אנו אוסרים בוודאי:	---	יש לאסור אף באיסור דרבנן	יש לאסור רק באיסור תורה	---	אוסר אף באיסור דרבנן, אף שמבאר כט"ז	---

⁸⁸ שפתי דעת סימן עג ס"ק כד: "...והיה נראה לומר דהר"ב קמ"ל דל"ת טעמא דאיסור דבוק שמא פעם אחת חוץ לרוטב וכאן לא שייך זה דהלב נחבא תוך המילוי קמ"ל הטעם דממהר לבלוע לעוף שהוא דבוק בתולדה"

⁸⁹ זאת משום שלדעת הרמ"א: 1. אומרים חנ"נ אף בשאר איסורים, ולא רק בבשר בחלב 2. מחמירים באיסור דבוק להצריך 60 בתבשיל כנגד כל החתיכה שהאיסור דבוק בה, אע"ג שהיה מקום לכאורה לומר שהיה די ב60 רק כנגד האיסור עצמו (=הלב), כיון שהאיסור הרי מתערב בכל החתיכות בשווה, ובכל זאת כאמור מחמירים לשער גם כנגד החתיכה שדבוקה בלב האסור.

⁹⁰ היינו: 1. החתיכה בתבשיל שהאיסור דבוק בה לא נאסרת 2. צריך 60 רק כנגד הלב ולא כנגד כל החתיכה, איו חנ"נ בשאר איסורים

⁹¹ הט"ז העיר שאף שהטור דחה חשש זה, אך זה רק משום שעסק בדם שבישלו שאיסורו רק מדרבנן, אך גם הטור יודה שאם יהיה מדובר באיסור תורה, שיש לחוש שמא החתיכה נשארה לבדה ואסרה את שאר החתיכות. הרב שמואל קדר צ"ל העיר שאף אם יש לטור איסור דבוק, אין זה יאסור אלא רק את החתיכה עצמה, אבל לא נצריך 60 בתבשיל כנגד החתיכה, שהרי לטור אין חנ"נ בשאר איסורים. עכ"פ רואים שהט"ז הסכים עם הרמ"א כאן שיש איסור דבוק אף באיסור דרבנן, ובוודאי שגם הש"ך יודה ע"פ טעמו. בתורת חטאת פסק שגם בדם שבישלו יש לחוש שמא החתיכה הייתה פעם אחת מחוץ לרוטב.

הש"ך	המהרש"ל	
לא	כן	לב שנדבק בחתיכה מכוח הבישול (ע"י צימוק) האם נקרא איסור דבוק
כיון שאיסור דבוק שייך רק כשנוצר כך בצורה טבעית, כי עצם איסור דבוק היא חומרא ⁹² ואין להוסיף עליה	שהרי הלב נדבק בחתיכה	נימוק

ט"ז	אין בעוף 60 כנגד הלב, אך יש בתבשיל 60 כנגד העוף	אין במילוי ובתבשיל 60 כנגד העוף
מילוי בתוך עוף שהלב דבוק בו	הלב נאסר, אף אם מדובר שיש בעוף עם המילוי 60 כנגד הלב ⁹⁴ , ושאר התבשיל מותר	הכול נאסר

סימן ע"ג:

מה יש לעשות עם עורקי הדם של הכבד	רב הונא ורב נחמן חלטו הכבד	האם כבד אוסרת שאר חתיכות שעמה	האם כבד נאסרת מדמה בבישול	ספקו של אביי (לרב ספרא)	ע"פ הגמרא בחולין
לחתוך שתי וערב ולהניח צד החיתוך למטה שיצא לחוץ	בכדי שהכבד לא תפלוט דם לחוץ, ומה שנצמת בתוכה- מותר	ספק, שמא אסרו רק בכבד איסור, אך בכבד היתר ייתכן שהדם שנפלט מהכבד- כלל איננו אסור	לא, כיון שהיא טרודה לפלוט- היא לא בולעת	מה דינו של כבד	בדין כבד

מסכת חולין דף קי עמוד ב אמר ליה אביי לרב ספרא: כי סלקת להתם בעי מינייהו, כבדא מה אתון ביה? כי סליק, אשכחיה לרב זריקא, אמר ליה: אנא שלקי ליה לרבי אמי - ואכל; כי אתא לגביה, אמר ליה: למיסר נפשה לא קא מיבעיא לי, כי קמבעיא לי - למיסר

⁹² שפתי דעת סימן עב ס"ק יז: דמ"מ אין ממחר לבלוע יותר בשביל זה ואפשר אף לטעם שמא היתה פ"א חוץ לרוטב לא חיישינן כל שאינו מחובר בתולדה, דהיא גופא חומרא

⁹³ יש להעיר שבשפתי דעת סימן ס"ט ס"ק ס' העלה ספק האם דם נחשב כאיסור דבוק, והעלה שאין ראייה ממה שהשו"ע פסק שבשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת, יש אוסרים לאכלו כי אם צלי אלא אם כן יש במים ס' כנגדו, כי ייתכן שדווקא כאן שהבשר נשרה מע"ל קודם לכן הוא כבר נימוח, אך בסתמא היינו אומרים שיש כאן איסור דבוק מצד הדם בעין.

⁹⁴ כמו שהש"ך ושפ"ד פסקו שדבוק מועיל רק בדבר מתולדה, טבעי, ולא מכוח אדם כמו שמילאו העוף

חבירתה, מ"ש למיסר נפשה דלא מיבעיא לך - דתנן: אינה נאסרת, למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך - דתנן הכבד אוסרת ואינה נאסרת, מפני שהיא פולטת ואינה בולעת! אמר ליה - דילמא התם בכבדא דאיסורא, ומשום שמנוניתא, משום דמא מאי? דף קיא עמוד א דרב הונא - חלטי ליה בחלא, ורב נחמן - חלטי ליה ברותחין... רבה בר רב הונא אקלע לבי רבה בר רב נחמן... אדהכי, אשכח ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא, אמר להו אמאי עבדיתו הכי? אמרו ליה: אלא היכי נעביד? אמר להו: קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת

183. שיטת רש"י בסוגית 'כבדא מה אתון ביה':

הרא"ש ע"פ רש"י, תוס' הביא פירוש החולק על ר"ת והוא כרש"י							בירור ספק הגמרא	
אם רוצה לצלות את הכבד ולבשל אח"כ		חיתוך	חליטה	כבד עם בשר אחר	כבד בפני עצמו	הטעם לספק	הספק של אב"י	'כבדא מה אתון ביה'
הב"י (רש"י) הוא המקור (לבה"ג)	הב"ח (ברא"ש ע"פ רש"י)	הרוצה לצלות כבד יחתוך אותו שתי וערב ויניח החתך למטה	כבד חייב חליטה (חומץ/מים) (רותחים) באם רוצים לבשלו עם בשר אחר	הבשר האחר נאסר, אף אם מלחו אותו, שמא לא פלט את כל דם הכבד	לרש"י מותר לבשל כבד בפ"ע אף בלי מליחה, כי הכבד טרוד לפלוט, ואין חשש לדם האיברים	בכבד יש ריבוי דם, וייתכן שאין במלח כוח להפליט את כל הדם, וכשיבשל הדם יחזור ויבלע בתבשיל ⁹⁵	הספק הוא האם מותר לבשל כבד בקדירה לאחר מליחה	
יש צורך בחיתוך	אין צורך בחיתוך							

184. רבינו תם בסוגית בסוגית 'כבדא מה אתון ביה':

⁹⁵ בפשטות היה ניתן לומר שמדובר שיחזור ויבלע בכבד, אך מהמעדני יו"ט ניתן לומר שמדובר שיחזור ויבלע בתבשיל, שכתב: "היינו שנפלט מהכבד, ונבלע בתוכו" וניתן לפרש ש'בתוכו' זה התבשיל, כי אם מדובר שיחזור ויבלע בכבד, הרי פשוט הוא שהכבד לא נאסרת, כיון שהכבד לא בולעת מהדם שפירש, כיון שהיא כל הזמן טרודה לפלוט.

שיטת רבינו תם						בירור ספק הגמרא	
לאכול כבד צלוי		לבשל עם אחר			ברור שמותר-	הספק של אביי	'כבדא מה אתון ביה'
לא רוצה לבשלו אח"כ	רוצה לבשלו אח"כ	ע"י חליטה בחומץ או ברותחים	בלי מליחה	ע"י מליחה וצלייה	לבשל הכבד לאחר מליחה, כמו שמתירים לבשל אחר הצלייה, כי מליחה פולטת כצלייה	האם מותר לבשל כבד עם בשר בלא מליחה, כיון שכולו דם וייתכן שהתורה התירה זאת ⁹⁶	
לא צריך לעשות חיתוך	צריך לעשות חיתוך	מותר	אסור מספק	לא קרעו קרעו שתי וערב וחתכו לתחת	אסור	מותר	

185. הר"ן בשם רוב המפרשים בסוגית בסוגית 'כבדא מה אתון ביה':

הר"ן בשם רוב המפרשים				בירור ספק הגמרא	
צלי ורוצה לבשל אח"כ	פשיטת הספק		הספק של אביי		'כבדא מה אתון ביה'
לא מבואר אם צריך חיתוך	לצלי אין צורך כלל בחיתוך	ע"י מליחה		האם די במליחת הכבד בכדי לבשלו עם בשר אחר, או שצריך גם קריעה	
		בלי חיתוך	עם חיתוך		
		אסור	מותר		

186. דעת הר"ן עצמו בסוגית בסוגית 'כבדא מה אתון ביה':

⁹⁶ כמו שהלבוש כתב ביורה דעה: "הכבד היא כולה דם והתורה התירתה, דלא אסרה התורה אלא דם הנשפך כמים, שנאמר [דברים יב, כד] 'לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים', והכבד קרוש ועומד הוא בגופה של בהמה ואינה נשפכת כמים"

דעת הר"ן ⁹⁷				בירור ספק הגמרא
הצורך בחליטה	צורך בקריעה		הספק	פשוט לנו
	לקדירה	לצלי	כיון שהתורה התירה לנו לאכול כבד, האם הכוונה שדמו לא אוסר כלל ומותר לבשלו עם בשר אחר בקדירה בלי מליחה, <u>א</u> שהתורה התירה רק לבשלו בפ"ע	
לקדירה עם בשר יש צורך דווקא בחליטה, כי אף שהתורה התירה לאכול את הכבד עצמו, אך היא לא התירה לאכול את הדם הפורש ממנו ולכן צריך לצמות את הדם בתוכו	אין תקנה בחיתוך, וצריך דווקא חליטה	יש צורך בקריעה שתי וערב וחיתוך לתחת	מליחה בכבד לא מועילה, מרוב שהוא מרובה בדם	'כבדא מה אתון ביה'

187. בירור מחלוקת הפוסקים:

הר"ן	הר"ן בשם מפרשים		ר"ת	רש"י		
מותר ע"י חליטה (מליחה לבד לא מספיקה)	בצלייה	במליחה	מותר	ספקו של אביי	האם מותר לבשל כבד בקדירה לאחר מליחה	
	מותר אף בלא חיתוך	מותר ע"י חיתוך				
מותר ע"י חליטה (מליחה לא מורידה או מורדת)	אסור		ספקו של אביי	אסור	האם מותר לבשל כבד עם בשר בלא מליחה	
מספיקה חליטה בלי חיתוך	ספקו של אביי		די במליחה	די במליחה	האם די במליחת הכבד בכדי לבשלו עם בשר אחר, או שצריך גם קריעה	
ספקו של אביי	אוסר		בכלל ספקו של אביי	אוסר	האם דם הכבד אוסר בשר אחר	
צריך	לא צריך		לא צריך	צריך	האם צריך חיתוך לצלייה	
צריך לעצם הצלייה	לא מבואר		צריך	ב"י	ב"ח	רוצה לצלות ואח"כ לבשל האם צריך חיתוך
				כן		
מותר					בישול הכבד בפני עצמו	

188. שיטת הר"ן:

⁹⁷ בפרי חדש בתחילת סימן ע"ג כתב: "מתוך פירוש רש"י מוכח בהדיא דבעיא דכבדא מה אתון ביה, הוא דפשיטא ליה דהמלח אינו מוציא כל דם הכבד מחמת רבוייו, אלא דמספקא לן, כיון דשרא רחמנא כבדא אף דמו שפירש שרי, או דילמא דלאחר שפירש יוצא הוא דם ואסור, וזו היא שיטת הר"ן בפ"י ההלכות, אלא שאני תמה עליו למה יחסה לעצמו ולא לרש"י וגם הרא"ש יחס לרש"י שיטת ה'ועוד יש לומר' שכתבו התוספות, וליתא'.

הרי"ף	רב הונא ורב נחמן	
בימינו: אסור, כיון שלא בקיאים בחליטה וספק איסור לחומרא	מותר, כי כך הדם לא יוצא לחוץ	האם מותר לאכול כבד חלוט

189. הבנת הר"ן ברי"ף:

מסקנת הר"ן ברי"ף	מסקנת הר"ן ברי"ף						קושיית הר"ן	
	מתי מועילה קריעה		כיצד הכבד מותרת			דין הכבד		
אסור בימינו לבשל לחלוט כבד בפני עצמו	חכמים	ר' יוחנן בן נורי	הר"ן ברי"ף ע"פ חכמים	חכמים	ר' יוחנן בן נורי	שיטת חכמים	הסוגיא בחולין כר' יוחנן בן נורי	מדוע הרי"ף אסור אף בשר כבד בפ"ע, והרי זה לא קשור לענין בקיאות בחליטה
	אין מציאות שכזו, כי מותרת רק בצלי ולא צריך קריעה	בשעת מליחה להתיר לקדירה	בימינו אין תקנה- כיון שלא בקיאים בחליטה	רק בחליטה	בבישול בפני עצמה	הכבד נאסרת		

190. שיטת הרמב"ם:

קושיית הר"ן	הר"ן	מהי שיטת הרמב"ם בדין כבד
זה פלא כיצד הרמב"ם והרי"ף פסקו כחכמים ודחו את כל האמוראים שהתירו לבשל כבד	כשיטת הרי"ף, שהלכה כחכמים, ועל כן אסור לבשל כבד בפני עצמו אף בדיעבד	

191. שיטת ה"ב" בהבנת הרמב"ם:

ה"ב" ברמב"ם					
מסקנה	אנו פוסקים	ספקו של אב"י	עבור מה נאמר דין הקריעה (ע"י רבה)		
			לקדירה	לצלי	לחליטה
מדינא אסור לבשל כבד בפ"ע אלא מועילה רק חליטה, וכן דעת הרי"ף, והגאונים תיקנו שגם חליטה לא מועילה, ולכן למעשה כתב שנהגו קודם לצלות	כמ"ד שצריך חליטה בדווקא	האם די בקריעה ומליחה לקדירה, או שיש צורך בחליטה כרבי ישמעאל (=חכמים)	לחליטה	לא	לא
			כן	אין צורך (האש שואבת)	מועיל

קושיית הב"י	כיצד שאר הראשונים מצד אחד התירו לבשל כבד בפני עצמו (פסקו כר' יוחנן בן נורי) ומצד שני קיבלו את דברי הגאונים לאסור אף בחליטה (משמע כחכמים)
תירוץ הב"י (ע"פ הגמ"י)	אף אם אומרים שהכבד לא נאסר, אך הקדירה עכ"פ נאסרת, ועל כן למעשה הם קיבלו להחמיר ולחלוט כדי להציל את הקדירה. כמו כן חוששים לדעה ששלוקה נאסרת, ולא ידוע מהי שליקה ומהו בישול
תירוץ אחר של הב"י	מדינא באמת מותר לבשל כבד בפני עצמו, אך כיון שדרך העולם לבשל כבד עם שאר דברים, חשו הגאונים לכך כשבאו לגזור על החליטה, וגזרו שלא לבשל כלל כבד, אלא להתיר רק בצלייה תחילה

הרמ"א				שו"ע		דין הכבד	
לאחר הצלייה ידיחנה קודם הבישול (מרדכי)	כבד חתוכה (רי"ו)	כבד שלימה (רי"ו)		שיעור הצלייה	צלי לאחר קריעה		בישול ע"י מליחה
ש"ך: 1. מפני המלח שנדבק משום מראית עין שאם לא ידיח- הבשר יתאדם, ובדיעבד אם לא ידיח- מותר (ראבי"ה ואו"ה)	לא צריך כלום	אם לא עשה כנ"ל (ארוך)	נטל המרה וחתיתת בשר מהכבד כך שהדם זב- במקום קריעה	נקיבה בסכין במקום קריעה (ארוך)		מותר	אין תקנה (מפני ריבוי הדם, כרש"י ע"פ הרא"ש, ודלא כר"ת)
				לצללות ואח"כ לבשל	לצלייה בלבד		
		נוטל הסמפונות לאחר הצלייה ויכול לבשל	מותר, אף אם רוצה לבשלה אח"כ (ש"ך)	ש"ך: רק בדיעבד	מועיל		

ש"ך	הרמ"א	שו"ע		דין כבד בדיעבד
		הקדירה	הכבד	
טעם הרמ"א הוא ע"פ מש"כ בת"ח שיש מ"ד ששלוקה נאסרת ולא מבחינים בין שלוקה למבושל וכטעם של הגמ"י שהב"י דחה ⁹⁸ . אך הקערה שאכלו בה את הכבד- מותרת	למעשה נהגו לאסור הכול אף בדיעבד (סמ"ק, מהרא"י, ש"ד), אף אם הכבד נמלחה קודם הבישול (כרש"י ולא כר"ת)	אסורה אף בדיעבד, שפולטת ולא בולעת ⁹⁹	יש אוסרים	בסתמא יש להתיר כשנתבשל אפילו בלי מליחה ובלי צלייה ¹⁰⁰
			כרי"ף והרמב"ם שמדינא אסור לבשל כבד בפ"ע כי היא בולעת	

195. כבד שנמלחה קודם הבישול:

המהרש"ל	תורת חטאת	הש"ך	הרמ"א	כבד שנמלחה קודם הבישול ונתבשלה בפני עצמה
התיר כבד שנתבשל בלא מליחה, אם יש 60 כנגדו בתבשיל (ועיין בהערה ¹⁰¹)	אם בדיעבד הורו להתיר כבד שנמלחה ונקרעה- מותר בדיעבד הכל, שיש לסמוך על ר"ת הסובר שאחר מליחה דינה כשאר בשר	כיון שחוששים לרש"י שלא מועילה מליחה אפילו ע"י קריעה	הכול אסור, אף אם נקרעה קודם המליחה	

196. חליטת הכבד:

⁹⁸ לפי זה יוצא שהרמ"א אוסר מבושל רק בגלל הספק, אך הרמב"ם אוסר מבושל מדינא. כמו כן יש להעיר שנחלקו האם דין שלוקה כדין בישול: מהב"י משמע ששלוק כמבושל ואולי אף פחות ממבושל, וכ"כ הגר"א בס"ק י"ב, אולם מרש"י משמע ששלוק היינו מבושל.

⁹⁹ אם טיגנו כבד לא מוכשר במחבת טפולן, כיון שלא ניתן ללבנו כראוי, יש להקל בצירוף הטעמים הבאים:
 1. לסמוך על הרא"ש בסי' קכ"א שהתיר הגעלה במחבת 2. לסמוך שדם שבישלו- מדרבנן 3. לסמוך שדם כבד- מדרבנן, אף שאינו מבושל 4. להגעיל את המחבת כשאינו בן יומו. עם זאת, לכאורה יש לאסור מצד שהרגילות היא לבשל במחבת טפולן בלי שמן, ואף הרא"ש ש יודה לאיסור, אך אם מדובר שטיגנו במעט שמן- יש להקל וכדלעיל.

¹⁰⁰ כרוב הראשונים שאיסור בישול כבד הוא חומרא על החומרה של הגאונים שאמר שיש בקיאים בחליטה, בכדי שלא יבואו לבשל עם דברים אחרים

¹⁰¹ המהרש"ל כתב שיש צורך שיהיה 60 כנגד הכבד, כיון שהתבשיל נאסר מכוח דם הכבד, ונעשה נבילה, חוזרת שמנונית התבשיל ואוסרת את הכבד בעצמו. הש"ך תמה על המהרש"ל, כיצד השומן של התבשיל יכול לאסור

הש"ך		השו"ע			האם מותר לחלוט כבד בפני עצמו
בת"ח אסר אף בדיעבד, נראה כיון שאין אנו בקיאים בחליטה, ועל כן מעמידים בחזקה קמייתא כאילו לא נחלט כלל	השו"ע התיר בדיעבד, כיון שאפילו לרמב"ם האוסר, כיון שנחלטה- שוב לא יוצא ממנה דם ¹⁰² , ולפ"ז אף אם נתבשל עם בשר לאחר החליטה- מותר	בדיעבד	למעשה	מדינא	
		יש להתיר	הגאונים אסרו	אם חלט והוציא מזרק' הדם- מותר	

197. קריעה לצורך צליית הכבד:

הרמ"א		שו"ע ע"פ בה"ג	האם צריך לקרוע הכבד לצורך צלייה (בלי בישול אח"כ)
י"א שאין צורך, כר"ת		צריך, משום הדם הכנוס בסמפונות, ואם לא קרע לפני הצלייה- יקרע אח"כ	
הדם שבסמפונות	הדם שלא יצא		
נשאב ע"י חום האש	מותר מדין דם האיברים		

198. בירור שיטת הרמ"א בכבד:

הט"ז ¹⁰³	בצליית כבד	במליחת כבד	הרמ"א
דברי הרמ"א בסע' א' שמועיל לנקב במקום לקרוע בבישול הכבד, מתייחסים לשו"ע בסע' ג' וממילא מועיל לנקב בצלי, או מועיל ליטול המרה וחתיכה מהכבד לצלי בכדי להוציא הדם	מקבל את ר"ת	לא מקבל את ר"ת	
	אין צריך לחתוך את הבשר לצורך צלייה	אסור לבשל הכבד בפני עצמו, אף אם הכבד נמלח, אך אם בדיעבד הורה המורה- יש להתיר אחר מליחה וקריעה	

199. חיתוך לצורך צליית הכבד¹⁰⁴:

¹⁰² רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ו: הכבד אם חתכה והשליכה לתוך החומץ או לתוך מים רותחין עד שתתלבן- הרי זו מותרת לבשל אותה אחר כן

¹⁰³ במשבצות זהב הביא את הפרי חדש שכתב שלדעת השו"ע אין צורך בצלי בקריעה שתי וערב (ש"ו), וזו לשונו של הפרי חדש: "ודע שדעת המחבר שכשצלאוהו לבשלו בקדירה אח"כ צריך קריעה ש"ו... אבל כשצולהו לאכול כך, סגי בקריעה שתי או ערב, דבאיזה מהם- יוצא כל דם שבסמפונות, אלא שצריך שהחתך יהיה בכל האורך או בכל הרוחב, דאל"כ איכא למיחש שישארו קצת סמפונות בלא חתך, ולא הזכיר בכאן שיהא חיתוכיה לתחת, משום שדבר פשוט הוא, דאל"כ מה הועיל בחתוכו..."

משבצות זהב		רש"ל	הרמ"א	שו"ע ע"פ בה"ג		
בצלייה לצורך בישול אח"כ		לשיטת בה"ג (כשו"ע) יש חיוב מהדין אף בעוף, ומי שלא הצריך חיתוך, כי סובר שלא צריך כלל חיתוך בצלי (שלא לבישול), וממילא מה שהחמירו לנקב במקום לקרוע- טעות. למעשה: כשיטת בה"ג, ומנהג הרמ"א הינו מנהג טעות	לא צריך	צריך	האם צלי צריך חיתוך	
בבהמה ¹⁰⁵	בעוף					אין צריך חיתוך, וכרמ"א
לא די בנטילת המרה, כי יש שיעור גדול שנשאר אף שנטל המרה	מועילה נקיבה ונטילת המרה					

200. כבד שנשרה במים מע"ל:

¹⁰⁴ אנו רואים מהטבלה, **שהשו"ע והרמ"א** לא חילקו בין הכשרת כבד בעוף לבין הכשרת הכבד בבהמה. לפי **רש"ל** מי שהקלו בעוף לצלותו בלי נקיבה בכלל, פסקו כן בגלל שהם סוברים שגם בבהמה אין צורך כלל בחיתוך, ורק נהגו להחמיר בבהמה ולנוקבה. **הפמ"ג** במשב"ז פסק להקל בעוף ע"י נטילת המרה אפילו בצלייה, אם מדובר שלא יבשל אח"כ, אך בבהמה הצריך נטילה לצורך בישול שלאחר צלייה (אך בצליית בהמה ללא בישול אח"כ, לא צריך שום חיתוך, וכמנהג הרמ"א). עוד בדין החילוק בין כבד בהמה לעוף, מצינו **שהש"ך** בסעיף ה' חילק ע"פ הרמ"א: **כבד בהמה**- שנמלח עם בשר- לא צריך קליפה, **כבד עוף**- שנמלח דבוק לבשר, מחמירים לקלוף מעט סביב הכבד.

¹⁰⁵ **משבצות זהב סימן עג ס"ק ב:** "ומ"מ המנהג כרמ"א דאף לבשלו אחר צלייה די בנטילת המרה משם, משא"כ כבד של בהמה, ודאי אין די בנטילת המרה"

פת"ש	שפתי דעת ¹⁰⁸	השו"ע ע"פ המנח"י	מנחת יעקב	הפרי חדש ¹⁰⁷ חלק על הצ"צ הנ"ל	הצמח צדק (הקדמון) סי' קכ"א ¹⁰⁶	ע"פ השו"ע בסי' ע"ג	בפשטות ע"פ הרמ"א בסי' ס"ט בדין בשר הכללי	
האוסר: חו"י המתיר: מקום שמואל, מעיל צדקה כפר"ח	אף שכבד פולטת ולא בולעת, אך מ"מ כבוש אפשר שעדיף משלוק, לפי זה ייתכן שהשו"ע יאסור	לפי דבריו של המנח"י השו"ע אמר לאסור, כיון שהוא אוסר מדינא במבושל	יש להקל, בגלל שהרמ"א חשש רק שמא מבושל, כשלוק, וכבישה גרועה מבישול	כיון שהעיקר הוא כדעת המתירים לבשל כבד, כ"ש שיש להתיר כבד כבוש שגרע מבישול, וזאת אף לרמ"א, ואין להוסיף כי אין לך אלא חידושו שאסר במבושל ולא בכבוש	"כבד ששהה ג' ימים בלא שרייה אסורה לבשל אחר הצלייה", כיון שהדם כבר נתקשה ולא יצא ע"י צלייה	בדיעבד כבד שנתבשל לבד- מותר, ממילא ה"ה יהיה בכבוש	הבשר והכלי- אסורים, מדין 'כבוש' כמבושל"	מה דין כבד שנשרה במים מע"ל

201. סיכום הדין הנ"ל:

המתירים	האוסרים	
המקום שמואל, המעיל צדקה	השפ"ד, הצמח צדק, החו"י	כבד שנשרה במים מע"ל
פשט השו"ע, הפרי חדש, המנח"י,	הרמ"א, שו"ע ע"פ המנח"י ושפ"ד,	

202. דין הכלי שנשרה בו הכבד מע"ל:

¹⁰⁶ שו"ת צמח צדק (הקדמון) סימן קכא: על אשר שאל מכ"ת לחוות דעתי בכבד ששהתה ג' ימים בלי שרייה אי מהני לה צלייה אחר כך אפילו לבשל אחר הצלייה ככל כבד דעלמא דלא שריא אלא לצלי ומותרת לבשל אחר כך הוא הדין נמי הך כבד ששהתה ג' ימים בלא שרייה מותרת לבשל אחר הצלייה או לא משום דדינה כדין בשר שלא נשרה תוך ג' ימים דלא שרי אלא לצלי ואסור לבשל אחר הצלייה. הוא הדין נמי כבד זהו תורף שאלת מכ"ת בתוספת ביאור: נראה פשוט דאין לחלק בין כבד לבשר לפי מה שהחמירו הגאונים בבשר ששהה ג' ימים בלא שרייה דלא שרי אלא לצלי ובא האחרונים והחמירו אליבייהו דאסור לבשל אחר הצלייה הוא הדין נמי כבד ששהה ג' ימים בלא שרייה אסורה לבשל אחר הצלייה דזיל בתר טעמא דהא דאסרו האחרונים אליבא דגאונים לבשל הבשר אחר הצלייה היינו משום דכיון שנתקשה הדם בבשר לא קים להו דנפיק כל הדם על ידי צלייה:

¹⁰⁷ וזו לשונו של הפרי חדש בסי' ע"ג אות ט': "עוד כתב שם (הצמח צדק (הקדמון)) דלדידהו שנוהגין איסור בכבד שנתבשל לבדו, ה"ה נשרה במים מעת לעת, דהא ק"ל כבוש הרי הוא כמבושל, וכדין בשר ששרה במים מע"ל ע"כ, וחומר איתירה היא שהעיקר להתיר אף שלוקה, כ"ש כבוש דגרע מסתם מבושל, ואף לדידהו- אין לך בו אלא חדושו, והבו דלא לוסף עלה".

¹⁰⁸ שפתי דעת סימן ס"ק ס: ודע כבד שנכבש במים אסור ג"כ עיין צמח צדק סי' קכ"א ומ"י כלל כ"ד אות ב' ואף דפולטת ואין בולעת מ"מ כבוש אפשר דעדיף משלוק.

שפתי דעת ¹⁰⁹			שו"ע	
נשרה בספק מע"ל- לגבי דין הדם שבסמפונות	נשרה בספק מע"ל- לגבי דין הדם והכבד	נשרה בוודאי מע"ל	השו"ע בדיון ביטול הכבד אסור אף בדיעבד, כי הוא בלע מפליטת דם הכבד, וממילא נאסור אף בכבוס כיון שהכלי בלע מפליטת הכבוס	דין הכלי שנשרה בו הכבד מע"ל
אף בספק יש צורך ב60 כנגדם, כי הוא דם שבועין	יש להתיר לא רק את הכלי, אלא אפילו את הדם שפירש, כיון שהדם שפירש מהכבד אסור רק מדרבנן, כמו"כ להתיר את הכבד עצמו שמא הלכה כמתירים	אסור		

203. בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה:

ילקוט יוסף	האם מותר לבשל אחר צלייה את הכבד ששהה ג' ימים		הש"ך		השו"ע בדיון בשר כלי	מה דין כבד ששהה ג' ימים בלא מליחה
	חכמת אדם, ערוה"ש ¹¹⁰	צ"צ, פר"ח, זרע אמת, מנח"י	בבשר ששהה ג' ימים לא התירו לבשל אחר צלייה	בכבד התירו לבשל אחר צלייה		
בדיעבד יש להתיר אם ביטלו לאחר הצלייה, כמו כן התיר לכתחילה להקפיד כבד לימים רבים וכשיפסיר יכול לצלותו ולבשלו	ערוה"ש	(חכמ"א) מותר, כיון שחומרת ג' הימים היא רק חומרת הגאונים	אסור, כיון שנתייבש דמו בתוכו, ולכן אפילו צלייה לא תועיל להוציא את כל דמו, ויש חשש שע"י הבישול שאחר הצלייה יצא דם חדש	לא מועילה מליחה, כי הדם כבר נתייבש בתוכו, ואפשר שצלי לא פועל לרכך את הדם, וביטול כן וע"י הבישול יצא דם חדש	בכבד יש ריבוי דם, ועל כן מסתמא הכול נפלט בצלייה, ומה שלא נפלט בצלייה- כבר לא ייפלט בבישול	אין תקנה אלא בצלייה, ולכתחילה לא יבשלו אחר הצלייה, ואם ביטל בדיעבד- מותר ¹¹¹
	מותר, התורה התירה בכבד כיון שכולו דם					

204. צליית כבד עם בשר:

¹⁰⁹ שפתי דעת סימן עג ס"ק יד: מ"מ דם הכבד כה"ג הוא ספק דרבנן ולהקל ועוד דהוה ס"ס שמא דם הכבד מן התורה מותר ושמה לא שהה שיעור כבישה ובדרבנן חדא ספיקא מהני כמו שיתבאר בקונטרס הספיקות. וגם הכבד יש להתיר בפשיטות שמא הלכה כפוסקים דאין לאסור כבד בכבוס שאין בולעת ושמה לא שהתה מעת לעת ומיהו נגד דם שבסמפונות צריך ס'

¹¹⁰ ערוך השולחן סימן סט סעיף ע: דכבד כיון דהוא כולו דם רק התורה התירתו ע"י צלייתו שוב אין חילוק בין עבר עליו ג' ימים או לא עבר עליו וכן נראה עיקר שהרי לא הוזכר בשום פוסק לחלק בכבד בזה

¹¹¹ ש"ך: לכתחילה לא יבשלו אחר הצלייה, מחשש שיצא דם שלא יצא קודם לכן ע"י הצלייה, אך בדיעבד אם כבר ביטל- מותר, כיון שאנו תולים לומר שמה שנשאר ולא יצא- כבר לא יצא עוד.

חולין קיא.	כבד מעל בשר		כחל מעל בשר		כבד/כחל מתחת לבשר
איתמר	מותר, כי דם הכבד בצלייה מחליק ונופל ולא נדבק		אסור, כי החלב נדבק ונבלע בבשר		מותר
רב דימי מנהרדעא	אסור, כי איסור דם מדאו'		מותר, כי חלב שחוטה מדרבנן		מותר
מרימר דרש את ההלכה:	לכתחילה	בדיעבד	לכתחילה	בדיעבד	מותר
	אסור	מותר	אסור	מותר	
רש"י	לפי צורת הצלייה שלנו- אסור לגמרי, כי שיפודים שלנו שוכבים ולא תלויים, ובעת הצלייה פעם מרים צד זה או צד זה ולכן זה בבחינת תחתון ועליון גם יחדו, וממילא יש לאסור				
(ב"י ע"פ) התוס'	אף שאין דרך למלוח הכבד, אם הכבד נמלח- ממילא מתמעט דמו, ודינו כשאר בשר שלא נמלח, ודינו כבשר ע"ג בשר שמותר לכתחילה (ולא כדין כבד על בשר)				

205. פסיקת השו"ע בצליית כבד עם בשר:

	השו"ע		הרמ"א	
כיצד יצלה הבשר	תנור שפיו למעלה (כזמן הגמ')		בשיפודים שצולים אצל האש	אם הכבד כבר נמלחה
	לכתחילה	בדיעבד	לכתחילה אסור, אף אם הכבד למטה (כרש"י)	אם הכבד לא נמלחה
	יתן הכבד למטה (ש"ך: לא מתירים לכתחילה מטעם כבכ"פ, כי יש בכבד שפע דם)	בדיעבד מותר כשהכבד למעלה, כי הדם מחליק	מותר לצלותה עם בשר, אף על גביו, כי כבר נתמעט דמו וכדין בשר על בשר	כדין השו"ע

206. בירור שיטת הרמ"א:

הש"ך	תירוץ הט"ז בעצמו	דחיית הט"ז	תירוץ הדרישה		קושיית הדרישה	הרמ"א	
יש להבין הרמ"א כפשוטו שמותר לכתחילה כשהכבד נמלח והוא למטה, ואף אם הודח אחר המליחה, כי בכבד מרוב דם שבו תמיד חל הכלל של כבכ"פ ¹¹⁴	הרמ"א התיר כבד שנמלח עם בשר בשיפוד שלנו וחדש שמותר אף מעל הבשר, אך פשוט שתחת הבשר-אסור	חוסר ההדחה משפיע רק במליחה ולא בצלייה, כי בצלייה ע"י האש הוא יבלע מן האיסור	סי' ע"ג	סי' ע"ז	משמע מהרמ"א שברור שמותר לצלות כשהכבד מתחת לבשר ¹¹² , אך הרי קי"ל כר"ת שדין כבד שנמלח כבשר שנמלח, וממילא ע"פ הרמ"א (סי' ע"ז) מותר רק בדיעבד ¹¹³ לצלות אותו עם בשר שלא נמלח	אם הכבד נמלח-מותר אפילו ע"ג הבשר	דין צליית כבד
			הכבד נמלח ולא הודח ועל כן אסור לצלותו עם בשר שלא נמלח, כי הכבד עדיין פולט ציר	הבשר נמלח והודח ועל כן אסור לצלותו עם בשר שלא נמלח			

207. צליית כבד בימינו ע"פ האמור לעיל:

ברשת אחת (שהופכים את הבשר שעליה עם כלי אחר)	בשתי רשתות מוצמדות ¹¹⁵	כיצד מותר לצלות בימינו כבד עם בשר
ייתכן שלא חוששים שמא יתהפך, כדין התנורים בזמן הגמ' ורק לאחר שמלחו את הכבד	כדין שיפודים שצולים אצל האש, שחוששים לכתחילה שמא יהפוך אותם, והכבד יהיה מעל הבשר, ולכן מותר רק לאחר שמלחו את הכבד	

208. דין דם הכבד:

¹¹² שהרי הרמ"א כתב שאם הכבד נמלח- מותר אפילו כשהכבד מעל גבי הבשר, משמע שברור לו שאם הכבד שנמלח הוא מתחת לבשר שמותר, וכל החידוש הוא שאפילו על גבי הבשר מותר

¹¹³ שהרי הרמ"א בסוף סי' ע"ז פסק שבשר שלא נמלח ולא הודח שנצלה עם בשר שנמלח והודח- מותר רק בדיעבד, אך לכתחילה אין לצלות כן.

¹¹⁴ כלומר, יש שוני בין בשר רגיל שנמלח לכבד שנמלח. בשר רגיל שנמלח, ע"י המליחה יוצא ממנו כל הדם. אך כבד, משום שיש בו ריבוי דם, אפילו אחר המליחה, להרבה פוסקים יש בו עדיין הרבה דם, ועל כן הרמ"א העמיד את דין הכבד על הדין שתמיד חל בכבד הכלל של 'כבולעו כך פולטו'. הש"ך הוכיח מהתוס' שאף לר"ת מותר במקרה שלנו לצלות את הכבד שנמלח עם הבשר שלא נמלח, וכאמור בגלל שיש דין מיוחד בכבד.

¹¹⁵ כלומר, אם צולים את הכבד ברשת על גבי רשת מוצמדות, כך שניתן להפוך את הבשר בתוך הרשתות

הפרי חדש ¹¹⁷ ע"פ הרשב"א, הר"ן והרמב"ם	שפתי דעת		קושיית התוס' על ר"ת	רבינו תם ¹¹⁶ (כ"כ האו"ה)	גמרא	
אסור מדאורייתא (וממילא דחה את ר"ת אף כשהורה המורה)	הלכה למעשה		מצינו שהגמ' אומרת שאסור לתת בשיפוד כבד על בשר, כי דם הכבד הוא <u>מדאורייתא</u> ויאסור את הבשר שמתחתיו, וא"כ כיצד ר"ת אמר שדם הכבד מדרבנן	משמע שדם הכבד מותר, אף בלא בישול ומליחה, כי: 1. כבד- כולו דם, והתורה התירתו 2. כבד לא נשנה בכלל אותם איברים שדמיהם אסור	(ילתא: התורה התירה דם של כבד	דין דם הכבד
	דם הסמפונות	דם הכבד				
	אסור מדאורייתא	אסור מדרבנן (כיון שקיי"ל מעיקר הדין כר"ת שם הורה המורה והתיר לבשל הכבד- לא מחזירים)				

209. צליית הכבד לאחר המליחה:

¹¹⁶ **תוספות מסכת חולין דף קי עמוד ב:** "ונראה דמדאורייתא פשיטא ליה דדם הכבד מותר אף על פי שפירש משום דכולו דם הוא כדפירשתי מדלא חשיב פרק דם שחיטה (כריתות דף כא:): דם הכבד, דקתני: דם הטחול ודם הלב ודם הכליות ודם האברים הרי אלו בלא תעשה". כל מה שאב"י הסתפק האם דם הכבד אסור זה רק איסור מדרבנן, כיון שיתכן שחכמים יבואו לאסור את דם הכבד שמא יטעו אנשים ויתירו גם בשר שלא בשר אחר בלי מליחה.

¹¹⁷ וזו לשונו של הפרי חדש: "וכתב האו"ה הטעם משום דדם כבד מדרבנן, ואין זה מחוור מדאמרינן בפ' כ"ה כבדא עילוי בשרא אסיר דם דאורייתא וכ"כ שם התוס' והרשב"א והר"ן דדם הכבד שפירש אסור מן התורה

¹¹⁸ **שפתי דעת סימן עג ס"ק יד:** "ועיין ל"ח שם פירש דם עיקרו דאורייתא משא"כ שם חלב שחוטה דרבנן"

כיצד מולח הכבד כשהוא רוצה לצלותו אח"כ			אם מלח את הכבד כבשר מה הדין		טעם המנהג שלא מולחים כבד כשאר בשר -ש"ך		הרמ"א ע"פ הגהת ש"ד ואגור בשם אגודה	
הרמ"א (ש"ד)	י"א בשו"ע	שו"ע בסתם	מהרי"ל	הרמ"א	מהרי"ל	או"ה	נהגו שלא למלוח הכבד, אלא רק מעט כשהיא תחובה בשיפוד (ומוכנה מיד לצלייה) או כשמונחת על האש לצלותה	דין מליחת הכבד
מדיח הבשר, מולח מעט, וצולה מיד	מותר למלוח רק כשאח"כ צולה מיד, אך אם במלחו-אסור, ולכן ידיח קודם הצלייה	מולח, ואינו חושש לדם שעל המלח, אף בלא הדחה	ידיח קודם הצלייה, כדי שהדם לא יחזור ויבלע	אף אם מלח את הכבד ע"ג בשר-הכול מותר (טור, ש"ד, ארוך)	חשש שהאש תחזור ותבליע מה שהכבד פלט במליחה	מדין היכר, כך שלא יבואו לבשל עם שאר בשר		

210. מליחה וצלייה בעוף עם הכבד:

ש"ך	מליחה וצלייה של כבד עם בשר	הרמ"א	מה דין כבד בעוף
משמע מהרמ"א שבצלייה קולף אפילו אם הכבד אינו דבוק	לכתחילה אוסרים משום ריבוי הדם, ובדיעבד מתירים מטעם דם פליטה, דכבכ"פ	אם מלח עוף עם הכבד או נמצא עוף שנצלה עם הכבד שלו, י"א לקלוף מעט סביב הכבד- ואין לחוש לחומרא זו	

211. כבד בעוף מבושל:

בעוף מבושל							שו"ע	הרמ"א	תורת חטאת	שפ"ד	הט"ז ¹¹⁹
למעשה		מסברא	הכבד	דין הכבד	כשהכבד	כבד שלם					
קיבל את חומרת הרמ"א שהכבד אסורה, אך כתב שיש להקל שהכבד עצמה לא אוסרת דבר אחר בנ"ט כשנתבשלה בלי בשר, כי היא עצמה אינה אסורה כלל אלא רק מצד חומרא		למעשה ההלכה כרמ"א שהכבד עצמה אסורה	הכבד אפילו שלא נמלחה- מותרת (1.רוה"פ הסכימו שהכבד לא בולעת 2.אף בשאר חתיכת בשר זה חומרא שהחתיכה עצמה נאסרת כשיש 60	דין הכבד עצמה (ע"פ רי"ז)	לא דבוק	כבד שלם [או חתיכה [ממנו] ודבוק לעוף [או לחתיכה [ממנו]	צריך 60 כנגד הכבד (ש"ך: לא כנגד כל העוף, כי חנ"נ יש רק בבשר (בחלב)	דין כבד בעוף מבושל			
		הכבד עצמה, אסורה, כיון שרי"ז אסר	אסורה, כמו בד"ן לב, (ש"ך:) אפילו כשיש 60 כנגדה ואף שהיא נמלחה	מצטרף כל מה שבקדירה ל60 כנגד הכבד	העוף נעשה חנ"נ, וצריך 60 משאר דברים שבקדירה נגד כל העוף (כי בכל האיסורים חנ"נ)						

סימן ע"ד:

212. דין הטחול:

שו"ע ע"פ הראשונים	גמ' חולין	
דינו כשאר בשר וצריך מליחה	שומן בעלמא, ושמואל היה אוכל טחול ביום הקזה	דין הטחול

213. דין הכליות:

¹¹⁹ **משבצות זהב סימן עג ס"ק ח:** מ"ש הט"ז להתיר שאין אוסרת דברים אחרים יראה דה"ק דבשר שנתבשל בלי מליחה ויש נגדו ס' דאסורה אותה החתיכה ואם נפלה לקדירה אחרת [אוסרת] כשאינן ס' אבל כבד אין להחמיר כולי האי ונהי שהיא אסורה מ"מ אינה אוסרת אחרים וזה אינו דודאי עצמה יותר מסתבר להיות מותר דאין בולעת משא"כ אחרים ומה זה שסיים ואם נתבשלה עם בשר יש לאסור ולא ידענא כוונתו כאן

הטי"ז ¹²⁰	מליחה עם שאר בשר	הרמ"א- בדין בישולם		הב"י בדין הכליות	אגור בשם הרוקח בדין הכליות	
טחול שנצלה עם החלב, אין להתירו בלא לבדוק שיש בטחול ובחלב הכשר, 60 כנגד החלב האסור	הרמ"א ¹²¹ : מותר, אך יסירו הקרומים והחלב, ואז מותר אף ע"ג בשר (ולא כדין כבד)	בדיעבד	לכתחילה ע"פ האו"ה והרוקח	מותר לבשל, ולא שמענו פוצה פה ומצפצף על ההיתר	אסור לבשל, בגלל הדם הרב שבהן	דין הכליות, הטחול וביצי זכר
		מותר	אסור לבשל, בגלל הדם הרב שבהן			

סימן ע"ה:

214. בני מעיים:

הרמ"א		השו"ע			גמ' מחולין	
בדיעבד (מרדכי)	לכתחילה	בישל מעיים וכדו' אדומים מדם בלא מליחה	בישל בלא מליחה- בסתמא	חזקה שאין דם בבני מעיים, ככרס, קיבה ודקין וכן בחלחולת	רב משרשיא: חזקה שאין בהם דם, אף שלא נמלחו	מה דין בני המעיים
מותר אף שנמלח בכלי שא"מ	ידיח וימלח כשאר בשר ¹²²	אסור (רמב"ן)	מותר			

215. בני מעיים ועוד:

¹²⁰ ט"ז סימן עד: כתוב בהגהת ש"ד מעשה היה בטחול שנצלה בלא ניקור והתיר ה"ר משולם וחבריו דבטל חלב הטחול בטחול עצמה ובחלב הכשר שבו דשערוהו דהטחול והחלב הכשר שבו הוה ס' נגד חלב האיסור ראבי"ה עכ"ל

¹²¹ דרכי משה הקצר: דלא כהגהות מרדכי (סי' תשנא) דכתב הא דמותר לבשל טחול היינו בלא בשר

¹²² כיון שאי אפשר לנקר את בני מעיים כך שלא יישאר בהם אפילו לא שומן מועט

האם מחזיקים דם בכרס ובית הכוסות	האם מחזיקים דם בקורקבן של עוף	זפק של עוף	חלקי בהמה שמחזיקים בהם דם ונתבשלו בלא מליחה
הש"ע יש חולקים: הרמ"א בשם מרדכי, ר"ן, או"ה ע"פ ר"ת, וכן רש"ל וב"ח	ש"ך וט"ז	הדרישה ¹²³	צריך 60 כנגדם, והם אסורים, אפילו כשיש 60 כנגדם, כדין בשר שנתבשל בלא מליחה
לא, ומותר בלא מליחה	כן	לא	

216. השומן שעל בני המעיים:

מה דין השומן שעל בני המעיים	ש"ע	הש"ך	הרמ"א	הש"ך ¹²⁴ ברמ"א הנ"ל	רמ"א ע"פ הרשב"א, ש"ך
מה דין השומן שעל בני המעיים	כשאר בשר, ועל כן מולחים אותם בצד החיצוני ששם השומן דבוק	אפילו לכתחילה מספיק למלוח את הצד החיצון כי אין בשומן כ"כ דם, ואין זה דומה לבשר שצריך למלוח את שני צדדיו	אם מלח את החלחולת מבפנים ולא מבחוץ ונתבשלה כך, תלוי אם נמצא שומן מבחוץ:	בהנ"ל כשיש 60 כנגדה	אם מלח החלחולת מבפנים ועוד לא נתבשלה- יחזור וימלחנה מבחוץ, אפילו אם עבר כבר מע"ל, ומקילים כי אין בה כ"כ דם
			לא נמצא	טרופה	מותרת
			טרופה		

217. בני מעיים בלי הבשר שעליהם:

¹²³ **וזו לשון הדרישה:** "בשם רבי יהודא שגם קורקבן בכלל בני מעיים שאמרו עליהן אוכליהן לאו בר אינש, ונראה לי דהוא הדין לענין דם וכמ"ש רבינו בסימן מ"ט, דקורקבן בעוף במקום כרס בבהמה"

¹²⁴ **הש"ך:** בחלחולת שנמצא 60 כנגדה התרנו את עצם החתיכה, אע"ג שבבשר שלא נמלח מחמירים אפילו כשיש 60 כנגדו, כי: 1. שומן החלחולת נמס ולא ניכר ומתבטל 2. הדם בשומן לא נראה לעין, ועל כן החלחולת לא נעשית נבילה, אע"ג שהשומן הוא איסור הדבוק בה, 'איסור דבוק' הוא חומרא בכל מקרה.

הרמ"א בשם יש אוסרים		התוס', הרא"ש והר"ן	הרשב"א	השו"ע, רש"ל	
בדיעבד (מרדכי)	לכתחילה (א"ו)	כיון דמישרק שריק, והיינו משום שפולט ציר (שאז בוודאי אומרים ששריק כי הם חלקים)	הם פולטים ציר, ועל כן הם לא בולעים מדם הבשר	מותר למלוח אותם עם בשר, אף שלא מחזיקים בהם דם	מליחת בני מעיים בלי השומן שעליהם עם שאר בשר
מותר	אסור למלוח עם בשר				

218. ביצים שנמצאו בתרנגולת:

נגמר גם החלבון, אפילו הקליפה הקשה, מולחה:		נגמר רק החלמון		ביצים מעורות בגידיהם	ביצים גמורות	דין ביצים שנמצאו בתרנגולת
הש"ך והט"ז הסכימו עם רש"ל	הרמ"א	רש"ל וב"ח	הרמ"א	רבי יעקב: אסור באכילה	מותרת באכילה	
אם נמלחה עם בשר- אסור אף בדיעבד, ואוסרת את התבשיל עד 60, כי גם ביצה שנגמרה בקליפתה בולעת	¹²⁵ בדיעבד (מלח עם בשר) אין לחוש	לבדה	אסור למלוח עם בשר כשנגמר רק החלמון, כי אין לה דם וציר ותבלע דם ותאסר			

סימן ע"ו:

¹²⁵ המנחת יעקב למד שהרמ"א התיר בדיעבד רק כשלא מלח את הביצה בפני עצמה, אבל אם הוא מלח את הביצה עם בשר- היא אסורה אף בדיעבד, כמו שמוכח מהת"ח. כמו כן יש להעיר שלפני הב"ח הייתה ג' אחרת, ועכ"פ הב"ח אסר למלוח את הביצה עם שאר בשר, ואם מלח עם שאר בשר- הרי הביצה נאסרת.

הש"ע ע"פ התוס'	הרמב"ם	רש"י (פסחים)	רבינו תם ורוב הראשונים	הקדמה- תוס' חולין	
צלי לא צריך מליחה	מולח וצולה מיד (מ"מ: ולא צריך שהייה כמליחה לצורך (בישול)	צריך מעט	לא צריך, אף אם מדובר שנצלה רק קצת ולא נפלט כל דמו, כי דם האיברים שלא פירש- מותר כל עוד שלא פירש לחוץ	בשר חי מותר לאכול באומצא בלי מליחה, כי דם האיברים שלא פירש- מותר	האם בשר צלי צריך קודם מליחה

ש"ך וט"ז ברמ"א ¹²⁷		ש"ע	התוס' והרא"ש ¹²⁶	
אין 60 כנגד הדם	יש 60 כנגד הדם	בין דם רותח לצונן- אוסר בכדי נטילה (עובי אצבע)	אסור כדי קליפה או אף כדי נטילה, כי לא אומרים 'שריק' והאש לא שואבת אותו	מה דין בשר צלי שנפל עליו דם בעין
אסור	מותר			

הרמ"א ע"פ הראשונים	ש"ע בשם י"א	ש"ע ע"פ המ"מ	

¹²⁶ רא"ש מסכת חולין ח, מח: אם נשפך דם רותח על הצלי או אפילו דם צונן היה אוסרו. משום דתתאה גבר ואסור כדי קליפה או אפילו כדי נטילה. דדוקא דם הנפלט ונוטף עם ציר ע"י צלייה או מליחה הוא דאמרינן לעיל דשריק אבל בעיניה לא אשכחן דשריק

¹²⁷ כתבו בט"ז ובש"ך, שאף שהרמ"א לא הגיה כאן כלום, נראה לומר כן, משום שלשיטת הרמ"א, אפילו במליחה אוסרים עד שיהא 60, אז פשוט שגם בצלייה צריך 60, ומה שהרמ"א לא כתב כן במפורש, זה משום שהוא סמך על הדברים שכבר כתב במקום אחר.

			(הרשב"א)			
המנהג (ש"ד)	רש"י	רמב"ן	שהה קצת במלחו	מולח וצולה מיד	אין צורך במליחה והדחה (שאחר המליחה קודם הצלייה) לצלי, ואין לחוש לדם שעליו כי האש שואבו	האם יש צורך להמליח ולהדיח את הצלי
מדיח, מולח קצת כשהוא בשיפוד, וצולה מיד	צריך קצת מליחה	צריך הדחה	מדיח ¹²⁸	אין צורך בהדחה		

222. לא הדיח ולא מלח הצלי או מלח בלי הדחה:

הרמ"א (ע"פ הארוך)	ת"ח, רש"ל וכן פסק הט"ז למעשה	הרמ"א ¹²⁹		דין צלי שלא הדיח ולא מלח או מלח בלי הדחה וצלה
		שהה כ"כ במלחו	לא שהה שיעור מליחה במלחו	
עכ"פ נהגו להחמיר כשצולים בלי מליחה (ש"ך): או שמלחו אך לא שהה שיעור מליחה - שלא להפוך את השיפוד בכדי שיזוב הדם, ובדיעבד אין לחוש	אסור אפילו אם לא שהה במלחו כמו בבישול, שאין שיעור לדבר	אסור	מותר ¹³⁰	

223. עוף ממולא:

¹²⁸ ש"ך אם לא הדיח לפני הצלייה, מועיל להדיח אחר הצלייה

¹²⁹ **הש"ך** כתב שלדעת הרמ"א, אם מלח ולא הדיח, מותר אפילו לכתחילה לצלותו. אולם אם מלח ושהה במלחו בכדי שיעור מליחה, הבשר אסור, אפילו אם הוא ידיח אותו אחר הצלייה, שהרי כבר בלע, וכל מה שהתיר השו"ע אפילו כשהבשר שהה במלחו, זה דווקא אם הדיח קודם המליחה (ש"ך וט"ז). כמו כן העיר **הש"ך** שהרמ"א התיר אף שהבשר לא הודח, כיון שהאש שואבת את הדם שעליו, כיון שזה לא דם בעין אלא רק דם פליטה, אולם אם מדובר שהבשר לא הודח ונמלח ושהה בכדי שיעור מליחה, הדין הוא שהמלח מבליע את הדם, ואין לו תקנה אפילו בצלייה, כי לגבי דם בעין לא אומרים 'כבכ"פ'.

¹³⁰ **ש"ך ס"ק ט:** אם לא הודח ונמלח ולא שהה שיעור מליחה אף על גב דהמלח הבליע דם בעין שעליו, דמה"ט לא מהניא ליה מליחה שנית לקדרה, מ"מ לא נבלע בחוזק וגם לא נבלע הרבה ויוצא על ידי צלייה אח"כ, דטובא אשכחן כה"ג מה שיוצא ע"י צלייה ולא ע"י מליחה (כלומר שמצינו שכוח הצלייה בשאיבת הדם גדול מכוח המליחה להוציא את הדם) כגון: 1. בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה בסי"ט ס"ב 2. ובשר שנשרה מעל"ע במים לדעת המחבר שם ס"ט' ושאר פוסקים (ש'לשו"ע מועילה צלייה, שלא כרמ"א שאין תקנה אפילו בצלייה), וכה"ג טובי (כלומר שיש עוד הרבה מקרים שמצינו בהם שכוח הצלייה גדול מכוח המליחה להוציא את הדם).

עוף ממולא ע"פ הש"ך שלא מלח וצלאו		עוף ממולא (בביצים או בשר)	עוף חלול	
כשממולא בבשר	כשממולא בביצים	צריך מליחה כדין בישול	מועילה צלייה בלי מליחה, (ש"ך:) כי אף שהדם פורש ממקום למקום, אך מ"מ חל הכלל של כבכ"פ	הרמ"א
מותר בדיעבד	אסור אפילו בדיעבד			

224. שיעור זמן הצלייה:

הש"ך	הט"ז			שו"ע	הרמ"א	
למעשה ע"פ האו"ה צריך כחצי צלייה, אף אם לא רוצה לבשלו אח"כ (עיין בהערה ¹³²)	הט"ז: למעשה לנהוג כהגה ש"ד	הרשב"א, רש"ל, א"ז	הר"ן	כשאינ מלח מצוי- צולאו עד שיזוב כל דמו (היינו כחצי צלייה)	כחצי צלייה ¹³¹ , בין לאכילה כצלי או לבישול לאחר הצלייה	שיעור הצלייה
	עד שיתייבש מבחוץ, כי הנשים לא בקיאות	ראוי לאכילה לרוב בני אדם (=1\2 בישול)	כמאב"ד (= 1\3 בישול)			

225. ההדחה שלאחר הצלייה:

¹³¹ הרמ"א בסעיף ה' כתב שחצי צלייה, זה השיעור הראוי לאכילה לרוב בני האדם. הש"ך והט"ז כתבו שכבר בשיעור של חצי צלייה זב כל הדם מהבשר.

¹³² בש"ך כתב שלכאורה משמע שאם הוא רוצה לאכול את הבשר צלוי, מבלי לבשלו אח"כ, מספיקה צלייה מועטת (פחות מחצי בישול), זאת משום שדם האיברים שלא פירש- מותר, ורק כדי לבשלו לאחר הצלייה, יש צורך בחצי צלייתו, כדי שיצא כל דמו, ולא יהא חשש שע"י הבישול אח"כ יצא דם נוסף. עם זאת, באו"ה אסר צלי שלא צלאוהו כחצי צלייה, אף אם לא רוצים לבשלו אח"כ, כיון שהוא חשש לדין דם שפירש ממקום למקום, אף שזה בתוך הבשר שלא יצא לחוץ. על כן, למעשה הש"ך החמיר, שאף בצלייה בלבד בלא בישול אחריו, יש לצלות כחצי צלייה. עם זאת יש להעיר שהמהרש"ל אסר בחצי צלייה.

למעשה		כשנצלה בלא מליחה, או כשנמלח ולא שהה או שהה ולא הודח		הרמ"א			האם צריך להדיח את הבשר לאחר הצלייה
השו"ע	הרמ"א	המהרש"ל	ת"ח בשם האגודה, הש"ך למעשה	כשנמלח קודם צלייה ולא הודח אחרי המליחה (או"ה)	בדיעבד (וכ"כ הגר"א ¹³³)	לכתחילה ע"פ אגודה ואגור	
צולה מיד	1. מדיח 2. מולח מעט (רש"י) 3. צולה מיד (שלא יתמלא דם) 4. מדיח דם (הדבוק)	הדחה 1 מספיקה	מדיח 3 פעמים	מותר, ולא חוששים לדם ומלח שעליו, כי האש שואבת	מותר אם לא הדיח, אף אם בישלו אח"כ	צריך, משום הדם הדבוק בו	

226. שיעור זמן מליחה צלייה כבישה:

שיעור זמן כבישה		שיעור צלייה				שיעור זמן מליחה	
בביר	במים	הט"ז: למעשה לנהוג כהגה ש"ד	הרשב"א, רש"ל, א"ז	הר"ן	שו"ע, רמ"א	הרמ"א	שו"ע
בכדי שייתן על האש, וירתיח ויתחיל להתבשל	מעת לעת (= 24 שעות)	עד שיתייבש מבחוץ, כי הנשים לא בקיאות	ראוי לאכילה לרוב בני אדם (= 1\2 בישול)	כמאב"ד (= 1\3 בישול)	חצי צלייה	שעה לכתחילה	18 דקות (1\3 שעה בקירוב)

227. הלכות הקשורות לדין 'דם שפירש ממקומו':

¹³³ הגר"א התיר גם כן, כיון שהנוזל שנמצא על הבשר לאחר הצלייה, אין לו 'שם דם' וכך כתב: "ומה שיש אחר צלייה על פני בשר- אינו אלא חמר בשר".

דם שפירש לאחר שחיטה ¹³⁵		הכשר בשר ע"י צלייה	בשר שנמלח בכלי שא"מ ¹³⁴	בשר שנתבשל בלא מליחה		מקור הדין בשו"ע		
רמ"א	שו"ע	ש"ך ¹³⁶ ע"פ הרא"ש: אף אם לא צלאו לגמרי-מותר, ואין זה דם שפירש מקום למקום, כי יש שיצא לחוץ ומה שנשאר- מותר כדם האיברים	הרמ"א ע"פ ר' פרץ אסר אף מה שמחוץ לציר, כי הדם התחיל לצאת ולא יצא לגמרי (כי לא מנוקב), היינו שפירש ממקום למקום	הרמ"א	השו"ע	דם האיברים		דין דם שפירש ממקומו
חושש	לא חושש			יש אוסרים החתיכה אף כשיש 60, משום:	אם יש 60 כנגד הבשר-הכול מותר	פירש לא	כרת	
			או"ה: מדין איסור דבוק	מרדכי: הרוטב מבלבל טעם החתיכה וגורם לדם לפרוש ממקומו בתוכו		לא תעשה		

228. ורידי הצוואר בעוף:

¹³⁴ להשלמת התמונה, נזכיר שהרא"ש השיג על ר' פרץ וכתב שאלו דברי נביאות לומר שהדם רק פירש ממקום למקום ולא יצא לגמרי, והרי זה משחית ממונן של ישראל. השו"ע פסק כרא"ש וכרשב"א. הש"ך כתב שם שיש לאסור כרמ"א גם מטעם כבוש כמבושל.

¹³⁵ **הדגול מרבבה** כתב **שהרא"ש (והשו"ע)** סובר שאין לחוש לדם שפירש ממקום למקום לאחר השחיטה, ועל כן התיר גם במולח בכלי שא"מ את החתיכה שמעל לציר, וכן פסק השו"ע ע"פ שחוששים רק לדם שפירש ממקום למקום קודם השחיטה, אך ע"פ **הרמ"א (לדידן)** שקי"ל שאסור כולו, אף מה שמחוץ לציר, זה משום שחוששים שגם מה שנפלט לאחר השחיטה יש בו משום דם שפירש ממקום למקום, וזה בבישול, בצלייה או בשהייה בציר.

¹³⁶ **הש"ך** הסביר שאין זה דומה לדין דם שפירש ממקומו ולבסוף נבלע במקום אחר, שאסור, כי כאן אין זה נחשב כפירש, כי לא פירש מחיים ממקום למקום. **הש"ך** גם רצה לומר שלכאורה אם רוצה לצלות את הבשר שלא על מנת לבשל אח"כ, די בצלייה מועטת, שהרי הצלייה המועטת גורמת לדם שכבר לא יצא, ומה שלא יצא וכוונו בפנים, הרי הוא דם האיברים ומותר, אך לבסוף החמיר בדבר מפני דעת האו"ה שהצריך בכל מקרה כחצי צלייה, אף שלא מבשל את הצלי אח"כ.

שו"ע ע"פ הרשב"א					
יש שהחמירו	ניקר את הבשר מחוטי הדם	רוצה לאכול ממנו חי	לא ניקב	לכתחילה	דין ורידי הצוואר בעוף
לא לאכול כולו כאחד אף בצלי, אלא רק לאחר חתיכת הוורידים ורוב 2 סימנים ¹³⁸	מותר לאכול כולו כאחד חיצלי, אף בלי מליחה	גם יש לאסור, עד שיחתוך הוורידים וימלח	אסור לאכול, אפילו צלי, עד שיחתוך לאיברים ויצלה ¹³⁷	ינקוב הורידים בשעת שחיטה	

229. שימוש בכלי מתכת לצלייה- שיטת השו"ע.

שו"ע בשם י"א ע"פ הרא"ש	שו"ע בשם י"א ע"פ הראב"ד			שו"ע ע"פ הרשב"א	השו"ע ע"פ הסמ"ג	
יש מתירים בכל הנ"ל, כי האש שואבת את הדם ולא מניחה לו להיבלע בסכין ובשיפוד, וכן <u>המנהג להתיר</u>	השהיית הבשר על השיפוד:			יש אוסרים את השיפוד שצלו בו בשר בלי מליחה (עיין בהערה הטעם ¹³⁹)	יש אוסרים לחתוך בסכין, צלי שעל האש שלא נמלח, כל עוד שלא נצלה כ"צ, כי הדם נבלע בסכין	האם מותר להשתמש בשיפוד שצלו בו בשר
	כשהוסר מהאש, ופסק הבשר מלזוב	כשהוסר מהאש ועוד הבשר זב	כשמונח על האש			
	אסור	מותר ¹⁴¹	מותר ¹⁴⁰			

¹³⁷ זאת משום הדם הכנוס בוורידים, שאינו יוצא אלא ע"י ניקוב הוורידים, ולא התירו בצלייה אלא רק את הדם המובלע באיברים שלא פירש.

¹³⁸ הגר"א: והם סוברים שלא מועיל ניקור, משום הדם שבבשר עצמו, שדינו כדם שפירש

¹³⁹ זאת משום שלגבי השיפוד לא אומרים 'כבולעו כך פולטו', ועל כן השיפוד רק בולע ולא פולט. **שפתי דעת:** לא אומרים כבכ"פ, כי הבשר מונח על השיפוד, והאש לא שולטת שם.

¹⁴⁰ **הש"ך:** כל עוד שהבשר מונח על האש מותר להשאיר את הבשר על השיפוד, אף אם הבשר פסק מלזוב, כיון שאומרים 'כבכ"פ'.

¹⁴¹ **הט"ז:** כל עוד שהבשר זב- מותר, שמאחר שהבשר פולט- הוא לא בולע, ומה שהוא בולע- הוא פולט.

רשת מתכת		המהרש"ל בט"ז		הרמ"א ע"פ מהרא"י		האם מותר להשתמש בשיפוד שצלו בו בשר
חלקת יעקב	דרכי תשובה	שיפוד שהשתמשו לבשר איסור	שיפוד שהשתמשו לבשר שלא נמלח	בדיעבד	לכתחילה ¹⁴²	
יש להקל לכתחילה אף לרמ"א, בלי ליבון, כי שונה מדין שיפוד שהבשר תחוב בכוח (ע"פ משב"ז ¹⁴⁴)	הברית מלה ¹⁴³ דן אותו כשפוד של מתכת, ויש ללבנו קצת	אסור אף בדיעבד, כי האיסור נדבק בשיפוד (שלא כדם)	אסור להשתמש בו אף בדיעבד, וכתב שיש לחוש לדבריו כשאין הפ"מ	מותר	נזהרים שלא להשתמש	

231. שיפוד וסכין שחתכו בה הצלי:

הט"ז ¹⁴⁵	הדין	
אם מדובר בבשר שלא נמלח די בליבון מקצת הכלי , היינו במקום שהגיע האיסור, אף שראוי להחמיר וללבן את כל הכלי (מדין 'חם מקצתו חם כולו') למרות שרק חלק מהכלי נטרף, אך בדבר איסור ילבן כולו או לפחות רובו (ניתן אף לכתחילה רובו)	נראה שבין לשו"ע ובין לרמ"א מותר בדיעבד להשתמש בשיפוד\סכין מדין כבכ"פ, ואין צורך בהיתר מיוחד של נט"פ, או נ"ט בר נ"ט, אולם בכל מקרה אין מקילים אלא רק בנ"ט בר נ"ט דהיתרא	האם בשיפוד\סכין שחתכו בה צלי על האש נצרכים להיתר מיוחד

232. דין 'בי דוגי' (כלי לקבלת השומן):

¹⁴² **שפתי דעת:** כלומר שנזהרים לכתחילה בכל מה שהשו"ע חש לאסור ע"פ הראשונים: שלא להשהות הבשר על השיפוד לאחר שהוסר מהאש, ולא לחתוך בסכין בשר הצלי שלא נצלה כל צורכו, וכן לאסור את השיפוד בשימוש חוזר לאחר שהשתמשו בו לבשר שלא נמלח, אא"כ ליבנו את השיפוד. אולם בדיעבד יש להיתר אף אם תחב את השיפוד לתוך תבשיל רותח, כי אנו סומכים לומר כבכ"פ אף לגבי השיפוד.

¹⁴³ וזו לשון **הברית מלח בכלל לט:** "נשאלתי אודות חצובה או טרפידיא שקורין רוז אם דינו שוה לשפוד דנזהרין לכתחילה לדין וצריך הכשר ליבון או הגעלה וגם אמור להשהות הצלי עליו לאחר שהוסר מן האש או לא... (ובסוף דבריו כתב) וכדי לצאת כל הספיקות, נכון שלא להשהות לכתחילה הצלי עליו לאחר שהוסר מן האש, והכלי עצמו מצריך הכשר קצת, וכן עמא דבר דבתר שצלו עליו מהפכין הכלי ומניחין לתוך האש ללבנו קצת ונכון הוא".

¹⁴⁴ **משבצות זהב סימן עו:** ומה שצריך ליבון השפוד לצלות בשר ואף דטרוד או כבולעו כך פולטו וסומכין ע"ז לכתחלה בטרוד מ"מ כיון שהבשר מונח בדוחקא על השפוד לכתחלה לא סמכין

¹⁴⁵ **ט"ז יורה דעה סימן קכא:** ומ"מ נראה לענ"ד דבשפוד שצלו בו בשר שלא נמלח ורוצה ללבנו לצלות בו בשר כשר יי בליבון המקצת דהיינו במקום שהגיע האיסור כיון דאפילו צלה בו בשר היתר בלא ליבון כלל כשר בדיעבד כמ"ש בסי' ע"ו ומטעם דנורא משאב שאיב, **אלא** דאם צלה בו בשר נבילה נראה לע"ד דאסור בדיעבד כמו שכתבתי בסי' ע"ו דציר נבילה מסריך סריך ולא אמרינן ביה כבולעו כך פולטו וכדאיתא בכמה דוכתי ובודאי נאסר השפוד באותו מקום, ואם כן לא יפה עושים אותן הולכי דרכים שלוקחים שפוד של עובד כוכבים ומלבנין החלק העליון שצולין בו ולא יותר, אלא דבדיעבד ודאי אין לאסור אם לא ליבן רק המקצת, מידי דהוה אידות הכלים דכשר בדיעבד אם לא הגעילם, כמו שכתב רמ"א בהלכות פסח, ואפילו לכתחלה נראה דאם מלבן השפוד חלק גדול גם במקום שלא הגיע שם האיסור אף שלא ליבן כל השפוד כולו סגי כיון שמקום שלא הוכשר הוא מרחק רב ממקום הצלייה כן נראה לי:

שׁוֹׁעַ ע״פ ת״ה		רשׁי	הגאונים, הרשב״א ¹⁴⁶		חולין ע״פ רשׁי		
בשר שצולים בלי מליחה, אם רוצים לתת כלי תחתיו:		אנו לא בקיאים בצורת נתינת המלח אם לתת הרבה או מעט, ועל כן אין לתת כלי תחת הצלי עד שימלח את הצלי תחילה וישהה כשיעור מליחה	נתינת מלח רב	נתינת 3-2 גרגירי מלח	משמע מהגמ' שאסור לתת כלי תחת בשר הנצלה, כיון שדמו זב ואוסר את הכלי והשומן ויש חשש שיבוא לאוכלו	רב אשי: נותן מלח בבשר ובכלי, בכדי שהדם הנוטף לא יאסור את השומן הנוטף	מה דינו של 'בי דוגי' (הגדרה בהערה ¹⁴⁷)
בסתמא	לאחר שצלוהו עד שראוי לאכילה		אסור, כי מפסיק כוח הדם ועושה כמים ומתערב עם השומן	מותר			
מותר	אסור (כרשׁי)						

233. ראו לאכילה:

הב״ח			השׁיׁך והט״ז (דחו את הב״ח ¹⁴⁸)	
למסקנה, דרכי היתר:	יישוב דברי השׁוׁע (אם אין טעות סופר)	הבנתו הראשונית בשׁוׁע	חצי צלייה, שאז כבר זב כל דמו	מהו שיעור הצלייה שמתיר לתת כלי תחת הצלי ע״פ השׁוׁע ('ראוי לאכילה')
1. חצי צלייה ונתינת גרגירי מלח, או	השׁוׁע התכוון לצלייה עד שיזוב כל הדם, שאז ראוי לבישול אחר הצלייה	השׁוׁע מתיר כבר בחצי צלייה, וזה תמוה שהרי עדיין נשאר דם, ומתיר אף לכתחילה בלי גרגירי מלח		
2. צלייה עד שיזוב כל דמו				

¹⁴⁶ תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף פא עמוד ב: וכתב הרב בעל הלכות ז״ל (מתקופת הגאונים) דדוקא תרי תלת גללי דמילחא אבל טפי לא שרוב המלח שוברת כח הדם ומתערב עם השומן

¹⁴⁷ רשׁי מסכת חולין דף קיא עמוד ב: בי דוגי - שנותנין כלי לקבל השומן, כדרך שאנו עושין לאוזנין והוא נקרא 'בי דוגי' בלשון ארמי.

¹⁴⁸ השׁיׁך כתב שהב״ח השיג על השׁוׁע, כיון שהב״ח יצא מתוך נקודת הנחה שכל הדם זב רק בצלייה גמורה, ותמה על הב״ח שהרי הב״ח בעצמו כתב בס״ס ט״ט ״דבחצי צלייתו כבר זב כל דמו ופשיטא דאין שם דם״, ורצה ליישב בדעת הב״ח שמה שכתב שׁזב כל דמו אין הכוונה שבאמת כל הדם לגמרי זב, אלא רק שנשאר מעט ואותו מעט שנשאר כבר בטל ברוב, ובאמת לב״ח צריך שכל הדם יזוב לגמרי בכדי שיהיה מותר לתת כלי מתחתיו.

רצף טבלאות בנושא: צלייה בתנור חשמלי

234. אש רחוקה שנמצאת מתחת לתחתית התנור:

פתחי תשובה	'הר כרמל'	
השיג על ה'הר כרמל' ואסר, וכתב שדבריו קלושים מאוד, כיון שהאש מייבשת הדם רק בדבר מועט כטיפה אך כאן שנוזל דם רב, חוששים שהכבד התבשל בדם, וגם הצל"ח אסר משום שהכבד בולע מהדם	מותר, ואין חשש מצד שהכבד נתבשל בדם שזב תחתיו או מצד הכשרת אותו המקום בתנור, הכול משום שהאש שואבת את הדם ולא מניחה לו להיבלע ולהתייבש	האם מותר לצלות בשר בתנור כאשר האש רחוקה ונמצאת מתחת לתחתית התנור

235. גרילר חשמלי:

הדין	מבנה טכני	ע"פ שו"ת ציץ אליעזר
מותר, כיון: 1. כוחו ממש ככוח האש 2. הדם נוזל למטה ומתנקז או נשרף מהחום, וזה לא משנה שהחום מגיע מלמעלה, וראיה מה'הר כרמל' ודעימיה שהתירו בתנור שיש בו רק חום אש והאש עצמה לא מגיעה ממש לבשר	הכבד- למטה, חוט החשמל- למעלה, ושולח חום לכל השטח שבקרבו	האם מותר לצלות כבד בגרילר חשמלי

236. צלייה בכלי שאינו מנוקב (בכשא"מ):

זבחי צדק	הגרי"א הענקין ו'לב איברא'	ציץ אליעזר		האם מותר לצלות בכשא"מ		בדין הריווח בין הבשר לתחתית התנור
		אם אין ריווח	אם יש ריווח בין הרשת שעליה הכבד לטס שבו מתקבץ הדם	פת"ש ע"פ צל"ח	הר כרמל	
מותר לצלות על תחתית התנור שגרורף וקטום, ולא בולע דם, כי החום שורף את הדם, ואף שהצל"ח והחוו"ד אסרו (מבלי ראיות), "מ"מ להמתירים שומעים דהם הרבים"	אם הבשר מונח על קרקעית התנור- אסור, כי דינו כנמלח בכשא"מ, ודין צלייה בזה כמליחה, ולא קיי"ל כמתירים בזה (בצי"א תמה מניין פשוט לו שיש לאסור)	יש לחוש שהבשר חוזר ובולע כצולה בכשא"מ ובולע דם	מותר	אסור	מותר, כי האש שואבת את הדם	

237. צלייה בכלי שאינו מנוקב (בכשא"מ):

הצ"א	הצל"ח	צי"א ע"פ המשמרת שלום	החוות דעת ¹⁴⁹	האם מותר לצלות בכשא"מ- כדין תחתית הגרילר
ייתכן שהצל"ח יודה בנידון שלנו, כי הוא הצל"ח עסק כשמניח הבשר על חתיכת חרס כשכבר אין שם אש, וזה רק תולדת אש, אך במקרה שלנו שיש חום רב ייתכן שיודה להתיר ¹⁵⁰	אסור לצלות במקום שאין לדם מקום לזוב, כי הדם חוזר ונבלע בבשר	נראה שאף החו"ד יתיר בתנור שאופים בו שהוא חם ביותר ועל כן הדם לא יתכנס תחתיו, וממילא יודה בגרילר שהחום בו גבוה מתנור אפייה	אסור, כיון שצריך לצלות במקום חלק שאם ישפכו שם מים, מיד יזובו כמליחה	

238. גרילר שהשיפוד בו מתגלגל:

הציץ אליעזר למעשה		דרכי תשובה בשם י"ד יהודה' ע"פ או"ה		דרכי תשובה בשם הב"ח, הפר"ח ¹⁵¹ , שולחן גבוה	הגרי"א הענקין	הרמ"א ע"פ הארוך	האם יש בעיה לצלות בשר בגרילר שהשיפוד בו מתגלגל ¹⁵²
המובחר	מדינא	שיפוד שמסתובב בנחת	שיפוד במהירות	מותר (בשם הב"ח כתב שלא נהגו לדקדק כלל בסיבוב השיפוד, ואף בתחילת הצלייה מהפכים תמיד, וכן עיקר לדינא ואין להחמיר בזה)	אסור	"ונהגו להחמיר כשצולין בשר בלא מליחה, שלא להפך השפוד תמיד כדי שיזוב הדם, ובדיעבד אין לחוש"	
לצלות בתנור שהשיפוד לא מתגלגל, וכן שיש ריוח בין הרשת או החוט לבין הטס	מותר לצלות בכל סוגי הגרילר	מותר לכתחילה, כי האש בוודאי תשאב את הדם כשצד הבשר יסתובב לכוון האש	אסור, כי הדם לא ייפול לארץ מרוב המהירות				

¹⁴⁹ החוות דעת סי' ע"ו אות א' בביאורים: "...במקום שאם ישפך מים- יצא מיד, דהוי ככ"מ, אבל אם צולה אותו ע"ג כירה במקום שאם ישפך- לא יצאו מיד, דאסור במליחה, אסור נמי בצליה, דהוי כנתבשל בצירו, דצלי דינו כמליחה, וכיון שהדם מתכנס תחתיו, הוי כנתבשלה בדמה".

¹⁵⁰ שו"ת ציץ אליעזר חלק יא סימן נג: "א"כ ניתן לומר שעל כגון דא יודה גם הצל"ח דשרי בהיות והאש עדנו בעין ושולח שלוחותיו לכל שטח התנור"

¹⁵¹ הפרי חדש סי' עו, יב: "שהרי בצלי שמהפכין בשפוד אצל האש, הדם המופרש ממנו מתגלגל סביב הבשר, אפילו הכי שרי"

¹⁵² הרב שמואל קדר זצ"ל העיר שלשיטת הרמ"א, לכתחילה צריך להכשיר את השיפוד של הגרילר שהבשר תחוב בו (השו"ע הרי כתב שהמנהג להתיר, כיון שתולים לומר שהאש שואבת את הדם ולא מניחה לו להיבלע בשיפוד), וכמו כן אני מצאתי שחש לכך 'המשנה הלכות'. כמו"כ העיר שנראה שתנורי טורבו של ימינו שיש חימום מלמעלה ולמטה ומאורר מפזר חום, יש יותר חום מהגרילר בזמן הצי"א.

אין במיקרוגל גופי השחמה		האש מלמעלה	חשש זיעת הדם	
המתירים	האוסרים			
<p>הגרב"צ אבא שאול - התיר, אם לא יבשלו את הכבד לאחר הצלייה, וזה לשיטת השו"ע, והגר"מ אליהו זצ"ל התיר ולא חילק בין אשכנזים לספרדים</p>	<p>הילקוט יוסף כתב שיש מתירים את הדבר, כיון שהדם לא יוצא לחוץ בעת החימום ע"י ההקרנה, והוא כדם האיברים שפירש ממקום למקום באותה החתיכה, שהשו"ע מתיר, אך כיון שיש חולקים - יש להחמיר בזה, כמו"כ הסתפק לאסור, שמא יש דם שיוצא ע"פ החתיכה ושוב נבלע בבשר, וכן ציין לגרש"ז אויערבך שאסר כי הדם מתבשל בתוך הכבד עצמו ולא יוצא, וזה אסור לשיטת הרמ"א שדם שפירש ממקום למקום באותה החתיכה - אסור</p>	<p>יש שרצו לאסור כיון שהאש היא מלמעלה ולא מלמטה, ועל כן היא לא שואבת את הדם, אלא אדרבה מבליעה את הדם בתוך הבשר, והמשנה הלכות התיר כי החום מתפשט בשווה, ומי שרוצה להחמיר יחמם התנור היטב קודם שיתחיל לצלות</p>	<p>ב'החשמל כהלכה' כתב שלכאורה יש לאסור משום זיעת הדם העולה מהכלי שנפל בו הדם, שהרי זיעת איסור אסורה, והביא תשובה של הגאון מטשעבין שאין לחוש, כי אומרים: כבכ"פ ומשריק שריק</p>	<p>לקט חששות בדיון התנור החשמלי</p>

סימן ע"ז:

¹⁵³ **בילקוט יוסף** נתן עצה כך שהתבנית בגרילר לא תיאסר, ע"י שייתן בה מים, וכך כל טיפת דם שתיטוף מיד תתקרו, דתתאה גבר, וקיעמא קיעמא בטיל. **הרב שמואל קדר זצ"ל** השיג עליו: 1. לא ברור כיצד הטיפה שתיטוף תתקרו, שהרי לכאורה המים שבתבנית יתחממו בעצמם מהגרילר 2. מה שאמר שקמא קמא בטיל, אינו ברור, כי משמע מדבריו שאף אם לא יהיה כבר לבסוף 60 מים כנגד הדם, בכל זאת יהיה מותר, והרי **הנודע ביהודה** כתב דלא אמרין קמא קמא בטיל אם לסוף נתרבה המתבטל כ"כ עד שאין בהמבטל ששים, אז חוזר וניעור.

240. דין מולייתא (פי' עוף או גדי ממולא בבשר דק כתוש בלא מליחה):

הרמ"א ¹⁵⁴	השו"ע	הרמב"ם	הגמ"י	הרא"ש		הרי"ף	פסחים	דין מולייתא
כ"ש אם נמלח הפנימי ולא החיצון- מותר, כי האש שואבת את דם החיצון ולא נותנת להיבלע בפנימי	לצלי מותר אף כשפיו למעלה, ואם נמלח רק החיצון, דכבכ"פ (כרא"ש)	לקדירה- אסור, אף אם שניהם הוכשרו כדין (יתכן משום שמצריך חליטה) (ודחווהו רוב הראשונים)	יש להתיר בצלי, רק אם שניהם נמלחו או שלא נמלחו	לקדירה	לצלי	מותרת דווקא לצלי (כעין הפסח)	מותרת, אף כשפיה למעלה, מדין 'כבכ"פ'	
				יש להתיר רק כשנמלחו החיצון והפנימי	מותר, ויש להתיר אף כשנמלח החיצון [ושהה שיעור מליחה] ולא הפנימי			

241. כשהפנימי לא נמלח והחיצון נמלח:

הב"י והת"ח במרדכי	הש"ך במרדכי	
כשהחיצון שהה	כשהחיצון לא שהה בכדי שיעור מליחה	כשהפנימי לא נמלח והחיצון נמלח- הפנימי בולע קודם הצלייה כיון שהוא בפנים

242. עוד מקרים:

מנח"י	פנימי תפל וחיצון נמלח ושהה והודח	פנימי שווה לחיצון- ששניהם נמלחו ושהו נמלחו ולא שהו שניהם תפלים	
קיים את פסק הרמ"א	מותר (טוש"ע), כי אומרים בחיצון כבכ"פ, אף שכבר לא פולט דם	מותר (מרדכי)	ש"ך (הרש"ל מסכים):

243. מולייתא בקדירה:

¹⁵⁴ הש"ך הבין ברמ"א שמתיר אף כשנמלח רק הפנימי ושהה כדי מליחה והודח, שאז הוא שוב לא טרוד לפלוט את הציר, ובכל זאת יש להתיר ואומרים שהוא לא בולע מהחיצון. אולם הש"ך חולק על ההבנה הנ"ל וסובר שלכו"ע במצב שכזה נאסר הפנימי מדמו של החיצון, כי לגבי הפנימי לא שייך לומר כבכ"פ, כי כבר אין לו את הדם של עצמו לפלוט, וכמו כן לא שייך לומר כאן שהאש תשאב את הדם.

הרמ"א ¹⁵⁵	אם מלח החיצון לאחר שמילאו כבר בתכולה			השו"ע ע"פ הש"ך והט"ז	
לכתחילה מותר רק ע"י מליחת הפנימי והחיצון, וכל הנ"ל רק בדיעבד	הט"ז בשם רש"ל	שפ"ד (נשאר על הט"ז בצ"ע)	שו"ע	מותר רק אם ימלח וידיח את הפנימי והחיצון מבפנים ומבחוץ	דין מולייתא בקדירה
	אסור אף בהפ"מ, כיון שאין לדם מקום לזוב, כי המילוי סותם	משמע שמותר בהפ"מ ע"י מליחת החיצון כדין עוף שלא נמלח מ2 צדדיו	אסור, כי כבר לא יפלוט את דם הפנימי		

244. מולייתא של ביצים:

כשיש במולייתא 60 נגד האיסור	כשממולאת בביצים עם בשר שלא נמלח		הרמ"א	
הש"ך: מותר, כדין דבר שנתבשל בקדירה	המהרש"ל	הש"ך ברמ"א	דינה כנתבשלה בקדירה, ועל כן יש לאסור אף בדיעבד כשלא נמלחו הפנימי והחיצון (ש"ך: היינו שני צידי העוף)	דין מולייתא של ביצים
	דינו כאילו שיש רק בשר	כאילו שיש ביצים בלבד		

245. מולייתא של ביצים בעוף, ונמצא לב או כבד:

דין המילוי עצמו כשיש 60 בעוף	האם המילוי מצטרף לשיעור 60:		הרמ"א		
הש"ך ¹⁵⁶ (ט"ז הסכים) רש"ח וב"ח	אם אינו דבוק		אם הכבד/הלב דבוק	אם יש בעוף 60 כנגד הלב/כבד, בלא המילוי- מותר (ואם אין- הכול אסור, דינו כמבושל)	מולייתא הממולאת בביצים בעוף, ונמצא לב או כבד
	מותר	המהרש"ל ¹⁵⁸	לא מצטרף ¹⁵⁷		
אסור	לא מצטרף	הש"ך	לא מצטרף		

¹⁵⁵ הגר"א ביאר שהרמ"א לשיטתו בסי' ע"ו, שאף לצלי צריך קצת מליחה כרש"י.

¹⁵⁶ הש"ך כתב שנראה מהרמ"א שכשיש 60 כנגד הלב/כבד, גם המילוי מותר, וכתב שאע"פ שדעת המהרש"ל והב"ח אינה כן, יש לסמוך להתיר, כיון שדעת הרמב"ם והסמ"ג שבביצים אומרים ככ"פ

¹⁵⁷ הש"ך כתב שאם הכבד או הלב דבוק- המילוי לא מצטרף, וצריך 60 מהעוף, והיינו כשהכבד לא שלם, כי בסתם עוף אין 60 כנגד הכבד

¹⁵⁸ כיון שהביצים נקרשים

246. צליית בשר שלא נמלח ולא הודח עם בשר שנמלח:

הרמ"א		צליית בשר שלא נמלח עם בשר שנמלח (רעק"א): ושהה שיעור מליחה, אף שלא שהה שיעור פליטת (ציר)
בדיעבד	לכתחילה	
מותר בדיעבד אף אם הבשר שלא נמלח- הודח, כי כבכ"פ	אסור	

סימן ע"ת:

247. דין טפילא:

הטור				פסחים					דין טפילא
שאר קמחים		קמח חיטים מנופה ודק		קמח של חיטים, סולת גס	שאר קמחים		קמח נקי	סמידא (עיסת סולת)	
לא האדים	האדים	זך ככסף	האדים קצת	מותר, מתפורר וכבכ"פ	לא האדים	האדים	האדים	לבן לגמרי	מותר, כי הבצק מתפורר
מותר	אסור	מותר	אסור		מותר	אסור	אסור	מותר	

248. דין טפילא:

הגדרה		ה"ה ברמב"ם ¹⁵⁹	הטור	דין טפילא
ר"ת ¹⁶⁰	רש"י ורשב"א	טופל בצק בעוף שנמלח	טופל בצק בעוף שלא נמלח	
טיחת עיסה שביליתה רכה		פשטידה		

249. לא בקיאים בדין טפילא:

¹⁵⁹ כשיטתו של הרמב"ם במולייתא ובחליטה, שסובר במולייתא שיש לאסור לקדירה אף אם מדובר שהפנימי והחיצוני הוכשרו כדין, כיוון שע"פ שיטת הרמב"ם, אף בשר שהוכשר, עדיין צריך חליטה.

¹⁶⁰ אך בפשטידה, לדעת ר"ת לא שייך לומר כבכ"פ

השו"ע		הרא"ש והרי"ף	שיבולי הלקט	
טפילא בבצק שהוכשר כדן	טפילא בבצק שלא נמלח	הב"י תמה מדוע הרא"ש והרי"ף לא הביאו דין זה, וכתב: 1. ייתכן שלא נהגו לצלות עוף בדרך שכזו 2. ייתכן שסוברים כשיבולי הלקט שאין אנו בקיאים בדין זה	אנו לא בקיאים בסוגי הבצקים, ועל כן יש לאסור	האם אנו בקיאים בדין טפילא
מותר (שלא כרמב"ם)	אסור, כיון שלא בקיאים בדין			

250. טפילא לצלייה או מליחה:

הש"ך למעשה	מדינא דגמרא		
כיון שאין אנו בקיאים, יש לנו לאסור אף בטפילה שבלילתה רכה (כפירוש ר"ת)	למליחה		טפילא לצלייה או מליחה:
	שפתי דעת	הש"ך	
	יש מתירים	אסור	מותר

251. מקומות שהוזכר ש'אין אנו בקיאים':

קרוש בחלב ¹⁷⁰	חה"ל ¹⁶⁹	פליטת האיסור שיוצאת ¹⁶⁸	בין כחוש לשמן ¹⁶⁷	טעימה ¹⁶⁶	שיעור גרגירי המלח ¹⁶⁵	חליטה ¹⁶⁴	בין שלוק למבושל ¹⁶³	בין מליחת צלי לקדירה ¹⁶²	טפילה ¹⁶¹	לא בקיאים ב:
פ"ז, ט	ק"ה,	צ"ח, ד	ק"ה, ה	צ"ו	ע"ו, ו	ע"ג, ב	ע"ג, א	ס"ט, ב	ע"ח	סימן

¹⁶¹ כמו שכתב השיבולי הלקט, וכתב הב"י שיתכן שזו גם דעת הרא"ש והרי"ף

¹⁶² השו"ע פסק שאם מלח ולא הדיח תחילה - ידיח וימלח שנית, אך יש אוסרים, והרמ"א כתב שכן נוהגים כיש אוסרים, אף אם מלח רק קצת כמליחה לצלי, ולא שהה במלחו. ה"ט"ז ע"פ האו"ה כתב שהטעם הוא משום שאנו לא בקיאים בין מליחת צלי לקדירה.

¹⁶³ הרמ"א אסר כבד שהתבשל לבדו, ע"פ הרי"ף שכתב שאנו לא בקיאים מה מוגדר כשלוק ומה כמבושל

¹⁶⁴ השו"ע ע"פ הגאונים אסר לבשל כבד שנחלט בחומץ או ברותחין, כי אנו לא בקיאים בחליטה

¹⁶⁵ השו"ע ע"פ בה"ג לא מתיר לתת כלי עם גרגירי מלח תחת צלי שאינו ראוי לאכילה, כי אנו לא בקיאים בשיעור הגרגירים

¹⁶⁶ ה"ט"ז בשם ת"ח כתב לגבי צנון שנחתך בסכין של בשר, שאנו לא בקיאים בטעימה

¹⁶⁷ הרמ"א כתב לגבי בליעת איסור בצלי, ש"א שאנו לא בקיאים מה נקרא כחוש או שמן, ויש לאסור עד 60, וכן במליחה

¹⁶⁸ צריך 60 כנגד כל האיסור, כי אנו לא בקיאים לדעת כמה דם יצא

¹⁶⁹ גזרו משום שהעולם לא בקיאים בחתיכה הראויה להתכבד

¹⁷⁰ המהרש"ל החמיר לפסוק כרש"י שאף חלב קרוש דינו כחלב גמור, כיון שאין אנו בקיאים בשיעור קרוש

בשר בחלב

סימן פ"ז

252. איסור תורה בבשר בחלב:

פת"ש	טור ע"פ הרשב"א	טור ע"פ הגמרא	
המבשל חלב בלי בשרי בן יומו- אסור בהנאה	1. נקטו לשון בישול גם לאיסור אכילה- כי חייב רק בדרך בישול 2. נוהג רק בבשר טהורה בחלב טהורה	נאמר בתורה 'גדי בחלב אמו' 3 פעמים: 1. בישול 2. אכילה 3. הנאה	איסור תורה בבשר בחלב

253. איסור דרבנן בבשר בחלב- מליחה וכבישה:

המהרש"ל (ש"ך וט"ז חלקו)	הרמ"א, הב"ח	הש"ך	
אסור בהנאה ¹⁷² , כיון שחז"ל לא חילקו בין הנאה מאיסור תורה לאיסור דרבנן	מותר בהנאה , כיון שאינו אסור מהתורה	אינם דרך בישול ¹⁷¹ , ועל כן מותר בהנאה	מליחה וכבישה של בשר בחלב

254. בישול אחר בישול בבשר בחלב:

¹⁷¹ יש להעיר שכבישה אינה דרך בישול, אף לענין שבת. עם זאת, חז"ל אסרו לכבש בשבת, משום: **א. רש"י**- דומה למעבד **ב. הרמב"ם**- דומה למבשל (כמו מי שמולח אוכלין, שנראה כמעבד אותם). **התוס'** כתבו שמדאורייתא אין עיבוד באוכלין, ורק מדרבנן מצינו שגזרו על כך, אטו עיבוד עורות. עם זאת, יש שיטה האומרת שבאמת יש עיבוד באוכלין בדאורייתא ואין הלכה כרבא.

¹⁷² עם זאת, המהרש"ל מודה שבב"ח אסור בהנאה רק מדרבנן, ומה שלא גזרו אף בהנאה של בשר טמאה בחלב בטהורה ולהיפך, הוא משום שממילא הם אסורים באכילה מדאורייתא.

ממילא אם קרה לדוגמה שהתבשל בשר עוף בקדירה ונשפך לתוכה חלב, ואין 60 כנגדו, **למהרש"ל** אסור למכור לנכרי כיון שאסור בהנאה, ולדעת **הט"ז והש"ך** מותר.

שבות יעקב ¹⁷⁴	כרתי ופלתי	חת"ס	משבצות זהב ¹⁷³	רעק"א ע"פ ש"ד	
יש	ספק	אין, כיון שרק בשבת שייך באח"ב, משום מלאכת מחשבת	אין	אין	דין בישול אחר בישול (באח"ב) בב"ח

255. בישול במי חלב, ובישול לאחר כבישה:

המבשל חתיכה שנכבשה בחלב	המבשל בשר במי חלב	
חייב, כיון שכבישה אינה מעשה בישול, ואין כאן בישול לאחר בישול	שו"ע: אסור מדרבנן הרמ"א: המאכל אסור כמו החלב עצמו רעק"א: תמוה, שמשמע שאסור בהנאה, והרי זה רק איסוד"ר	הדין

256. חיה ועוף עם חלב:

¹⁷³ פרי מגדים משבצות זהב סימן קה ס"ק ב: חתיכה שבישלה בחלב כבר- מותר לחזור ולבשלה, מיהו (המבשל) בשר מבושל וחלב מבושל- אסור לבשולן אח"כ יחד (וכן כתב החת"ס בשו"ת סי' פ"ב), דיש בישול אחר בישול, ול"ד לשבת, ואסור נמי בהנאה

¹⁷⁴ שבות יעקב ח"א סי' ל"ח: "מ"מ לענין איסור בב"ח דאסור משום טכ"ע ודאי בכלל בישול הוא זה שמבשל יחד הבב"ח מחדש.. וא"כ כ"ש כאן לענין בב"ח דהוי באח"ב וכיון שזה כבר נתבשל א"כ מיד שנתחמם מקרי יכול לאכול ע"י בישול והוי דרך בישול שאסרה התורה".

הפסיקה		רבי יוסי הגלילי	רבי עקיבא	תוקף האיסור:
מהרש"ל וב"ח ע"פ מהרא"י, ¹⁷⁵	טור ע"פ כל הראשונים	מותר	אסור מדרבנן	עוף בחלב
	מדאורייתא			
מהרש"ל וב"ח ע"פ מהרא"י	טור ע"פ כל הראשונים	אסור מדאורייתא	אסור מדרבנן	חיה בחלב
	מדאורייתא			

257. הנאה ובישול חיה ועוף עם חלב¹⁷⁷:

הב"ח ¹⁷⁸ , (הש"ך דחאו)	הרמב"ם, השו"ע	הנאה ובישול של חיה ועוף בב"ח
אסור	מותר, כדין בשר בחלב טמאה	

258. מראית עין (מ"ע) בבשר בחלב:

הרמ"א	השו"ע	האם יש מ"ע בב"ח
כן, ועל כן יש להניח שקדים אצל חלב השקדים בבשר בהמה	כן, ועל כן אסור לבשל בשר בחלב אישה	

259. הצולה בשר עם חלב:

¹⁷⁵ **ש"ך פז ס"ק ד: ומהרש"ל והב"ח** תלו עצמן בדברי מהרא"י בהגהת ש"ד סי' ע"ו במ"ש קשה להקל נגד התוס' לכך פסקו דבשר חיה ועוף בחלב דאורייתא ובספרי החזקתי דברי האומרים שהוא מדרבנן מן הש"ס והבאתי שם שכן דעת הרבה פוסקים מאד ושאף מהרא"י לא קאמר אלא שקשה להקל נגד התוס' שלא לאכול גבינה אחר בשר עוף מיד אבל מודה לדינא דבשר עוף בחלב דרבנן (ייתכן שאף התוס' מודים לכך, וכמו כן יש להעיר שהרמב"ם בהלכות ממרים כתב שכל האומר שבר עוף בחלב הוא מדאורייתא, עובר על 'בל תוסיף')

¹⁷⁶ **שו"ת אבקת רוכל סימן לח:** סתירת לשון הרמב"ם בבשר חיה בחלב (ה) ועל הספק השני בסתירת הלכות ממרים פ"ב להלכות מאכלות אסורות פ"ט בבשר חיה בחלב הנה שאלה זו נשאלה מרבינו יהושע שהיה מבני בניו של הרמב"ם ז"ל להשיב ז"ל הנסחא שלהם בהל' ממרים אינה אמיתית וזה לשון ההלכה מפי השמועה למדו שזה הכתוב אסר לבשל ולאכול בשר בחלב בין בשר השור בין בשר השה אבל בשר העוף מותר בחלב מן התורה.

¹⁷⁷ **יש להעיר שמצינו עוד איסורי דרבנן:** 1. הב"ח בטור- בשר בהמה טמאה עם חלב טהורה ולהפך, וש"ך וט"ז חולקים. 2. המעושן ע"פ הש"ך, אך הגר"א פסק דהוי מדאורייתא, וגם במ"מ כתב שאין לוקים אך ספק תורה לחומרא. 4. המבושל בחמי טבריה. 5. מבשל בשר במי חלב. 6. המבשל בשר בחלב מתה (דין החלב כנבלה). 7. המבשל בחלב זכר. 8. המבשל דם בחלב. 9. המבשל בחלב: עור, גידים עצמות, עיקרי קרניים וטלפיים

¹⁷⁸ **ב"ח יורה דעה סימן פז:** וא"כ לפ"ז נראה דאין לחלק ביניהן גם לענין איסור בישול והנאה ובין בחיה ועוף ובין בבשר טמאה וחלב טמאה נוהג דין איסור בשר בחלב אף בבישול והנאה מדרבנן כן נראה לפע"ד

החוו"ד בדעת רש"י תוס' ור"ן	משב"ז, הגר"א, רעק"א בפר"ח	הרמ"א	
הצלי מותר בהנאה, כי האיסור רק מדרבנן ¹⁷⁹	הצלי אסור בהנאה, כיון שאיסורו מהתורה [רעק"א בפר"ח: כן בעירוין]	בב"ח שאסור מן התורה- אסור בהנאה	צלי רותח שנפל עליו חלב

260. טיגון בשר עם חלב:

פמ"ג ¹⁸⁰	מנחת יעקב ומהר"ם שי"ף	פרי חדש	מובא בפת"ש:
יש להקל בהפסד מרובה	מותר	אסור	האם טיגון בשר עם חלב אסור מדאורייתא

261. בישול בשר בחלב שלא על מנת לאכלם:

להקל- שלא ע"מ לאכול	להקל- טיגון	להקל- באח"ב	להחמיר- התייחד איסור בישול בפני עצמו	צדדים:
הכס"מ ¹⁸¹ דקדק ברמב"ם שלא אסרה תורה לבשל אלא כדי שלא יבואו לאכול	אם בודקים ע"י טיגון החומרים, י"א שאין בדבר איסור מה"ת	י"א שאין באח"ב בב"ח	כיון שהתורה ייחדה איסור בישול בפ"ע, אסור לבשל לכל מטרה, וכן פסק הרמ"א שאסור לחתות תחת קדירה של גוי שבלועה בב"ח	האם מותר לבשל בב"ח שלא ע"מ לאכלם (כבדיקה במעבדה)

262. איסור בב"ח כשהבשר או החלב מבהמה טמאה:

¹⁷⁹ כיון שלא מדובר שהיה כאן בישול ממש, אלא רק איסור בכדי קליפה או בכדי נטילה, והתורה אסרה בב"ח רק כשנאסר בדרך בישול

¹⁸⁰ משבצות זהב סימן פז: יש לצדד בהפסד מרובה להתיר מיני טיגון בהנאה ונאמר דלא הוה דבר תורה

¹⁸¹ כסף משנה בהלכות טומאת מת פרק א הלכה ב: דמשמע (מהרמב"ם בהלכות מאכ"א ט, ב) שלא אסרה תורה לבשל אלא כדי שלא יבוא לאכול. אמנם בשו"ת דובב מישרים (א, ל) בתחילה צידד כדעת הכס"מ וכתב שאין חשש שיבוא לאכול, כדין בדיקת חמץ שכל עצמו מחזר עליו לשורפו כאן רוצה לבדוק שלא ישל באיסור ב"ח ובוודאי שלא יבוא לאכול, אך אח"כ השיג עליו, כי הכס"מ דורש טעמא דקרא, וכן הוכיח בחולין שחייב על עצם בישול חלב (משקה) בחלב (שומן) בשו"ת הר צבי יורה דעה סימן עט כתב על הכס"מ: "ולהלכה שפסק הרמב"ם שלוקה על בישולו ואינו לוקה על אכילתו, הרי שלא תלוי איסור בישול באיסור אכילה". בשו"ת יביע אומר חלק ז יורה דעה סימן ה- התיר את הדבר: "ובנ"ד שיש צירוף נוסף דהו"ל טיגון, נראה עיקר להקל בזה להתיר הבדיקה. ואפילו בשוקולד יש להקל ע"פ סברת האחרונים, דבכה"ג אין בישול אחר בישול". כמו כן התיר בילקוט יוסף ע"פ הדובב מישרים.

הרמ"א	ביאור הטור	הטור ¹⁸²	חולין, שו"ע	
מהאיסור לבשל בשר בחלב אישה, ק"ו שאסור לבשל בשר בחלב טמאה משום מ"ע	הב"ח ¹⁸³ (ש"ך דחאו ¹⁸⁴ , וכן הט"ז ¹⁸⁵)	לא מדובר כאן על עצם איסור האכילה	מותר בבישול והנאה	איסור בב"ח כשהבשר או החלב מבהמה טמאה
	מדובר שיש איסור על עצם האכילה			

263. מראית עין- ע"פ הרמ"א:

מראת עין באיסור דאורייתא	מראת עין באיסור דרבנן	ע"פ הרמ"א
יש לחוש	אין לחוש	הדין
על כן: 1. אם הניח בשר בהמה בחלב שקדים יניח אצלו שקדים 2. אין לבשל בשר בחלב אישה 3. אסור לבשל בשר בהמה טהור בחלב טמא ולהיפך	על כן: 1. מותר להניח בשר עוף בחלב שקדים 2. מותר לבשל בשר עוף טהור בחלב טמא ולהיפך	הפועל היוצא

264. הבנת שיטת הרמ"א במראית עין¹⁸⁶:

¹⁸² **הב"י** העיר שלשון הטור לא מכוונת, כיון שמשמע מלשונו שכתב שהאיסור הוא רק מדרבנן, ובנוסף לכך שמותר בבישול והנאה, כאילו רצונו לומר בתחילה שעצם איסור האכילה של בשר טמאה בחלב טהורה וכדו' הוא רק מדרבנן, והרי לא מצאנו מקור לאיסור אכילה בזאת, וגם לא היה לחכמים צורך לאסרו, כיון שבכל מקרה יש איסור לאכול את התערובת הזאת מחמת הדבר הטמא שבה. על כן **השו"ע** וכן **המהרש"ל** תיקנו את לשון הטור, כך שמשמע ממנו שכל החידוש הוא שהבשר הטמא בטהור מותר בבישול ובהנאה, ולא מדובר על עצם איסור האכילה.

¹⁸³ **ב"ח יורה דעה סימן פז:** ואף על פי שכבר אסור הוא מן התורה **נפקא מינה לענין חתיכה עצמה נעשית נבלה** דקיימא לן כרבינו אפרים ((וכן דעת ה)טור סי' צב עמ' תח) דלא אמרינן נעשה נבילה אלא בבשר בחלב, אי נמי אפילו לרבינו תם דבכל שאר איסורין נמי אמרינן נעשה נבילה **נפקא מינה לענין חתיכה הראויה להתכבד**... דאף חתיכה שאינה אסורה אלא מדרבנן אינה בטלה אם היא ראויה להתכבד.. לפ"ז חתיכת בשר טהורה שנתבשלה בחלב טמאה והיא חתיכה הראויה להתכבד, אי נמי גבינה חשובה שקיבלה טעם מבשר טמאה אפילו באלף אינו בטל... **ומה** ששינה הרב לשונו בשלחן ערוך לפי דעתו דלא גזרו איסור בשר בחלב אבשר טמאה וחלב טמא דלפ"ז נמשך דלא אמרינן בהו חתיכה נעשה נבילה וכן אין לו דין חתיכה הראויה להתכבד אינו נכון ודוק: (**הדרישה** כתב גם כן שניתן ליישב כן בדוחק, ובסוף דבריו כתב שעדיין קשה לומר כן) **הש"ך** כתב שלכאורה גם לשיטתנו כרמ"א שחנ"ג בכל האיסורים הייתה נפק"מ בדבר, כי בחתיכה של חלב מחמירים אפילו שאין האיסור דבוק ורק מקצת החתיכה הייתה בתוך החלב.

¹⁸⁴ **הש"ך דחה את הב"ח, משום:** 1. אין מקור בראשונים לאיסור זה 2. הב"י כבר הביא שאין צורך לאסור את הדבר, אחר שיש כבר איסור תורה מצד הדבר הטמא שבתערובת 3. אין זה דומה לבשר עוף בחלב שגזרו שמא יאכל בשר בהמה בחלב

¹⁸⁵ הט"ז כתב כש"ך, והוסיף שלא שייך לומר כאן בב"ח חנ"ג, כי כל מה שאומרים חנ"ג, זה כשכל מין מותר פבני עצמו ורק ע"י צירופם לתערובת יש איסור, אך כאן שיש עוד לפני התערובת מין אחד שהוא טמא ואסור באכילה, לא שייך לומר חנ"ג. אולם **בנקודות הכסף** דחאו, כיון שסו"ס כל מין פבני עצמו מותר מצד איסור בב"ח

הפלאה, נחלת צבי, יד אברהם, חכמת שלמה, מהר"ם שי"ק, שפ"ד למעשה ¹⁸⁷		הפמ"ג במשב"ז שפ"ד	הש"ך		
בפרהסיא	בצנעא	הרמ"א התיר מ"ע באיסוד"ר רק כשיש 'תרי דרבנן' (יש 2 סיבות למה הוא לא עושה איסור דאו ¹⁸⁸)	באיסור תורה	באיסור דרבנן	ע"פ הרמ"א בדין מראית עין
יש לאסור אף מ"ע של איסוד"ר	הרמ"א התיר לאכול בשר עוף בחלב שקדים		חוששים	לא חוששים	

265. מראית עין ע"פ הכרתי ופלתי:

חלב שקדים	חלב אישה	דם דגים	ע"פ הכרתי ופלתי
אין לחוש כלל, כי: 1. שם הדבר - שם ה'חלב' בו הוא רק לשון מושאל וזה רק מין פרי 2. שכיחות - בישול בחלב שקדים שכיח, ועל כן אין חשש שיבואו לטעות (כמו שבמקומו של ריה"ג בישלו עוף בחלב, ולא חששו למ"ע)	חששו למ"ע, כי זה חלב גמור	חששו למ"ע, כי הוא דם גמור	הדין

266. עוד בשיטת הרמ"א (שדבר האסור רק מדרבנן אין בו משום מראית עין):

¹⁸⁶ **בתורת חטאת** הרמ"א תמה על הרשב"א (הובא בשפ"ד ס"ק ו') שחשש למראית עין בחלב אישה, ולא חשש למראית עין בחלב טמאה, וכתב שלולי דבריו הוא היה מתיר בישול בשר בהמה בחלב שקדים, או בחלב אישה, כמו שהתירו בחלב טמאה, ואין לאסור משום מראית עין אלא רק בדם דגים הכנוס בכוס משום איסור כרת (דם שאינו של דגים שהוא בכרת).

¹⁸⁷ **שפתי דעת ס"ק ו**: ולענין דינא בסעודות גדולות וודאי ראוי להניח אצלו שקדים

¹⁸⁸ כגון שאוכל בשר עוף בחלב שקדים, בלי שנתבשלו ביחד, שיש לומר: **1.** אין זה איסור תורה כי זה בשר עוף **2.** אין זה איסור תורה כיון שהם לא נתבשלו ביחד

הט"ז ברמ"א		לאכול ¹⁸⁹ בשר עוף שנתבשל בחלב אישה		דעת הש"ך בעצמו	הש"ך בדעת הרמ"א		
בשר בהמה בחלב שקדים		בשר עוף בחלב ¹⁹¹ שקדים	ש"ך ¹⁹⁰	הרמ"א	בישול עוף בחלב שקדים	בשר בהמה בחלב שקדים	
				יש להניח שקדים, כשיטת המהרש"ל שיש לחוש למראית עין אף באיסור ¹⁹² דרבנן	לא בושל עם החלב	בושל עם החלב	
בדיעבד ¹⁹⁵	לכתחילה	הסכים עם הרמ"א אך כתב שטוב אם יניח שקדים לכתחילה	אסור	מותר	מתיר לאכול אף בלא שקדים ¹⁹⁴	בשעת אכילה	בשעת בישול ¹⁹³
מותר באכילה כמות שהוא, אם אין לו שקדים (אף אם הבשר נתבשל בחלב (השקדים)	יניח שקדים אצלו				מותר אם מניח שקדים		לא צריך להניח שקדים

267. דין חלב של אישה:

¹⁸⁹ המדובר כאן הוא דווקא לאכול, כי בעצם הבישול אין איסור מצד מראית עין, אף במידי דאורייתא.

¹⁹⁰ הרב שמואל קדר זצ"ל כתב שנראה לומר שהש"ך בשיטתו אסר אכילת בשר עוף בחלב שקדים או בחלב אישה, אף אם מדובר שהוא צונן, שהרי אסרו משום מראית עין, גם במקום שיחשדוהו שהוא עובר רק על איסור דרבנן.

¹⁹¹ הט"ז כתב שדברי הרמ"א נכונים, ולא חשו למ"ע באיסור דרבנן, וכבר נתפשט המנהג כן, מ"מ נראה שיש להניח לכתחילה שקדים אם יש לו, כי כל מה שניתן לתקן- מתקנים.

¹⁹² הש"ך בשם המהרש"ל כתב שאף באיסור דרבנן יש לחוש: 1. להיכר- כמו שמצינו שבשבת חשו למראית עין באיסור דרבנן, שהרי אסרו לבהמה לצאת ב'זוג' (פעמון) אע"פ שהוא פקוק ולא משמיע קול, כי זה נראה כאילו שהוא לוקח אותה לשוק, ויש מראית עין בכך שנראה כאילו שעובר על איסור מקח וממכר מדרבנן. 2. להראות שאין הלכה כריה"ג המתיר לבשל בשר עוף בחלב. יש לחוש ספציפית במיוחד באיסור זה להוציא מלב הטועים להתיר, ועל כן יש לחוש שלא יחשדו בו (מראית עין) שהוא מתיר לאכול בשר עוף בחלב. יש להעיר שבבאר היטב ס"ק ז' כתב שוודאי שאף הרמ"א אסר במראית עין אף באיסור דרבנן, וכל מה שהוא היקל בעוף זה רק בבישול אך לא באכילה, וכתב כן מפני שרצה ליישב כך את קושיית הש"ך והט"ז על הרמ"א.

¹⁹³ יש שהקשו על הש"ך בזאת

¹⁹⁴ כיון שהחשד כאן הוא רק בכך שאוכל בשר בהמה עם חלב בלא בישול, והרי זה אסור רק מדרבנן, כי כאמור כבר לעיל, התורה אסרה אף באכילה רק בדרך בישול

¹⁹⁵ האחרונים התקשו בדבריו של הט"ז שכתב שמשמע מהרמ"א שיש להתיר בבשר בהמה אף בלי להניח שקדים.

מגד שמים	הערות על הפמ"ג	שפ"ד	הש"ך	
יש לגרוס: "רצה לומר אפילו חושאב"ס אין צריב"	תמוה מדוע התיר רק בחושאב"ס הרי גם בבריאי יש להתיר	"רצה לומר אפילו חושאב"ס"	מותר לכתחילה (כך משמע מהש"ס ופוסקים)	דין חלב של אישה

268. דין בשר בחלב טמאה:

הט"ז: לולי דברי הרמ"א היה אפשר לחלק בין אם התבשיל מותר באכילה או שלא:		הש"ך ¹⁹⁶		הרמ"א	תורת חטאת	שו"ע ע"פ המשנה בחולין	
אם אסור ¹⁹⁷	אם מותר	באכילה	בבישול	אסור. אם אסרנו לבשל בחלב אישה, ק"ו שאסור טהורה בחלב טמאה ולהיפך	לא גזרו כאן משום מ"ע, וקשה על הרשב"א שאסר בישול בשר בהמה בחלב אישה משום מ"ע (השו"ע פסק כרשב"א)	מותר בבישול ובהנאה	דין בשר בחלב טמאה
לא גזרו בו משום מראית עין	גזרו בו משום מראית עין	גזרו משום מ"ע	לא גזרו משום מ"ע, כי ייתכן שמבשל לרפואה				

269. בשר בחלב טמאה:

¹⁹⁶ הש"ך כתב בס"ק ז' על דברי הרמ"א שאסרו לבשל בחלב טמאה, שמה שסתמו להתיר בשר בחלב טמאה זה רק במקום שלא חוששים למראית עין, וכגון שהוא עושה לרפואה. אח"כ כתב שיותר נראה לו לומר שכלל לא גזרו על מראית עין בבישול בלבד. עוד הוסיף הש"ך, שייתכן שבשר טמאה או חלב טמאה ניכר לעין ועל כן לא גזרו בו, אך הש"ך סיים ואמר שהעיקר כפירוש הראשון שכלל לא גזרו בבישול. כמו כן יש להעיר שהש"ך כתב שחלב קרוש הנמצא בקיבה, ג"כ אסור משום מ"ע.

¹⁹⁷ לפי זה היה ניתן לומר שאף בשעת הבישול היה לחוש משום מראית עין, ועל כן גם בעת שהוא מבשל בשר בהמה בחלב שקדים צריך להניח שקדים בעת הבישול, ולא כמו הש"ך שכתב שכל מה שצריך להניח שקדים זה רק בעת האכילה, אך אין צורך כלל להניח בעת הבישול עצמו.

הנחת בשר עוף בחלב טהורה		משב"ז ברמ"א	
הלבוש ¹⁹⁹	הט"ז ¹⁹⁸	מותר להניח בשר עוף בחלב טמאה כי זה תרי דרבנן (לכאורה היה ניתן לפרש את הרמ"א אף על חלב אישה)	דין בשר בחלב טמאה
מותר, משום שניכרים	אסור, משום מ"ע		

270. דיון בדברי הרשב"א:

רעק"א והחיד"א	קושיית התורת חטאת
כנראה שהרמ"א, הש"ך והט"ז לא ראו את תשובת הרשב"א במלואה אלא הסתמכו על הב"י, וממילא לפי הגי' הנכונה ²⁰⁰ ייתכן שאף הרשב"א יודה לאסור בחלב טמאה	הרמ"א תמה על הרשב"א (הובא בשפ"ד ס"ק ו') שחשש למראית עין בחלב אישה, ולא חשש למראית עין בחלב טמאה, וכתב שלולי דבריו הוא היה מתיר בישול בשר בהמה בחלב שקדים, או בחלב אישה, כמו שהתירו בחלב טמאה, ואין לאסור משום מראית עין אלא רק בדם דגים הכנוס בכוס משום איסור כרת (דם שאינו של דגים שהוא בכרת).

¹⁹⁸ הט"ז כתב שיש לחוש בדבר, משום ש: 1. לפעמים לא ניכר בחתיכות שמדובר בחתיכות של עוף 2. כמו כן מי שרואה אותו עלול לטעות ולהתיר אף בבהמה, כיון שהוא לא יודע שיש חילוק בהלכה בין עוף לבשר 3. יטעו לומר שעוף בחלב- מותר, כריה"ג 4. יש מאן דאמר שעוף בחלב אסור מדאורייתא

¹⁹⁹ לבוש יורה דעה סימן פז: בשר חיה ועוף אפילו בחלב בהמה טהורה אינו אסור באכילה אלא מדרבנן, ומותרים בבישול ובהנאה שאינם נקראים גדי, וגם משום מראית העין אין בהם דמינכרי.

²⁰⁰ הגירסא של דברי הרשב"א בבית יוסף: מסתברא שאסור לבשל בשר בחלב אשה מפני מראית העין ואם נפל לתוך התבשיל בטל ואין צריך שיעור וזה נ"ל ברור

הגירסא בשו"ת הרשב"א חלק ג סימן רנז: עוד שאלת: בשר בחלב אשה, מהו? כיון שחלב האשה אחר שפירש, מותר, א"כ אין בזה איסור כלל, וכמו שהוציאו מגדי חלב בהמה טמאה בהדי בשר בהמה טהורה, וחלב בהמה טהורה בהדי בשר בהמה טמאה, שאין בהם שום איסור, לא מדברי תורה, ולא מדברי סופרים; או: אסור משום מראית העין, כמו שחששו בדם דגים, בזמן שאין בו קשקשים.

תשובה: מסתברא, שאסור לבשלו, כל שכן, לאכלו, כל שנכר בו, מאותה דם דגים, ומדם שעל גבי הככר, שאמרו: גירדו. ומה שהוציאו בשר בהמה טהורה בהדי חלב טמאה, ובשר טמאה בהדי חלב טהורה, לא דברו אלא בחיוב אכילתו ובשולו, שאין באלו חיוב כלל, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, אבל באיסור מראית העין, לא דברו

הגר"ע יוסף ביחוח דעת' ויביע אומר'	
<p>יש להתיר לאכול לאחר הארוחה, משום: 1. ע"פ הרמ"א ודעימיה שאין לחוש למ"ע בדרבנן, והרי אכילת חלב אחר בשר אסורה רק מדרבנן 2. ע"פ הכר"ו אין לחוש בחלב שקדים כי הוא רק מי פירות 3. אין לחוש בחלב שקדים כי לשון 'חלב' בו הוא רק לשון מושאל 4. ע"פ הכר"ו אין לחוש בדבר שכיח לכל וידוע שאין זה חלב/בשר באמת, כמו שהשו"ע ע"פ הרא"ש התיר ללבוש משי עם צמר ואין לחוש משום שעטנז 5. יש להתיר אף למ"ד שיש מ"ע בדרבנן (מהרש"ל, ט"ז, ש"ך ועוד) ע"פ כנה"ג שהתירו לאכול אורז בחלב שקדים <u>לאחר</u> הסעודה, כי מסתבר שהרשב"א אסר דווקא כשאוכל ביחד, אך זה אחר זה- מותר, ואף אם נאמר שגם בזה אחר זה- אסור, יש להתיר כששניהם לא היו לפניו יחדו 6. החיד"א כתב שאם מביאים את הקינוח בקערות מיוחדות וכו' זה עדיף מהנחת שקדים אצל החלב שקדים ואין בכך מ"ע 7. נראה שהשו"ע אסר רק בחלב אישה שהוא לא שכיח, ויש עליו שם חלב גמור, וממילא יש להתיר בדברים אחרים 8. הפרי חדש כתב ש'אין לנו לחדש גזרות מדעתנו אחר שנסתם התלמוד' וממילא י"ל שלדעתו אין שום איסור במאכלי הפרווה של ימינו. יש לומר שמי שרוצה להקל כנגד היב"א ולאכול את המאכל דמוי החלב עם הבשר בארוחה עצמה יהיה מוכרח לסמוך על שיטת הכר"ו שיש להתיר כדין חלב שקדים שאינו דומה כלל לחלב (מי פירות/התפרסם/שם מושאל)</p>	<p>מה דין מאכלי פרווה שנראים כמאכלי חלב או בשר</p>
<p>1. איסוד"ר 2. מי פירות 3. לשון מושאל 4. שכיח 5. לאחר הסעודה 6. הגשת הקינוח 7. השו"ע לא אסר 8. לא לחדש גזירות</p>	<p>ובקיצור:</p>

למעשה	רבי יעקב		תנא קמא		
<p>הש"ך כתב שמהרא"י ונמשכו אחריו המהרש"ל והת"ח, כתבו שהנשים נוהגות לאסור אף אם נגמרו הביצים עם קליפה קשה לגמרי, וכן פסק הב"ח אך הש"ך דחה וכתב שאין לחוש במקום שלא נהגו כן כי משמע שזו רק חומרא</p>	אסור		מותר		<p>ביצים גמורות המעורות בגידים שנמצאו בתרנגולת האם מותר לאכול בחלב:</p>
	<p>יש להתיר רק כשאינו מעורה, רק עם קליפה קשה</p>	<p>יש להתיר רק כשאינו מעורה, אף בלי קליפה</p>	<p>רק כשיש גם חלבון</p>	<p>אף שנגמר רק החלמון</p>	
	<p>י"א באורחות חיים, רשב"ם, מרדכי, אגודה, או"ה ומהרא"י, ש"ך לכתחילה</p>	<p>ר' יהונתן, ש"ך בדיעבד</p>	<p>הרשב"א וכן פסק השו"ע, ת"ח- מותר בדיעבד</p>	<p>רש"י, תוס', רא"ש, טור²⁰¹, רי"ו</p>	

²⁰¹ הב"י למד בטור שהבין ברש"י שיש להתיר רק כשהביצים אינן מעורות בגידים

הש"ך ²⁰³		תירוץ המהרש"ל			קושיית המהרש"ל: השו"ע פסק מצד אחד שניתן לאכול בחלב ביצה גמורה שמעורה בגידים ומצד שני כתב שנחשבת כבשר מן החי ²⁰²	
חילוק שני		חילוק ראשון ²⁰⁴				
איבר מן החי	בבשר בחלב	איבר מן החי	בשר עוף בחלב	למעשה	בבשר מן החי	בבשר בחלב
החמירו כי הוא עצמו איסור וכדין ביצת נבילה שאסורה אף שגמורה	הקלו, כיון שכל אחד מותר בפני עצמו	אסור מן התורה	אסור מדרבנן	כל עוד שמעורה בגידים יש לה דין בשר לכל עניין	כל עוד שמעורה נחשבת כבשר	הדבר תלוי בטעם וכיון שהיא גמורה אין לה טעם בשר

274. דין הכשרת ביצים מעורות:

דרכי משה		הב"י למעשה	הב"י	הכשרת ביצים מעורות- מתי יש להצריך מליחה לביצים
שערי דורא	המרדכי	נהגו למלוח כל עוד שאין לה חלבון, אף עם בשר, ויש לסמוך על המנהג	מי שמחמיר לדון ביצה לא גמורה כבשר- אסור להחמיר למלחה (המליחה רק מדרבנן), שמא ימלח עם בשר והביצה תבלע דם מהבשר כי אין לה מה להפליט	
אף אם נגמרה הקליפה החיצונה, אך היא עוד רכה	כשאין לה קליפה			

275. חלב אדם־זכר (שמואל: 'בחלב אמו- ולא בחלב זכר') שנפל לקדירה:

²⁰² כלומר שאסור לאכול את ביצתה, כדין איבר המחוּסר שחיטה²⁰³ עוד הוסיף הש"ך, שבסתמא לחלב ולביצה יש דין של איבר מן החי, ורק משום שיש גזרת הכתוב בחלב של 'ארץ זבת חלב ודבש' אנו יודעים שאין החלב אסור משום איבר מן החי. על כן, גם בביצה, נצרכנו לטעם מדוע היא לא איבר מן החי, ובסתמא ביצה גמורה המעורה נחשבת כאיבר מן החי, אע"פ שהיא לא חשובה כבשר לעניין בשר בחלב²⁰⁴ את החילוק הזה, המהרש"ל דחה בטענה שמניין לנו לחלק כן, אך בנקודות הכסף דחה את חילוקו של הרש"ל

האם יש איסור בחלב אדם	האם יש איסור בחלב זכר בהמה	הרמ"א	השו"ע	
הש"ך כתב שהרמ"א עוסק בחלב זכר של אדם שאין בו איסור, (באה"ט): אך מ"מ אין לבשל בו לכתחילה משום מ"ע כחלב של לאישה	הש"ך	אינו אוסר, כי חלב זכר לא נקרא 'חלב' כלל, ואינו אוסר כלל	המבשל בחלב זכר-פטור ולא לוקה על האכילה	חלב זכר/אדם שנפל לקדירה
	שפ"ד			
אין איסור כלל (כי לא שכיח), ובזה עסק הרמ"א				

276. מכירת בשר עוף בחלב לגויים- מצד איסור מראית עין:

האם יש היתר למכור בב"ח לגויים במסעדה מיוחדת מצד מ"ע	שו"ע	הרמ"א- דין עוף בחלב טהורה	ב"ח ורש"ל	הש"ך	הט"ז	עוד צדדים להתייר ²⁰⁵
בשר חיה ועוף אף בחלב טהורה- מותר בבישול ובהנאה	הט"ז	אסור, משום מ"ע	יש לאסור הנאה אף באיסור דרבנן	בבישול מותר ואין חשש מ"ע	באכילה יש לאסור משום מ"ע	מסעדה המיועדת רק לגויים לא שייך מ"ע כמו כן הנחת נקניק חם על גבינה קרה אינו מעשה בישול

277. מכירת בשר עוף בחלב לגויים- מצד איסור הנאה:

²⁰⁵ י"ל שכיון שבמסעדה המיועדת רק לגויים לא שייך כלל מ"ע, כי זה עדיף מהנחת שקדים אצל חלב שקדים, כמו כן י"ל שהנחת נקניק חם על גבינה קרה אינו מעשה בישול

הש"ע	מנחת יעקב	קושיה על הש"ך	הש"ך ברמ"א		הרמ"א	
התיר לבשל וליהנות מבשר עוף בחלב, משמע בכל גווני	ע"פ או"ה מדובר שאסור בהנאה אף בעירוב בב"ח צונן ע"י כבישה, והמחמירים סוברים שמותר לערב רק בדיעבד	הרמ"א שם סיים שבדיעבד אין לחוש כי זו רק חומרא, ולא סביר לומר שזה רק חומרא כשמדובר ברותחים	בצוננים	ברותחים	יש אסרו לערב מים מכלי עם בשר עם מים מכלי עם חלב ולתת לבהמה כי אסור בהנאה	האם יש היתר למכור בב"ח (עוף) לגויים במסעדה מיוחדת מצד איסור הנאה
יש מקום להחמיר לכתחילה כרמ"א שלא למכור נקניק בגבינה כשאחד מהם רותח כדברי הרמ"א, אך בצונן יש להתיר, שהרי אין זה כבישה/מליחה, ועצם האכילה של הגוי- לא משפיעה עלינו						למעשה

278. מכירת בשר עוף בחלב לגויים, מצד היתר תרי דרבנן:

למסקנה	בשר עוף בחלב	גי' מהרש"א ²⁰⁶	
אם נתיר מצד תרי דרבנן, יש להתיר כשנקניק עוף חם נוגע בגבינה חמה בלי רוטב	אסור רק מדרבנן	בשר בהמה חם שנוגע בגבינה חמה בלי רוטב- אסור רק מדרבנן	האם יש להתיר לערב נקניק בגבינה מצד תרי דרבנן

279. מכירת בשר בחלב לגויים²⁰⁷:

כשהנקניק עוף חם והגבינה חמה	כשהנקניק עוף חם והגבינה קרה	כשהנקניק עוף והגבינה צוננים	
יש להחמיר לכתחילה כרמ"א מצד איסור הנאה, אך ייתכן שיש להקל מצד תרי דרבנן, כיון שי"א שחם בחם בלא רוטב אסור רק מדרבנן	יש להחמיר לכתחילה כרמ"א מצד איסור הנאה	יש להתיר מצד מ"ע ואיסור הנאה, שהרי אין זה כבישה או מליחה	מכירת בשר בחלב לגויים

280. עוד בעניין מכירת בב"ח לגויים ע"פ סימן קי"ז:

²⁰⁶ וזו לשונו של גי' מהרש"א: "דבשר חם שנגע לגבינה חמה בלא רוטב- אין דרך בישול ואסור רק מדרבנן".

²⁰⁷ נראה שאם בעל המסעדה היהודית יעסיק גוי, הוא אף יוכל לצוות לגוי להכין נקניק עם גבינה כשאחד מהם חם. כמו כן יש לדון כיצד היהודי יהיה בטוח שרק גויים יקנו אצלו ולא יהודים, מצד חשש 'לפני עיוור', וידועים דבריו של רש"י **במסכת יומא דף פג עמוד ב'**: "מים ראשונים האכילו בשר חזיר - פונדק ישראל היה מוכר לישראל דברים המותרים ומאכילם ומוכר לנכרים בשר חזיר מבושל, בא ישראל לפונדק וראהו שלא נטל ידיו כשהסב לאכול, ונתן לפניו בשר חזיר".

למעשה	המשך השו"ע	הש"ך	שו"ע	האם מותר למכור לגוי מאכל לא כשר
מותר לסחור במאכלים האסורים רק מדרבנן ²⁰⁸	נזדמן לצייד חיה לא כשרה- מוכר בביתו. כל דבר שאסור רק מדרבנן- מותר לסחור בו	1. שמה יאכל בעצמו. 2. שמה יטעם כדרך המוכרים. 3. מראית עין שיחשדו בו שאוכל	אסור למכור דבר המיוחד למאכל בדרך סחורה	

281. בישול עור/עצמות בהמה בחלב:

שו"ע	הרמב"ם	חולין	בישול עור/עצמות בהמה בחלב
המבשל והאוכל- פטור (ש"ך: אך יש איסור דרבנן)	הוסיף על הגמ' שגם המבשל עור בחלב- פטור	המבשל עצמות בחלב- פטור	

282. דין החלב הכנוס במעי הבהמה:

שיטה 3: ר"ת		שיטה 2: רש"י	שיטה 1: למסקנה בחולין, רי"ף ²¹⁰ , רמב"ם ²¹¹ , ב"י	חולין במשנה ²⁰⁹	דין החלב הכנוס במעי הבהמה
חלב קרוש	חלב צלול	חלב גמור (ב"י: רש"י לא גרס במסקנת הגמ' כרי"ף)	אין 'שם חלב' לחלב הכנוס במעי הבהמה, יצא מתורת אוכל, ודינו כפרש וטינופת בעלמא	יש 'שם חלב' לחלב הכנוס במעיים	
פרש בעלמא	חלב גמור				
מסקנת הגמרא	דיברו במשנה וברייתא				
שו"ע בשם י"א, הרמ"א פסק כן, הש"ך: בצלול- אסור אף בדיעבד, בקרוש- אסור לכתחילה משום מ"ע		המהרש"ל ²¹² פסק כרש"י לאסור בקרוש	הב"י ובשו"ע פסק כן, משום שהרמב"ם והרי"ף בדעה אחת	---	הלכה

283. העמדת חלב בעור קיבה יבשה:

²⁰⁸ לפי זה (מסכת יומא הובא לעיל) גם אותו בעל פונדק שמכר חזיר מבושל לגויים עשה שלא כדין, שהרי איסור חזיר מדאורייתא והיה אסור לו לסחור בו.

²⁰⁹ הרמב"ן במלחמת ה' במסכת חולין פרק ח כתב למסקנה שהמשנה אסרה בכשרה שינקה מטריפה, כי היא נשנתה קודם שחזרו והתירו להעמיד בקיבת נבילה: "לפיכך הוצרכנו לפרש שלפי מה שאמרו ר' יצחק ור' יוחנן ל"ק כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה מתני' הכי קתני קיבתה אסורה שתיהן קודם חזרה שבתוך הקיבה חלב גמורה הוא".

²¹⁰ רי"ף מסכת חולין דף מג עמוד א: והלכתא... וכל שכן (שמעמידים) בקיבת טרפה שינקה מן הכשרה מאי טעמא דחלב המכוס בעור קיבה פירשא בעלמא הוא

²¹¹ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט, טו: קיבה שבשלה בחלב שבה מותרת שאינו חלב אלא הרי הוא כטינופת שהרי ישנתה במעיים

²¹² לשון המהרש"ל (הובא בט"ז): "קולא גדולה להתיר בקרוש כי מי יודע מה שיעור הקרישה"

הש"ך, ורעק"א ע"פ מהריק"ש		רעק"א ²¹³		הרמ"א ע"פ שיבולי לקט	
בבני מעיים:		כשאינן 60 נגד העור	כשיש 60 כנגד העור	מותר להעמיד חלב בעור קיבה שמולחים ומייבשים כעץ	האם מותר להעמיד חלב בעור יבש
לכתחילה	מדינא	יש להימנע לכתחילה	מותר לכתחילה		
יש לאסור	יש להתיר				

284. העמדת חלב בבשר יבש ועוד:

מליחת קיבה בעור קיבה יבש כעץ כשנמלחה מעט כמליחת צלי, או כשנמלח כ"כ שאינו נאכל מחמת מלחו ואף שהה כשיעור שייתן על האש ויתחיל להרתיח	העמדת חלב בבשר יבש, וכן העמדת חלב בעור קיבה ובני מעיים שנתייבשו ובישולם, וכן השריית חלב מעת לעת בעור הקיבה	
מותר, ע"פ הרמ"א	אסור, כי מתרכך ונ"ט	שפתי דעתאפמ"ג

285. העמדת חלב בבשר איסור:

הש"ך בסי' קי"ד	שימוש בתולעים מיובשות	העמדת חלב בבשר איסור				העמדת חלב בבשר יבש או השריית חלב מע"ל בעור הקיבה	
דין בשר יבש כעור קיבה יבשה, ומותר אף כשמתרכך בשרייה (דלא כפמ"ג שאסר), ומוכח להתיר אף בבשר איסור (כתפא"צ)	תפארת צבי: מותר (משתמשים לצביעת יי"ש), כדין עור קיבה יבש שהתיר הרמ"א	הנוב"י		תפארת צבי, פת"ש בש"ך	הפמ"ג	תפארת צבי, פת"ש בש"ך	הפמ"ג
		בשר איסור	בשר היתר	מותר	אסור, כי מתרכך ונ"ט	מותר	אסור, כי מתרכך ונ"ט
		אסור, כי לא נפקע ממנו שם איסור אף כשיבש	מותר, כי מתייבש ולא נשאר טעם				

286. דיני מעמיד²¹⁴: מעמיד שעשוי בעור קיבה כשרה:

²¹³ שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורה קמא סימן רז: צ"ל דמ"מ חז"ל לא החמירו רק בליכא ס' אף דליכא טעם בצונן מ"מ ראוי ליתן טעם אם יבשלו אבל בס' דאין ראוי לטעם אוקמוהו אדין תורה דאין שם בב"ח עלה

הרמ"א		רמב"ם ורשב"א		חולין, השו"ע		
כשאין 60	כשיש 60 בהיתר כנגד המעמיד ²¹⁵	אין נ"ט	יש נ"ט	אין נ"ט	יש נ"ט בקיבה	מעמיד שעשוי בעור קיבה כשרה
לא מתבטל	בטל	רואים כל אחד עומד בפני עצמו	התורה אסרה בדרך בישול ובסתם בישול יש נ"ט	מותר	אסור	

287. דיני מעמיד: מעמיד שעשוי בעור קיבה נבילה:

כשיש 60 בהיתר כנגד המעמיד		הרמ"א	השו"ע	גמרא		
ש"ך (דחה לרש"ל)	המהרש"ל	כי דבר האסור בעצמו, ומעמיד, אפילו באלף לא מתבטל (ש"ך): ורואים כאילו האיסור בעין	אסור בכל שהוא	ע"ז	חולין	מעמיד שעשוי בעור קיבה נבילה
לא מתבטל (רק בהיתר מתבטל)	בטל			אסרו גבינות גויים, כי הם מעמידים בקיבה ונחשב שהאיסור בעינו	משנה: אסור	

288. מעמיד שעשוי מחלב הקיבה ובלע מטעם בשר הקיבה

²¹⁴ מעמיד לא בטל אף באלף, כי אנו רואים את האיסור כבעינו כל הזמן, ועיין לקמן שכיון שאיסור זה רק מדברי סופרים, ישנה מציאות לבטלו ב60

²¹⁵ הש"ך כתב שהרמ"א הולך לשיטתו, שאין אנו סומכים עתה על טעימת גוי, ועל כן לעולם עלינו לשער ב60

לסוברים שחלב הקיבה כפרש בעלמא (רי"ף, רמב"ם ור"ש ב"ר אברהם) האם מותר להעמיד כשנמלח או נכבש בקיבה		הטור		
רי"ו	הב"י בטור	מלח הקיבה בחלבה (אסור, משום בב"ח, מליח כרותח), <u>או</u> העמיד החלב בקיבה מע"ל (אסור, כבוש כמבושל) <u>או</u> העמיד גבינות בקיבה		מעמיד שעשוי מחלב הקיבה ובלע מטעם בשר הקיבה
יש מי שכתב לאסור אף לסוברים שחלב הקיבה כפרש בעלמא, כיון שהוא קיבל טעם מהבשר, וכשמעמיד הרי זה 'בשר בחלב', וכן נראה עיקר		מותר, כי החלב כפרש בעלמא²¹⁶	לרש"י אסור אף בקרוש	
		לר"ת אסור רק בצלול		

289. מחלוקת ב"י ודרכ"מ בדין נתינת טעם:

האם יש לדמות בין דין דגים לקיבה	דגים שקיבלו טעם בשר	העמדת חלב במעמיד בקיבה	
כן, כמו שדגים לא מעבירים טעם, ה"ה בפרש שיש בקיבה שאינו חלב	מותר לחברם בחלב, ואין הם מעבירים טעם	מותר, אף שנמלח או נכבש בקיבה, כי זה כפרש בעלמא	הב"י
לא, אין לדמות, כי בדגים זה נ"ט בר נ"ט ולכן יש להתיר, אך בקיבה זה נ"ט ראשון, וייתכן שהמתירים סומכים לומר שכיון שזה רק פרש בקיבה גם הטעם שהוא קיבל מהבשר הוא רק פרש ואינו עושה בחיבור לגבינה- 'בשר בחלב' (כ"כ בש"ך)	הקערה קיבלה טעם מהבשר (נ"ט) והדגים קיבלו טעם מהקערה (נ"ט בר נ"ט)	החלב קיבל טעם מהקיבה עצמה (נ"ט ראשון)	הדרכי משה

290. פסיקת השו"ע בדין חלב בקיבה:

²¹⁶ כיון שהוא רק פרש ואינו חלב ממש, אין בכוחו לקבל את טעם הבשר, ולהוליך את טעם הבשר עימו ולחברו עם חלב הגבינה שנקפא בו ולעשותו בגדר תערובת של בשר בחלב

הרמ"א		הש"ך	שו"ע	
בקרוש ²¹⁷	בצלול		אסר, אף שפסק כרי"ף ורמב"ם שהחלב כפרש, וזה כרי"ו שהפרש כבר קיבל טעם בשר וכשמעמיד הו"ל בב"ח	חלב שנמלח או נכבש בקיבה
מותר	היה 60 בחלב ²¹⁸	בדיעבד יש להתיר בין בצלול או קרוש		
	אין 60 בחלב			
	אסור (כי נ"נ)	מותר		

291. הסבר הש"ך בדיון העמיד בקיבה שהחלב שבה נאסר:

הש"ך	העמיד בחלב קיבה בצלול	הטעם	עוד טעם להתיר
הש"ך	בטל ב60	לכאורה היה לאסור אף באלף, כדיון מעמיד בדבר האסור, אך כיון שכאן חלב הקיבה קיבל טעם ע"י מליחה לכבישה ולא ע"י בישול, איסורו רק מדרבנן ובטל ב60	ייתכן שמקילים שמתבטל ב60, כי דיון מעמיד שלא בטל אף באלף, הוא רק מדרבנן

292. דין 'זה וזה גורם'²¹⁹ במעמיד באיסור:

הש"ך	מרדכי בשם רבינו ברוך	הרמ"א	הש"ך והט"ז	האם המרדכי מתיר מטעם זוז"ג גם כשהאיסור יכול להעמיד לבדו
זה וזה גורם במעמיד באיסור	אם במעמיד באיסור היה צלול, אך גם קרוש, הוי זוז"ג ומותר	אם היה גם מעמיד היתר, יש להתיר כשיש 60 נגד המעמיד האסור	יש להתיר מטעם זוז"ג רק כשהאיסור לא יכול להעמיד לבדו בלי ההיתר	הט"ז ²²⁰
			לא, וזה מחויב גם מהגמ' ותוס' וכן כוונת הרמ"א	כן, אך כיון שזה קשה מהגמ' ותוס' על כורחך להסביר שגם המרדכי יאסור כשהאיסור מעמיד לבדו

293. המרדכי בדיון זוז"ג במעמיד:

²¹⁷ הטעם שיש להקל בקרוש: הט"ז והש"ך בשם הדרכי משה- משום שאף שגם הקרוש בלע בעצמו טעם בשר, מ"מ גם טעם הבשר שנבלע בחלב הקרוש דינו כפרש בעלמא, כמו החלב הקרוש עצמו ועל כן אין כאן תערובת של 'בשר בחלב' דלא כב"י שפירש-שלא שייך לאסור כאן, כיון שזה נ"ט בר נ"ט. במשבצות זהב (יא) רצה ליישב ולומר שגם הב"י סובר כדרכי משה, והב"י לא סובר ממש שיש כאן דין של נ"ט בר נ"ט, אלא כוונתו היא שפרש שבקיבה, גרע מדין נ"ט בר נ"ט דהיתרא, ויש להתיר, כיון שנקלש טעמו של הפרש ועל כן לא שייך לאסור כאן משום תערובת של בשר בחלב.

²¹⁸ שפתי דעת (ל): ומ"ש הר"ב וצריך ס' בחלב שהעמיד היינו הגבינות נגד הקיבה והיינו חלב הקיבה ומ"ש בקרוש א"צ ס' נגד הקיבה הוא הדין דא"צ ס' נגד עור הקיבה אלא דלא ידעינן כמה נפיק

²¹⁹ יש לדעת שזוז"ג מתיר רק בדיעבד, ש"ך קמב ס"ק י': "דזה וזה גורם- אסור לכתחלה". ט"ז שם: "דכל זה וזה גורם דמותר, היינו דוקא דיעבד"

²²⁰ באמרי בינה כתב: "הט"ז ז"ל הבין כונת המרדכי דבצלול לבד היה ג"כ יכול לעמוד רק משום דרגילות ליתן גם מהקרוש לכן מותר".

המקור- מס' ע"ז	הש"ך		ע"פ הש"ך
המרדכי בדין זוז"ג במעמיד	שאור תרומה וחולין שנפלו לעיסה ובכ"א בכדי להחמיץ		לכאו' היה ניתן לומר שכיון שדין מעמיד הוא רק מדרבנן ואינו נ"ט, יש להתיר בזוז"ג אף כשהאיסור יכול להעמיד בפ"ע, ולא כשאור (שכן נ"ט), למעשה הש"ך נשאר בצ"ע לדינא (עין בהערה שמשמע מהפמ"ג שיש לאסור כשהאיסור יכול לחמץ לבדו)
	אם אין באיסור בכדי להחמיץ לבדו	מעמיד ²²¹	
	מותר לכו"ע	לא נ"ט	
ת"ק	ממש	איסור ביטולו מדרבנן	איסור ביטולו מדרבנן
אסור	מותר		

סימן פ"ח:

²²¹ במשבצות זהב (יג) כתב: "והעיקר דכשיש באיסור לחוד כדי לחמץ- אסור, אף שהיתר מסייע... ועפר"ח כתב אפילו מחומצת כבר בהיתר ונפל איסור לתוכה ויש בה כדי לחמץ- אסור". מבואר בש"ך ע"פ או"ה (צח) שגם נ"ט לא נאסר באלף אלא רק מדרבנן, ע"פ הרמ"א צח, ח.

העלאה על שולחן ²²³ (כן פסק שו"ע)		האם מותר להעלות עוף עם גבינה לשולחן		חולין- הטעם ²²²	חולין- מקור	
סודר עליו התבשיל	אוכל	ב"ה (שו"ע)	ב"ש	שלא יבוא לאכלם ביחד	אסור להעלות בשר וחלב על השולחן חוץ מבשר דגים וחגבים	איסור העלאת בשר וגבינה על השולחן
מותר, אין חשש שיאכל כי לא עוסק באכילה	אסור	אסור, וכ"ש שלא נאכל	מותר, אך לא נאכל			

הרא"ש		ע"פ הש"ך: כשאוכל לבדו האם מותר להעלות לשולחן:	
כשהאחר אוכל עמו חמץ בפסח, האם מותר לאכול עימו ²²⁴	כשמודר הנאה מחבירו ואוכל עימו האם מותר להעלות בשר	בשר היתר כשמודר הנאה ממנו	בשר נבילה
אסור, משום: 1. חומרת איסור של החמץ 2. אסרו כל לחם של איסור, כי רגיל בלחם ולא בודל ממנו	מותר, כי מסתמא שונאים זא"ז יותר משני אכסנאים שהעלו בשר וגבינה	אסור, כי אסור רק מצד נדרו, ויש חשש שיבוא לאכול כי הבשר מותר מצד עצמו	מותר, כי אנשים בדלים ממנו ולא עשויים לבוא ולאכול

כשאוכל לבדו האם מועיל היכר בכדי להעלות על השולחן בשר וגבינה

²²² שהגמרא למסקנה אומרת שמא יעלה בשר בהמה באילפס ראשון רותח שהבב"ח מתבשל והוי גזירה אחת, כי אם מדובר בבשר וחלב צוננים הוי גזירה לגזירה (1. העלאה לשולחן 2. אכילה של צונן בצונן לא אסורה מדאו' כי זה לא דרך בישול).

²²³ ה"ט"ז כתב שאף שלכאורה יש כאן גזירה (לא להעלות על השולחן) לגזירה (שמא יאכל ביחד), שהרי אף אם הוא יאכל את העוף וגבינה ביחד אין בכך איסור דאורייתא, כי מדאורייתא אסור דווקא בדרך בישול, עם זאת הגמרא אומרת שבכה"ג גזרינן גזירה לגזירה. רש"י פירש בטעם האיסור להעלות על השולחן, שמא יבוא לאכול מהם כשהם אחד ליד השני. בתפארת ישראל כתב שהחשש הוא שיערבם. רותחים ואיכלם, ולפ"ז אין כאן גזירה לגזירה. לגבי שולחן שלא אוכל עליו, התירו משום: כרו"פ- אין חשש שיבוא לערב תפארת ישראל- לא חששו למראית עין. לפי זה ייתכן שעל שולחן שהוא אוכל עליו חששו אף משום מראית עין, אך הרי הרמ"א כתב שלא חששו למראית עין באיסור דרבנן.

²²⁴ כמו כן הרשב"א בשו"ת קע"ז כתב שלא מועיל לאכול בפסח עם גוי שאוכל חמץ, אף שמניח מפה להיכר, כי לא ימלט שיעיף אליו איזה פירור חמץ, ו'חמץ במשהו'. אולם הב"י בשם אורחות חיים כתב שמועיל הפסק אף בין ישראל לגוי.

דרכי תשובה בשם בבגד ללבוש, מהר"ם, קהל יהודה הספרדי, יד דוד הספרדי, וכ"כ בדי השולחן בשם הראב"ן ²²⁷ , וכ"כ במעדני אשר בשם השפת אמת ²²⁸	חכמת אדם ²²⁵ , מעדני אשר בשם הרשב"א והאורחות חיים ²²⁶
לא מועיל, כיון שמוכח בגמרא שמועיל היכר רק כשיש 2 דעות של אנשים (שכך אחד יזכיר לשני), שאז מועיל היכר ושינוי, אבל להעלות בשר על שולחן שרק אדם אחד אוכל עליו- לא מועיל היכר	מועיל

297. דרכי היתר להעלאת בשר וחלב על השולחן- כשאחד אוכל חלב והשני אוכל בשר:

שני אחים המקפידים זה על זה	שמואל ברשב"ג (בבריייתא אסרו כשהם כעין תפיסה אחת, ועיין לקמן מח' ראשונים מהי 'תפיסה')			רשב"ג	העלאת בשר וחלב לשולחן כשאחד אוכל מהחלב והשני מהבשר	
	לא מכירים	מכירים (ע"פ תוס', רא"ש) רי"ף רמב"ם, ב"י, טור בשם י"א				מותר, ואין לחוש שאחד יאכל ממאכל חבירו
	מותר	בלי היכר	כשיש היכר ביניהם			
		אסור	רי"ף, רמב"ם, טור בשם י"א			
גם בהם יש לאסור בלי היכר		אסור (תפיסה)= הוצאה אחת, היינו שמכירים זא"ז	מותר (תפיסה)= דבר המפסיק			

298. דרכי היתר להעלאת בשר וחלב על השולחן- כשלא מכירים זה את זה:

²²⁵ חכמת אדם שער איסור והיתר כלל מ סעיף יא: וכל שכן אם אוכל בפני עצמו או עם בני בית שצריך היכר

²²⁶ המעדני אשר בסימן ל"ח לרב אשר לונצר, הוכיח שמועיל שינוי אף בלי דעות, שהרי לרשב"א לא מועיל הפסק מפה רק באיסור חמץ מפני חומרת האיסור, משמע שבבשר בחלב- מועיל, וכל שכן שלאורחות חיים יועיל בבשר בחלב, שהרי הוא מתיר אף בחמץ ע"י הפסק בין הישראל לגוי. המעדני אשר בעצמו נשאר בצ"ע האם מועיל היכר ליחיד מפני מחלוקת הפוסקים בדבר.

²²⁷ ראב"ן חולין סימן רעא: הבשר והגבינה אין עולין על שלחן אחד אפילו לאכול לשנים אלא ע"י שינוי [ק"ז ב] שיקח מפה אחרת לפניו או דבר אחר דבעינן גם שינוי גם דיעות

²²⁸ שפת אמת מסכת שבת דף יג עמוד א: שם בגמ' התם דיעות איכא שינוי ליכא כו' מאריכות לשון הגמ' כאן וכן בסמוך דהו"ל למימר בקיצור התם שינוי ליכא משמע דלא מהני שינוי בלא דיעות ולכן ההיתר שכל הפוס' לעשות היכר בין אוכל בשר לאוכל גבינה [בהפסק מפה וכדומה] היינו דוקא בב' בנ"א האוכלין אבל בהאי דינא דאין להעלות בשר עם גבינה בשלחן א' לא מהני כלל היכר כנ"ל

²²⁹ בית יוסף אורח חיים סימן קעג: והרי"ף לא הזכיר הא דכעין תפיסה אחת ונראה שהוא היה מפרש כפירוש אחרון שכתבו התוספות והרא"ש וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"א) והעולם נוהגים כדברי הפירוש הראשון לאכול זה בשר וזה גבינה על ידי הפסק שביניהם או על ידי שכל אחד אוכל במפה אחרת וגם רבינו ירוחם (נט"ו אות כח קל"ז ע"ג) כתב דראשון נראה עיקר וכן עמא דבר. ורבינו אף על פי שכתב שני הפירושים בטור יורה דעה (שם) כאן לא כתב אלא הפירוש הא' בלבד וגם מתוך דבריו שם נראה שפירוש זה עיקר שהפירוש האחר כתבו בלשון ויש אומרים משמע דסבירא ליה דלשון ראשון עיקר וכן פסק הרשב"א.

פת"ש ע"פ פמ"ג בשם הרא"ש	הש"ך	הט"ז	המהרש"ל		העלאת בשר וחלב לשולחן כשאחד אוכל מהחלב והשני מהבשר- כשמקפידים זה על זה
			בסתמא	אחים	
במודרים הנאה זה מזה- מותר, כיון ששונאים אחד את השני	מוכח בראשונים שאסור בכל מקרה, ודלא כמהרש"ל	אסור, כיון שמוכח בגמ' שלא פלוג בין אחים לסתם אדם	מותר, שהרי מקפידים זע"ז	אסור, כמפורש בגמרא	

299. דרכי היתר להעלאת בשר וחלב על השולחן- כשעושים היכר:

בקיצור:	א. מפה	ב. פת	ג. כלי	ד. כלי חריג	ה. הישיבה	ו. אחרים
ע"פ תוס', רא"ש ורי"ו מועיל היכר בכדי להעלות בשר וחלב:	כשכל אחד אוכל על מפה משלו	מועיל להניח פת ביניהם להיכר ²³⁰	מועיל להניח כלי שאין דרכו להיות על השולחן אף ששותים ממנו ²³¹	כ"ש שמועיל כשמניחים כלי שאין הדרך כלל להניח על השולחן והוא גבוה קצת (ט"ז בשם או"ה)	ב"ח ע"פ רש"ל: מועיל לשבת בריחוק אחד מהשני כשלא ניתן להגיע לאוכל של חבירו בפשיטת יד, אף בלי היכר	משאת בנימין ²³² : אם גם אחרים אוכלים על השולחן מותר עם היכר (עיין בהערה)

²³⁰ כן פסק השו"ע, והרמ"א סייג וכתב שזה דווקא אם לא אוכלים מן הפת עצמה, והיינו אחד מהם, כי אם שניהם אוכלים ממנה בכל מקרה יש לאסור כי המאכל נדבק, והרי אחד אוכל בשר והשני חלב. שפתי דעת ס"ק ח: וכ"ש דאסור לאכול מפת א' האוכלין בשר וחלב ומ"ש הר"ב דאם אוכלין מפת א' לא הוה היכרא היינו א' אוכל ממנו תו לא הוה היכרא כיון שאוכל ממנו

²³¹ הרמ"א כתב שאף אם שותים מהם הוי היכר, ונראה לומר דווקא כשאחד שותה ממנו, כי שניהם אסורים לשתות כדין פת, שיש חשש שהמאכל נדבק, וכן כתב בשפתי דעת ס"ק ו: "ומיהו לכאורה אין ראוי לשתות מכלי אחד האוכלין בשר וחלב דנדבק שיורי המאכל וכמ"ש הר"ב אח"כ, ומיהו אם העמידו קנקן ושותין מכלים קטנים שפיר דמי (כלומר, אף אם שניהם שותים בסופו של דבר מהקנקן דרך הכלים הקטנים)". הב"ח כתב שמדינא היה להתיר מכוס אחת, כיון שדרך ארץ לנקות את הפה לפני ששותה מכוס ששותה בה גם חבירו, אך מפני החשש שמא לא יקנח פיו יפה, יש לאסור לשתות מאותה הכוס וכרמ"א. כמו כן הב"ח כתב שלא מועיל היכר ע"י קנקן כששניהם שותים ממנו.

²³² בפת"ש כתב בשם המשאת בנימין שאם אחרים אוכלים עימו מותר אף בלא היכר כיון שזה עדיף מהיכר וכנראה משום שהרבים יזכירו להם שלא לאכול, אך אני לא זכיתי להבין דבריו, כיון שמשמע מדבריו של המשאת בנימין שיש צורך בהיכר אף שאחרים אוכלים עימהם, וכל מה שהמשאת בנימין כתב שאין לך הפסק גדול מזה זה רק לענין הגייסות בין החלוץ לחלוצה עיי"ש, אח"כ שוב מצאתי בשו"ע המבואר להוצאת עוז והדר בהלכות בשר וחלב שכתבו על דברי הפת"ש: "ובאמת אין זה ברור כלל בכוננת משאת בנימין" וברוך ה' שמצאתי סיוע לתמייתי. וזו לשונו של השו"ת משאת בנימין סימן קיב: ודוקא בימים הראשונים שהיה להם שלחנות קטנים כל אחד לבד על שלחנו אבל האידינא שרגילין רבים לאכול על שלחן אחד מותר ובלבד שיעשו שום היכר כגון שיפריש לו מפה לבד או יתן שום דבר בינתיים להיכר כגון קנקן או ככר וכיוצא בו

סימן פ"ט:

300. המתנה בין בשר לחלב:

סוגיא שנייה				סוגיא ראשונה (ע"פ אגרא)		
מר עוקבא		רב חסדא		בשר וגבינה	עוף וגבינה	המתנה בין בשר לחלב
אחר שאכל בשר לא אוכל חלב עד הסעודה הבאה		אכל בשר	אכל גבינה	צריך נט"י וקינוח הפה	נאכלים בלי נט"י וקינוח הפה	
		אסור לאכול גבינה	מותר בבשר			
בין בשר לחלב- חייב להמתין				בין בשר לחלב- די בקינוח ואין צורך בהמתנה		הצגת הסתירה:
מר עוקבא		רב חסדא		גבינה אחר בשר	גבינה אחר עוף	שיטת בה"ג ור"ת
לא קינח עצמו		קינח עצמו	לא קינח עצמו	נאכלת ע"י נט"י וקינוח הפה, ומותר מיד בלי המתנה	נאכלת בלי נט"י ובלי קינוח הפה, ומותר מיד בלי המתנה	
תירוץ ב'	תירוץ א'	מותר מיד בלי המתנה	מותר מיד בלי המתנה			
החמיר על עצמו	חייב להמתין					
הלכה כרב חסדא שלא מועיל קינוח הפה לאחר אכילת בשר				מה שהקשו על רב יצחק: 'בשר וגבינה' לא דקדקו, ויש לומר: 'גבינה ובשר' ושנו קודם בשר רק אגב שנקטו ברישא קודם עוף, ממילא: <u>גבינה אחר עוף</u> - אף בלא נט"י או קינוח <u>בשר אחר גבינה</u> - רק ע"י נט"י וקינוח		שיטה ראשונה בתוס'
כשיטת התוס' הנ"ל, אך בגבינה אחר עוף- אוסר אף ע"י נט"י וקינוח, וחייב להמתין, וכל מה ששנה אגרא שאין צורך בנט"י וקינוח ב'עוף וגבינה', זה רק בעוף <u>לאחר גבינה</u> , וכשם שאגרא לא דק כך נראה במקשן.				הרמב"ם, הרי"ף, הרא"ש, הרשב"א, ר"ח, עיטור, ר"ן, מאירי		

הב"י, רשב"א בשם ר"ח, ר"ן בריף ועוד	הרא"ש	הסבר ההמתנה בין עוף לחלב- ע"פ התוס' 'העולם', וכן דעת התוס'		המנהג- ע"פ התוס'	
העולם נהג להמתין מן הדין, כיון שאחז בשיטת הרמב"ם, שגם אגרא מודה שיש להמתין בין עוף לחלב	כתוס', ו'העולם' מחמיר אף שקיי"ל שעוף בחלב הוא רק מדרבנן	דעת אגרא	עוף ולכן אין צורך אפילו בנט"י וקינוח	"והעולם נהגו שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל ואפילו אחר עוף"	מנהג העולם בהמתנה בין בשר לחלב
		חושש שעוף בחלב מדאורייתא			

הצגת השיטות:		שיטה 1		שיטה 2	שיטה 3	שיטה 4
	חולין	הרא"ש	הרמב"ם, הרשב"א, העיטור	התוס' (ק"ה) וראבי"ה	בה"ג ורבינו תם	הגהות שערי דורא ²³³
כמה זמן יש להמתין בין בשר לחלב	מר עוקבא המתין לסעודה הבאה	בזמן שרגיל לסעוד, כלומר מסעודת הבוקר לסעודת הערב	שיעור סעודה אחרת, דהיינו 6 שעות	אין צורך בהמתנת זמן אלא רק סילוק סעודה ע"י ברכה אחרונה, נט"י וקינוח (באותה סעודה אסור אף ע"י הדחה)	אם הדיח פיו וידיו מותר אף באותה הסעודה עצמה (ורק אם לא הדיח- ימתין לסעודה אחרת)	שעה אחת

²³³ המקור להמתנת שעה אחת: המקור למנהג נמצא בהגהות שערי דורא למהרא"י, ובאו"ה הארוך, ובמנהגי המהרי"ל, ויש מפרשים שזו רק כעין פשרה לחומרא, כלומר שמעיקר הדין פסקו שאין צורך להמתין כלל כתוס' ודעימיה, אלא שמ"מ החמירו להמתין שעה אחת. ע"פ הש"ך שביאר שלאחר המתנת שעה אין צורך להדיח הפה והידיים, ניתן לומר שחששו שמא לא ידיח יפה, ועל כן הצריך שהיית שעה במקום הקינוח וההדחה. יש אומרים שהדברים מבוססים על הזוהר בפרשת משפטים האומר: "תו אשכחאן דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא, (או) בשעתא חדא או בסעודתא חדא". כלומר שיש איסור לאכול שני המינים בסעודה אחת או בשעה אחת, וממילא יש להמתין שעה אחת (אולם הדבר תמוה לי, שהרי הזוהר אמר במפורש שלא חייבים להמתין דווקא שעה, אלא העיקר שלא יאכל באותה סעודה, נמצא שזה בדיוק כשיטת הראשונים שניתן לאכול חלב אחר הבשר אף באותה הסעודה, ואין צורך בהמתנת שעה דייקא). אולם יש להעיר שהגר"א, 'המצרף לחכמה' שהביא הש"ך והפר"ח פירשו שלזוהר שיעור המתנת השעה הוא בין בשר לחלב, אך גם בין חלב לבשר. אולם בכרתי ופולתי דחה, וכתב שהדבר תלוי בעיכול, כיון שתחילת עיכול בערך לאחר שעה וחומש, וסוף עיכול בשש שעות. ביד יהודה כתב שהטעם שהצריכו בגמרא סילוק סעודה וברהמ"ז ע"פ שיטת התוס' והראבי"ה, זה בכדי שתהיה שהיית זמן בינתיים, וסמכו על כך שאין דרך האדם להמשיך לאכול תיכף לאחר שמברך ברכת המזון, ולכן נהגו להמתין שעה אחת, כדי שתהיה שהייה וודאית של זמן ניכר.

ש"ך בשם המהרש"ל, וכן בט"ז	הדחת הפה והידיים ע"פ המנהג להמתין שעה ²³⁴		הרמ"א			השו"ע	כמה זמן יש להמתין בין בשר לחלב
	הש"ך	הט"ז	המנהג הראוי ²³⁵	המנהג הפשוט	י"א		
אם לא סילק השולחן ולא בירך- אסור אפילו כל היום, כי מותר לאכול חלב רק ב'סעודה אחרת'	הש"ך	צריך	6 שעות	שעה אחת, עם ברכת המזון ²³⁶	סילוק השולחן, ברכת המזון וקינוח והדחה	6 שעות, אף אחר חיה ועוף	
	אין צורך						

304. שיעור שעות ההמתנה:

ממתי מונים ²³⁸	משב"ז ע"פ כנה"ג, כר"ו, חכמ"א, פת"ש (כן המנהג)	גי' מהרש"א ע"פ הפרי חדש ²³⁷ : הכול ע"פ שעות זמניות		כמה זמן יש להמתין בין בשר לחלב
מסוף האכילה	6 שעות ממש, ולא מדובר בשעות זמניות, שהרי מערכת העיכול עובד בשווה בין בחורף או בקיץ	בחורף	בקיץ	
		4 שעות	6 שעות	

²³⁴ **לט"ז** יש צורך להדיח פיו וידי, כיון שכל הקולא להמתין רק שעה מבוססת על דברי הי"א ברמ"א המצריכים הדחת פה וידיים בדווקא. **הש"ך** חולק וסובר שאין צורך בהדחה, כי הש"ך מבין שכל הצורך בהדחה זה רק אם לא המתין שעה. כלומר נחלקו הש"ך והט"ז האם ההדחה היא תוספת על ההמתנה (ט"ז), או רק תחליף להמתנה (ש"ך).

²³⁵ הש"ך והט"ז הביאו את דעת **המהרש"ל**: "בבני תורה ראוי למחות ולגעור בהם שלא יקילו פחות ממש שעות". **הגרש"ז** **איערבך זצ"ל** אמר שנשים מבנות אשכנז שרגילות להמתין פחות ממש שעות, לא ימהרו להחמיר, כיון שהן עסוקות במטבח תדיר, ויש חשש שהן תבאנה לאכול ממאכלי החלב בטעות לאחר אכילת הבשר. **בלחם משנה** כתב שהמקור לדין המתנת 6 שעות, הוא משום שמר עוקבא היה תלמיד חכם, והרי זמן סעודת ת"ח היא בשעה שישית (שבת דף י עמוד א: 'שישית - מאכל תלמידי חכמים'). **כמו כן** יש להעיר שדעת רוב האחרונים למעשה שיש להמתין 6 שעות [מהרש"ל, ט"ז, ש"ך, פ"ח, פרי תואר, פלתי, כנפי יונה], כי חוששים לדעת רוב הראשונים שלא די בשעה אחת, **ובחכמת אדם, פמ"ג וערה"ש** כתבו שמי שלא ממתין 6 שעות עובר משום: 'אל תטוש תורת אמך'.

²³⁶ ש"ך: אם אכל רק בשר בלא לחם, יברך ברכה אחרונה

²³⁷ כיון שבגמרא אמרו שיש לחכות בין סעודה לסעודה, ולא חילקו בין חורף לקיץ, על כרחך לומר שמדובר בשעות זמניות, שהרי מארוחת הצהריים עד הלילה בחורף יש רק 4 שעות בערך, שלא כמו בקיץ שיש 6 שעות בערך.

²³⁸ **בדגול מרבבה** הוכיח שמכך שהר"ן (הביאו הש"ך) הוצרך לומר שהמוצא בשר בין שינוי אינו צריך להמתין 6 שעות מזמן הסרת הבשר, אלא מונה משעת האכילה, שמוכח שמונים 6 שעות בין בשר לחלב מסוף האכילה ולא מתחילתה.

הרב שמואל קדר זצ"ל העיר שמוכח שאף אם בלע את הבשר שמצא בין שינוי, הוא אינו צריך למנות 6 שעות מהבליעה, בין לרמב"ם [כי וודאי הבשר כבר התחיל להתעכל בפיו], ובין לטור ברש"י [שצריך להסיר את הבשר אף לאחר שעברו 6 שעות, כי כל מה שאמרו להסירו בכל מקרה זה משום שיש על הבשר שבין שינוי עדיין 'שם בשר', אך אם מדובר שהבשר כבר נבלע, ודאי שהוא לא מושך טעם, שהרי סו"ס כבר עברו 6 שעות מזמן אכילתו].

305. אודות המנהג להמתין שלוש שעות בין בשר לחלב:

או"ה לרבינו ירוחם	שו"ת פאת שדך	דרכי תשובה בשם מזמור לדוד	
שיעור הזמן שהבשר והשומן נדבק בפה ובשיניים הוא 3 שעות (יש שכתבו בדעתו שנקטו חומרא (עוד שעתיים) על השעה המוזכרת ברמ"א)	אצל העשירים באשכנז היה מנהג לאכול כל 3 שעות, ומוכח שהעיכול אצלם מסתיים מהר יותר, וסיים בדבריו שלנו אין לנהוג כן, כי אין מנהגנו לאכול כל 3 שעות	מיוסד על הפר"ח שהדבר תלוי בשעות זמניות, ועל כן בחורף שיש בין סעודה אחת לשניה רק 3 שעות- די בכך, וכבר הוסיפו להקל כן אף בקיץ	מה המקור להמתנת 3 שעות בין בשר לחלב

306. חולין דף קד עמוד ב: 'תנא אגרא חמוה דרבי אבא: עוף וגבינה נאכלין באפיקורן'

הסבר הגמרא	הרי"ף	רש"י, ר"ן	
אכילה בלא נטילת ידיים ובלא קינוח הפה	יש גורסים: אפיקולס, דהיינו מטלית	דרך הפקר, שאינו נזהר בהן	הגדרת 'אפיקורן'

307. 'תנא אגרא חמוה דרבי אבא: עוף וגבינה נאכלין באפיקורן'

השו"ע	טעמו של הרמב"ם שמתיר רק בעוף וגבינה	האם יש להתיר אף ב'חיה וגבינה'	הרמב"ן, התוס', רש"י ²³⁹	הרשב"א		
כרמב"ם, שאם אכל בשר בהמה חיה ועוף, אסור לאכול אחריו גבינה	ר"ת	הר"ן	הר"ן	מותר לאכול בין עוף אחר גבינה ובין גבינה אחר עוף, כי בשניהם עסק אגרא	גבינה אחר עוף אסור	כיצד ניתן לאכול עוף וגבינה באפיקורן
	כי עוף לא נדבק בידיים	אפשר שבשר חיה דומה לבהמה	כן, אגרא נקט עוף רק כי שכיח	לא, כי חיה כבהמה, והקל רק בעוף	מותר, אגרא עסק רק בזה	

²³⁹ חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קד עמוד ב: "תנא אגרא עוף וגבינה... פירש"י ז"ל שאם אכל זה ובא לאכול זה אין צריך לקנח פיו ולא ליטול, ונראה מלשונו אפילו כשאכל בשר עוף בתחלה"

צורת הקינוח	הבשר		זמן		כיצד יקנח עצמו בין חלב לבשר
	בבשר עוף	בבשר בהמה וחייה ²⁴⁰	בלילה	ביום	
1. לעיסת פת וקינוח בה יפה (פת"ש: ובליעתה) או בשאר דבר, חוץ מקמח וממרים לירקות שנדבקים בפה ובחך 2. שתיית מים או יין	לא צריך קינוח	צריך קינוח	יקנח פיו וירחץ ידיו (הש"ך: הסדר לא מעכב)	יעיין בידיו (ש"ך: ראוי לרחוץ אף ביום שמא נשאר שומן על ידיו)	

309. בשר שבין השינים:

הרמב"ם	רש"י והרא"ש	
נשאר בשר בין השינים שלא סר בקינוח	הבשר מוציא שומן שנדבק בפה, ומושך את הטעם	מדוע יש לאסור לאכול בשר אחר גבינה
(קולא) טעם השהייה רק משום הבשר בין השיניים, ולכן יש להתיר כשהיה, אף שנשאר בשר בין השינים, ולא חייב להוציא כי נחשב כמעוכל (משב"ז)	(חומרא) הטור כתב שרש"י כרשב"א, שאף אם שהה, חייב להוציא את הבשר מהשיניים, כי טעם השהייה משום שהבשר מושך טעם זמן רב	נפק"מ 1: כשהיה 6 שעות בין בשר לחלב האם חייב להוציא את הבשר מהשיניים
(חומרא) צריך להמתין (אמרי בינה: אף שניקר, לא פלוג)	(קולא) אין צורך להמתין, כי לא אכלו ולא מוציא טעם ²⁴² (ב"ח ומשב"ז: אך חייב לנקר שיניו)	נפק"מ 2: כשלוס לתינוק ²⁴¹
רמ"א: יש חוששים לא לאכול אחריה בשר, כי נדבקות בין השינים	הט"ז כתב שיש להמתין 6 שעות אחרי גבינה מתולעת, כי טעמה נמשך בפה זמן רב	נפק"מ 3: גבינה קשה או מתולעת
הגר"א ברמ"א: אין לחוש. משב"ז: אין להמתין מדין מה שבין השינים	הגר"א ברמ"א: יש להמתין כשאכל. משב"ז ²⁴³ : אין להמתין מדין הלעיסה	נפק"מ 4: שומן
אין לחוש לבשר בין השיניים	יש טעם הנמשך	נפק"מ 5: בלע בלי ללעוס

²⁴⁰ הש"ך כתב שאע"ג שאיסור חיה בחלב הוא רק מדרבנן, מ"מ כיון שהבשר שלה דומה לבשר בהמה - החמירו בה

²⁴¹ השו"ע החמיר כטור, שיש להמתין בלועס לתינוק. רעק"א דקדק בלשון הרמ"א שכתב שמדקדקים להמתין 6 שעות בין אכילת בשר לגבינה, שדווקא אם אכל את הבשר - ממתין, אך אם רק לעס אותו - אין צורך להמתין 6 שעות.

²⁴² כך כתב הטור ברש"י, ומשמע משום שהבין, שלטעמו של רש"י, יש להמתין כשבולע בשר, כי הטעם עולה מהקיבה. אך הלבוש כתב שאף מי שלועס לתינוק - נשאר טעם בפיו, וממילא אף לרש"י נצריך להמתין. הש"ך נשאר בצ"ע בדבריו של הלבוש, כיון שדבריו של הלבוש קשים מרישא לסיפא.

²⁴³ מ"מ יש להחמיר ולהמתין 6 שעות, משום 'לא פלוג', וישראל קדושים, ואין לפרוץ גדר. מהרש"ק כתב שכל זה בלועס, אבל מי שרק טעם בלשונו ופלט אין צורך בהמתנת 6 שעות, ואין בזה גדר וסייג כלל.

השו"ע	הט"ז		הרמ"א		או"ה הארוך	הב"י באו"ח	המהר"ם ²⁴⁴	שיעור ההמתנה בין גבינה קשה ²⁴⁵ או מתולעת לבשר
	בין השינים (בישנה ויבשה)	במתולעת	טוב להחמיר	מדינא				
ניתן לומר שהבין שזו רק מידת חסידות (כאו"ה) ומדינא די בקינוח והדחה	רק לנוהגים בתוספת פרישות, כי רק בבשר נאמר 'בין שיניהם'	6 שעות מדינא, כי טעמה נמשך בפה זמן רב (ע"פ רש"י)	שלא לאכול בשר אחר גבינה קשה	אין למחות במי שלא ממתין ע"י קינוח והדחה	יש מידת חסידות להמתין בין גבינה לבשר	ע"פ הזהר יש להמתין (לכאו' ימתין רק שעה אחת כדברי הזהר)	כשיעור ההמתנה בין בשר לחלב	

מהרש"ק	משב"ז (הביאו פת"ש)	גר"א	רמ"א (ס"ג) ע"פ הרשב"א	האם יש להמתין לאחר אכילת שומן או מרק בשרי
אם רק טעם ופלט- אין צורך כלל להמתין	אם לעס- מדינא אין להמתין, אך מצד קדושת מנהגי ישראל ימתין 6 שעות	הרמ"א החמיר רק מצד טעמו של רש"י- משיכת טעם	שומן כדין בשר ²⁴⁶	

²⁴⁴ המקור בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג חלק ד סימן תרטו: וששאל אדוני ששמעת דאני נוהג שלא לאכול בשר בהמה וחיה אחר גבינה ומיקל בבשר עוף. בימי חורפי הייתי מתלוצץ בבני אדם שהיו עושי' כן ואדרבא שרא לי מורי היה נראה בעיני כמו מינות עד שפעם אחת מסעודה לסעודה מצאתי גבינה בין שיני גזרתי להחמיר על עצמי בבשר אחר גבינה כמו גבינה אחר בשר ואין בדבר זה כחולק על התלמוד ולא כמוסיף שהוא גורע

²⁴⁵ הש"ך כתב שגבינה ישנה זו גבינה בת 6 חודשים, ומן הסתם היא נקראת 'קשה'. הרב שמואל קדר זצ"ל הביא שכתוב בחוברת הכשרות של תנובה, שהגבינות הצהובות הרגילות של תנובה אינן בבחינת גבינות קשות, כי משך הבשלתם נע רק בין חודש לחודשיים.

²⁴⁶ הגר"א העיר שכל מה שנאמר שדין שומן כבשר, זה רק כפירוש הטור ברש"י, מצד משיכת הטעם, אך לא כרמב"ם שפירש משום הבשר שנשאר בין השינים. ניתן לומר שכיון שהשו"ע חשש לשתי הדעות, הוא כלל את דין השומן בכלל הבשר, והצריך להמתין אחריו, כיון שחשש לדעת רש"י, וכמו שכתב בשפתי דעת ס"ק א': "והמחבר נקיט בשר הוא לאו דווקא, הוא הדין שומן דמושך טעם"

312. פסיקת והשקפת השו"ע והרמ"א בדין מחלוקת רש"י והרמב"ם. מבוסס על 'נתיבי הוראה' סימן ח' - ניתן לראות שהשו"ע והרמ"א הלכו בשיטת הטור להחמיר כרש"י וגם כרמב"ם:

הרמ"א	השו"ע	
סובר שעיקר הדין כרש"י	הלך מדינא בשיטת הרמב"ם	הפסיקה
מצינו שהרמ"א פסק שדין השומן כדין בשר, כי משמע שסובר עיקר כרש"י ורא"ש, או עכ"פ פוסק כשיטה זו בכדי להחמיר לפי שיטת הטור להחמיר במחלוקת	מצינו שהשו"ע (ס"ג) התיר לאכול תבשיל גבינה מיד אחר תבשיל בשר, הרי שפוסק עיקר כרמב"ם משום בשר בין שינים, כי אם היה פוסק כרש"י (כרש"י) היה מצריך להמתין 6 שעות משום משיכת הטעם. כמו כן מוכח שתבשיל מושך טעם כבשר, כי גם בשומן של בשר לא הצריך השו"ע להמתין 6 שעות (ועיין בהערה ²⁴⁷)	דוגמא

313. נטילת ידיים בין אכילת תבשילים:

בין תבשיל לגבינה - חובה		בין תבשיל לתבשיל- אמצעיים רשות	ע"פ הב"י או"ח קע"ג, דברי רב נחמן:
בין גבינה לבשר	בין בשר לגבינה שלאחריו	שניהם של בשר לגבינה (ועל כן אין חובה ליטול בין שניהם)	רבינו שמואל
חובה ליטול	רב נחמן לא דיבר על זה, כי יש לאסור אף ע"י נטילה		
בין תבשיל של בשר לתבשיל גבינה שהיא בעין [וכתב שניתן לפרש זאת אף לאוסרים גבינה אחר בשר באותה סעודה אף שקינח והדיח]		בין תבשיל בשר שאינו בעין לתבשיל גבינה שאינו בעין, כיון שיש רק 'טעם' - לא החמירו לחייב נטילה ביניהם	רבינו תם

²⁴⁷ **הרב שמואל קדר זצ"ל** העיר שמוכח מהשפתי דעת ס"ק א' שהשו"ע אוסר בשומן כי מושך טעם, ולא כמו שבנתיבי הוראה כתב שהשו"ע לא אוסר בשומן. על כורחך לומר שהשו"ע לאכול תבשיל של בשר לאחר תבשיל של גבינה, רק משום שסובר שאין בתבשיל טעם חזק שנמשך בפה כבשר ושומן, אך אין זה אומר שמוכח שהוא לא סובר מעיקר הדין כרש"י.

כמו כן יש להעיר שהרב קדר בספרו **תוספת אוהל** ביאר שלאחר עיון בשיטת הרמב"ם ורש"י עולה למסקנה שע"י ניקור אפשר להקל בשעת הצורך אחר שעה אחת. היינו לסמוך על **הערוה"ש שלרמב"ם** מותר ניקור תוך 6 שעות, ואילו **לרש"י** אין לחוש לטעם היוצא מהבשר (מהקיבה או הנדבק בפה) אחר שעה. ומ"מ למעשה כתב שלא נאמר חידוש זה להלכה כיון שהוא נגד הטוש"ע, אבל במקום שיש ספיקות אפשר להקל.

הרמ"א		השו"ע	
ע"פ רעק"א		השו"ע ²⁴⁸ פסק כר"ת, ומחייב נט"י בין תבשיל של בשר לתבשיל גבינה שהיא בעין ולהיפך	דין נטילה בין תבשילים
תבשיל גבינה אחר	ע"פ הגר"א		
תבשיל בשר	כרבנו שמואל		
אין צורך בנט"י ²⁴⁹	צריך נט"י		

315. הפסיקה באכילת גבינה אחר בשר:

הרמ"א (ועיין בהערה ²⁵⁰)	השו"ע	
נהגו לאסור ואין לפרוץ גדר	מותר, אך חובה ליטול ידיו	האם מותר לאכול גבינה אחר תבשיל בשר

316. נטילת ידיים בין תבשיל גבינה לתבשיל בשר:

רעק"א ברמ"א	הרמ"א	
אך אין צורך בקינוח והדחת הפה	צריך נטילת ידיים ²⁵¹	נטילת ידיים בין תבשיל גבינה לתבשיל בשר

317. בין תבשיל בשר לתבשיל גבינה:

מנחת יעקב בשם רש"ל למעשה	מנחת יעקב (הביאו רעק"א)	
עתה נהגו איסור, וקשה להקל אף אם סילק הסעודה ובירך ²⁵²	יש צורך בקינוח והדחה	בין תבשיל בשר לתבשיל גבינה

²⁴⁸ ביורה דעה השו"ע פירט כשיטת ר"ת, אך באורח חיים (קע"ג) השו"ע סתם כלשון הגמרא: "בין תבשיל לגבינה, חובה"

²⁴⁹ אולם בתורת חטאת משמע שאף בזה צריך נט"י, וכן המהרש"ל כתב שכן המנהג.

²⁵⁰ כדעת הרמ"א לאסור מצינו שאסרו גם: הב"י עצמו באו"ח סי' קע"ג ("וכן נהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כלל ואין לפרוץ גדר"), וכמו כן נוהגים אף מי שפוסק כשו"ע- כף החיים ("אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה וכו' אין המנהג כן אלא להחמיר"), וילקוט יוסף ("האוכל תבשיל שנתבשל בו בשר אבל לא אכל מהבשר כלל וכגון אורז שנתבשל עם בשר ואכל רק מהאורז דעת מרן השלחן ערוך שאין צריך להמתין שש שעות כדי לאכול אחריו גבינה אלא יטול ידיו ויאכל ויש חולקים והמנהג גם אצל הספרדים להחמיר להמתין שש שעות גם באכל תבשיל לבד כמו באכל מהבשר עצמו ואין לפרוץ גדר והדין כן גם בתבשיל שנתבשל בו בשר עוף").

²⁵¹ שפתי דעת סימן פט ס"ק כ: ועיין פר"ח מי שאוכל במזלג אין צריך לרחוץ ידיו ומ"מ הנכון להחמיר בדבר שאין טורח:

²⁵² הרב קדר העיר שייתכן שגם כאן די בהמתנת שעה אחת ואין צורך בשש שעות. כמו כן יש להעיר שבאורח מישור על הדרכי משה ס"ק ו', דקדק ברמ"א כמנחת יעקב בשם המהרש"ל, וזאת ע"פ דבריו של הרמ"א בת"ח. שכך כתב האורח מישור: 'ועל כורחך צ"ל דקאי אבין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה, ולא מהני קינוח והדחה לחוד וכ"מ בתורת חטאת... אמנם מנהג העולם כתב בא"ו מהרש"ל... א"כ רבינו שחקר אחר כל המנהגים, יותר הסברא נוטה שדעתו כמ"ש בהגהותיו שנהגו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כו' דר"ל אפילו תבשיל של גבינה..."

ע"פ המהרש"ק	ט"ז				
נראה שכמו שהתיר בשומן כשטעם ומיד פלט, כך יש להתיר בטועם מרק שפלטו	רבינו יונה ²⁵³		הגהמ"י: דינו כבשר		מה דין מי שטעם מרק בשרי
	מרק בשרי עב	מרק בשרי צלול	תבשיל של בשר	מרק בשרי	
	כדין בשר	כדין תבשיל של בשר	יש בו את עיקר טעם התבשיל	יש בו רק את טעם הבשר	

319. תבשיל פרווה שנתבשל בקדירה בת יומא (מבישול בשרי):

הש"ך ברמ"א (כן הסכין בב"ח, עיין בהערה בהרחבה ביישוב דעת הש"ך ²⁵⁴)		הרמ"א	
קדירה מלוכלכת במעט בשר	קדירה נקייה	מותר לאכול אחריו גבינה, ואין מנהג להחמיר	תבשיל (פרווה) שנתבשל בקדירה בת יומא
על זה דיבר הרמ"א שמותר לאכול אחריו גבינה	מותר אפילו לאכול את התבשיל עם גבינה, מדין נ"ט בר נ"ט ²⁵⁵		

²⁵³ רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף מ עמוד ב: וי"מ דבין תבשיל לגבינה ר"ל בין המרק של בשר לגבינה דזה ודאי מותר בקינוח והדחה שלא הצריכו שהייה אלא כשאוכל הבשר מפני הבשר של בין השנים אבל במרק דליתא להאי חששא ודאי מותר לאכול גבינה אח"כ ולפיכך אמר שבין המרק של הבשר והגבינה שנטילת ידים חובה:

²⁵⁴ השפתי דעת הקשה על הש"ך שהכריח ברמ"א לומר שיש היתר אף לאכול גבינה עם עצם התבשיל של הבשר ולא רק בזה אחר זה, ממה שהרמ"א בסי' צ"ה, ב החמיר שלא לאכול תבשיל שנתבשל בקדירה בשרית יחד עם חלב, ותירץ "הא הב"י בא"ח סי' קע"ג כתב ג"כ דנוהגין היתר בנתבשל בקדירה של בשר ולדידיה מאי איריא זה אחר זה אפילו בבת אחת שרי אלא ע"כ בטוח בעין א"כ הוא הדין לדין הדין אמת". ממילא צריך לומר שכוונת הש"ך להקשות על השו"ע, שאף הוא כתב בב"י (קע"ג) שתבשיל שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול גבינה אחריו, והרי בסי' צ"ה הוא מתיר אפילו לאכול אותו ביחד עם גבינה.

הבית מאיר ביאר בדעת הש"ך שבעניין שלנו הרי זה נחשב כדיעבד, משום שאחרי שהוא אכל תבשיל שנתבשל בקדירה של בשר, אם נאסור לו לאכול אח"כ גבינה, הרי אין לך דיעבד גדול מזה, וא"כ אף לפי דעת הרמ"א בסי' צ"ה פשוט הוא שיש להתיר כאן, שהרי אינו אוסר שם לאכלם יחד אלא לכתחילה, ושפיר מקשה הש"ך מה חידושו של הרמ"א.

באליהו רבה (או"ח קע"ג) הצריך לחכות 6 שעות אחר קדירה שאינה מקונחת יפה, וביד יהודה כתב להוכיח כאן אף מהגהות שערי דורא. כמו כן נראה שגם רעק"א נתקשה בדבריו של הש"ך, ועל כן פירש שהרמ"א חידש שאפילו אם מדובר שבישלו דבר חריף בקדירה של בשר, שאין בו היתר משום נ"ט בר נ"ט, בכל זאת מותר לאכול גבינה אחריו, וכן פירש בבית מאיר. בפמ"ג אשל אברהם (או"ח תצדו) כתב שאם צנון נחתך בסכין חלבי, אסור לאכול אותו תוך 6 שעות של אכילת בשר.

²⁵⁵ כלומר, שנכנס טעם הבשר אל דפנות הקדירה, ואח"כ יצא הטעם ונכנס בתבשיל הפרווה שנתבשל בו ועדיין הוא היתר, ולדעת השו"ע זה נחשב טעם קלוש, ומותר לאכלו עם גבינה

320. בירור דעת הש"ך והב"ח תבשיל פרווה שנתבשל בקדירה בת יומא (מבישול בשרי):

למעשה מי הסכים עם הש"ך	תמיהת הבית מאיר, א"ר, שיורי ברכה, יד יהודה	יד יהודה וערוך השולחן	בית לחם יהודה, משב"ז	
פר"ח, פמ"ג, מנחת יעקב, חגורת שמואל, מחצה"ש, חכמ"א, ערוה"ש, אורח מישור	הש"ך תמוה ממ"נ: אם יש 60- הבשר כלא היה, ואם אין 60- זה ממש תבשיל של בשר ומדוע מותר לאכול גבינה אחריו	אף שאין 60, יש להתיר לאכול גבינה אח"כ, וביאר ביד יהודה: כיון שלא נתכוון שייכנס טעם בשר בתבשיל, ורק לא טרח להדיח את הקדירה היטב- אין לגזור בו שלא יאכל אח"כ גבינה	דווקא שיש 60, אין- אסור לאכול גבינה אחריה	האם בקדירה עם קצת ממשות בשר שהש"ך התיר לאכול גבינה אחריה צריך שיהיה 60 כנגד הממשות

321. לביבות שטיגנו במחבת בשרי:

כשנשאר השמן במחבת				כשהמחבת לא נקייה ממשות בשר		כשהמחבת נקייה	
השו"ע ²⁵⁶	הגמ"י	בית לחם יהודה, משב"ז	יד יהודה	יד יהודה וערוך השולחן	בית לחם יהודה, משב"ז	(ע"פ הש"ך ברמ"א: מותר לאכול עם גבינה	מה דין לביבות שטיגנו במחבת שלפני כן טיגנו בה בשר
נראה שיתיר, כי במחבת עם השמן דינו כתבשיל של בשר	ייתכן שכמו שאסור מרק בשרי, כך יצריך כאן להמתין 6 שעות	נראה שייאסרו כיון שאין כאן 60 כנגד הממשות	יש לומר שיאסור כאן ע"פ הטעם לעיל ²⁵⁷	מותר לאכול גבינה אחריהן	מותר לאכול גבינה אחריהן, רק אם יש 60 כנגד הממשות		

²⁵⁶ אולם כבר הבאנו שאף לפי הב"י באורח חיים קע"ג, יש לאסור, ולמסקנה הבאנו שכן המנהג לאסור ע"פ רוב הפוסקים.

²⁵⁷ ע"פ היד יהודה לעיל שביאר שמותר לאכול גבינה אחרית התבשיל כי לא התכוון שייכנס טעם בשר, אולי י"ל שכאן כיוון שלא החליף את השמן גילה בדעתו שרוצה בטעם השמן ויהיה אסור לאכול אח"כ גבינה

למסקנה	הרשב"א	שו"ע (צ"ה) ע"פ הרשב"א	
נראה שיש לביצה זו דין של תבשיל של בשר	המבשל ביצה במי צבעים, ימצא אותה צבועה כי היא מנוקבת	אסור לאוכלה בכותח, אף אם היא בקליפתה	דין ביצה שנתבשלה עם בשר

323. אכל בשוגג בשר נבילה, האם צריך להמתין לאחריו בכדי שיוכל לאכול גבינה:

שו"ת מור ואהלות ²⁵⁹ (הביאו הדרכ"ת)	שו"ת מנחת יצחק ²⁵⁸	דגול מרבבה (הביאו פת"ש)	האם יש איסור מדרבנן בב"ח טמאה	
"עוד יצא לנו עפ"ז דאם אכל שוגג נבילה או טריפה אסור לאכול אחריו גבינה ואם אכל טמאה מותר לאכול אחריו גבינה תיכף"	אין כלל דיני בב"ח בבשר נבילה	אין איסור אכילה בב"ח של בשר נבילה, ע"פ הרמב"ם ²⁶⁰	הב"ח	ב"י ועוד
			אסור מדרבנן	אין כלל איסור
אכל בשוגג בשר נבילה, האם צריך להמתין לאחריו				

324. האם צריך להחליף את המפה החלבית כשאוכל בשר:

שו"ע ע"פ רשב"א ורמב"ן	הרדב"ז (הובא בפת"ש)	מנחת יעקב ע"פ הב"ח	במפה שעוונת	בשולחן פורמייקה
צריך להחליפה ²⁶¹	כשאוכלים על השולחן בלי כלים	צריך להחליף אף אם אוכלים בקערות	אין צורך, אלא רק ינקה אותה היטב במטלית	מדינא די לנקות את השולחן, אך בדי השולחן ²⁶² כתב שיחמיר לכתחילה להניח מפה מיוחדת
	כדין השו"ע שצריך להחליף			
האם צריך להחליף את המפה החלבית כשאוכל בשר ולהיפך				

²⁵⁸ שאלו את המנחת יצחק בדין ויטמינים "שהרופאים נותנים בשביל חיזוק הגוף, והם נעשים מכבד ובשר של נבילות וטריפות, ויש מהם טובים לחיך, ויש מהם מרים", וכתב: "ומש"כ אם שייך בזה הדין שלא לאכול אחרי זה מאכלי חלב. הנה אין להחמיר בזה כלל, דל"ש בזה איסור בשר בחלב כלל כמבואר (ביו"ד סי' פ"ז) עי' שם בדגול מרבבה ובפתחי תשובה (ס"ק ו')."

²⁵⁹ בעמ' ל"ז עמוד ב'. הרב קדר כתב שנראה לומר שהמור ואהלות מחלק בין בשר טמאה שמותר בבישול ובהנאה מהתורה, ועל כן מותר לאכול אחריו גבינה, לבין בשר נבילה (טהורה) שאסור מן התורה בבישול בחלב, ואפשר שאסור אף בהנאה. כמו כן הרב קדר כתב שייטכן לומר שהמנחת יצחק הקל רק לרפואה, כי לא חש בטעם בשר ולא נשאר לו בשר בין השיניים אך בסתמא יש לחכות כמור ואהלות אחר בשר נבילה. אולם לי דבריו צ"ע, שהרי המנחת יצחק כתב במפורש "דלא שייך בזה איסור בשר בחלב כלל", ואם כתב שלא שייך איסור כלל כיצד נעשה חילוקים בדבריו.

²⁶⁰ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה ו': "... שאין איסור בשר בחלב חל על איסור נבילה..."

²⁶¹ משום שמסתמא נדבקו על המפה פירורי בשר וטיפות רוטב של בשר, והם עלולים להידבק בגבינה, ונמצא שיאכל בשר וגבינה ביחד.

²⁶² ס"ק ק"ב: "וכהיום המנהג לפרוס תמיד מפה אחרת אפילו כשאוכל בקערה או שאוכלים אחד מהם על השולחן עצמו בלא מפה ופורסים מפה להשני ואין סומכים על קינוח השולחן והדחתו לאכול שניהם עליו, אף שמצד הדין היה רשאי בכך."

סה"ת בשם רבינו שמשון: שימוש בסכין הבשרית-		ב"י בשם הרשב"א (מיוחס לרמב"ן)		
לחתוך גבינה		לחתוך לחם		האם מותר לאכול לחם עם חלב כשחתכו אותו בסכין בשרית
לא עשה כנ"ל	אם נעצה בקרקע 10 פעם או שפשה באבן רך לפחם	לא קינח הסכין	קינח הסכין	
אסור	מותר	אסור, מפני השמנונית	מותר, מדין נ"ט בר נ"ט	

326. חיתוך הפת שאוכל עם הגבינה ע"י סכין בשרית:

רש"ל	הש"ך	הט"ז ²⁶³	הט"ז ברמ"א		הרמ"א		שו"ע	חיתוך הפת שאוכל עם הגבינה ע"י סכין בשרית
			חיתוך לחם	חיתוך גבינה	בלי נעיצה	ע"י נעיצה בקרקע קשה		
אסור אף ע"י נעיצה, כי לא התירו אלא רק כשכבר חתך במקרה והש"ך דחאו	דברי הרמ"א נסובים אף על חיתוך לחם שמועיל ע"י נעיצה	אין צורך בטעם נ"ט בר נ"ט, כיון שקיי"ל שרק בדבר חריף אומרים שבולע אגב דוחק הסכין, וכאן יש להתיר כי איננו חריף	לא דיבר הרמ"א, ודי בקינוח כר"ש מדין נ"ט בר נ"ט ²⁶⁴	דברי הרמ"א נסובים שצריך נעיצה	אסור	מותר	כתב שאסור לחתוך בסכין בשרית-גבינה, וכן לחם שאוכל עם גבינה	

²⁶³ דברי הט"ז אינם מוסכמים על האחרונים, ודחו את דבריו: **נקוה"כ**: מפורש בת"ח שאף לחם צריך נעיצה ולא די בקינוח, כי חוששים לשמנונית הטוחה על הסכין שתשמישה תדיר. כמו כן **רעק"א** דחה את דברי הט"ז וכתב שאין להתיר הסכין אלא מטעם נ"ט בר נ"ט, ויש לחוש לשמנונית, אא"כ נעץ בקרקע תחילה שאז אינו חושש. **במשב"ז** (צ,ג) דקדק בלשון רש"י שדוחקא דסכינא מפליט האיסור אף בלי חריף (והחריפות מבליעה את מה שנפלט מכוח דוחקא דסכין) ולכן מי שחותך לפת צריך לקנח את מקום החיתוך, ומי שחותך לחם- צריך נעיצה תחילה, ולא כמו שכתב הט"ז שפליטה ובליעה יש רק בצירוף דוחקא דסכינא וחרירות. כמו כן לדעת הב"ח, ר' שמשון התיר לחתוך לחם ע"י סכין בשרית ע"י קינוח הסכין- רק בדחק, כגון שהולך בדרך ולא יכול אחרת, והרמב"ן אסר דווקא בבית (מחשש שלא קינח יפה), ממילא אין ראייה לט"ז מרבינו שמשון, שהרי הט"ז רצה לומר בדעת ר"ש שמתיר בכל גווי ומוכח מהב"ח שלא כך וכל מה שהתיר, התיר רק בדיעבד. עם זאת כף החיים ופמ"ג כתבו שלמעשה אם אי אפשר בנעיצה, יש לסמוך על הט"ז שדי בקינוח לחיתוך לחם.

²⁶⁴ רבינו שמשון סובר שע"י דחיקת הסכין נפלט קצת מהבלוע בו, אפילו אם הנחתך הוא לא דבר חריף, וע"פ זה ר"ש מחלק ואומר שלחתוך בו גבינה- אסור, כי אע"פ שנכנס אל הגבינה רק טעם שני של בשר, כלומר מהבשר אל הסכין ומהסכין אל הגבינה, מ"מ הרי זה עדיין עכ"פ טעם שני של איסור (בב"ח) ואוסר את הגבינה. לעומת זאת, לחתוך לחם בסכין הבשרית שעומד לאכול גבינה עם אותו הלחם- מותר, משום שהוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא, כי הפת מקבלת טעם מהסכין שהוא טעם שני של בשר ועדיין הוא מותר בעצמותו.

בילקוט יוסף איסור והיתר ח"ג עמ' תנ"ו כתב שמוכח מדברי ר"ש שמותר נ"ט בר נ"ט לכתחילה: "ובדרך אגבנהה לכאורה מכאן מוכח להדיא דהא דשרינן בנותן טעם בר נותן טעם דהיתרא הוא גם לכתחלה שהרי לשון רבינו שמשון "היה מתיר לחתוך" הוא לשון של לכתחלה. וממה שהבית יוסף העתיקו כאן עם טעמו, שהוא משום נותן טעם בר נותן טעם, ולא הביא שום חולק משמע שכך תופס לדינא... ומה שמרן לא הביא דין זה בשלחן ערוך ראינו הרבה דברים שמרן מביאם בבית יוסף ואינו מעלה אותם על שלחנו הטהור וכמו שביארנו בכמה דוכתי. ונמצא דישי לנו גילוי בדעת מרן דסובר דנותן טעם בר נותן טעם דהיתרא שרי לכתחלה..."

327. האם דוחקא דסכינא מפליט את האיסור אף בלי חריפות:

השליכה למעשה	האם דוחקא דסכינא מפליט את האיסור אף בלי חריפות	
אין צורך לקנח סכין בשרית לפני חיתוך לחם	לא	הט"ז
על כן יש צורך לנעוץ את הסכין בקרקע תחילה לפני חיתוך הלחם	כן	משב"ז

328. חיתוך לחם בסכין בשרית למסקנה:

המדקדקים	המנהג למעשה ברמ"א	קינוח בסבון וסקוצ'	חיתוך לכתחילה	הרשב"א (מיוחס לרמב"ן ²⁶⁵) ורוב הפוסקים	
נהגו לייחד עוד סכין מיוחד לחיתוך לחם בלבד ²⁶⁷	נהגו לייחד סכין מיוחד לבשר וסכין מיוחד לחלב ולעשות היכר בשל חלב	עדיף מקינוח בבגד, וייתכן שעדיף גם מנעיצה ²⁶⁶ (הרב קדר)	לכתחילה לא יחתוך באותה סכין כלל, אף ע"י נעיצה	אסור בלי נעיצה, מחשש לשמנונית	חיתוך לחם בסכין בשרית

²⁶⁵ הב"ח כתב הרמב"ן אסר אף ע"י קינוח, שמא הוא לא קינח את הסכין יפה

²⁶⁶ עם זאת יש להעיר שרבינו שמשון כתב שע"י נעיצת הסכין בקרקע שוב אין חשש שהסכין תפלוט מכוח דוחקא דסכינא, ממילא ייתכן לומר שדווקא ע"י נעיצה בקרקע אין חשש, אך אם רק שוטף בסבון וסקוצ' עדיין יש חשש שהסכין תפלוט. אולם, ע"פ דבריו של הט"ז שאין אנו חוששים לפליטה אלא רק בדבר חריף, ממילא שוב אין לחוש בדבר, שהרי ע"י הניקוי עם הסבון, הסכין נקייה, וכמו כן אין לחוש שהסכין תפלוט שהרי הלחם איננו חריף. הרב קדר הסתפק בסכין עם שיניים קטנות, עיני מסור, האם הדבר יועיל לט"ז בקינוח.

²⁶⁷ ונראה שהטעם הוא משום שאנו חוששים שמא הוא לא יגמור את כל הלחם באותה סעודה, וממילא ידוע שיש בעיה לאכול את שיירי הלחם בסעודה ממין אחר.

סימן צ':

329. הכשר כחל:

מס' חולין	תנא קמא	ר' זירא בשם רב	מסקנת הגמ' ע"פ רב יהודה		ביטול
דין הכחל	לא קרעו- לא עובר עליו	לא עובר ומותר לכתחילה לאכלו אם בישלו, כי חלב שכנוס בכחל לא אסור אף מדרבנן	לקדירה	לצלי	ב60, וכחל מהמניין, אך הכחל עצמו אסור
			קורע שתי וערב וטח בכותל, כי אם יישאר חלב והוא יצא לקדירה והוא חלב גמור	קורע שתי או ערב, כי החלב נוטף למטה וצריך קריעה בעלמא	

הרי"ף והרמב"ם		רבינו תם			רש"י			בישול הכחל לבדו
בדיעבד	לכתחילה	בדיעבד	לכתחילה	בדיעבד	לכתחילה	לכתחילה		
יש להתיר לאכלו אף שלא קרעו כלל	קש"ו וט"ב	יש להתיר אף אם לא קרעו כלל	מותר לבשלו בפני עצמו ע"י קצת קריעה (כר"א שאמר קרע לי)	לא קרעו או קרעו ולא טחו בכותל, ואפילו בישולו לבד בקדירה, יש להתיר רק אם יש 60 כנגדו, והכחל עצמו משלים ל60	קורעו שתי וערב וטח בכותל (קש"ו וט"ב) בכדי להוציא את כל הדם שבו, ואז מותר לבשלו בקדירה לבדו (כרב יהודה)			
בדיעבד	לכתחילה	קרעו קצת	לא קרעו כלל ²⁶⁸	קרעו ש"ו וט"ב	בישולו, מה הדין	סה"ת, מרדכי, טור בדעת רש"י	תוס' רא"ש ר"ן ועוד בדעת רש"י	בישול הכחל בקדירה עם בשר
אם יש 60 כנגד הכחל: <u>הכחל-אסור</u> , <u>הבשר-מותר</u>	קש"ו וט"ב	מותר בדיעבד ²⁷⁰	יש להתיר את הבשר אם יש 60 כנגד הכחל, ואסור בכל אופן	מותר	מותר אם יש 60 כנגדו, והכחל עצמו אסור	אסור בשום אופן	אם קרע ש"ו וט"ב-מותר ²⁶⁹	
הרמב"ם ²⁷¹	הרי"ף	קורע ש"ו וט"ב, כדין קדירה של בשר, כי אין טעם להקל בצלי יותר מבקדירה של בשר, שהרי גם בצלי נוסף החלב ונופל על הכחל מבחוץ וחוזר ונבלע, וממילא יש להוציא לכתחילה את כל החלב			בדיעבד	לכתחילה- מח' בדעת רש"י:		צלייה
לכתחילה צריך קצת קריעה	מותר לכתחילה בלי שום קריעה, אך ה ב"י כתב שהרי"ף מודה לרמב"ם				כשצלה בלי לקרוע- מותר (כרב)	תוס', רא"ש, רשב"א ²⁷² ותרומה	קורע ש"ו קריעה	

²⁶⁸ ע"פ ר"ת החמירו בקדירה עם בשר יותר מבישול כחל לבד, כיון שטעם הבשר נכנס בחלב הכחל, וטעם הכחל משתנה, אבל כשאין בשר עם הכחל, כיון שקרעו קצת כבר מותר לכתחילה, כי החלב כבר לא בעינו כמו שהיה מקודם, ואע"פ שגם כאן החלב נפלט וחוזר ונבלע לתוך הכחל ולכאורה היה לאסור מדין בשר בחלב, אך בכל זאת יש להתיר כיון שלא השתנה הטעם של הכחל מפני הבליעה הזו.

²⁶⁹ היינו שמוותר לבשל את הכחל עם בשר כי לא נשאר בכחל חלב בכלל

²⁷⁰ ר"ת הסביר בסוגיא שהמשנה עוסקת בקדירה עם בשר, ועל כן אמרה שלכתחילה יש לקרוע את הכחל, ואם קורעו ש"ו וט"ב מותר לבשלו עם הבשר לכתחילה. רבי זירא בשם רב אומר שאם לא קרעו כראוי, דהיינו שקרע אותו רק במקצת, יש להתיר בדיעבד.

²⁷¹ ה**ר"ן** כתב שנראה שהרמב"ם גרס בדברי ר' אלעזר: 'הא קמ"ל דלא בעי שתי וערב אלא לקדירה', ועל כן הצריך רק קצת קריעה בצלי.

²⁷² אך הרשב"א עצמו מצריך קש"ו וט"ב ותמה על רש"י מדוע לא הצריך ט"ב.

²⁷³ שיטה זו מתיישבת עם מה שמשמע מר' אלעזר שאין צורך בקריעה שתי וערב לצלי, אלא רק קצת קריעה. שהרי ר"א אמר לשמעיה: 'קרע לי'. כמו כן רש"י שם פירש: 'או שתי או ערב', ולא כתב שתי וערב.

ר"ת	רש"י	
עוסקת שקורע ש"ו וט"ב, ומדברת שאז מותר לבשל את הכחל עם בשר לכתחילה	עוסקת שקורע ש"ו וט"ב ומדברת שאז מותר לבשל את הכחל לבדו	המשנה שאמרה שקורע את הכחל
לא קרע כראוי, יש להתיר כשהתבשל עם בשר	דיבר על צלי, כי גם צלי נקרא בישול, ועל כן אם צלה בלי לקרוע- בדיעבד מותר ('ויבשלו הפסח')	רבי זירא בשם רב

השו"ע בסעיף ב' כרש"י ע"פ סה"ת וכדלעיל		השו"ע בסעיף א' כרמב"ם					דין כחל
צליה	בישול	בישול עם בשר בלי קריעה	לבישול\ לצלי בפ"ע	לבישול	לצלי	מדאורייתא	
קריעה שתי וערב ²⁷⁵	נהגו שלא לבשלו כלל עם בשר, ובלי בשר מצריכים קש"ו וט"ב ²⁷⁴	מותר כשיש 60 כנגדו והוא מהמניין	מותר בדיעבד אף שלא קרעו כלל	קש"ו וט"ב כך שלא נשאר חלב	ע"י קריעה ומירוק החלב	מותר, כי זה חלב שחוטה, ואסור מד"ס	

²⁷⁴ הרי"ף והרמב"ם ג"כ מודים שלכתחילה יעשה קש"ו וט"ב בכחל שמתבשל בפני עצמו, וכל מה שנאמר שהשו"ע בעיקר כרש"י זה בדין הצליה

²⁷⁵ שלא כר"ת שמחמיר להצריך גם טיחה בכותל, כדין קדירה של בשר, וזלא כר"ף ורמב"ם שהקלו יותר מרש"י ור"ת

נצלה עם בשר			בישולוטיגון	צלייה לבדו	בישלו עם בשר	דין כחל ע"פ הרמ"א
לא קרעו ²⁷⁸	קש"ו וט"ב	לכתחילה	לכתחילה לא מבשלים מטגנים אפילו לבדו ²⁷⁷	לכתחילה קש"ו וט"ב (משמע כר"ת), ובדיעבד מותר אף בלא קריעה כשנצלה בלי בשר עימו	יש להתיר בדיעבד בהפ"מ כשקש"ו וט"ב ²⁷⁶	
העלין- מותר, התחתון- אסור	שניהם מותרים ²⁸⁰	אין לצלותו עם בשר כלל ²⁷⁹				

שו"ע		מה דין צלייתמליחת כחל עם בשר
י"א	הדין ²⁸¹	
מותר למלוח כחל על הבשר	'כדין צליית או מליחת כבד עם בשר'	

²⁷⁶ כיון שהרמ"א פוסק מעיקר הדין כסה"ת ודעימיה שהבינו ברש"י שאם בישל את הכחל עם בשר- אסור בשום אופן, אולם נראה שהרמ"א סומך בהפ"מ על הרמב"ם הרי"ף ור"ת המתירים לכתחילה לבשל את הכחל עם בשר כשקש"ו וט"ב. הש"ך כתב שהמהרש"ל התיר כשבישל כחל עם בשר וקש"ו וט"ב אף בלי הפ"מ, והש"ך דחה את הב"ח שאסר אף בדיעבד (כפשט דברי סה"ת ועוד ברש"י) כי יש רבים שמתירים לכתחילה וכדלעיל, ורק הראבי"ה והאו"ז אסרו אף בדיעבד.

²⁷⁷ ע"פ הסמ"ק חוששים שמא אחר שיבשל את הכחל לבדו, הוא יבוא לבשל בשר בקדירה ויחזור דינו לדין המבשל כחל עם בשר, והרי לדעת הסה"ת ודעימיה ברש"י, יש לאסור בכל אופן לבשל כחל עם בשר, וממילא יש לחוש לדעה זו לכתחילה. אין קושיה ממה שהגמרא בעצמה התירה לבשל את הכחל לבדו, כיון שבזמננו הייתה קדירה מיוחדת לבישול הכחל מה שאין כן בימינו ויש חשש שיטעה ויבוא להשתמש בקדירה זו לצורך בישול בשר אחר.

²⁷⁸ ש"ך: כל זאת בסתמא שיש חשש שמא אחד היה מעל חבירו, אך אם ידוע בוודאי ששניהם היו תחובים בשווה בשיפוד, ולא היה אחד מעל חבירו- שניהם מותרים. כמו כן הרמ"א כתב שאין לאסור את שניהם, מחשש שמא נתהפך השיפוד, כי בדיעבד לא מחזיקים דבר באיסור (לחשוש שמא אחד היה מעל חבירו, ע"פ או"ה)

²⁷⁹ הש"ך הסביר שזה בשיפודים שלנו, שהם מונחים לאורכם, ועל כן יש חשש שיגביה את השיפוד ואחד יהיה מעל חבירו ויאסרנו

²⁸⁰ ש"ך: אף אם מדובר שיפוד שנתהפכו, שכיון שקש"ו וט"ב דינו כבשר ממש

²⁸¹ ש"ך: כלומר, שגם כאן לכתחילה אסור לצלות או למלוח את הכחל על הבשר, אלא כל מה שמותר זה דווקא מתחת לבשר, ובדיעבד מותר אפילו על גבי הבשר. אולם בשיפודים שלנו אסור לכתחילה בכל עניין.

הרמ"א	השו"ע	הרשב"א והר"ן	התוס' והרא"ש	חולין		דין כחל עם בשר אחר
				בדיעבד	לכתחילה	
סובר כרא"ש שדווקא לאחר קש"ו וט"ב יש להתיר לכתחילה כשהכחל למטה ובדיעבד גם כשהכחל למעלה, אך אם מדובר שלא הייתה קש"ו וט"ב יש לאסור את התחתון אף בדיעבד גם כשהכחל למטה	כרשב"א שמותר לכתחילה כשהכחל למטה אף בלי ט"ב	מדובר בלי קש"ו וט"ב, ובכל זאת מותר לצלותם יחד, אלא שלכתחילה יניח הכחל למטה, ולאחר קש"ו וט"ב מותר להניח את הכחל למעלה	מדובר דווקא לאחר קש"ו וט"ב, אך בלי-אסור בכל אופן לצלותם יחד אף אם מניח את הכחל למטה, ואף בדיעבד ייאסר התחתון	אם הניח הכחל למעלה-מותר	יניח הכחל מתחת לבשר	

336. כחל עצמו מן המניין:

רמב"ם	תוס'	רשב"א, ר"ן ²⁸²	רש"י, ראב"ד	4 טעמים:
איסורו רק מדרבנן ועל כן הקילו בשיעורו ²⁸⁴	לא נאסר מחמת עצמו אלא מחמת החלב הכנוס בגומותיו, ולכן דינו כשאר בשר שמועיל בו ביטול	כיון שהוא בשר בעצמו, ועל כן כשיוצא ממנו החלב שוב חוזר דינו להיות כשאר בשר להתיר	כיון שהוא מין היתר (שלא כגיד) ²⁸³	מדוע כחל מן המניין
דרבנן	חלב	בשר	היתר	בקיצור: (החב"ד)

²⁸² אף שהיה ניתן לומר שדעת רש"י והר"ן היא אותה דעה, וכמו שכתב הרב שמואל קדר זצ"ל בספרו שו"ת היכל שלמה, משמע מהמגיד משנה שאלו שתי דעות נפרדות: (מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה יג): "וכתב רבינו פרק ט"ו שמה שהקלו בכחל ולהצטרף הוא עצמו למנין ששים הוא מפני שהוא של דבריהם. וי"ח עליו בזה הטעם שמפרש דטעמא הכא משום שהוא עצמו בשר הוא (רשב"א ור"ן) וי"א מפני שהוא מותר בפ"ע (רש"י ודעימיה), וכך כתבו בשו"ע עוז והדר המבואר בהלכות בשר וחלב בפרוש השו"ע עמ' כ"ב ס"ק מ"ח עיי"ש.

²⁸³ כלומר, בגלל שעצם הכחל בפני עצמו מותר באכילה אם נצלה אותו או נקרע אותו, הרי לנו שרואים שהחלב עצמו אינו איסור ממש בו (מה גם שחלב שחוטה מדרבנן, ורואים שכאן חז"ל לא גזרו כלל), ממילא יש להקל אף אם הכחל נתבשל עם בשר אחר, שהכחל עצמו יצטרף כי הוא לא אסור מצד עצמו.

²⁸⁴ לעומת זאת, בשומן הגיד החמירו כאיסורי תורה מפני שהוא בריה בפני עצמה. הרשב"א דחה את הרמב"ם, שהרי גם באיסורי סופרים צריכים ששים ואינם מן המניין כביצת האפרוח

הר"ן	התוס'	הרשב"א	
משום מראית עין, שמא אם נתיר את הכחל (כיון שהחלב יצא ממנו והתבטל) יבואו להתיר גם לאכול חתיכת נבילה ²⁸⁶	אף שבגמר בישולו יוצא כל החלב (שלא כרשב"א), מ"מ לפני גמר בישולו נאסר החלב שבגומות, וגזרו שמא יאכל לפני גמר בישולו	חוששים שמא לא פלט את כל החלב, והחלב קיבל מטעם הבשר ונאסר מדרבנן	מדוע הכחל עצמו אסור
מראית עין	נאסר	פליטה	בקיצור: (ענ"ף)

338. כחל שנאסר ונפל לקדירה אחרת:

הרמ"א ע"פ הרשב"א	השו"ע ע"פ הרמב"ם	
י"א שאם נפל תחילה לקדירה שאין בה 60 ונאסר, לא מצטרף למניין בקדירה אחרת ²⁸⁸	אוסר את הקדירה, ויש לשערו ב60 כי נעשה חתיכה אסורה ²⁸⁷	דין כחל שנאסר ונפל לקדירה אחרת
פמ"ג ²⁹⁰	הט"ז	האם אומרים חנ"נ באיסור דרבנן
בשאר איסוד"ר	אומרים, ולכן הכחל לא מצטרף למניין ²⁹¹	
לא אומרים	אומרים	

²⁸⁵ מבואר ברש"י שהכחל עצמו אסור, בגלל שהבשר נתן בכחל טעם, אך הכחל עצמו לא נתן טעם בבשר שעמו, בגלל שזה היה רק דבר מועט. הב"ח כתב שהכחל לא מתבטל, כיון שיש לו דין של 'בריה' כמו דין של גיד הנשה, אך הש"ך דחה את דבריו.

²⁸⁶ ר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף לה עמוד א': "מכי היכי דלא ליתי לאיחלופי בחתיכה דנבלה שויה רבנן כחתיכה דנבלה ואי נפל לקדירה אחרת אוסר"

²⁸⁷ הט"ז כתב ששמע מדבריו של השו"ע שאפילו אם הכחל נפל בתחילה לקדירה שיש בה פחות מ60 כנגדו, בכל זאת הכחל מצטרף למניין בקדירה אחרת. כמו כן כתב הב"י ברמב"ם, ושכן הסכים הרא"ה. יתיר לומר שלדעת השו"ע ע"פ הרמב"ם הכחל מצטרף למניין אף כשכבר נאסר, כיון שכל איסורו הוא רק מדרבנן, ולכן גם באופן שעצם בשר הכחל נאסר, בכל זאת הוא מצטרף ל60, כי בכל זאת אנו אומרים שאיסור הכחל הוא רק מדרבנן ועל כן שייך לומר שהוא יצטרף למניין.

²⁸⁸ זאת משום שאז הכחל נאסר מדינא, משום שהחלב יצא אל שאר הבשר ונתן בהם טעם, וכן קיבל מהם טעם, והכול נאסר וחוזר ונבלע בבשר הכחל ונעשה נבילה, ועל כן כשהוא נופל לקדירה אחרת יש צורך בשישים חוץ ממנו, מה שאין כן כשבקדירה הראשונה היה שישים אף עם הכחל עצמו, שעצם בשר הכחל לא נאסר, ורק החלב שבו נאסר, ועל כן הכחל עצמו מצטרף למניין.

²⁸⁹ כמו כן הדבר מוכח ממה שמצינו שהרמב"ם כתב שחלב שנפל לקדירה שיש בה בשר עוף, מותר להרבות עליו את בשר העוף ולבטל את האיסור, הרי שלא אומרים חנ"נ באיסור דרבנן. עוד הוסיף הרב קדר וכתב שכן מצינו בב"י בסימן ק' שהתוס' סוברים שאומרים חנ"נ בשומן של גיד אע"ג שאיסורו רק מדרבנן (וגוזרים אטו הגיד עצמו), ומ"מ כתב שנוקטים כרבינו אפרים שלא אומרים חנ"נ בשאר איסורים.

²⁹⁰ **משבצות זהב סימן צ ס"ק ד**: "ואף מה שכתב (הט"ז) דלדין אף בכל (שאר) איסור דרבנן שאין (שאינו איסור-) בב"ח נעשה נבילה, אין כל כך הכרע, ד"ל (שרק) בבשר בחלב גזרו אטו דאורייתא, משא"כ בשאר איסורין (לא גזרו שיהיה דין של חנ"נ)". **הפרי חדש** כתב (צב, ז'): "במידי דאסור מדרבנן אין בו דין חנ"נ... הרי לך בהדיא דבבשר עוף כחלב כיון דהוי דרבנן לא אמרינן ביה חנ"נ... וכן עיקר שלא אמרינן חנ"נ אלא דווקא במידי דאסיר מן התורה וכפשט דברי הרמב"ם". **בפלתו סוף סי' צ** כתב: "וא"כ לכאורה יש לתמוה על רשב"א דפוסק כר"א לא ה"ל לומר דין זה ואולי ס"ל לרשב"א ודאי כל זמן שלא נתבשל חלב זה עם שאר בשר אין שם חלב עליו ולא שווינהו חז"ל לחלב ולכך אף שהבשר מקבל טעם מחלב אינו נאסר דאין שם חלב עליו אבל אם נתבשל בשאר בשר שם חלב עליו דאוסר שאר בשר וא"כ דכבר שם חלב עליו אף לבשר שבכחל אוסר החלב וא"כ שפיר הוי חתיכה נבלה דמקבל טעם מן חלב והוי בב"ח ואין נ"מ דחלב נאסר מן הבשר מ"מ הבשר שבכחל טעם מן חלב וה"ל בשר וחלב ודוק כי צ"ע"

²⁹¹ וכמו כן אם נפל חלב לקדירה שיש בה בשר עוף, אפילו אם נפל לתוכה אח"כ ממילא בשר עוף, החתיכה עצמה נ"נ, אף שהאיסור כאן הוא רק מדרבנן

סימן צ"א:

339. צרירת בשר עם גבינה:

ט"ז	ש"ך ²⁹³	רמ"א ²⁹²		העיטור, טוש"ע		חולין	האם מותר לצרור בשר עם גבינה יחד
מותר לתת יבש חם וכ"ש צונן לח בכלי שבלע בצונן והודח, או יבש צונן בכלי שבלע בחם והודח, ותיקן כך גי' הרמ"א	דחה את הרמ"א, והתיר אף לח צונן בכלי שבלע איסור חם, אם הדיח/קינח הכלי, אך לא בדרך קבע שמא ישתמש בו בחם, וכן לא תבלין או חריף לחים בכלי הבלוע באיסור	יבש לגמרי	לח קצת	כשמדובר בבשר חי (שרגילים להדיחו)	בשר היתר צונן מבושל בקערת איסור צונן	אבי"י: צונן בצונן- יש צורך בהדחה	
		אין צורך בהדחה אם הכלי בלע רק בצונן ²⁹⁴	אסור להניח, ואם הניח יש צורך להדיחו אח"כ בדבר מבושל	מותר לכתחילה	אסור לכתחילה שמא ישכח להדיח		

340. מלפפונים כבושים בכלי איסור:

הט"ז	הש"ך	משב"ז	הט"ז ע"פ רש"ל	האם מותר לאכול מלפפונים חמוצים מכלי איסור
בת"ח כתב שבשעת הדחק כגון שנתאכסן בבית גוי, כדיעבד דמי ²⁹⁵	אם ידיח את הכלי היטב, מותר לאכול בו בעראי (וצ"ע אם גם הט"ז יתיר בכלי שבלע חם)	המהרש"ל הולך לשיטתו שבמקום שלא ניתן להסיר בכ"ק (בכדי קליפה)- הכול נאסר, וגם כאן שלא ניתן להדיח את המי מלח- הכול נאסר	יש לאסור לקנות מלפפון חמוץ בכלי הגויים, כי המלפפון צריך הדחה, וכיון שלא שייך הדחה במי המלח- נאסר הכל	

²⁹² בתוספת אוהל התברר שיש לקבל את דברי הרמ"א כפשוטם ולהעמידם. במקרה שהוא רוצה להשתמש בכלים בדרך קבע.

²⁹³ הרב קדר כתב שהש"ך הוסיף שהתוס', המרדכי והרשב"א אוסרים לתת צונן בכלי חרס אף אם הוא מודח, ואילו הוטוש"ע מתירים (תנ"א). הפמ"ג ציין לש"ך (ס טו) שהתיר בכלי חרס בהדחה, אך במנחת יעקב השיג עליו וכתב שגזרו על שימוש ארעי בכלי שלא להגעילו, בכדי שלא יבוא לידי תקלה

²⁹⁴ דהיינו שהכלי בלע ע"י מליחה או כבישה

²⁹⁵ הרב קדר פסק שנראה שגם דין חייל המשרת במקום שאין שם שירותי דת תקינים, ואין לו כלים כשרים אחרים, הרי זה כשעת הדחק ויש להתיר לו להשתמש בכלי איסור בדרכי היתר, אך בוודאי שירחץ קודם את הכלי היטב, כמו שכתב הפת"ש.

כשהכלי לא מודח להניח בו יבש צונן	כלי שבלע מאיסור חם		כלי שבלע מאיסור צונן			הרמ"א ע"פ הש"ך
	אסור להניח בו אפילו יבש צונן	אסור להניח בו אפילו יבש צונן	להניח בו יבש חם	להניח בו צונן לח	להניח בו צונן יבש באקראי	
אסור			אסור, אף שהודח הכלי	אסור, אף שהודח הכלי	מותר, אם הכלי הודח	
אסור להניח עליו אפילו יבש צונן, ואם הניחו עליו, המאכל טעון הדחה	כשהכלי מודח		אפשר לומר: אם הכלי מודח, מותר להניח בו אפילו לח צונן או יבש חם (אך אסור לח חם)			הט"ז וכן הבין ברמ"א
	יבש חם\ צונן לח	יבש צונן				
	אסור	מותר				
החוו"ד נקט בש"ך שעכ"פ יבש צונן מותר ²⁹⁶	בקביעות	באקראי	ק"ו מדין בלע חם, עיין בעמודה הבאה:			הש"ך
	אסור אפילו צונן יבש (שמא ישכח וישתמש בחם)	כשמודח, מותר להניח בו אפילו צונן לח				
---	מותר צונן באקראי אם ישפשפנו (מחמירים בכלי שהשתמשו בו הרבה)		רוצה להשתמש בקביעות	רוצה להשתמש באקראי	חוו"ד	
			צריך שפשוף הכלי להיתר צונן	די בקינוח הכלי אף להיתר חם		

²⁹⁶ כלומר, אם הכלי לא מודח ולא מקונח, אסור להניח עליו אפילו דבר צונן, אך אם החוו"ד שביבש צונן יש להתיר, כמו שהש"ך בס"ק א' התיר כששניהם יבשים (חוו"ד: 'דבשניהם יבשים א"צ הדחה').

צונן לתוך צונן	צונן לתוך חם		חם לתוך צונן		חם לתוך חם	
	שמואל	רב	שמואל ²⁹⁸	רב		
מדיח	תתאה גבר, ואסור	עילאה גבר, מותר (עליון מצנן ולא בולעים)	תתאה גבר, מותר, אך צריך לקלוף את החם	עילאה גבר, ואסור	אסור, כיון שההיתר בלע מהאיסור (בין בשר רותח לחלב רותח או אחד איסור ואחד היתר)	פסחים

המהרש"ל, הט"ז,	שו"ע	ר"י, טור ברמב"ם	ריב"א		בשר חם שנפל לתוך חלב צונן
			אין בו כנ"ל	אם יש בחלב 60 בכדי הקליפה של הבשר	
החמיר למעשה כריב"א שצריך 60 בכדי הקליפה	החלב כולו מותר, וקולף הבשר, כדעת ר"י ע"פ שמואל שתתאה גבר	מותר, כיון שלא שייך בלח 'כדי קליפה', כי נבלל	אסור	מותר ²⁹⁹	

²⁹⁷ משמרת הבית על תורת הבית בית ד שער א דף ט עמוד ב: אנו אין לנו אלא כדברי חכמים הבקיאים בהלכה הבקיאין בטבעים וסומכין עליהם בזה כמו שסומכים עליהם באיסור קליפה ובנטילת מקום ובאיסור הכל ובדיני תתאה גבר ועילאה גבר ובשאר דרכי איסור והיתר שלמדנו מהם ואין אנו נשענים על בינתינו ולומר זה אפשר וזה לא אפשר.

²⁹⁸ רש"י כתב שהלכה כשמואל, למרות שתמיד אנו פוסקים כרב בהלכות הקשורות לאיסורים, כיון שכאן מצינו בגמרא שתי משניות שפסקו כשיטת שמואל שתתאה גבר.

²⁹⁹ יש להתיר אם יש בו 60 בכדי הקליפה שנאסר ממנו, כי ה'כדי קליפה' מתערב

המג"א ³⁰¹		ש"ך ברמ"א		הט"ז ³⁰⁰ , מהרש"ל	רמ"א ע"פ ארוך	
צריך קליפה מחומרא	צריך קליפה מדינא	כשמכיר החתיכה	בשר הנבלל	אסור אף בדיעבד (כיון שפסקו כריב"א)	מותר בדיעבד	דין דבר הצריך קליפה שחזר ובישלו בלי קליפה
מותר בדיעבד	אוסר מדינא	צריך 60 כנגד ה'בכדי קליפה'	מותר בדיעבד ³⁰²			

345. דבר הצריך בכדי קליפה שחזרו ובישלו בלי קליפה ע"פ הש"ך:

שיטת הש"ך ברמ"א	תמיהת האחרונים	יישוב היד יהודה	יישוב החוות דעת
דבר הצריך בכדי קליפה שחזרו ובישלו בלי קליפה	אם מדובר בבשר הנבלל- מותר בדיעבד	הצורך בכדי קליפה הוא חומרא, ומ"מ כשהקליפה ניכרת היא אוסרת דבר אחר, אך כשהיא לא ניכרת הקלו שלא תאסור כלל	היה ברור לחז"ל שהטעם הבלוע בקליפה הוא מועט, ואינו ממלא את כל הקליפה, ובוודאי יש 60 כנגדו, אף שאין 60 כנגד כל הקליפה, ורק מדין חנ"נ ראוי להצריך 60 כנגד כל הקליפה, וכוונת הש"ך שמדובר כאן בבשר הנבלל שנתבשל עד כדי כך שהקליפה נימוחה ונתערבה, ועל כן לא אומרים חנ"נ ומותר בדיעבד

³⁰⁰ כמו כן, לדעת הט"ז, זוהי שיטת הרמ"א בסימן סט סעיף טז: ואם מלח בכלי שאינו מנוקב, אסור להשתמש באותו כלי בדבר רותח. הגה: ואם נשתמש בו, בעי קליפה אם הוא דבר יבש (רשב"א), ואם הוא דבר לח, בעינן ששים נגד קליפה מן הקערה. (ב"י בשם י"א). וכן בסימן סימן צח סעיף ד: אבל על ידי רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה, וא"צ לשער רק כדי קליפה, וכל זאת בניגוד למה שפסק הרמ"א כאן שיש להתיר אף בלי שקלף בדיעבד, ומשמע כר"י.

³⁰¹ מגן אברהם סימן תסז ס"ק לג: ופסק דאם נתבשלו האחרות בלא קליפה שרי דאינו אלא חומרא לקלפן וכמ"ש בי"ד סי' צ"א עכ"ל ומ"מ נ"ל דצריך החתיכה קליפ' אלא דאין הקליפ' אוסרת החתיכה אף על פי שנתבשל עמה וכן כוונתו בי"ד שם כנ"ל ודוק שם דלא כמ"ש האחרונים.

כלומר, יש שני דינים בדבר:

1. דבר הצריך קליפה מחומרא - כל מה שהרמ"א הקל זה דווקא בדין 'תתאה גבר' שאינו אלא חומרא בעלמא, כשמדובר בעירו שנפסק הקילוח (ע"פ שפ"ד), שהרי הגמרא בסוגיה אמרה מתחילה שחם לתוך צונן, די בהדחה ואין צורך בקליפה, אלא רק משום שחששו שמא הדבר החם בלע בכדי קליפה הצריכו קליפה מחומרא

2. דבר הצריך קליפה מדינא - בזאת אין להקל אף אם אותו דבר כבר נבלל בתבשיל, ועל כן אם הוא נתבשל בלי לקלף, הרי הוא אוסר את החתיכה.

ע"פ זה יש לומר שכל קושיית האחרונים על הרמ"א - ליתא, כיון שגם הרמ"א מודה שבדבר הצריך קליפה מדינא יש לאסור אף בדיעבד, וכל מה שהתיר זה רק בדבר שדינו מחומרא, שלא שייך להחמיר בדין חומרא אף בדיעבד. כמו כן הדבר מפורש בדרישה ס"ק ג'.

³⁰² עם זאת הרב קדר כתב שיש להעיר קושיה, שהרי הרמ"א כתב 'במקום שהבשר צריך קליפה... מותר בדיעבד', ואם אנו מסבירים עתה שמדובר בבשר הנבלל, הרי אין בבשר הנבלל צורך בכדי קליפה, ואם כן לא ברור מדוע הרמ"א נקט לשון זאת.

346. צונן לתוך צונן:

הש"ך		שו"ע ע"פ חולין	
דעת הש"ך	דעת התורת חטאת		צונן שנפל לתוך צונן
דחה את הת"ח, וסובר כשו"ע וכאחרונים שחלקו על הת"ח	היתר צונן באיסור צונן צלול	בב"ח	
	כדי קליפה	כשו"ע	

347. בדין תתאה גבר:

תירוץ הפמ"ג		קושיית הפמ"ג ורעק"א	ט"ז ע"פ ת"ח		
כשאחד צלול- כוונת השו"ע	שני דברים יבשים- כוונת הת"ח	הרי מדובר בשו"ע בבשר שנפל לתוך חלב שהוא דבר צלול כרוטב, וא"כ מוכח שאומרים תתאה גבר אף באיסור בלוע	מאכל בלוע באיסור	איסור מחמת עצמו	תתאה גבר
	מועיל תתאה גבר, ואף איסור בלוע יוצא		לא מועיל תתאה גבר, ויוצא רק ע"י רוטב	לא מועיל, אלא יוצא מחתיכה לחתיכה רק ע"י רוטב	

הפסיקה		רשב"א ³⁰⁵	תוס' פסחים, ר"ן ³⁰⁴		תוס' שבת ³⁰³		
בה"ל	מג"א	חם מרובה לתוך צונן מועט- מותר, כי מתערבים	חם לצונן כשלא מתערב	מים חמים אפילו על צונן מועט	מים חם לתוך צונן מרובה	חם מרובה מכ"ר על צונן מועט	תתאה גבר בנוזל
אין למחות במקילים: 1. רשב"א ור"ן – התירו אף בצונן מועט כי מתערב 2. בצירוף השיטה אין באח"ב בלח	מותר רק חמין על צונן מרובה		כדי קליפה	מותר, כי מתערב ואינו מבשל בכדי קליפה	מותר, ואין חוששים אפילו לכדי קליפה כי הכול מתערב	הצונן מתבשל	
באיסור בב"ח שיערה רוטב בשר צלול חם לחלב מרובה צונן- אסור באכילה, אך מותר בהנאה כי זה לא דרך בישול		---	כוונת התוס' <u>שדבר</u> המתערב כמים במים בעירו מ"ר- המים העליונים לא מבשלים בכ"ק אף שהם מרובים, ורק <u>בעירו</u> על דבר יבש כתבלין שייך בכ"ק (במשב"ז פסק כר"ן)		כוונת התוס' שתתאה גבר אוסר בכ"ק, רק כשתתאה ועילאה שווים		פמ"ג

³⁰³ **תוספות מסכת שבת דף מב עמוד א:** "...וב"ה דפליגי ושרו צונן לתוך חמין היינו דוקא בכלי שני כדקתני בד"א בכוס משמע דבכלי ראשון מודו ב"ה ולא משום דסברה הך ברייתא דתתאה גבר כדפירש בקונטרס דאם כן יקשה מהכא למ"ד עילאה גבר ולמאן דאמר תתאה גבר נמי הא מבשל כדי קליפה... שאומר ר"ת דחמין לתוך צונן, משמע שהצונן של מטה מרובים שדרך ליתן המועט במרובה ולכך אין מבשלים החמין המועטים כלל, לפי שמתערבין בצונן המרובין ומתבטל חמימותן"

³⁰⁴ **ר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף כ עמוד א:** נותן אדם חמין לתוך הצונן לפי שהן מתקררים בעירוין ומתערבים ממש בתוך הצונן ואין כח בהן לבשל אפילו בבאין מכלי ראשון... מים במים שהן מתערבין ממש אין כח לקלוח לבשל המים התחתונים.

³⁰⁵ **רשב"א מסכת שבת דף מב עמוד א:** ודאי נראה דבמים שהן מתערבין אלו לתוך אלו ליכא למימר בהו תתאה ועילאה.

רבא בדעת רבא מפשרוניה			שמואל	
כשיש בקעים	בצלי	מליח		מליח כרותח
		אינו נאכל מחמת מלחו	נאכל מחמת מלחו	
אסור כולו	קליפה	מותר	כרותח, ומבליע כ"ק	

350. מליח שאינו נאכל מחמת מלחו³⁰⁶:

רמ"א	שו"ע ע"פ ר"ת ודעימיה	רבינו תם ³⁰⁷	תוס' בשם ה"ר יעקב ישראל	רש"י	מובא בטור
י"א שלאחר ששהה שיעור מליחה בכדי מיל ³⁰⁹ לא נקרא רותח, שכבר פסק כוחו, ויש לסמוך בהפ"מ בסעודת מצווה	כעין מה שמולחים לקדירה, ושהה כדי מליחה לקדירה ³⁰⁸ , וכל זמן שלא הדיחו- עדיין נקרא ש'אינו נאכל מחמת מלחו'	כדרך שמולחים לקדירה בכדי להוציא את הדם שבבשר (אך אם ניתן לאכלו מחמת מלחו- אינו כרותח)	כשמולחים אותו הרבה לצורך הדרך, כעיבוד (התוס' והגר"א כתבו שדעה זו כרש"י)	מליחת בשר בכדי להצניעו, ולא ניתן לאכלו עד שישרוהו במים וידיחוהו היטב	מליח שאינו נאכל מחמת מלחו
דין רותח	לקדירה	לקדירה	לדרך	להצניע	בקיצור:

³⁰⁶ הרמ"א כתב בשם תשובת הרשב"א, שאף אם מדובר שהבשר נמלח רק מצד אחד, אך נמלח בשיעור שהוא כבר לא נאכל מחמת מלחו, דינו כרותח.

³⁰⁷ דעת ר"ת סוברים רוב הראשונים: רשב"א, ר"ן, רי"ו, הבי" כתב שכן נראה דעת התוס' והרא"ש והמרדכי, וכן דעת הרב אלברצלוני, הראב"ן, הראב"ה, וכמו כן האור זרוע ושערי דורא

³⁰⁸ כיון שאם הוא לא שהה עדיין אין דינו כרותח, וכן סובר השו"ע, וזה דווקא בבשר שכבר נמלח לפני כן בכדי להוציא את דמו ואח"כ נמלח מחדש, אך אם נמלח בכדי להוציא דמו גם לדעת השו"ע דינו כרותח מיד. עם זאת הש"ך חלק על השו"ע והחמיר לאסור אף בתוך שיעור מליחה להחשיב את הבשר כרותח מחמת המליחה כדעת הרשב"א, ולא כמו השו"ע שפסק כר"ן, כיון שהר"ן יחיד בדעתו.

³⁰⁹ ישנה מחלוקת מהו שיעור מיל: שו"ע- 18 דקות. פר"ח בדעת רמב"ם ורש"י- 24 דקות. ביאור הלכה בשם י"א (סי' תנ"ט)- 22.5 דקות

351. דין בשר שנמלח כל שאינו נאכל מחמת מלחו לאחר ששהה שיעור מליחה:

מסקנת תה"ד	סתירה בדעת הסמ"ג		סה"ת, ש"ד, א"ז	תוס' ורא"ש לפי תירוץ אחד, והסמ"ג	משו"ת תרומת הדשן
לכתחילה יש לחוש לסה"ת שאף אחר שיעור המליחה דינו כרותח, ובדיעבד בהפ"מ וסעודת מצווה להקל כתוס' ורא"ש שאין דינו כרותח	בשר וגבינה	שיעור מליחה	בשר וגבינה מלוחים שנגעו זה בזה אסורים אף לאחר שיעור מליחה	לאחר שיעור מליחה כבר פסק כוח המלח כי הפליט כל הדם (סמ"ג: טעם הגון הוא)	דין אווזה טריפה בין הרבה אווזות שנמלחו ואין 60 אפילו כנגד אווזה אחת
	כתב במפורש כסה"ת	כתב שטעם הגון שאינו רותח אחר שיעור מליחתו			
	רותח	אינו רותח	רותח	אינו רותח	דין בשר שנמלח כל שאינו נאכל מחמת מלחו לאחר ששהה שיעור מליחה

352. דיון בפסיקת תרומת הדשן:

דעת הש"ך			הש"ך דחה	המהרש"ל והב"ח		הרמ"א	
בבשר וגבינה מלוחים	במליחה שנית	במליחת בשר להפליט דמו	שיטת המהרש"ל והב"ח דחוקה בין לחלק בין	המלח	גוף החתיכה	פסק כה"ד שלכתחילה יש להחמיר כסה"ת, ובדיעבד בהפ"מ בסעודת מצווה יש לסמוך על התוס' והרא"ש	בדין פסיקת תה"ד
רותח לעולם ³¹¹	רותח לעולם	דיברו המקילים, ולמעשה פסק כרמ"א ³¹⁰	גוף החתיכה למלח, כמו כן דחה את הרמ"א	אינו רותח אחר שיעור מליחה	רותח לעולם		

³¹⁰ הש"ך ע"פ חידושו שיש לחלק בין מליחה ראשונית להפלטת הדם, ובין מליחה שנית, רצה לחדש ולהקל שאחר שיעור המליחה להפלטת הדם כבר לא יהיה דינו כרותח אף שלא בהפ"מ ולא לצורך סעודת מצווה, כיון שכבר נגמר כוח המלח ואין להחמיר כלל, וכל מה שיש להקל בהפ"מ ולסעודת מצווה זה רק לאחר שיעור מליחה במליחה השנית, אך למעשה הש"ך לא רצה להקל כנגד המחמירים במליחה הראשונית להוצאת הדם, ופסק למעשה כרמ"א.

³¹¹ הש"ך הסביר שבמקרה של סה"ת ודעימיה בדין בשר וגבינה מלוחים שנגעו זה בזה שמדובר באיסור בשר וחלב ולא באיסור דם, כיון שלא פסק כוח המלח שהרי לא היה לו מה להפליט (כמו בבשר שמפליט הדם), ברור שדינם כרותחים לעולם

מליחת צלי (נוהגים למלוח קצת)	מליח לדרך	ציר מבשר שנמלח ³¹²
רמ"א: יש להחמיר להחשיבו כרותח, כשאין הפ"מ	שו"ע: לא מועילה הדחה, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח	רמ"א: דינו כרותח, אף שנמלח לצלי, ואף שהבשר לא אוסר, כי הציר נחשב אינו נאכל מחמת מלחו

הרא"ש ועוד	הרא"ה	הרמב"ם והרמב"ן	כשהחתיכה שמנה	שיטת הרמ"א
בכדי קליפה	בכדי נטילה	אוסר כולו	שתיהן אוסרות מפני שהשומן מפעפע (אף לשו"ע)	משערים ב ³¹³ 60 כי לא בקיאים בין כחוש לשמן

מליח עליון עם תחתון תפל או מליח תחתון עם עליון תפל	קושיית הש"ך	יישוב הש"ך	
שו"ע ע"פ והרא"ש	קשה שמצינו בשני מקומות אחרים שהשו"ע מחלק בין אם המליח למטה או למעלה, ומדוע כאן לא חילק	בסימן זה	בסימנים האחרים
המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו		עוסק בחתיכה כחושה שתמיד אוסרת בכדי קליפה	עוסק בחתיכה שמנה שאוסרת כולה רק כשהיא למטה מדין תתאה גבר (כרשב"א)

³¹² בדיון ציר מבשר שנמלח אין להקל אף בהפ"מ והוא אוסר, שלא כמליחה לצלי שהרמ"א החמיר רק שלא בהפ"מ

³¹³ חוץ מאיסור שאין בו שמנונית בכלל כגון חמץ בפסח שאף לדעת הרמ"א אינו אוסר אלא בכדי קליפה

³¹⁴ יש להעיר, שציר אוסר בכדי קליפה בכלי עץ, ואת התבשיל הוא אוסר כולו אם שהה שיעור כבישה (בכדי שייתן על האש ויתחיל להרתח). אם לא ניתן לקלף את הכלי- צריך הגעלה, ובכלי חרס צריך שבירה.

הש"ך ברמ"א		טהור מלוח עם טמא תפל			
בשר רותח לתוך חלב צונן	במליחה	כשהטמא צלול		כשהטמא יבש	הרמ"א
		הטהור מותר	כשהטהור יבש לגמרי	כשהטהור לח קצת	
נאסר רק כדי קליפה, כיון שתתאה גבר, והבשר הצטנן אצלו	הרמ"א				השו"ע
		ט"ז	ש"ך		
	לא שי"ך תתאה גבר אף בדבר שמן ³¹⁶ , ולכן נאסר כולו	אף בדבר שמן נאסר כולו רק כי תתאה גבר		אף אם נאכל מחמת מלחו	כשאינו נאכל מחמת מלחו

357. בשר וגבינה מלוחים:

ש"ע	כששניהם מלוחים	כשאחד מלוח ושני תפל		כשהם יבשים
בשר וגבינה שנגעו זה בזה	קולף מקום נגיעתם	תפל	המלוח	ע"י הדחה [אף אם הם מלוחים או לחים מחמת מים ולא מחמת המליחה]
		קליפה	בהדחה	

³¹⁵ כיון שהטהור מלוח ואינו נאכל מחמת מלחו, ועל כן הוא בולע מהטמא שלידו ושניהם נאסרים, אך אם מדובר שהטהור יבש לגמרי, הוא מותר, כיון שהוא לא בולע מהדבר הלח שלידו. כמו כן, כל האמור כאן שהטהור נאסר, זה אם הוא לח קצת וכן הטמא צלול, אך אם מדובר שרק הצלול מלוח ולא הטהור, נחלקו הראשונים האם הטהור מותר, והש"ך למעשה החמיר לאסור בדבר. כמו כן, יש להעיר שהמחלוקת בין הש"ך לט"ז האם מדובר שהטהור מלוח או שלא, תלויה בגירסת הרמ"א. לפי הגירסא של הט"ז מדובר שהטהור נאסר, דווקא כשהוא אינו נאכל מחמת מלחו, אך אם הוא נאכל מחמת מלחו אין הוא נאסר. אך הש"ך תיקן את גירסת הרמ"א, ועל כן אסר אף אם מדובר שהטהור נאכל מחמת מלחו.

³¹⁶ כמו כן, גזרו בכל כחוש אטו שמן

בשר צלי מתובל בתבלין שנפל לחלב		בשר צלי עם בקעים שנפל לחלב		בשר צלי שנפל לחלב, אף שנאכל מחמת מלחו		
צונן	רותח	צונן	רותח	צונן	רותח	סה"ת, שערים, רא"ש, טור, מהרי"ל ועוד
כולו אסור (בבשר חי)		כולו אסור (אף בבשר חי)		קליפה		
צונן	רותח	צונן	רותח	צונן	רותח	הראב"ד, הרשב"א, הר"ן ורש"י
הדחה	כולו אסור	הדחה	כולו אסור	הדחה	קליפה	
צלי צונן כולו אסור (אך לא בחי)		צלי צונן כולו אסור (אך לא בחי)		צונן צריך קליפה		א"ז, הגה"מ בשם מהר"ף, סמ"ק, סמ"ג, רא"ש ³¹⁸ , מהר"ם, כלבו, או"ה, מהרא"י, רש"ל, ת"ח

359. הפסיקה בדין צונן ורותח- השו"ע:

צלי רותח עם בקעים או מתובל	צלי רותח שנפל למליח	צלי קר	בשר חי		המקור	
כולו אסור	קליפה (אף אם נאכל מחמת מלחו, הקליפה מדין תתאה גבר)	הדחה בלבד	לא נאכל מחמת מלחו	נאכל מחמת מלחו	כשיטת הראב"ד, הרשב"א, ר"ן ורש"י	השו"ע
			רותח	אינו רותח		

³¹⁷ הט"ז העיר שלכו"ע בבשר חי צונן שלא נמלח, אף אם נפל לחלב שלא מלוח כלל- לא בולע, אף שיש בו בקעים, שהרי אף אחד מהם לא מלוח והם צוננים. אולם המהרש"ל אסר מדינא בצלי צונן שיש בו בקעים רק במקרה שאחד מהם נמלח (הבשר או החלב), אף אם נאכל מחמת מלחו, אך למעשה החמיר בצלי אף כשלא נמלחו וכסה"ת.

³¹⁸ ברא"ש כתב שלכאורה משמע כן

הרמ"א למעשה ³²⁰	נימוק	המקור	צלי צונן	בשר חי	צלי אפוי ומבושל	בשר שנפל עליו חלב ³¹⁹
לכתחילה יש לחוש ולהחמיר אף בצונן, ובהפ"מ יש להקל	דווקא בשר חי צונן- לא בולע, אך בשר צלי התרכך ובולע, ואם יש בו בקעים או שמתובל כולו- אסור אפילו בצונן	השיטה השלישית- מהרא"י, רש"ל ודעימייהו	יש אומרים שדינו כצלי רותח שצריך קליפה	אינו בולע	דינו כצלי (רותח/צונן- לפי השיטות השונות)	הרמ"א

סימן צ"ב:

תירוץ	קושייה על התירוץ	תירוץ	קושייה	רב		כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב
				החלב	הבשר	
מדובר שהוא הוציא את הכזית בשר עוד בזמן שהקדירה הייתה רותחת ועל כן החלב הבלוע לא נפלט	הרי ברגע שהקדירה תנוח מרתיחתה, יפלט החלב ויאסור את שאר החלב שבקדירה	מדובר ביורה <u>רותחת</u> של חלב, ועל כן מה שנבלע לא נפלט כל זמן שהקדירה רותחת	לא ברור כיצד החלב מותר, והרי החלב שנכנס לבשר נ"נ וכשחוזר ונפלט אוסר שאר החלב במין במינו ולרב אינו בטל במין במינו	מותר	אסור	

³¹⁹ בש"ך משמע שהחלב מותר אם הוא לא מלוח אפילו קצת. הש"ך לעיל העיר שע"פ הרמ"א, חלב שנפל על צלי רותח שחוץ לקדירה מותר רק אם יש 60

³²⁰ הט"ז העיר שכל מה שהרמ"א הקל לסמוך בהפסד מרובה בצלי צונן עם בקעים שנפל לחלב על המתירים, זה דווקא כשהוא לא מלוח כלל, אך אם מדובר שהוא מלוח אפילו רק קצת- אסור בכל עניין. הט"ז נימק זאת בכך שלא ניתן להקל בשתי קולות בבת אחת אף בהפסד מרובה: 1. לומר שמליחת צלי מוגדר כדבר הנאכל מחמת מלוחו בהפסד מרובה 2. לסמוך על הדעה שבשר עם בקעים נאסר רק כשהוא רותח (בשו"תים רבים הביאו את פסקו של הט"ז שלא מקילים בשתי קולות ביחד אף בהפ"מ, כרדב"ז, שואל ומשיב ומשנה הלכות)

הש"ך הסתפק האם ניתן להקל כרמ"א בהפ"מ, כיון שע"פ השיטה הראשונה (סה"ת, הטור, המהרי"ל ודעימייהו) אף בבשר חי יש לאסור כשהוא מבוקע או מתובל.

הדין		האם הבשר נשאר	שיעור החלב	
החלב	הבשר	סילק את הבשר קודם שתנוח היורה מרתיחתה	יש 60 כנגד הבשר	כזית בשר שנפל ליורה רותחת של חלב
	מותר			
החלב	הבשר	סילק את הבשר קודם שתנוח היורה מרתיחתה	אין 60 כנגד הבשר	
	אסור			
החלב		לא סילק את הבשר קודם שתנוח היורה מרתיחתה (החלב נאסר כי הבשר פלט את החלב האסור והוי מין במינו)	יש 60 כנגד הבשר	
ר"ת	רש"י			
מותר (כי מין במינו ב60)	אסור (כי מין במינו במשהו)			

תירוץ הב"י	קושיית הב"י	דין הטור	קושיית הב"י
מהרמב"ם והרשב"א משמע שאנו חוששים לכך שהבשר פלט את טעמו אף שקדם וסילקו, ולכן די בטעימת גוי, וממילא יש לפרש שגם הטור חשש לפליטת הבשר	לא ברור מדוע החלב נאסר, והרי הבשר לא פלט את החלב הבלוע בו שהרי הוציאו אותו לפני שהיורה התקררה, ואם כן לא ברור מכוח מה החלב נאסר	הטור פסק שאם אין 60 בחלב כנגד הבשר, אך קדם וסילק את הבשר קודם שתנוח היורה מרתיחתה, הדין הוא שהחלב- אסור	

מכתב ברכה מראש הישיבה שליט"א הגאון הרב יעקב שפירא:

ישיבת
מרכז
הרב

YESHIVAT
MERCZAZ
HARAV

מיסודו של מרן הרב
אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל
Founded by Harav
Avraham Y. Kook

ד' אדר תשע"ד

מתקן קדוה

חננו לכו של תלמידי הורג העוסק באוריינות תדונו ה' דניאל קינד שאיט"ו
לכלה את הקיום מסלומים אשר אך תלכה לימודו בחלפה, קטנו וכו'
כיד ד' הטעה גליו קלפה ברורה ונעימה ע"ה לאוקמי גינסא לאלו התפלים
אחצור ה' עיקרי ההלכה ואף חיקור זה ככלל תכנה הוא קיקור
וסיגור השיטות, וגם כי לא נודעו לפסוק ה' פיהם אולם קורף ה' יד ירבה
אבצ'ה חבל ד' קידו שיטה להוסיף פנים ופנים בחילוקים נאום
העיונים בטוב טעם וקדוה, מלאים זו ומפיקים נהי מתקן עתה של תלמי
כאמננו ל' היונים בשמח בין עמדי גינסו רבנו קבית מדגש'ן
להגלו זה, דכואא בה, דקיקאלו רבנון והמשנה סדורה ל'יד לעמיק
ולאור המחלוקת, ויאלו הקפה ל' ואלו לכו זכורה מתקן שמה
וצוה וקצ'ה נקשר בהשגות טובות קפכט וכלל, ואהגדו תענה ואהגדינה

בבית נאום לצורה של מנה

ע"ן שפירא

ינשאל ה'